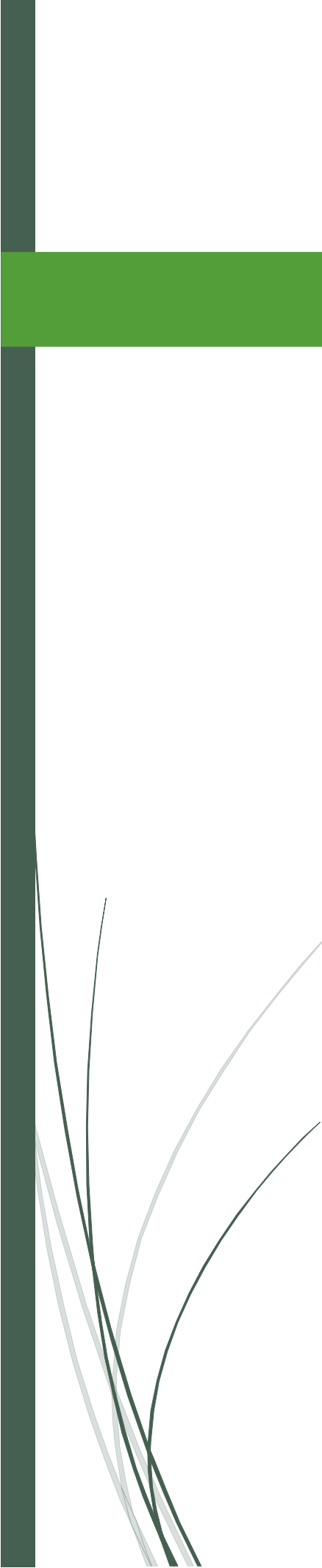

Läroplan för grundexamen inom social- och hälsovårdsbranschen

Närvårdare

ÅLANDS
YRKES
GYMNASIUM

Godkänd av styrelsen för Ålands gymnasium
07.06.2016

Innehåll

1. INLEDNING	4
1.1 Mål	4
1.2 Värdegrund	5
1.3 Närvårdare – en skyddad yrkesbeteckning	5
1.4 Examensspecifika rekommendationer på hälsotillstånd	6
1.5 Personlig studieplan	6
1.6 Lärande i arbete	7
1.7 Yrkesprov	8
1.8 Samverkan med arbetslivet	9
2. GRUNDEXAMENS UPPBYGGNAD	9
2.1. Obligatoriska examensdelar	13
2.1.1 Stöd för utveckling och handledning	13
2.1.2 Vård och omsorg	23
2.1.3 Stöd för rehabilitering	37
2.2 Kompetensområden	46
2.2.1 Kompetensområdet för kundbetjäning och informationshantering	46
2.2.2 Kompetensområdet för rehabilitering	58
2.2.3 Kompetensområdet för vård och fostran av barn och unga	74
2.2.4 Kompetensområdet för mentalhälsoarbete och missbrukarvård	90
2.2.5 Kompetensområdet för sjukvård och omsorg	101
2.2.6 Kompetensområdet för handikappomsorg	113
2.2.7 Kompetensområdet för äldreomsorg	127
2.3 Valbara yrkesinriktade examensdelar	141
2.3.1 Jourpolikliniskt arbete	141
2.3.2 Perioperativt arbete	152
2.3.3 Genomförande av immobilisationsvård	161
2.3.4 Främjande av den mentala hälsan hos barn och unga	173
2.3.5 Sårbehandling inom fotvård	184
2.3.6 Provtagning och kundbetjäning i närvårdarens arbete	195
2.3.7 Hemvård och omsorgsarbete för äldre	203
2.4 Fritt valbara examensdelar	214
2.4.1 Studieteknik	214
2.4.2 Främmande språk, 2 – 4 kp	215
2.4.3 Företagsamhet och entreprenörskap, 3-6 kp	218
2.4.4 Fritt skapande/produktutveckling, 2 – 8 kp	219
2.4.5 Förberedelse för arbetsplatshandledaruppgifter, 2 – 5 kp	220
2.4.6 Högskoleförberedande utbildningshelhet, 10 kp	221
2.4.7 Yrkesfördjupande samhällsvetenskapligt paket, 2 – 6 kp	222
2.4.9 Tecken som stöd, 2 kp	224
2.5 Gemensamma examensdelar	226
2.5.1 Kunnande i kommunikation och interaktion	228
2.5.1.1 Svenska	229
2.5.1.1 Svenska som andraspråk	235
2.5.1.3 Engelska	237
2.5.1.4 Finska	244
2.5.2 Kunnande i matematik och naturvetenskaper	245

2.5.2.1	Matematik	246
2.5.2.2	Fysik och kemi.....	249
2.5.2.3	Informations- och kommunikationsteknologi	251
2.5.3	Kunnande som behövs i samhället och arbetslivet	252
2.5.3.1	Samhällsfärdigheter	253
2.5.3.2	Arbetslivsfärdighet	257
2.5.3.3	Företagsamhet och företagsverksamhet	260
2.5.3.4	Upprätthållande av arbetsförmåga, gymnastik och hälsokunskap	262
2.5.4	Socialt och kulturellt kunnande	269
2.5.4.1	Kännedom om kulturer	269
2.5.4.2	Miljö-kunnande	271
3.	LÄRMILJÖ	274
3.1	Trygghet och säkerhet	275
3.2	Närstudier	275
3.2.1	Ledighet	275
3.2.2	Studieuppehåll	275
3.2.3	Frånvaro på grund av sjukdom	276
4.	HANDLEDNING	276
4.1	Studiehandledning	277
5.	STÖD FÖR LÄRANDE OCH STUDIER	277
5.1	Stödundervisning	277
5.2	Specialundervisning	278
6.	STUDERANDEVÅRD	278
7.	IDENTIFIERING OCH ERKÄNNANDE AV KUNNANDE	278
8.	BEDÖMNING	279
8.1	Bedömning av lärande	279
8.2	Studerandes självbedömning	280
8.3	Bedömning av studerande med annan språkbakgrund än svenska	281
8.4	Bedömning av kunnande	281
8.4.1	Bedömning av yrkesinriktad examensdel.....	282
8.4.1.1	Bedömning av yrkesprov	282
8.4.2	Bedömning av gemensamma examensdelar	283
8.4.3	Bedömning av fritt valbara examensdelar.....	284
8.4.4	Bedömning av erkänt kunnande.....	284
8.4.5	Bedömning av högskoleförberedande utbildningshelhet (HUTH)	285
8.5	Förnyad bedömning	286
8.6	Rättelse av bedömning	286
8.7	Information om bedömningen	287
8.7.2	Bedömningsmaterialens offentlighet och förvaring	287
9.	BETYG OCH INTYG	288
9.1	Betyg över avlagd grundexamen	288
9.2	Övriga betyg	288
	BILAGOR	289
	Bilaga 1 Nyckelkompetenser för livslångt lärande	289
	Bilaga 2 Ålands landskapsregerings utbildningspolitiska mål	290
	1. Hållbarhet	290
	2. Entreprenörskap	290

3. Digitalisering.....	290
4. Flexibilitet.....	291
5. Jämlikhet och jämställdhet.....	291
6. Integration.....	291
Bilaga 3: Beskrivning av procedur för rättelse av bedömning.....	291
Övriga bilagor.....	292

1. INLEDNING

Gymnasieutbildningen på Åland regleras av landskapslagen om gymnasieutbildning (2011:13). I enlighet med självstyrelselagens 32 § (1991:1144 ä. 1994:1556 och 2004:68) har republikens president fastställt en överenskommelseförordning om yrkesutbildning inom social- och hälsovården i landskapet Åland (2005:37). Enligt denna överenskommelseförordning ska utbildningen som leder till grundexamen inom social- och hälsovårdsbranschen med examensbenämningen närvårdare följa rikslagstiftningen gällande examensgrunder, bedömning och övriga bestämmelser. I landskapsförordningen om gymnasieutbildning (2016:00) fastställs att Ålands yrkesgymnasium ska ge utbildning för grundexamen inom social- och hälsovårdsbranschen.

Lagen om grundläggande yrkesutbildning (FFS 1998:630 ä. 2014:787) stadgar att utbildningsstyrelsen i grunderna för grundexamina fastställer examensbenämningarna, examens uppbyggnad, examensdelarna, kraven på yrkesskicklighet i varje examensdel samt bedömningen av kunnandet. Denna läroplan bygger på utbildningsstyrelsens föreskrift 79/011/2014 "Grunder för yrkesinriktad grundexamen inom social- och hälsovårdsbranschen, närvårdare".

En yrkesinriktad grundexamen som leder till närvårdare kan avläggas som grundläggande yrkesutbildning enligt lagen om grundläggande yrkesutbildning eller som fristående examen enligt lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning (FFS 1998:631 ä. 2014:788).

1.1 Mål

Målet med grundexamen inom social- och hälsovårdsbranschen är att ge en kvalitativ utbildning för arbete med fostran, vård och rehabilitering inom verksamhetsområdet. Utbildningen ger studerande god kännedom om föreskrifter inom branschen och ett brett yrkeskunnande för arbetet som närvårdare.

Studerande ska både under och efter studierna känna tillfredsställelse med sitt yrkesval. Utbildningen ska ge studerande förutsättningar att framgångsrikt verka som yrkesutövare, men studierna ska också bidra till studerandes allsidiga utveckling och förbereda dem för att som aktiva medlemmar delta i samhällslivet.

Utbildningen ger allmän högskolebehörighet. Studerande har möjlighet att valbart avlägga en högskoleförberedande utbildningshelhet enligt den allmänbildande utbildningens läroplan vid Ålands lyceum. Detta för att uppnå grundläggande behörighet och särskild behörighet inom vissa områden för fortsatta högskolestudier i Sverige. Studerande som har siktet inställt på fortsatta studier i Sverige rekommenderas välja den högskoleförberedande utbildningshelheten.

Efter avlagd grundexamen inom social- och hälsovårdsbranschen ska studerande kunna arbeta som anställd, men studerande ska också få sådana kunskaper om företagsamhet och företagande att de har en grund för att verka som egen företagare.

Examensbenämningen är **närvårdare**.

1.2 Värdegrund

Närvårdarens arbete styrs av en värdegrund som består i respekt för liv och människovärde, självbestämmanderätt, rättvisa, jämlikhet och jämställdhet. Närvårdaren har i sitt arbete ansvar i första hand inför patienten eller klienten, men även för samhället. Detta ansvar kräver att närvårdaren kontinuerligt uppdaterar sina kunskaper och deltar i fortbildning och kompletterande utbildning för att fördjupa sin yrkesskicklighet.

En närvårdare har ett

- **yrkesetiskt kunnande** som består av identifiering, hantering och lösning av etiska problem samt ansvarsfull och rättvis verksamhet
- **kunskapsmässigt kunnande** som består av behärskande av kunskapsbasen för yrket och livslångt lärande samt förmåga att skaffa och tillämpa ny kunskap, att grunda sina beslut på kunskap och att handla på ett företagsamt sätt
- **färdighetskunnande** som består av interaktions- och samarbetsfärdigheter samt sociala och yrkesmässiga färdigheter
- **estetiskt kunnande** som består i att beakta estetiken i arbets- och livsmiljön och skapa en positiv atmosfär och uppmärksamma andra.

1.3 Närvårdare – en skyddad yrkesbeteckning

En närvårdare som avlagt grundexamen inom social- och hälsovårdsbranschen är enligt förordningen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården en yrkesperson med skyddad yrkesbeteckning (FFS 1994:564). I grundexamen inom social- och hälsovårdsbranschen beaktar Ålands yrkesgymnasium som utbildningsanordnare och examensarrangör lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården och dess syfte att förbättra patientsäkerheten och kvaliteten på hälso- och sjukvårdstjänster genom att garantera att närvårdaren har sådan utbildning som yrkesutövningen förutsätter, annan tillräcklig yrkeskompetens och andra sådana färdigheter som yrkesutövningen förutsätter.

På samma sätt beaktar Ålands yrkesgymnasium i grundexamen inom social- och hälsovårdsbranschen lag om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården (FFS 2005:272) samt lag om klientens ställning och rättigheter (FFS 2000:812) och dess syfte att främja klientmedverkan och förtroendefulla klientrelationer samt klientens rätt till god service och gott bemötande inom socialvården.

Ålands yrkesgymnasium beaktar också att utbildningen som leder till närvårdare är placerad på nivå fyra i den nationella referensramen för examina NQF (National Qualification Framework). Denna beskriver utgående från europeiska kriterier det kunnande som krävs i finländska examina på åtta nivåer.

Förverkligandet av ovannämnda förordningar gällande närvårdarens yrkesutövning har beaktats i kraven på yrkesskicklighet och bedömning i de obligatoriska yrkesinriktade och de yrkesinriktade valbara examensdelarna i grundexamen inom social- och hälsovårdsbranschen.

Ålands yrkesgymnasium ansvarar för att den som avlagt examen ska kunna arbeta som yrkesperson inom social- och hälsovården. Utbildningen ger den utexaminerade närvårdaren tillräcklig kompetens och att de färdigheter som förutsätts för att kunna fungera i yrket. Utbildningen ger också närvårdaren grund för att arbeta på ett mångsidigt sätt och brett i klient- och patientsituationer.

Bedömningen av specialstuderande följer samma principer som bedömningen av andra studerande. Ifall kraven på yrkesskicklighet eller bedömning av kunnandet i yrkesinriktade

examensdelar i hög grad individuellt har anpassats i grundexamen inom social- och hälsovårdsbranschen kan den studerande inte få ett sådant examensbetyg som ger rätt att utöva yrket som yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården. I fråga om läkemedelsbehandling kan anpassning inte göras.

1.4 Examensspecifika rekommendationer på hälsotillstånd

De examensspecifika kraven på hälsotillstånd i grundexamen inom social-och hälsovårdsbranschen bestäms i utbildningsstyrelsens föreskrift "Krav på studerandes hälsotillstånd i den grundläggande yrkesutbildningen och i utbildning som förbereder för fristående examen" (91/011/2014).

Som studerande kan inte antas den som på grund av hälsotillstånd eller funktionsförmåga inte kan genomföra de praktiska uppgifter eller lärande i arbete som ingår i studierna på ett sådant sätt att de krav på säkerhet som anges i statsrådets förordningar uppfylls. Studerande kan dock antas om hälsotillståndet eller funktionsförmågan är så lindrigt nedsatt att svårigheterna kan undanröjas med rimliga åtgärder.

När det gäller en sökandes eller studerandes hälsotillstånd eller funktionsförmåga ska man bedöma de begränsningar som eventuella sjukdomar medför. Följande omständigheter kan utgöra hinder för antagning av en sökande eller en studerandes studier:

- psykiska sjukdomar som förhindrar deltagande i praktiska uppgifter eller lärande i arbete, såsom en pågående obehandlad psykos eller en svår depression som försämrar funktionsförmågan
- fysiska sjukdomar som begränsar funktionsförmågan i så hög grad att personen inte kan genomföra praktiska uppgifter eller lärande i arbete, såsom sjukdomar eller funktionsnedsättningar i stöd- och rörelseorganen samt kroniska eksem
- en sjukdom som överförs via blod kan begränsa möjligheten att genomföra praktiska uppgifter eller inläring i arbetet
- missbruk eller beroende av berusningsmedel

1.5 Personlig studieplan

Lagen om yrkesutbildning fastställer att varje studerande ska ha en egen personlig studieplan (PSP). I denna studieplan antecknas

- studieinriktning
- valbart kompetensområde
- valbara yrkesinriktade examensdelar
- fritt valbara examensdelar
- gemensamma examensdelar
- studerandes examensdelar från andra examina respektive högskoleförberedande paketet
- erkänt kunnande som ingår i studerandes examensupplägg
- godkänt kunnande från tidigare studier
- studerandes behov av stödåtgärder och vilka stödåtgärder som studerande tagit del av
- bedömning av lärande
- bedömning av examensdel
- yrkesprov med bedömning
- övriga noteringar

Den personliga studieplanen revideras under studiernas gång ifall studieupplägget förändras. Studerande och målsman har kontinuerlig möjlighet att granska studieplanen via skolans digitala studieregisterprogram. Om studerande önskar göra förändringar vänder hen sig till lärare eller studiehandledare. Studerande gör i samråd med lärare och studiehandledare förändringar i den personliga studieplanen. Studiehandledare och ansvarig lärare kan med studieplanen som grund se hur studierna framskrider och ta initiativ till förändrat upplägg om studierna inte fortskrider enligt plan.

1.6 Lärande i arbete

Lärande i arbete (LIA) ingår i alla yrkesinriktade examensdelar, såväl de obligatoriska som de valbara. Omfattningen av lärande i arbete är minst 30 kompetenspoäng.

Omfattningen av lärande i arbete i de olika examensdelarna framgår av studieplanen.

Genom lärande i arbete får studerande en inblick i hur arbetet utförs och lär sig vad yrkeslivet kräver. Perioderna av lärande i arbete varierar, men är tillräckligt långa för att studerande ska få möjlighet att uppnå den yrkeskompetens som eftersträvas.

Ålands yrkesgymnasium upprättar ett avtal med arbetsgivare. Av avtalet framgår

- beskrivning av parternas uppgifter, hur handledning och bedömning ordnas och eventuella ersättningar
- vardera partens ansvar
- vem som står för försäkringar, arbetarskydd, olycksfalls- och andra skadeersättningar
- arbetstider som ska följa bestämmelserna i lagen om unga arbetstagare och förordningen om unga arbetstagare
- handledarens uppgifter

Ålands yrkesgymnasium har kontaktpersoner som organiserar LIA och som håller kontakt med arbetsgivare som tillhandahåller LIA. Ansvariga lärare ska som en del av sin undervisning göra arbetsplatsbesök och handleda studerande och handledare på arbetsplatsen.

Skolan håller kontinuerliga informationsmöten med yrkesråden i branschen och med företrädare för branschen för att sätta upp förutsättningar för ett gott samarbete till fördel för studerandes utbildning och kompetensutveckling.

Ålands yrkesgymnasium ser yrkesråden som ett nätverk som kan utveckla och stärka samarbetet mellan skola och arbetsliv. Målet är att i dialog med arbetslivet hitta lösningar som ger vinster särskilt för studerande, men likaledes för skolans arbete att skapa kvalitativ utbildning och arbetslivets behov av kunnigt och kompetent yrkesfolk.

Skolan har ansvar för att ge den studerande information om att studerande har samma skyldigheter som anställda arbetstagare att följa tystnadsplikten. Studerande får inte föra ut sådan information till utomstående som kan skada arbetsplatsen. Biträdande rektor har ansvar för att lärare ger studerande instruktioner.

Yrkesproven förläggs, då detta är möjligt, till perioderna för lärande i arbete ute på arbetsplatserna.

1.7 Yrkesprov

Studerande påvisar sin yrkeskunnighet i alla yrkesinriktade examensdelar i yrkesprov. Yrkesprov avläggs inte i de gemensamma examensdelarna.

Ålands yrkesgymnasium och aktuella arbetsplatser samarbetar för att planera, genomföra och bedöma yrkesproven.

Yrkesprov kan avläggas i en eller flera examensdelar vid samma tillfälle, men varje examensdel ska tilldelas ett skilt vitsord. Om yrkesprovet avläggs i flera delar ges för varje del ett vitsord och då alla delar har avlagts ges ett slutvitsord för yrkesprovet.

Studerande ska genomföra sitt yrkesprov i en så realistisk arbetsmiljö som möjligt, gärna så att studerande utför för yrket förekommande arbetsuppgifter på en arbetsplats. Om detta inte är möjligt kan yrkesprovet utföras på skolan, men scenariot ska vara arbetsplatslikt.

Yrkesprovet ska förläggas till examensdelens slutskede. Läroplanen beskriver för varje examensdel hur yrkesprovet är utformat och de bedömningskriterier som tillämpas. Efter yrkesprovet hålls ett utvärderingssamtal, där lärare, handledare på arbetsplats och studerande deltar. Vid utvärderingssamtalet ska studerande värdera sin insats och presentera inom vilka moment studerande anser sig behöva förbättra sin yrkesskicklighet. Studerande ska också vid utvärderingssamtalet få respons såväl av läraren som handledaren. Den studerandes egenbedömning är ett viktigt underlag för den slutliga bedömningen av yrkesprovet. Lärare och arbetshandledare gör efter utvärderingssamtalet en bedömning av yrkesprovet. Vitsordet med motivering dokumenteras i protokoll och delges studerande. Lärare och arbetsplatshandledare har rätt att vid bedömningen beakta klienters/arbetstagares eventuella respons på studerandes insats under examensdelens lärande i arbete. Det är lärarens uppgift att se till att bedömningen följer bedömningskriterierna i examensgrunden. Studerande ska ha en aktiv roll vid utvärderingssamtalet.

Ålands yrkesgymnasium ska ge studerande information om yrkesprov och studerande ska ha möjlighet att förbereda sig för uppgiften. Förberedelse sker genom den undervisning som hör till examensdelen och genom lärande i arbete. Ålands yrkesgymnasium ska se till att studerande får tillräckligt stöd och tillräcklig handledning för att kunna avlägga yrkesprovet med nöjaktig bedömning. Studerande har inte rätt att delta i ett yrkesprov om lärare bedömer att studerande saknar förutsättningar att avlägga provet med nöjaktig bedömning. Studerande ska i så fall få kunskap om på vilka områden hen bör förbättra sitt kunnande innan yrkesprov är aktuellt.

Yrkesprovets vitsord, inklusive motiveringar, antecknas på en bedömningsblankett som ska arkiveras.

Studerande har rätt att anföra besvär över bedömning av yrkesprovet hos yrkesrådet. Ålands yrkesgymnasium är skyldigt att i förväg informera studerande om rätten att anföra besvär. Studerande som är missnöjd med yrkesprovets vitsord kan inom 14 dagar begära rättelse hos bedömnarna. Om studerande är missnöjd med rättelsen kan hen inom 14 dagar söka rättelse hos yrkesrådet.

1.8 Samverkan med arbetslivet

Utbildningen i skolan och lärande i arbete som sker ute på olika arbetsplatser utgör en helhet som motsvarar grundexamens mål.

Grundexamen inom social- och hälsovårdsbranschen omfattar minst 30 kompetenspoäng lärande i arbete.

Ålands gymnasium tecknar avtal med olika arbetsplatser som tillhandahåller platser för lärande i arbete. Det förutsätts en kontinuerlig dialog mellan skolan och respektive arbetsplats och handledare för att studerande på bästa sätt ska få en kvalitetsmässig utbildning. Ansvarig lärare besöker kontinuerligt arbetsplatserna och har en dialog såväl med studerande som med arbetsplatshandledaren.

Studerande avlägger i regel examensdelarnas yrkesprov i samband med lärande i arbete.

2. GRUNDEXAMENS UPPBYGGNAD

Grundexamen inom social- och hälsovårdsbranschen som leder till närvårdare omfattar 180 kompetenspoäng (kp). Examen är indelad i

- yrkesinriktade examensdelar, som omfattar 135 kp
- gemensamma examensdelar, omfattar 35 kp
- fritt valbara examensdelar, som omfattar 10 kp.

Grundexamen som leder till närvårdare är uppbyggd så att alla studerande som en grundutbildning avlägger 70 kp obligatoriska examensdelar. Dessa obligatoriska examensdelar måste vara godkända innan studerande kan påbörja sina studier inom kompetensområdet. Studerande väljer därefter ett kompetensområde som omfattar 50 kp yrkesinriktade studier. Därutöver väljer studerande 15 kp valbara yrkesinriktade studier som kompletterar yrkesskickligheten och ger studerande specialkompetens.

Fristående examen omfattar 135 kp yrkesinriktade examensdelar.

I grundexamen ingår fyra gemensamma examensdelar som omfattar 35 kp. I varje gemensam examensdel ingår allmänna ämnen. De gemensamma examensdelarna är obligatoriska för alla studerande förutom vuxenstuderande som avlägger fristående examen. I fristående examen ingår inte gemensamma examensdelar.

I examen ingår 10 kp fritt valbara examensdelar som ska bredda eller fördjupa studerandes yrkeskompetens. Studerande kan välja att avlägga de delområden som skolan erbjuder som fritt valbara examensdelar som finns presenterade i läroplanens avsnitt 2.4.

Studierna är fördelade på tre läsår, men studietiden kan variera individuellt beroende på vald studieväg och erkänt kunnande på basis av tidigare studier och/eller arbetserfarenhet. Fristående examen avläggs i regel efter två års studietid, men studietiden kan variera individuellt beroende på erkänt kunnande på basis av tidigare studier och/eller arbetserfarenhet.

En studerande kan i sin examen ta in yrkesinriktade examensdelar (15 kp) från andra examensområden om detta breddar eller fördjupar studerandes yrkeskompetens. Studerande

anhåller hos biträdande rektor om att få infoga en yrkesinriktad examensdel från ett annat kompetensområde.

Studierande kan också i enlighet med landskapsregeringens beslut (ÅLR beslut 16U2/28.10.2015) välja att avlägga den högskoleförberedande utbildningshelheten, HUTH. Studierna ordnas av Ålands lyceum och genomförs enligt läroplanen för den allmänbildande gymnasieutbildningen.

Den högskoleförberedande utbildningshelheten består av

- sju kurser svenska och litteratur (SV 1-6, SV8)
- sju kurser engelska (ENG 1-6, ENG10)
- sju kurser matematik (MK0-5, MK9)
- två kurser fysik, kort kurs (FYK1-2)
- en kurs kemi, kort kurs (KEL1)
- en kurs geografi (GEO1)

HUTH-kurserna ersätter 27 kp av de gemensamma examensdelarna. Studierande måste avlägga 8 kp av de gemensamma examensdelarna i undervisningen i Ålands yrkesgymnasium enligt följande: arbetslivsorientering 1 kp, företagsamhet och företagsverksamhet 1 kp och informations- och kommunikationsteknologi 1 kp samt 5 kp upprätthållande av arbetsförmåga, gymnastik och hälsokunskap. Den högskoleförberedande utbildningshelheten (HUTH) ersätter också en valbar yrkesinriktad examensdel omfattande 15 kp samt fritt valbara examensdelar som omfattar 10 kp. HUTH-kurserna ersätter sammanlagt 52 kp av grundexamens 180 kp.

Studierande som avlagt HUTH-kurserna har grundläggande behörighet som ger rätt att söka och antas till högskoleutbildningar i Sverige och därtill särskild behörighet i naturkunskap och samhällskunskap (Sh2 och Nk1-2) som vissa högskoleutbildningar i Sverige har som tilläggskrav.

Grundexamen inom social- och hälsovårdsbranschen erbjuder tio olika kompetensområden:

- kundbetjäning och -informationshantering
- akutvård
- fotvård
- rehabilitering
- vård och fostran av barn och unga
- mentalthälsoarbete och missbrukarvård
- sjukvård och omsorg
- munhälsovård
- handikappomsorg
- äldreomsorg

Ålands yrkesgymnasium erbjuder under förutsättning att tillräckligt antal studierande anmäler sig till kompetensområdet och under förutsättning att skolan har ekonomiska och personella resurser åtminstone följande kompetensområden:

- vård och fostran av barn och unga
- mentalthälsoarbete och missbrukarvård
- sjukvård och omsorg
- handikappomsorg
- äldreomsorg

Ålands yrkesgymnasium avser att med vissa tidsintervaller erbjuda kompetensområdet för kundbetjäning och -informationshantering samt rehabilitering.

Studier som önskar avlägga sin grundexamen inom kompetensområden som inte erbjuds av Ålands yrkesgymnasium har möjlighet att fortsätta sina studier vid de utbildningsanstalter i Finland som erbjuder kompetensområdet ifråga.

Examensgrunden erbjuder valbara yrkesinriktade examensdelar som omfattar 15 kp. Dessa är

- jourpolikliniskt vårdarbete
- perioperativt vårdarbete
- genomförande av immobilisationsvård
- främjande av den mentala hälsan hos barn och unga
- främjande av munhälsan och arbete i specialområden inom munhälsan
- sårbehandling inom fotvård
- provtagning och kundbetjäning i närvårdarens arbete
- hemvård och omsorgsarbete för äldre
- planering av företagsverksamhet

Ålands yrkesgymnasium erbjuder åtminstone

- främjande av den mentala hälsan för barn och unga
- hemvård och omsorgsarbete för äldre

Utbildningsstyrelsens examensgrunder för yrkesinriktad grundexamen inom social- och hälsovårdsbranschen, närvårdare (föreskrift 79/011/2014) utgör grund läroplanen.

Uppbyggnaden av utbildningen för grundexamen inom social- och hälsovårdsbranschen framgår av tabell 1.

Tabell 1: Grundexamen inom social och hälsovårdsbranschen, närvårdare

GRUNDEXAMEN INOM SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSBRANSCHEN MED EXAMENSBENÄMNINGEN NÄRVÅRDARE			
180 kompetenspoäng			
Föreskrift 79/011/2014; 4/011/2015 och 43/011/2015 fastställda av utbildningsstyrelsen i Finland utgör grund för läroplanen			
2.1 OBLIGATORISKA YRKESINRIKTADE EXAMENSDELAR, 70 kp			
Åländsk kod	Exdamensdelens namn	Kp	Utb.styr. kod
2.1.1	Stöd för utveckling och handledning	20 kp	2.1.1
2.1.2	Vård och omsorg	30 kp	2.1.2
2.1.3	Stöd för rehabilitering	20 kp	2.1.3
2.2 OBLIGATORISKA YRKESINRIKTADE EXAMENSDELAR INOM DE OLIKA KOMPETENSOMRÅDEN, 50 kp			
2.2.1 KOMPETENSOMRÅDET FÖR KUNDBETJÄNING OCH INFORMATIONSHANTERING, 50 kp			
2.2.1	Kundbetjäning och informationshantering	50 kp	2.2.1
2.2.2 KOMPETENSOMRÅDET FÖR REHABILITERING, 50 kp			

2.2.2	Rehabilitering	50 kp	2.5.1
2.2.3 KOMPETENSOMRÅDET FÖR VÅRD OCH FOSTRAN AV BARN OCH UNGA, 50 kp			
2.2.3	Vård och fostran av barn och unga	50 kp	2.6.1
2.2.4 KOMPETENSOMRÅDET FÖR MENTALHÄLSOARBETE OCH MISSBRUKARVÅRD, 50 kp			
2.2.4	Mentalhälsorarbete och missbrukarvård	50 kp	2.7.1

2.2.5 KOMPETENSOMRÅDET FÖR SJUKVÅRD OCH OMSORG, 50 kp			
2.2.5	Sjukvård och omsorg	50 kp	2.8.1
2.2.6 KOMPETENSOMRÅDET FÖR HANDIKAPPOMSORG, 50 kp			
2.2.6	Handikappomsorg	50 kp	2.10.1
2.2.7 KOMPETENSOMRÅDET FÖR ÄLDREOMSORG, 50 kp			
2.2.7	Äldreomsorg	50 kp	2.11.1
2.3 VALBARA YRKESINRIKTADE EXAMENSDELAR, 15 kp			
2.3.1	Jourpolikliniskt vårdarbete	15 kp	2.12.1
2.3.2	Perioperativt vårdarbete	15 kp	2.12.2
2.3.3	Genomförande av immobilisationsvård	15 kp	2.12.3
2.3.4	Främjande av den mentala hälsan hos barn och unga	15 kp	2.12.4
2.3.5	Sårbehandling inom fotvård	15 kp	2.12.6
2.3.6	Provtagning och kundbetjäning i närvårdarens arbete	15 kp	2.12.7
2.3.7	Hemvård och omsorgsarbete för äldre	15 kp	2.12.8
2.4 FRITT VALBARA EXAMENSDELAR, 10 kp			
	Individuellt val		
2.5 GEMENSAMMA EXAMENSDELAR, 35 kp			
2.5.1	Kunnande i kommunikation och interaktion	11 kp	
2.5.1.1	<i>Svenska (5 kp + 1 kp från socialt och kulturellt kunnande)</i>	5 kp	
2.5.1.2	<i>Engelska (4 kp + 2 kp från socialt och kulturellt kunnande)</i>	4 kp	
2.5.1.3	<i>Finska</i>	2 kp	
2.5.2	Kunnande i matematik och naturvetenskaper	9 kp	
2.5.2.1	<i>Matematik</i>	6 kp	
2.5.2.2	<i>Fysik och kemi</i>	2 kp	

2.5.2.3	<i>IKT</i>	1 kp
2.5.3	Kunnande som behövs i samhället och arbetslivet	8 kp
2.5.3.1	<i>Samhällsfärdighet (1 kp obl. + 1 kp från socialt och kulturellt kunnande som inriktas på Ålandskunskap)</i>	1 kp
2.5.3.2	<i>Arbetslivsfärdighet</i>	1 kp
2.5.3.3	<i>Företagsamhet och företagsverksamhet</i>	1 kp
2.5.3.4	<i>Upprätthållande av arbetsförmåga, gymnastik och hälsokunskap</i>	5 kp

2.5.4	Socialt och kulturellt kunnande (4 kp fullgörs inom svenska, engelska och samhällsfärdighet, men bedöms inom examensdelen)	7 kp
	Svenska	1 kp
	Engelska	2 kp
	Samhällsfärdighet	1 kp
2.5.4.1	<i>Kännedom om kulturer</i>	2 kp
2.5.4.2	<i>Miljö-kunnande</i>	1 kp

2.1. Obligatoriska examensdelar

Studierande avlägger i studiernas inledningskede tre obligatoriska grundläggande yrkesinriktade examensdelar. De tre examensdelarna är

- Stöd för utveckling och handledning
- Vård och omsorg
- Stöd för rehabilitering

2.1.1 Stöd för utveckling och handledning

Krav på yrkesskicklighet

Den studerande kan

- respektera klientens värderingar och kulturbakgrund
- identifiera starka sidor och behov gällande tillväxt och utveckling hos klienter i olika åldrar och med olika bakgrund
- ställa upp mål som stöder tillväxt och utveckling
- agera utgående från en plan som stöder klientens tillväxt och utveckling
- utvärdera sin verksamhet samt hur planen för stöd av tillväxt och utveckling genomförs
- främja och stödja klientens tillväxt och utveckling, hälsa, trygghet och välfärd
- handleda och stödja klienten i aktiviteterna i det dagliga livet
- handleda olika klientgrupper
- arbeta enligt social- och hälsovårdsbranschens samt det pedagogiska områdets verksamhetsprinciper, författningar och bestämmelser som gäller olika

- klientgrupper
- arbeta enligt verksamhetsprinciper och rekommendationer som gäller för olika klientgrupper
- ta ansvar för sitt lärande och utvärdera sin yrkesmässiga utveckling
- söka information och använda informationsteknik och dokumentationsredskap
- följa reglerna för arbetsgruppen och agera enligt arbetsenhetens instruktioner för arbetshälsa och arbetssäkerhet

Bedömning av kunnandet

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
1. Behärskande av arbetsprocessen			
<i>Planmässigt arbete</i>	identifierar starka sidor och behov gällande tillväxt och utveckling hos klienter i olika åldrar och med olika bakgrund	identifierar starka sidor och behov gällande tillväxt och utveckling hos klienter i olika åldrar och med olika bakgrund genom att använda olika datainsamlingsmetoder	identifierar snabbt och korrekt starka sidor och behov gällande tillväxt och utveckling hos klienter i olika åldrar och med olika bakgrund genom att på ett mångsidigt sätt använda olika datainsamlingsmetoder
	ställer upp mål som stöder klientens tillväxt och utveckling tillsammans med klienten och arbetsgruppen	ställer upp mål som stöder klientens tillväxt och utveckling tillsammans med klienten och arbetsgruppen så att klientens ålder och utvecklingsstadium beaktas	ställer upp mål som stöder klientens tillväxt och utveckling tillsammans med klienten, dennes närmaste och arbetsgruppen så att klientens ålder, utvecklingskede och livssituation beaktas
	utför sitt arbete i samarbete med arbetsgemenskapen och klientens anhöriga utgående från en skriftlig plan som stöder klientens tillväxt och utveckling	utför sitt arbete målinriktat i samarbete med arbetsgemenskapen och klientens anhöriga utgående från en skriftlig plan som stöder klientens tillväxt och utveckling	utför sitt arbete målinriktat och konsekvent i samarbete med klienten, dennes närmaste och arbetsgemenskapen utgående från en skriftlig plan som stöder klientens tillväxt och

			utveckling
	utvärderar sin egen verksamhet och genomförandet av den skriftliga planen som har klienten som utgångspunkt	utvärderar realistiskt sin egen verksamhet och genomförandet av den skriftliga planen som har klienten som utgångspunkt	utvärderar realistiskt och på ett mångsidigt sätt sin egen verksamhet och genomförandet av den skriftliga planen som har klienten som utgångspunkt

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
2. Behärskande av arbets-metoder, -redskap och -material			
Stöd för utveckling och handledning	lyssnar på och observerar klienten samt diskuterar med klienten om dennes behov	lyssnar på och observerar klienten samt diskuterar med klienten om dennes behov, beaktar klientens livssituation	lyssnar på och observerar klienten samt diskuterar naturligt med klienten om dennes behov, beaktar på ett mångsidigt sätt klientens livssituation
	erbjuder klienterna verksamhetsmöjligheter samt använder olika material, redskap och utrymmen i sin verksamhet	erbjuder klienterna verksamhetsmöjligheter samt använder ändamålsenligt olika material, redskap och utrymmen i sin verksamhet	erbjuder klienterna verksamhetsmöjligheter på ett inspirerande och motiverande sätt samt använder ändamålsenligt och kreativt olika material, redskap och utrymmen i sin verksamhet
	använder en del metoder som lämpar sig för verksamhetsmiljön för att främja och stödja klientens tillväxt och utveckling	använder på ett mångsidigt sätt olika metoder som lämpar sig för verksamhetsmiljön för att främja och stödja klientens tillväxt och utveckling	använder på ett mångsidigt och kreativt sätt metoder som lämpar sig för verksamhetsmiljön för att främja och stödja klientens tillväxt och utveckling

	använder kreativa verksamhetsmetoder och arbetssätt som stöd för tillväxt	använder kreativa verksamhetsmetoder och arbetssätt på ett mångsidigt sätt som stöd för tillväxt	använder kreativa verksamhetsmetoder och arbetssätt på ett mångsidigt och självständigt sätt som stöd för tillväxt
	handleder och vägleder klienten i den dagliga verksamheten	handleder och vägleder klienten i den dagliga verksamheten samt beaktar hen som en aktiv deltagare	handleder och vägleder klienten på ett självständigt och ansvarsfullt sätt i den dagliga verksamheten samt beaktar hen som en aktiv deltagare
	stöder klientens godtagbara verksamhet och sätter ändamålsenligt gränser för klientens verksamhet	stöder klientens godtagbara verksamhet och sätter ändamålsenligt gränser för klientens verksamhet och grundar sitt agerande på kunskap	stöder klientens godtagbara verksamhet och sätter ändamålsenligt gränser för klientens verksamhet och grundar sitt agerande på goda kunskaper samt finner positiva lösningar
	handleder olika klientgrupper och stöder interaktionen mellan klienterna	handleder olika klientgrupper och stöder aktivt interaktionen mellan klienterna	handleder olika klientgrupper naturligt samt stöder aktivt interaktionen mellan klienterna i olika situationer
	beaktar tryggheten och trivsamt i klientens verksamhetsmiljö och upprätthåller estetiken i den genom att i sitt arbete använda principer om hållbar utveckling	utformar klientens verksamhetsmiljö så att den blir trygg och trivsam och upprätthåller estetiken i den, arbetar så att principer om hållbar utveckling förverkligas	utformar verksamhetsmiljön tillsammans med klienten så att den blir trygg och trivsam och upprätthåller estetiken i den, beaktar estetiska faktorer i den egna branschen och arbetar så att principer om hållbar utveckling på ett mångsidigt sätt förverkligas
	arbetar med stöd av arbetsgruppen enligt verksamhetsprinciper och rekommendationer som gäller för klientgruppen (t.ex. plan för småbarnsfostran och principer för förebyggande	arbetar enligt verksamhetsprinciper och rekommendationer som gäller för klientgruppen	arbetar enligt verksamhetsprinciper och rekommendationer som gäller för klientgruppen samt grundar sin verksamhet med dem

	barnskyddsarbete, kvalitetsrekommendationer om tjänster för äldre, utvecklingsplan för mentalhälsoarbete och missbrukarvård, motionsrekommendationer)		
Beaktande av hälsa, säkerhet och funktionsförmåga	stöder som medlem i arbetsgruppen klienternas hälsa, trygghet och välfärd genom att handleda dem i användningen av de tjänster som de behöver	stöder klienternas hälsa, trygghet och välfärd genom att handleda dem i användningen av de tjänster som de behöver	främjar med sin verksamhet klienternas hälsa, trygghet och välfärd samt handleder dem i en mångsidig användning av de tjänster som de behöver
	handleder till goda matvanor och tillreder såväl husmanskost som bakverk enligt kraven på livsmedelshygien, beaktar klientens behov	planerar och tillreder husmanskost och bakverk som näringsmässigt är fullvärdiga och uppfyller kraven på livsmedelshygien, handleder till goda matvanor genom att beakta klientens behov	planerar och tillreder husmanskost och bakverk som näringsmässigt är fullvärdiga och uppfyller kraven på livsmedelshygien, handleder till goda matvanor genom att beakta klientens behov på ett mångsidigt sätt

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
3. Behärskande av den kunskap som ligger till grund för arbetet			
Behärskande av kunskap som gäller stöd av klientens tillväxt och utveckling	använder sig i sitt arbete av kunskap om den psykiska, fysiska och sociala utvecklingen hos klienter i olika åldrar	grundar sin verksamhet på kunskap om den psykiska, fysiska och sociala utvecklingen hos klienter i olika åldrar och om faktorer som inverkar på utvecklingen	grundar på ett mångsidigt sätt sin verksamhet på kunskap om den psykiska, fysiska och sociala utvecklingen hos klienter i olika åldrar och om faktorer som inverkar på utvecklingen
	känner till processen för vård- och fostringsarbete och principerna för en	känner till processen för vård- och fostringsarbete samt grundar sin verksamhet	känner till processen för vård- och fostringsarbete samt grundar på ett

	planmässig och målinriktad verksamhet och beaktar dem i sitt arbete	med principerna för en planmässig och målinriktad verksamhet	mångsidigt sätt sin verksamhet med principerna för en planmässig och målinriktad verksamhet
	använder sig i sitt arbete av kunskap om datainsamlingsmetoder som används i klientens vård och fostran	använder sig i sitt arbete på ett mångsidigt sätt av kunskap om datainsamlingsmetoder som är centrala med tanke på klientens vård och fostran	använder sig i sitt arbete på ett mångsidigt sätt och motiverat av kunskap om datainsamlingsmetoder som är centrala med tanke på klientens vård och fostran
	använder sig i sitt arbete av kunskap om verksamhetsmöjligheter som stöder klientens tillväxt och utveckling samt hur man skapar en verksamhetsmiljö som stöder tillväxt och utveckling	grundar sin verksamhet på kunskap om verksamhetsmöjligheter som stöder klientens tillväxt och utveckling samt hur man skapar en verksamhetsmiljö som stöder tillväxt och utveckling	grundar sin verksamhet på ett mångsidigt sätt på kunskap om verksamhetsmöjligheter som stöder klientens tillväxt och utveckling samt hur man skapar en verksamhetsmiljö som stöder tillväxt och utveckling
	använder sig i sitt arbete av kreativa uttrycksmetoder som stöder tillväxt och utveckling	använder sig i sitt arbete motiverat av kreativa uttrycksmetoder som stöder tillväxt och utveckling	använder sig i sitt arbete på ett mångsidigt sätt och motiverat av kreativa uttrycksmetoder som stöder tillväxt och utveckling
	använder sig i sitt arbete av kunskap om gruppdynamik (ordning, fostran, gränser och att sätta gränser, orsak – verkan)	grundar sin verksamhet på kunskap om gruppdynamik	grundar på ett mångsidigt sätt sin verksamhet på kunskap om gruppdynamik
	använder sig i sitt arbete av kunskap om kulturens betydelse i människans verksamhet	grundar sin verksamhet på kunskap om kulturens betydelse i människans verksamhet	grundar på ett mångsidigt sätt sin verksamhet på kunskap om kulturens betydelse i människans verksamhet
Behärskande av kunskap om hälsa och välfärd	beaktar i sitt arbete faktorer som främjar och hindrar klienternas välfärd	beaktar i sitt arbete faktorer som främjar och hindrar klienternas välfärd och grundar sin verksamhet med dem	beaktar i sitt arbete faktorer som främjar och hindrar klienternas välfärd och grundar på ett mångsidigt sätt sin verksamhet med dem
	använder sig i sitt arbete av kunskap om	grundar sin verksamhet på god kunskap om	grundar sin verksamhet på sin ingående kunskap

	näringsrekommendationerna för sina klienter och tillredningsprinciperna för husmanskost samt kraven på livsmedelshygien	näringsrekommendationerna för sina klienter och tillredningsprinciperna för husmanskost samt kraven på livsmedelshygien	om näringsrekommendationerna för sina klienter och tillredningsprinciperna för husmanskost samt kraven på livsmedelshygien
Behärskande av kunskap om grundexamen inom social- och hälsovårdsbranschen och om social- och hälsovårdens samt det pedagogiska området verksamhets-system	redogör för uppbyggnaden av grundexamen inom social- och hälsovårdsbranschen samt för de centrala kraven på yrkesskicklighet	redogör för uppbyggnaden av grundexamen inom social- och hälsovårdsbranschen samt för kraven på yrkesskicklighet	redogör för närvårdaryrkets historiska och samhällsliga bakgrund, uppbyggnaden av examen samt för kraven på yrkesskicklighet
	redogör för social- och hälsovårdens historia och det nutida verksamhetssystemet inom social- och hälsovården samt inom småbarnsfostran	redogör för social- och hälsovårdens historia och nuläge samt använder sig i sitt arbete av kunskap om social- och hälsovårdens samt småbarnsfostrans verksamhetssystem	redogör för social- och hälsovårdens historia, nuläge och centrala visioner för framtiden samt använder sig i sitt arbete av sin goda kunskap om social- och hälsovårdens samt småbarnsfostrans verksamhetssystem
Behärskande av kunskap om författningar, bestämmelser och verksamhetsprinciper	använder sig i sitt arbete av kunskap om verksamhetsprinciperna och rekommendationerna för olika klientgrupper (t.ex. principer för småbarnsfostran och förebyggande barnskyddsarbete, principer gällande trygghet, kvalitetsrekommendationer om tjänster för äldre, utvecklingsplan för mentalhälsoarbete och missbrukarvård, rekommendationer för motion)	grundar sin verksamhet på kunskap om verksamhetsprinciperna och rekommendationerna för olika klientgrupper (t.ex. principer för småbarnsfostran och förebyggande barnskyddsarbete, principer gällande trygghet, kvalitetsrekommendationer om tjänster för äldre, utvecklingsplan för mentalhälsoarbete och missbrukarvård, rekommendationer för motion)	grundar sin verksamhet på sin mångsidiga kunskap om verksamhetsprinciperna och rekommendationerna för olika klientgrupper (t.ex. principer för småbarnsfostran och förebyggande barnskyddsarbete, principer gällande trygghet, kvalitetsrekommendationer om tjänster för äldre, utvecklingsplan för mentalhälsoarbete och missbrukarvård, rekommendationer för motion)
	arbetar enligt social- och hälsovårdsbranschens och småbarnsfostrans verksamhetsprinciper, författningar och bestämmelser för stöd	arbetar enligt social- och hälsovårdsbranschens och småbarnsfostrans verksamhetsprinciper, författningar och bestämmelser för stöd	arbetar enligt social- och hälsovårdsbranschens och småbarnsfostrans verksamhetsprinciper, författningar och bestämmelser för stöd

	för utveckling och handledning	för utveckling och handledning och grundar sin verksamhet på dessa styrdokument	för utveckling och handledning och grundar sin verksamhet på sin goda kunskap om dessa styrdokument
Behärskande av kunskap om inlärningsfärdigheter	använder sig i sin verksamhet av kunskap om grunderna för inlärningsfärdigheter	grundar sin verksamhet på kunskap om grunderna för inlärningsfärdigheter	grundar på ett mångsidigt sätt sin verksamhet på kunskap om grunderna för inlärningsfärdigheter
	använder sig i sin verksamhet av kunskap om skedena i den yrkesmässiga tillväxten och utvecklingen	grundar sin verksamhet på kunskap om skedena i den yrkesmässiga tillväxten och utvecklingen	grundar sin verksamhet på sin goda kunskap om skedena i den yrkesmässiga tillväxten och utvecklingen
	utnyttjar i sin verksamhet redskap för informationssökning, kommunikation och dokumentation	utnyttjar i sin verksamhet på olika sätt redskap för informationssökning, kommunikation och dokumentation	utnyttjar i sin verksamhet på ett mångsidigt sätt olika redskap för informationssökning, kommunikation och dokumentation

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
4. Nyckelkompetenser för livslångt lärande			
Lärande och problemlösning	tar delvis ansvar för sitt lärande och förkovrar sitt yrkesmässiga kunnande	tar ansvar för sitt lärande och förkovrar sitt yrkesmässiga kunnande	tar aktivt ansvar för sitt lärande och förkovrar på ett mångsidigt sätt sitt yrkesmässiga kunnande
	identifierar sina egna starka sidor och utvecklingsområden samt utvärderar sin egen yrkesmässiga utveckling, ändrar sin verksamhet på basis av respons	identifierar vilket stadium den egna yrkesmässiga tillväxten och utvecklingen befinner sig i samt ställer upp mål för sin yrkesmässiga utveckling, utvärderar sin verksamhet och ändrar sin verksamhet på basis	identifierar vilket stadium den egna yrkesmässiga tillväxten och utvecklingen befinner sig i och tar ansvar för den, gör en realistisk utvärdering av sin verksamhet och ändrar sin verksamhet på basis

		av respons	av respons
	söker information enligt givna anvisningar samt använder informationsteknik och dokumentationsredskap	söker på ett mångsidigt sätt information samt använder smidigt informationsteknik och dokumentationsredskap	söker på ett mångsidigt och kritiskt sätt information samt använder smidigt informationsteknik och dokumentationsredskap som hör ihop med arbetet
	söker självmant handledning i problemsituationer	finnar på ett professionellt sätt egna lösningar i problemsituationer	finnar på ett professionellt sätt egna lösningarna i problemsituationer och föreslår realistiska och konstruktiva alternativ till lösning
Interaktion och samarbete	uttrycker sig själv begripligt både muntligt och skriftligt, förstår klientens meddelanden och besvarar dem	uttrycker sig själv begripligt och tydligt både muntligt och skriftligt, förstår meddelanden från klienten och dennes närmaste och har klienten som utgångspunkt när hen besvarar dem	uttrycker sig själv begripligt och tydligt både muntligt och skriftligt, förstår meddelanden från klienten och dennes närmaste och har klienten som utgångspunkt och är professionell när hen besvarar dem
	arbetar serviceinriktat och med klienten som utgångspunkt	arbetar naturligt, serviceinriktat och med klienten som utgångspunkt	arbetar naturligt, serviceinriktat och ändamålsenligt samt med klienten som utgångspunkt i olika situationer
	arbetar som medlem i arbetsgruppen och följer arbetsgruppens regler och verksamhetsprinciper	arbetar smidigt som medlem i arbetsgruppen och följer arbetsgruppens regler och verksamhetsprinciper	arbetar initiativrikt och flexibelt som medlem i arbetsgruppen och följer de gemensamma verksamhetsprinciperna
Yrkesetik	bemöter sina klienter på ett jämlikt och jämbördigt sätt, högaktar klienterna och respekterar deras värderingar och kulturella bakgrund	bemöter sina klienter på ett jämlikt och jämbördigt sätt, högaktar klienterna samt respekterar och förstår deras värderingar och kulturella bakgrund	bemöter sina klienter på ett jämlikt och jämbördigt sätt, högaktar klienterna och behandlar dem på ett individuellt sätt samt respekterar och förstår deras värderingar och kulturella bakgrund
Hälsa, säkerhet	arbetar i bekanta situationer och	arbetar enligt föreskrifterna och	följer självmant anvisningarna och

och funktions- förmåga	arbetsmiljöer enligt föreskrifterna och verksamhetsprinciperna för arbetshälsa och arbetarskydd	verksamhetsprinciperna för arbetshälsa och arbetarskydd	föreskrifterna för arbetshälsa och arbetarskydd samt klarar av nya och föränderliga situationer
	har omsorg om klienternas säkerhet enligt givna anvisningar	har omsorg om klienternas säkerhet och förutser eventuella säkerhetsrisker och farliga situationer	har omsorg om klienternas övergripande säkerhet, förutser eventuella säkerhetsrisker och farliga situationer

Sätt att visa yrkesskickligheten

Den studerande påvisar sitt kunnande i examensdelen "Stöd för utveckling och handledning" i ett yrkesprov genom att arbeta i närvårdarens uppgifter i första hand i verksamhetsmiljöer som är inriktade på fostran av barn, såsom daghem, familjedaghem eller skola eller förmiddags- och eftermiddagsverksamhet för barn.

Bedömningen av examensdelen "Stöd för utveckling och handledning" baseras på bedömningen av yrkesprovet. Studerande ska som en del av yrkesprovet visa sitt kunnande inom området ämnesområdet nutrition.

Beskrivning av yrkesprovet

I yrkesprovet för examensdelen "Stöd för utveckling och handledning" utför en studerande som medlem av en arbetsgrupp uppgifter som hör till närvårdare i olika verksamhetsmiljöer för barn. Under perioden lärande i arbete bekantar sig studerande med barn och barngrupper och har möjlighet att på ett naturligt sätt lära sig att beakta barns behov och stödja deras tillväxt, utveckling och välbefinnande i daglig verksamhet.

Studerande ska göra upp en plan för yrkesprovet. I planen ska studerande beskriva det egna arbetet och hur det centrala kunnandet framkommer i yrkesprovet.

Lärare har ansvar för att klarlägga om den studerande har några inlärningssvårigheter eller andra hinder för att visa sitt kunnande. Dessa bör beaktas då yrkesprovet planeras så att studerande har möjlighet att påvisa sitt kunnande.

Yrkesprovet utförs om möjligt i en professionell miljö och studerande förutsätts arbeta enligt rådande arbetsskift på arbetsplatsen. Om detta inte går att genomföra bör yrkesprovet genomföras i en miljö som så långt möjligt liknar en professionell miljö.

Ansvarsfördelning för planering och genomförande av yrkesprov

Ålands yrkesgymnasium har huvudansvar för planering och genomförande av yrkesprov. Yrkesgymnasiet har också ansvar för att yrkesrådet får vederbörlig information och att undervisningspersonal och handledare på arbetsplatsen får kunskap om regelverk för yrkesprov.

Yrkesrådet ska godkänna yrkesprovets utformning och bedömningen av yrkesproven som ingår i läroplanen. Yrkesrådet ska också övervaka att yrkesproven sker enligt regelverk. Yrkesrådet behandlar rättelseyrkande och besvär över bedömning av yrkesprov. Yrkesrådets ordförande undertecknar yrkesprovsbetyget.

Lärare har ansvar för att informera studerande och arbetsplatsens handledare om yrkesproven och hur de bedöms. Lärare har ansvar för att yrkesprovet är så utformat att det motsvarar läroplanens mål och kravnivå för kunnande och yrkesskicklighet. Lärare kan neka studerande

rätt att delta i yrkesprov om läraren bedömer att studerande inte har tillräcklig yrkesskicklighet att avlägga provet med godkänd bedömning. Lärare deltar i utvärderingssamtalet och beslutar om bedömning av yrkesprov tillsammans med arbetsplatshandledaren

Arbetsplatsens handledare deltar i planering av yrkesprov. Handledaren har ansvar för att studerande under perioden lärande i arbete uppnår ett sådant kunnande att de klarar yrkesprovets kravnivå. Handledaren deltar i utvärderingssamtalet och beslutar om bedömning av yrkesprov tillsammans med läraren.

Studerande ska inhämta information och kunskap om de krav på yrkesskicklighet för yrket som läroplanen förutsätter. Studerande har också ansvar för att göra sig förtrogen med yrkesprovets utformning och bedömningskriterier. Studerande bestämmer tidpunkt för yrkesprov tillsammans med lärare och arbetsplatsens handledare. Studerande ska bedöma sitt eget kunnande och delta i utvärderingssamtalet.

Bedömning av yrkesprovet

De lärare och arbetsplatshandledare som bedömer yrkesproven ska vara sakkunniga inom området. Bedömningen ska ske utifrån de mål och bedömningskriterier som är fastställda för examensdelen.

Bedömarna ska dokumentera och motivera sin bedömning på en fastställd blankett enligt ovanstående bedömningskriterier.

2.1.2 Vård och omsorg

Krav på yrkesskicklighet

Den studerande kan

- ställa upp mål för sin egen verksamhet i vård- och omsorgsarbete
- göra upp en behovs- och resursbaserad plan som främjar klientens eller patientens vård och omsorg samt genomföra och utvärdera den
- stödja klienter eller patienter att klara av aktiviteterna i det dagliga livet
- observera klientens eller patientens livsfunktioner och funktionsförmåga samt anteckna sina observationer och rapportera om dem
- utföra klient- och patientinriktat vård- och omsorgsarbete och använda sig av kunskapsbasen för vård och omsorg
- genomföra grundvård av patienter som lider av minnes-, långtids- och folksjukdomar (bl.a. hjärt- och kärlsjukdomar, diabetes, epilepsi, Parkinsons sjukdom, Alzheimers sjukdom, reumatism, hjärnblödning, slaganfall, psykiska sjukdomar och sjukdomar förorsakade av missbruk, artros och osteoporos, sjukdomar och skador i sinnesorganen) samt främja kommunikation och rehabilitering
- främja klientens eller patientens fysiska och psykiska hälsa, patient- och klientsäkerhet och välfärd
- professionellt bemöta en klient eller en patient
- utnyttja de möjligheter som hjälpmedlen och teknologin erbjuder i vård- och omsorgsarbetet
- handleda klienter eller patienter att använda social- och hälsovårdens tjänster och utkomstskyddsförmånerna
- förverkliga principerna för en hållbar utveckling i sin verksamhet
- arbeta enligt rekommendationerna för kvalitetsarbete och föreskrifter för

- egenkontroll
- genomföra läkemedelsbehandling, dosera och dela ut läkemedel samt observera effekterna av dem
- utvärdera sin egen verksamhet och sin professionella utveckling samt dra nytta av respons som erhålls
- utvärdera sina möjligheter att i framtiden verka som företagare
- följa anvisningar och föreskrifter för arbetshälsa och arbetarskydd
- följa författningar, föreskrifter och etiska principer inom social- och hälsovårdsbranschen

Bedömning av kunnandet

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
1. Behärskande av arbetsprocessen			
<i>Planmässigt arbete</i>	ställer med stöd av arbetsgruppen upp mål för sin egen verksamhet, redogör för sina målsättningar för arbetsgruppen och genomför sin plan	ställer upp mål för sin egen verksamhet och grundar sin plan för arbetsgruppen genomför sin plan	ställer upp mål för sin egen verksamhet och ger arbetsgruppen förslag till alternativa lösningar för sin plan, genomför självständigt planen och utvärderar sin egen verksamhet
	identifierar fysiska, psykiska, sociala och andliga behov samt resurser hos klienter/patienter i olika åldrar och med olika bakgrund med hjälp av några datainsamlings-metoder	identifierar fysiska, psykiska, sociala och andliga behov samt resurser hos klienter/patienter i olika åldrar och med olika bakgrund och använder olika datainsamlings-metoder på ett mångsidigt sätt	identifierar på ett korrekt sätt fysiska, psykiska, sociala och andliga behov samt resurser hos klienter/patienter i olika åldrar och med olika bakgrund och använder datainsamlingsmetoder på ett mångsidigt sätt och kreativt
	gör enligt arbetsgruppen anvisningar upp en resursbaserad plan som främjar vård och omsorg som en del av processen för vård- och omsorgsarbete	gör upp en plan som främjar vård och omsorg som en del av processen för vård- och omsorgsarbete genom att använda den finländska funktionsklassificeringen av vårdarbetet eller den klient-/patient-	gör på ett självständigt sätt upp en plan som främjar vård och omsorg som en del av processen för vård- och omsorgsarbete genom att använda den finländska funktionsklassificeringen av vårdarbetet eller den

		relaterade planen för ifrågavarande verksamhetsmiljö, utnyttjar klientens eller patientens resurser och nätverk	klient-/patientrelaterade planen för ifrågavarande verksamhetsmiljö, utnyttjar klientens eller patientens resurser och nätverk och har djupgående förståelse för planens betydelse i klientarbetet som helhet
	handlar i bekanta situationer enligt planen i samarbete med klienten/patienten samt dennes nätverk, utvärderar sin egen verksamhet och hur planen genomförs	handlar enligt planen i samarbete med klienten/patienten samt dennes nätverk, utvärderar sin egen verksamhet och hur planen genomförs	handlar smidigt enligt planen i samarbete med klienten/patienten samt dennes nätverk, gör en realistisk bedömning av sin egen verksamhet och av hur planen genomförs, ger välgrundade förslag till revidering av planen
Kvalitativt arbete och beaktande av egenkontroll	arbetar enligt kvalitetsrekommendationerna för verksamhetsmiljön med beaktande av anvisningar för egenkontroll, men behöver tidvis handledning	arbetar enligt kvalitetsrekommendationerna för verksamhetsmiljön och anvisningar för egenkontroll	arbetar enligt kvalitetsrekommendationerna för verksamhetsmiljön och anvisningar för egenkontroll samt lägger fram realistiska utvecklingsförslag som är anknutna till arbetet

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
2. Behärskande av arbetsmetoder, -redskap och -material			
Verksamhet i vård- och omsorgsarbete	stöder och hjälper klienterna/patienterna att klara av aktiviteterna i det dagliga livet (renlighet och påklädning, att äta och dricka, toalettbesök, att röra på sig, sömn och vila samt att uträtta ärenden, kommunicera och samverka), beaktar i	stöder och hjälper klienterna/patienterna att klara av aktiviteterna i det dagliga livet, beaktar i sitt arbete klientens eller patientens individuella behov, beaktar sexuell hälsa och läggning	stöder och hjälper självständigt och resurscentrerat klienterna/patienterna att klara av aktiviteterna i det dagliga livet utgående från individuella behov och i varierande situationer, beaktar sexuell hälsa och läggning och tar

	sitt arbete klientens eller patientens sexuella hälsa och fortplantning samt mångfalden i sexuell läggning, men behöver tidvis handledning		hänsyn till klienternas integritet
	observerar klientens/patientens livsfunktioner (blodcirkulation och andning), sinnesfunktioner och funktionsförmåga med arbetsgruppens stöd	observerar klientens/patientens livsfunktioner, sinnesfunktioner, funktionsförmåga och välmående, identifierar förändringar i klientens eller patientens tillstånd	observerar klientens/patientens livsfunktioner, funktionsförmåga och välmående, identifierar förändringar i klientens eller patientens tillstånd och agerar ändamålsenligt på förändringar
	mäter korrekt klientens/patientens temperatur, andningstäthet, puls, medvetandegrad, blodtryck och blodsocker	mäter korrekt klientens/patientens temperatur, andningstäthet, puls, medvetandegrad, blodtryck och blodsocker samt identifierar förändringar i klientens eller patientens tillstånd	mäter korrekt klientens/patientens temperatur, andningstäthet, puls, medvetandegrad, blodtryck och blodsocker, identifierar förändringar i klientens eller patientens tillstånd och agerar ändamålsenligt på förändringar
	observerar klientens/patientens smärta samt lindrar den med stöd av arbetsgruppen	identifierar klientens/patientens smärta och använder med stöd av arbetsgruppen olika metoder för att lindra smärta	identifierar klientens/patientens smärta och använder olika metoder för att lindra smärta
	antecknar sina observationer i den klient-/patientbaserade planen med stöd av arbetsgruppen, informerar om sina observationer muntligt, skriftligt och med hjälp av informationsteknik, beaktar datasekretessen	antecknar observationerna i den klient-/patientbaserade planen, informerar om sina observationer muntligt, skriftligt och med hjälp av informationsteknik, beaktar datasekretessen	antecknar självständigt observationerna i den klient-/patientbaserade planen, informerar om sina observationer muntligt, skriftligt och med hjälp av informationsteknik, beaktar datasekretessen
	utgår från klienten/patienten och arbetsgruppens anvisningar när hen	utgår från klienten/patienten och tar eget initiativ när hen genomför den dagliga	utgår från klienten/patienten och tar eget initiativ när hen genomför den dagliga

	genomför den dagliga hälsovården för klienter eller patienter, grundvården för patienter som lider av minnes-, långtids- och folksjukdomar (bl.a. munvård, hudvård, rörelsevård samt vård av händer och fötter) och främjar rehabilitering	hälsovården för klienter eller patienter, grundvården för patienter som lider av minnes-, långtids- och folksjukdomar, stöder klienternas eller patienternas egen aktivitet och främjar rehabilitering enligt gällande vårdpraxis	hälsovården för klienter eller patienter, grundvården för patienter som lider av minnes-, långtids- och folksjukdomars, stöder klienternas eller patienternas egen aktivitet och främjar rehabilitering samt utvärderar grundvårdens metoder enligt gällande vårdpraxis
	bemöter klienten/ patienten professionellt	bemöter klienten/ patienten professionellt och främjar klientens eller patientens välfärd med interaktiva medel	bemöter klienten/ patienten professionellt och främjar klientens eller patientens välfärd på eget initiativ och individuellt med interaktiva medel
	använder som medlem av arbetsgruppen aktiv närvaro som arbetsmetod	använder aktiv närvaro som arbetsmetod	använder aktiv närvaro som arbetsmetod även i livssituationer som är krävande för klienten/patienten
<i>Utvärdering av möjligheterna att verka som företagare</i>	utvärderar under handledning starka sidor och utvecklingsbehov i sin verksamhet och i sitt arbetssätt	utvärderar starka sidor och utvecklingsbehov i sin verksamhet och i sitt arbetssätt samt möjligheterna att i framtiden verka som företagare i sin yrkesbransch	utvärderar starka sidor och i sin verksamhet och i sitt arbetssätt samt möjligheterna att i framtiden verka som företagare i sin yrkesbransch och ställer upp utvecklingsmål för sitt företagsamhets-kunnande
<i>Beaktande av hälsa, säkerhet och funktionsförmåga</i>	främjar klientens/ patientens fysiska och psykiska hälsa, säkerhet och funktionsförmåga utgående från hens resurser	främjar självmant klientens/ patientens hälsa, säkerhet och funktionsförmåga utgående från hens resurser	främjar självmant och på ett mångsidigt sätt klientens/ patientens hälsa, säkerhet och funktionsförmåga utgående från hens resurser
	handleder klienter/ patienter med funktionsinriktade metoder till stimulans	handleder och sporrar klienter/ patienter med funktionsinriktade metoder till stimulans	handleder och sporrar klienter/ patienter kreativt och med funktionsinriktade

	och socialt deltagande	och socialt deltagande, vilket bidrar till att nätverk bibehålls och byggs upp	metoder till stimulans och på ett mångsidigt sätt socialt deltagande, vilket bidrar till att deras nätverk bibehålls och byggs upp, tryggar också möjligheten till socialt deltagande
	ser behovet av stöd och observerar en del sociala problem hos en klient/patient (t.ex. ensamhet, problem med livskontroll, dåligt bemötande, våld i familjen eller nära relationer och problem med den mentala hälsan och rusmedelsproblem)	identifierar klientens/patientens sociala problem och beaktar dem i vård- och omsorgsarbetet enligt arbetsgruppens anvisningar	identifierar klientens/patientens sociala problem och beaktar dem i vård- och omsorgsarbetet enligt arbetsgruppens anvisningar, diskuterar med klienten/patienten om hans situation och handleder hen att söka hjälp
	identifierar klientens/patientens folkhälsorisker och fara för olycksfall	identifierar klientens/patientens folkhälsorisker och fara för olycksfall och beaktar dem i vård- och omsorgsarbetet enligt arbetsgruppens anvisningar	identifierar klientens/patientens folkhälsorisker och fara för olycksfall och beaktar dem i vård- och omsorgsarbetet samt diskuterar med klienten/patienten om hans situation
	handleder klienten/patienten att välja eller väljer en måltidshelhet enligt näringsrekommendationerna med beaktande av specialdieter	uppmuntrar och handleder klienten/patienten att välja eller väljer en måltidshelhet enligt näringsrekommendationerna med beaktande av specialdieter	uppmuntrar och handleder sakkunnigt klienten/patienten att välja eller väljer en måltidshelhet enligt näringsrekommendationerna med beaktande av specialdieter
	ser till att klientens/patientens omgivning är säker och ren samt sköter klädvården	handleder klienten/patienten i att se till att eller har självständigt omsorg om att klientens eller patientens omgivning är säker, trivsamt och ren samt att klädvården sköts	handleder och uppmuntrar klienten/patienten till att ta hand om eller har självständigt omsorg om att klientens eller patientens omgivning är säker, trivsamt och ren samt att klädvård sköts
Verksamhet i	utnyttjar enligt arbetsgruppens	utnyttjar på eget initiativ de möjligheter	utnyttjar på ett mångsidigt och kreativt

vård- och omsorgsarbete	anvisningar de möjligheter som hjälpmedlen och teknologin erbjuder i vård- och omsorgsarbetet	som hjälpmedlen och teknologin erbjuder i vård- och omsorgsarbetet	sätt de möjligheter som hjälpmedlen och teknologin erbjuder i vård- och omsorgsarbetet
	väljer enligt arbetsgruppens anvisningar miljöbesparande material, redskap och metoder samt använder energibesparande arbetssätt, beaktar i sitt arbete den sociala aspekten i hållbar utveckling.	väljer miljöbesparande material, redskap och metoder samt använder energibesparande arbetssätt, följer i sitt arbete den sociala aspekten i hållbar utveckling.	uppmuntrar och instruerar klienter/patienter att välja miljöbesparande material, redskap och metoder enligt principerna för en hållbar utveckling samt använder energibesparande arbetssätt, grundar sitt arbete på principerna för hållbar utveckling ur ett socialt perspektiv
	identifierar klientens/ patientens behov av social- och hälsovårdstjänster och utkomstskydd	identifierar klientens/ patientens behov av social- och hälsovårdstjänster och utkomstskydd och berättar om tjänsterna för klienten/patienten	identifierar på ett mångsidigt sätt klientens/patientens behov av social- och hälsovårdstjänster och av utkomstskydd, handleder klienten/patienten att använda social- och hälsovårdens tjänster och utkomstskydds-förmåner
Genomförande av läkemedels-behandling	doserar läkemedlen felfritt i klient-/ patientvisa doser, kontrollerar läkemedel i dosdispenseringpåsar (om sådana används) och delar ut läkemedlen den naturliga vägen (peroralt, rektalt, i huden, i ögat, i näsan, i örat, vaginalt), injektion i huden och muskeln (s.c. , i.m.) och för inhalering (inh.)enligt instruktionerna, följer aseptiken och arbets- och miljöskyddsföreskrifter na i sitt arbete	doserar läkemedlen felfritt i klient-/ patientvisa doser, kontrollerar läkemedel i dosdispenseringpåsar (om sådana används) och delar ut läkemedlen den naturliga vägen (peroralt, rektalt i huden, i ögat, i näsan, i örat, vaginalt), injektion i huden och muskeln (s.c. , i.m.) och för inhalering (inh.)enligt instruktionerna. följer aseptiken och arbets- och miljöskyddsföreskrifter na i sitt arbete	doserar läkemedlen felfritt i klient-/ patientvisa doser, kontrollerar läkemedel i dosdispenseringpåsar (om sådana används och delar ut läkemedlen den naturliga vägen (peroralt, rektalt i huden, i ögat, i näsan, i örat, vaginalt), injektion i huden och muskeln (s.c, i.m) och för inhalering (inh.)enligt instruktionerna och situationen, följer aseptiken och arbets- och miljöskyddsföreskrifter

			na i sitt arbete
söker information om medicinernas effekter och biverkningar i pålitliga informationskällor, såsom Pharmaca Fennica eller medicinska informationssystem, observerar enligt anvisningar effekterna och biverkningarna av läkemedel som klienten/patienten använt och eventuellt missbruk av läkemedel samt informerar muntligt och skriftligt om sina observationer under handledning	använder pålitliga informationskällor, såsom Pharmaca Fennica eller medicinska informationssystem vid observation av effekterna och biverkningarna av läkemedel som klienten/patienten använt och eventuellt missbruk av läkemedel, informerar muntligt och skriftligt om sina observationer	använder pålitliga informationskällor, såsom Pharmaca Fennica eller medicinska informationssystem och observerar effekterna och biverkningarna av läkemedel som klienten/patienten använt och eventuellt missbruk av läkemedel som en del av klientens/patientens helhetsvård, informerar på eget initiativ muntligt och skriftligt om sina observationer	
handleder klienten/patienten i tolkning och förnyande av elektroniska recept (eRecept), identifierar eventuella risker i klientens/patientens användning av läkemedel och informerar om dem i arbetsgruppen	handleder klienten/patienten i tolkning och förnyande av elektroniska recept (eRecept) samt handleder klienten/patienten i användning, förvaring och förstöring av läkemedel inom gränserna för ansvarsområdet, ger information om hur användningen av rusmedel inverkar på läkemedelsbehandlingen	handleder och vägleder klienten/patienten i tolkning och förnyande av elektroniska recept (eRecept)t, handleder klienten/patienten i olika situationer användning, förvaring och förstöring av läkemedel inom författningarnas och ansvarsområdets gränser, ger information om hur användningen av rusmedel inverkar på läkemedelsbehandlingen	

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
3. Behärskande av den kunskap som ligger till grund för arbetet			
Behärskande av termer och kunskap inom grundvård och omsorgsarbete	<p>använder sig i sitt arbete av kunskap om:</p> <ul style="list-style-type: none"> - människans behov, resurser och välfärd - förutsättningarna för hälsa och välfärd och de dagliga funktionerna, grundvården (bl.a. munvård, hudvård, rörelsevård, vård av händer och fötter, sexuell- och fortplantningshälsa samt sexuell mångfald) och hälsovården - kroppens normala uppbyggnad och funktion - folkhälsorisker, olycksfall, minnes-, folk- och långtidssjukdomar (bl.a. hjärt- och kärlsjukdomar, diabetes, epilepsi, Parkinsons sjukdom, Alzheimers sjukdom, reumatism, hjärnblödning, slaganfall, psykiska sjukdomar och sjukdomar orsakade av 	<p>grundar lösningar och tillvägagångssätt i sitt arbete på kunskap om:</p> <ul style="list-style-type: none"> - människans behov, resurser och välfärd - förutsättningarna för hälsa och välfärd och de dagliga funktionerna, grundvården och hälsovården - kroppens normala uppbyggnad och funktion - folkhälsorisker, olycksfall, minnes-, långtids- och folksjukdomar 	<p>grundar på ett på ett mångsidigt sätt lösningar och tillvägagångssätt i sitt arbete på god kunskap om:</p> <ul style="list-style-type: none"> - människans behov, resurser och välfärd -förutsättningarna för hälsa och välfärd och de dagliga funktionerna, grundvården och hälsovården - kroppens normala uppbyggnad och funktion - folkhälsorisker, olycksfall, minnes-, långtids- och folksjukdomar

	<p>missbruk, artros och osteoporos, sensoriska sjukdomar eller skador)</p> <p>- sociala problem och behov av stöd (t.ex. ensamhet, problem med livskontroll, dåligt bemötande, våld i familjen eller nära relationer och problem med den mentala hälsan och rusmedelsproblem)</p> <p>- vården av en döende patient och palliativ vård</p>	<p>- sociala problem och behov av stöd</p> <p>-vården av en döende patient och palliativ vård</p>	<p>- sociala problem och behov av stöd</p> <p>vården av en döende patient och palliativ vård</p>
	<p>känner till social- och hälsovårdens lagstiftning, bastjänster och tjänsteproducenter samt utkomstskyddsförmåner, kan redogöra för tjänsterna och förmånerna i bekanta klientsituationer samt handlar enligt författningarna</p>	<p>använder sig i sitt arbete av kunskap om social- och hälsovårdens lagstiftning, bastjänster och tjänsteproducenter samt utkomstskyddsförmånerna</p>	<p>använder sig i sitt arbete i vid utsträckning av kunskap om social- och hälsovårdens lagstiftning, bastjänster och tjänsteproducenter samt utkomstskyddsförmånerna enligt klientens eller patientens behov</p>
	<p>följer social- och hälsovårdens etiska principer och använder i sitt arbete centrala begrepp inom vård och omsorg</p>	<p>grundar sin verksamhet med social- och hälsovårdens etiska principer och använder i sitt arbete begrepp inom vård och omsorg</p>	<p>grundar på ett på ett mångsidigt sätt sin verksamhet med social- och hälsovårdens etiska principer och använder smidigt i sitt arbete begreppen inom vård och omsorg</p>
	<p>känner till begreppet hållbar utveckling och dess principer och beaktar dem i sitt arbete</p>	<p>beaktar principerna för hållbar utveckling i sitt arbete och grundar sin verksamhet med dem</p>	<p>beaktar principerna för hållbar utveckling och möjligheterna att förverkliga dem i sitt arbete samt grundar på ett mångkunnigt sätt sin verksamhet med dem</p>
	<p>använder sig i sitt arbete av kunskaper om grunder i näringsvård, specialdieter,</p>	<p>baserar sin verksamhet i arbetssituationer på kunskaper om grunderna för näringsvård,</p>	<p>baserar på ett på ett mångsidigt sätt sin verksamhet i arbetssituationer på</p>

	renhållning och grunderna i klädvård	specialdieter, renhållning och klädvård	kunskaper om grunderna för näringsvård, specialdieter, renhållning och klädvård
Behärskande av kunskap om läkemedelsbehandling	använder sig av kunskap om läkemedel, de vanligaste läkemedelsformerna och sätten att ge läkemedel samt om arbets- och miljöskydd i anknytning till läkemedelsbehandling, känner till missbruk av läkemedel, arbetar vid genomförandet av läkemedelsbehandling utgående ifrån sina rättigheter och skyldigheter	baserar sina avgöranden och sin verksamhet på kunskap om läkemedel, de vanligaste läkemedelsgrupperna, -formerna och sätten att ge läkemedel samt om arbets- och miljöskydd i anknytning till läkemedelsbehandling, känner till missbruk av läkemedel, arbetar vid genomförandet av läkemedelsbehandling utgående ifrån sina rättigheter och skyldigheter	baserar sina avgöranden och sin verksamhet på sin mångsidiga kunskap om olika läkemedel, olika läkemedelsgrupper och läkemedelsformer och doseringsätt, de vanligaste verkningarna och biverkningarna av läkemedel samt missbruk av läkemedel författningar om läkemedelsbehandling och de begränsningar och krav som de ställer (lagstiftning, övervakning av läkemedel och sjukförsäkringen) samt sina rättigheter och skyldigheter, arbets- och miljöskydd i anknytning till läkemedelsbehandling
	omvandlar felfritt enheter och beräkning av doseringar i läkemedelsräkningen	omvandlar felfritt enheter och beräkning av doseringar i läkemedelsräkningen	omvandlar felfritt enheter och beräkning av doseringar i läkemedelsräkningen
Behärskande av kunskap om hälsa, säkerhet och funktionsförmåga	använder sig i sitt arbete av kunskap om psykosociala faktorer, miljöns och estetikens betydelse i främjandet av hälsa och välfärd samt säkerhet	grundar sin verksamhet på kunskap om psykosociala faktorer, miljöns och estetikens betydelse i främjandet av hälsa och välfärd samt säkerhet	grundar på ett på ett mångsidigt sätt sin verksamhet på kunskaper om psykosociala faktorer, miljöns och estetikens betydelse i främjandet av hälsa och välfärd samt säkerhet
	känner till principerna för att arbeta ergonomiskt och beaktar dem i vård- och omsorgsarbetet	beaktar i sitt arbete principerna för att arbeta ergonomiskt och grundar sin verksamhet utgående från dem	beaktar i sitt arbete principerna för att arbeta ergonomiskt och grundar på ett på ett funktionellt sätt sin verksamhet utgående från dem
	känner till principerna	beaktar i sitt arbete	beaktar i sitt arbete

	för att arbeta aseptiskt och författningarna om arbetet med att bekämpa smittsamma sjukdomar samt beaktar dem i vård- och omsorgsarbetet	principerna för att arbeta aseptiskt och författningarna om arbetet med att bekämpa smittsamma sjukdomar samt grundar sin verksamhet med dem	principerna för att arbeta aseptiskt och författningarna om arbetet med att bekämpa smittsamma sjukdomar samt grundar på ett på ett mångkunnigt sätt sin verksamhet med dem, beaktar i sitt arbete de vanligaste orsakerna till smittsamma sjukdomar samt deras spridningsvägar, förstår de ekonomiska följderna av infektioner
Behärskande av kunskapsbasen i företagsamhet	söker med handledning information om de allmänna förutsättningarna för att verka som företagare	söker information om de allmänna förutsättningarna för att verka som företagare	söker information om att verka som företagare inom social- och hälsovårdsbranschen

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
4. Nyckelkompetenser för livslångt lärande			
Lärande och problemlösning	identifierar egna starka sidor och utvecklingsområden samt utvärderar sin egen yrkesmässiga utveckling, ändrar sin verksamhet på basis av respons	identifierar det skede som den egna yrkesmässiga tillväxten och utvecklingen befinner sig i och ställer upp mål för sin yrkesmässiga utveckling, utvärderar sin verksamhet och ändrar sin verksamhet på basis av respons	identifierar det skede som den egna yrkesmässiga tillväxten och utvecklingen befinner sig i och tar ansvar för den, gör en realistisk bedömning av sin verksamhet och ändrar sin verksamhet på basis av respons
	söker handledning för sina avgöranden och sin verksamhet inom vård- och omsorgsarbete	grundar sina avgöranden och sin verksamhet inom vård- och omsorgsarbete på yrkesmässiga kunskaper	grundar sina avgöranden och sin verksamhet inom vård- och omsorgsarbete på goda yrkesmässiga

			kunskaper och föreslår realistiska och konstruktiva lösningar i problemsituationer
Interaktion och samarbete	arbetar ansvarsfullt i arbetsgemenskapen och klarar av bekanta interaktionssituationer	arbetar ansvarsfullt och samarbetsvilligt som medlem i arbetsgruppen	arbetar ansvarsfullt, samarbetsvilligt och smidigt i arbetsgemenskapen
Yrkesetik	följer social- och hälsovårdsbranschens författningar, bestämmelser och etiska principer i arbetsituationer som upprepas, arbetar jämlikt och jämbördigt, söker handledning för att lösa i utmanande situationer	följer social- och hälsovårdsbranschens författningar, bestämmelser och etiska principer i föränderliga arbetsituationer, arbetar jämlikt och jämbördigt och stöder sig på etiska principer vid utmanande situationer	följer i föränderliga arbetsituationer social- och hälsovårdsbranschens författningar, bestämmelser och etiska principer samt grundar sin verksamhet med dem, arbetar vid utmanande situationer, jämlikt och jämbördigt och grundar sina lösningar och verksamhet på etiska principer
Hälsa, säkerhet och funktionsförmåga	följer arbetsplatsens föreskrifter för arbetshälsa och arbetarskydd samt arbetsplatsens el-, strål- och brandsäkerhetsföreskrifter, använder ändamålsenlig arbetsdräkt och den skyddsutrustning som krävs	följer arbetsplatsens föreskrifter för arbetshälsa och arbetarskydd samt arbetsplatsens el-, strål- och brandsäkerhetsföreskrifter, avvärjer hälsofaror och -olägenheter som arbetet förorsakar och upprätthåller för sin del ett gott klimat på arbetsplatsen	följer arbetsplatsens föreskrifter för arbetshälsa och arbetarskydd samt arbetsplatsens el-, strål- och brandsäkerhetsföreskrifter, avvärjer hälsofaror och -olägenheter som arbetet förorsakar, förebygger på förhand riskfaktorer som arbetet förorsakar samt upprätthåller för sin del ett gott klimat på arbetsplatsen
	agerar enligt gällande hygienpraxis och den aseptiska arbetsordningen och sköter om sin personliga hygien (bl.a. tvätt och desinficering av händerna) så att hen inte sprider smitta	agerar enligt gällande hygienpraxis och den aseptiska arbetsordningen och känner till de gällande föreskrifterna	agerar enligt gällande hygienpraxis och den aseptiska arbetsordningen och grundar sina avgöranden på god kunskap, beaktar de gällande föreskrifterna
	använder ergonomiskt riktiga arbetssätt i vård-	använder ergonomiskt riktiga arbetssätt och	arbetar ergonomiskt riktigt i vård- och

	och omsorgsarbetet samt utnyttjar pausmotion för att förebygga skador i hållnings- och rörelseorganen	hjälpmedel i vård- och omsorgsarbetet samt utnyttjar pausmotion för att förebygga skador i hållnings- och rörelseorganen	omsorgsarbetet och förebygger olyckor och skador som arbetet förorsakar samt utnyttjar pausmotion för att förebygga skador i hållnings- och rörelseorganen
	identifierar hot om våld och skyddar sig själv vid behov, behöver handledning i sitt arbete för att ta upp och informera om dåligt bemötande och om våld i familjen och i nära relationer som hen observerat i arbetet	bemöter som medlem i arbetsgruppen en klient/patient som uppträder hotfullt och handlar enligt arbetsgemenskapens förhållningsregler, tar upp och informerar i arbetsgruppen om dåligt bemötande och våld i familjen och i nära relationer som hen observerat i arbetet	förebygger och identifierar hot om våld och bemöter som medlem i arbetsgruppen en klient/patient som uppträder hotfullt, tillämpar arbetsgemenskapens förhållningsregler och skyddar sig själv vid behov, tar i sitt arbete naturligt upp dåligt bemötande och våld i familjen och nära relationer som hen observerat i arbetet, handleder parterna i den att söka hjälp och informerar om saken i arbetsgruppen
	ger första hjälpen enligt kraven på nivån Fhj 1.	ger första hjälpen enligt kraven på nivån Fhj 1.	ger första hjälpen enligt kraven på nivån Fhj 1.

Sätt att visa yrkesskickligheten

Den studerande påvisar sitt kunnande i examensdelen "Vård och omsorg" i ett yrkesprov genom att arbeta i närvårdarens uppgifter i hemvården, effektiviserat serviceboende eller anstaltsvård antingen på äldreomsorgsenhet eller långvårdsavdelning. Arbetet ska vara tillräckligt omfattande för att det kunnande som påvisas ska täcka de i examensgrunderna angivna kraven på yrkesskicklighet, föremålen för bedömning och bedömningskriterierna.

Bedömningen av examensdelen "Vård och omsorg" baseras på yrkesprovets bedömning.

Beskrivning av yrkesprovet

I yrkesprovet för examensdelen "Vård och omsorg" utför en studerande som medlem av en arbetsgrupp uppgifter som hör till närvårdare i olika verksamhetsmiljöer för vård och omsorg.

Studerande ska göra upp en skriftlig plan för yrkesprovet. I planen ska studerande beskriva det egna arbetet och hur det centrala kunnandet framkommer i yrkesprovet.

Lärare har ansvar för att klargöra om den studerande har några inlärningsvårigheter eller andra hinder för att visa sitt kunnande. Dessa bör beaktas då yrkesprovet planeras så att studerande har möjlighet att påvisa sitt kunnande.

Yrkesprovet utförs om möjligt i en professionell miljö och studerande förutsätts arbeta enligt rådande arbetsskift på arbetsplatsen. Om detta inte går att genomföra bör yrkesprovet genomföras i en miljö som så långt möjligt liknar en professionell miljö.

Ansvarsfördelning för planering och genomförande av yrkesprov

Ålands yrkesgymnasium har huvudansvar för planering och genomförande av yrkesprov. Yrkesgymnasiet har också ansvar för att yrkesrådet får vederbörlig information och att undervisningspersonal och handledare på arbetsplatsen får kunskap om regelverk för yrkesprov.

Yrkesrådet ska godkänna yrkesprovets utformning och bedömningen av yrkesproven som ingår i läroplanen. Yrkesrådet ska också övervaka att yrkesproven sker enligt regelverk. Yrkesrådet behandlar rättelseyrkande och besvär över bedömning av yrkesprov. Yrkesrådets ordförande undertecknar yrkesprovsbetyget.

Lärare har ansvar för att informera studerande och arbetsplatsens handledare om yrkesproven och hur de bedöms. Lärare har ansvar för att yrkesprovet är så utformat att det motsvarar läroplanens mål och kravnivå för kunnande och yrkesskicklighet. Lärare kan neka studerande att delta i yrkesprov om läraren bedömer att studerande inte har tillräcklig yrkesskicklighet att avlägga provet med godkänd bedömning. Lärare deltar i utvärderingssamtalet och beslutar om bedömning av yrkesprov tillsammans med arbetsplatshandledare.

Arbetsplatsens handledare deltar i planering av yrkesprov. Handledaren har ansvar för att studerande under perioden lärande i arbete uppnår ett sådant kunnande att de klarar yrkesprovets kravnivå. Handledaren deltar i utvärderingssamtalet och beslutar om bedömning av yrkesprov tillsammans med läraren.

Studerande ska inhämta information och kunskap om de krav på yrkesskicklighet som läroplanen förutsätter. Studerande har också ansvar för att göra sig förtrogen med yrkesprovets utformning och bedömningskriterier. Studerande bestämmer tidpunkt för yrkesprov tillsammans med lärare och arbetsplatsens handledare. Studerande ska bedöma sitt eget kunnande och delta i utvärderingssamtalet.

Bedömning av yrkesprovet

De lärare och arbetshandledare som bedömer yrkesproven ska vara sakkunniga inom området. Bedömningen ska ske utifrån de mål och bedömningskriterier som är fastställda för examensdelen.

Bedömarna ska dokumentera och motivera sin bedömning på en fastställd blankett.

2.1.3 Stöd för rehabilitering

Krav på yrkesskicklighet

Den studerande kan

- inom närvårdarens ansvarsområde och i samarbete med klienten som rehabiliteras och en multiprofessionell arbetsgrupp göra upp, genomföra och utvärdera en klientinriktad plan som främjar rehabilitering
- handleda och stödja rehabiliteringen för olika klienter i olika åldrar
- iaktta ekonomisk lönsamhet, principerna för hållbar utveckling samt verksamhetsmiljöns kvalitetsrekommendationer
- professionell interaktion och kommunikation samt kan uttrycka sig tydligt och

- utnyttja kommunikationsmetoder som stöder och ersätter tal
- använda ett arbetssätt som främjar funktionsförmågan och rehabiliteringen samt främjar hälsa och välfärd
- handleda olika klienter i aktiviteterna i det dagliga livet
- förebygga hälso- och välfärdsrisker och -olägenheter och motivera till förändringar
- handleda i hälsofrämjande motion, stimulerande verksamhet och socialt umgänge
- handleda i användning och underhåll av hjälpmedel samt i användning av teknologi som stöder rehabilitering
- utnyttja servicesystemet i rehabiliteringsarbetet och verka enligt bestämmelserna, föreskrifterna och verksamhetsprinciper i branschen
- utvärdera sin yrkesmässiga utveckling och utnyttja erhållen respons
- arbeta i multiprofessionella arbetsgrupper och nätverk
- följa föreskrifter för arbetshälsa och arbetarskydd samt ha omsorg om förebyggande av olyckor, klienternas och sin egen säkerhet och funktionsförmåga
- iaktta yrkesetiska principer i sitt arbete

Bedömning av kunnandet

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
1. Behärskande av arbetsprocessen			
<i>Planmässigt arbete</i>	identifierar starka sidor i funktionsförmågan hos klienter i olika åldrar och deras behov av stöd samt använder några datainsamlingsmetoder	identifierar resursbaserat starka sidor i funktionsförmågan hos klienter i olika åldrar och deras behov av stöd samt använder olika datainsamlingsmetoder	identifierar på ett på ett mångsidigt, klientinriktat och resursbaserat sätt starka sidor i funktionsförmågan hos klienter i olika åldrar och deras behov av stöd samt använder olika datainsamlingsmetoder
	gör i samarbete med klienten och den multiprofessionella arbetsgruppen upp en klientinriktad plan som stöder klientens funktionsförmåga	gör i samarbete med klienten och den multiprofessionella arbetsgruppen upp en klientinriktad plan som stöder klientens funktionsförmåga och utnyttjar klientens nätverk (de närmast anhöriga och myndighetspersoner)	gör i samarbete med klienten och den multiprofessionella arbetsgruppen upp en klientinriktad plan som stöder klientens funktionsförmåga och utnyttjar på ett på ett mångsidigt sätt klientens nätverk (de närmast anhöriga och myndighetspersoner)

	stöder rehabilitering enligt planen i samarbete med klienten och arbetsgruppen samt utvärderar hur planen genomförs	stöder smidigt rehabilitering enligt planen i samarbete med klienten och nätverket samt utvärderar hur planen genomförs	stöder smidigt och klientinriktat rehabilitering enligt planen i samarbete med klienten och nätverket samt utvärderar hur planen genomförs
Ekonomisk och kvalitativ verksamhet	arbetar enligt arbetsgemenskapens anvisningar kostnadsmedvetet och enligt principerna för en hållbar utveckling samt iakttar arbetsgemenskapens kvalitetskriterier	arbetar kostnadsmedvetet och enligt principerna för en hållbar utveckling samt iakttar arbetsgemenskapens kvalitetskriterier	arbetar kostnadsmedvetet, företagsamt och enligt principerna för en hållbar utveckling samt iakttar arbetsgemenskapens kvalitetskriterier

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
2. Behärskande av arbetsmetoder, -redskap och -material			
Professionell interaktion och kommunikation	arbetar ansvarsfullt tillsammans med klienterna och främjar rehabiliteringen med hjälp av professionella interaktionsfärdigheter	arbetar serviceinriktat och ansvarsfullt och främjar rehabiliteringen med hjälp av professionella interaktionsfärdigheter, beaktar individuella situationer	arbetar serviceinriktat och ansvarsfullt och främjar rehabiliteringen på ett mångsidigt och kreativt sätt och med hjälp av professionella interaktionsfärdigheter, beaktar individuella situationer
	uttrycker sig tydligt och utnyttjar de mest allmänna kommunikationsmetoder som stöder och ersätter tal i vanliga klientsituationer	uttrycker sig tydligt och utnyttjar kommunikationsmetoder som stöder och ersätter tal i klientsituationer	använder aktivt ett tydligt språk och utnyttjar kommunikationsmetoder som stöder och ersätter tal i olika klientsituationer
Användning av ett arbetssätt som främjar funktionsförmågan och	stöder planmässigt funktionsförmågan hos klienter som rehabiliteras och använder ett rehabiliterande arbetssätt	stöder planmässigt och med ett rehabiliterande arbetssätt funktionsförmågan hos klienter som rehabiliteras samt beaktar preventiva	stöder smidigt, kreativt, planmässigt och med ett rehabiliterande arbetssätt funktionsförmågan hos klienter som rehabiliteras samt

rehabiliteringen		åtgärder	beaktar preventiva åtgärder
	motiverar klienten och stöder klientens egen vilja till rehabilitering samt utreder faktorer i klientens fysiska och psykosociala miljö som främjar rehabilitering	motiverar klienten och stöder klientens egen vilja till rehabilitering och utnyttjar de möjligheter till främjande av rehabilitering som den psykosociala och fysiska livsmiljön erbjuder, handleder klienterna i hur man utnyttjar de möjligheter som miljön erbjuder	motiverar självständigt klienten och stöder klientens egen vilja till rehabilitering och utnyttjar kreativt de möjligheter till främjande av rehabilitering och gemenskap som den psykosociala och fysiska livsmiljön samt klientens eget nätverk erbjuder, handleder klienterna i hur man utnyttjar de möjligheter som miljön erbjuder
Handledning i aktiviteterna i det dagliga livet samt främjande av hälsa och välfärd	handleder klienten med ett rehabiliterande arbetssätt att klara av aktiviteterna i det dagliga livet samt hjälper till med sådana saker som klienten inte själv klarar av i det dagliga livet	handleder klienten med ett rehabiliterande arbetssätt till att klara av aktiviteterna i det dagliga livet	handleder klienten självständigt och klientcentrerat med ett rehabiliterande arbetssätt till att klara av aktiviteterna i det dagliga livet
	identifierar faktorer i hemmet och på fritiden (bl.a. fallolyckor hos äldre) som utgör olycksrisker och ingriper i dem	identifierar på ett på ett mångsidigt sätt faktorer i hemmet och på fritiden som utgör olycksrisker och ingriper i dem	identifierar på ett på ett mångsidigt sätt faktorer i hemmet och på fritiden som utgör olycksrisker, ingriper i dem samt arbetar förebyggande
	främjar klienternas hälsa och välfärd vid handledning av klienter	främjar klienternas hälsa och välfärd vid handledning av klienter och arbetar på ett förebyggande sätt	främjar resursbaserat och motiverande klienternas hälsa och välfärd vid handledning av klienter och arbetar på ett förebyggande sätt
	handleder klienten i att skaffa matvaror och tillreda husmanskost med hjälp av anvisningar	handleder klienten i att skaffa matvaror och tillreda mångsidig husmanskost samt utgår från klienten när hen handleder denne i hur man bäst sköter sitt näringsintag	handleder klienten i skaffa matvaror och tillreda en näringsmässigt balanserad och mångsidig husmanskost samt utgår från klientens önsknings och behov när hen handleder denne i hur

			man bäst sköter sitt näringsintag
	handleder klienten i att tillägna sig hälsosamma levnadsvanor och att undvika riskfyllt beteende (t.ex. rusmedel)	handleder och uppmuntrar klienten att tillägna sig hälsosamma levnadsvanor och att undvika riskfyllt beteende	handleder och uppmuntrar klienten på ett på ett mångsidigt och kreativt sätt att tillägna sig hälsosamma levnadsvanor och att undvika riskfyllt beteende
	använder assisterad av arbetsgruppen funktionella metoder vid handledning av individer och grupper	använder funktionella metoder och kreativa uttrycksmetoder vid handledning av individer och grupper	har klienten som utgångspunkt när hen använder funktionella metoder och kreativa uttrycksmetoder samt utnyttjar sina egna starka sidor vid handledning av individer och grupper
	beaktar möjligheterna att använda konst eller kultur för att stödja klienternas funktionsförmåga	utgår från klienten när hen beaktar och utnyttjar möjligheterna att använda konst eller kultur för att stödja klienternas funktionsförmåga	utgår från klienten och dennes resurser samt är kreativ när hen beaktar och utnyttjar möjligheterna att använda konst eller kultur för att stödja klienternas funktionsförmåga
	tar hänsyn till estetikens roll för rehabiliteringen (t.ex. trivsel, renlighet och skönhet)	har klienten som utgångspunkt när hen beaktar estetikens roll för rehabiliteringen och tillämpar den i sin verksamhet	utgår från klienten när hen beaktar estetikens roll för rehabiliteringen och tillämpar den på ett mångsidigt och kreativt sätt i sin verksamhet
	handleder klienten klientinriktat i hälsofrämjande motion, stimulerande verksamhet och socialt umgänge, men behöver ibland handledning	handleder klienten klientinriktat i hälsofrämjande motion, stimulerande verksamhet och socialt umgänge	handleder klienten klientinriktat, på ett mångsidigt och motiverande sätt i hälsofrämjande motion, stimulerande verksamhet och socialt umgänge
Handledning i användning av hjälpmedel och teknologi	utgår från klienten när hen handleder denne i användning och underhåll av hjälpmedel (t.ex. ortoser, hjälpmedel för att förflytta eller röra sig,	utgår från klienten och klientens resurser när hen handleder denne i att använda hjälpmedel och handleder i användning och underhåll av	utgår från klienten och klientens resurser när hen handleder denne i att använda hjälpmedel och handleder aktivt klienten i användning och underhåll av

	för hygien, påklädnad, kommunikation, skötsel av hemmet, boende, ätande och fritiden)	hjälpmedel, känner till distributionskanalerna för hjälpmedel	hjälpmedel, känner till distributionskanalerna för hjälpmedel
	handleder klienten i användning av teknologi som stöder att klienten klarar sig självständigt samt utnyttjar teknologi i sitt eget arbete	utgår från klienten när hen handleder denne i användning av teknologi som stöder att klienten klarar sig självständigt samt utnyttjar teknologi i sitt eget arbete	utgår från klienten när hen handleder denne i användning av teknologi som stöder att klienten klarar sig självständigt samt utnyttjar på ett mångsidigt sätt teknologi i sitt eget arbete

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
3. Behärskande av den kunskap som ligger till grund för arbetet			
<i>Behärskande av kunskap om rehabilitering och branschens förordningar, föreskrifter och verksamhetsprinciper</i>	använder sig i sitt arbete av kunskap om förordningar och verksamhetsprinciper gällande rehabilitering samt om rehabilitering, funktionsförmåga och ett rehabiliterande arbetssätt	grundar sin verksamhet på kunskap om förordningar och verksamhetsprinciper gällande rehabilitering samt om rehabilitering, funktionsförmåga och ett rehabiliterande arbetssätt	grundar sin verksamhet på ingående kunskap om förordningar och verksamhetsprinciper gällande rehabilitering samt om rehabilitering, funktionsförmåga och ett rehabiliterande arbetssätt
<i>Behärskande av kunskap om att bilda nätverk</i>	använder sig i sitt arbete av kunskap om nätverksarbetet som arbetsmetod	utnyttjar nätverksarbetet som arbetsmetod och känner till dess olika användningsmöjligheter samt grundar sin verksamhet på denna kunskap	utnyttjar nätverksarbetet som arbetsmetod och känner ingående till dess olika användningsmöjligheter samt grundar sin verksamhet på sin ingående kunskap inom området
	använder sig i sitt arbete av kunskap om en resursbaserad inriktning	grundar sin verksamhet på kunskap om resursbaserad inriktning och dess betydelse i stöd för rehabilitering	grundar sin verksamhet på sin goda kunskap om resursbaserad inriktningen och dess betydelse i stöd för rehabilitering

Behärskande av kunskap om servicesystemet	använder sig i sitt arbete av författningar, bestämmelser, anvisningar och verksamhetsprinciper för rehabilitering	grundar sin verksamhet på kunskap om centrala författningar, bestämmelser, anvisningar och verksamhetsprinciper för rehabilitering	grundar sin verksamhet på ingående kunskap om centrala författningar, bestämmelser, anvisningar och verksamhetsprinciper för rehabilitering
	använder sig i sitt arbete av kunskap om de mest allmänna tjänsterna inom medicinsk, social, pedagogisk och yrkesinriktad rehabilitering	använder sig i sitt arbete av god kunskap om tjänster inom medicinsk, social, pedagogisk och yrkesinriktad rehabilitering	använder sig i sitt arbete på ett mångsidigt sätt och enligt klientens behov av ingående kunskap om tjänster inom medicinsk, social, pedagogisk och yrkesinriktad rehabilitering
Behärskande av kunskap om olika klientgrupper som rehabiliteras	använder i sitt arbete kunskap om utvecklings- och rörelsehämning, sensoriska handikapp, utvecklings- och inlärningsstörningar, störningar i den mentala hälsan och skadeverkningarna av missbruk av rusmedel och rusmedelsberoende samt sexuell- och fortplantningshälsa och den sexuella mångfalden	grundar sin verksamhet på kunskap om utvecklings- och rörelsehämning, syn- och hörselskador, utvecklings- och inlärningsstörningar samt störningar i den mentala hälsan och skadeverkningarna av missbruk av rusmedel och rusmedelsberoende samt sexuell- och fortplantningshälsa och den sexuella mångfalden	grundar sin verksamhet på ingående kunskap om utvecklings- och rörelsehämning, syn- och hörselskador, utvecklings- och inlärningsstörningar samt störningar i den mentala hälsan samt skadeverkningarna av missbruk av rusmedel och rusmedelsberoende samt sexuell- och fortplantningshälsa och den sexuella mångfalden
	använder sig av kunskap om fysiskt, psykiskt och socialt åldrande samt om stöd för rehabilitering av barn och äldre	grundar sin verksamhet på kunskap om fysiskt, psykiskt och socialt åldrande samt om stöd för rehabilitering av barn och äldre	grundar sin verksamhet på ingående kunskap om fysiskt, psykiskt och socialt åldrande samt om stöd för rehabilitering av barn och äldre
Behärskande av kunskap om främjande av hälsa och välfärd	använder sig av några sätt att främja hälsa och välfärd för olika klientgrupper som rehabiliteras och identifierar målen för ett förebyggande arbete	grundar sin verksamhet på kunskap om metoder att främja hälsa och välfärd och om metoder i det förebyggande arbetet för olika klientgrupper i olika åldrar	grundar sin verksamhet på god kunskap om metoder att främja hälsa och välfärd och om olika metoder i det förebyggande arbetet för olika klientgrupper i olika åldrar
Behärskande	använder sig av kunskap	grundar sin verksamhet	grundar sin verksamhet

av kunskap om handledningsprocessen	om handledningsprocessen och handledningens betydelse som stöd för rehabiliteringen av individer och grupper	på kunskap om en handledningsprocess som utgår från klienten och handledningens betydelse som stöd för rehabiliteringen av individer och grupper	på god kunskap om en handledningsprocess som utgår från klienten och handledningens betydelse som stöd för rehabiliteringen av individer och grupper
	använder sig av kunskap om metoder som stöd för aktiviteterna i det dagliga livet vid handledning av olika klienter och klientgrupper	grundar sin verksamhet med välgrundad kunskap om metoder som stöd för aktiviteterna i det dagliga livet vid handledning av olika klienter och klientgrupper	grundar sin verksamhet på ingående kunskap om metoder som stöd för aktiviteterna i det dagliga livet vid handledning av olika klienter och klientgrupper

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
4. Nyckelkompetenser för livslångt lärande			
Lärande och problemlösning	identifierar sina starka sidor och utvecklingsområden samt utvärderar sin egen utveckling, ändrar sin verksamhet på basis av respons	identifierar stadiet för den egna yrkesmässiga tillväxten och utvecklingen samt ställer upp mål för sin yrkesmässiga utveckling, utvärderar sin verksamhet och ändrar sin verksamhet på basis av respons	identifierar stadiet för den egna yrkesmässiga tillväxten och utvecklingen och tar ansvar för den, utvärderar sin verksamhet realistiskt samt ändrar sin verksamhet självständigt eller på basis av respons
Interaktion och samarbete	arbetar ansvarsfullt i den multiprofessionella eller mångkulturella arbetsgruppen och klarar av bekanta interaktionssituationer	är en aktiv och ansvarsfull medlem i den multiprofessionella eller mångkulturella arbetsgruppen och utnyttjar sin förmåga till samarbete och gemenskap	är en aktiv och ansvarsfull medlem i den multiprofessionella eller mångkulturella arbetsgruppen och utnyttjar sin förmåga till samarbete och gemenskap och för fram sina egna synpunkter för att främja arbetsgruppens verksamhet

Yrkesetik	iakttar yrkesetiska principer (t.ex. respekt för livet och människovärdet, tystnadsplikt, jäv, självbestämmanderätt, stöd för delaktighet, rättvisa och jämlikhet) och författningar	iakttar yrkesetiska principer och författningar samt grundar sin verksamhet på dessa	iakttar yrkesetiska principer och författningar samt grundar sin verksamhet på goda kunskaper om dessa
Hälsa, säkerhet och funktionsförmåga	arbetar i bekanta arbetssituationer enligt lagarna, föreskrifterna och verksamhetsprinciperna för arbetshälsa och patient/klientsäkerhet samt arbetarskydd (t.ex. ergonomi och aseptik) och har omsorg om klienternas samt sin egen säkerhet och funktionsförmåga	arbetar i olika arbetssituationer enligt lagarna, föreskrifterna och verksamhetsprinciperna för arbetshälsa och patient/klientsäkerhet samt arbetarskydd och har omsorg om klienternas samt sin egen säkerhet och funktionsförmåga	arbetar i olika arbetssituationer enligt lagarna, föreskrifterna och verksamhetsprinciperna för arbetshälsa och patient/klientsäkerhet samt arbetarskydd och har omsorg om klienternas samt sin egen säkerhet och funktionsförmåga, grunder sin verksamhet och sina beslut sin kunskap om lagar och styrdokument

Sätt att visa yrkesskickligheten

Den studerande påvisar sitt kunnande i examensdelen "Stöd för rehabilitering" i ett yrkesprov genom att arbeta i närvårdarens uppgifter i multiprofessionella enheter inom öppen- eller institutionsvård där det finns klienter i olika åldrar: på rehabiliteringsavdelningen på ett sjukhus, äldreboende, servicecenter, vårdhem, en verksamhetsenhet för personer med funktionsnedsättning (t.ex. ett boende, servicehus, familjehem eller arbetscenter), en mentalvårds- eller missbrukarvårdsenhet (t.ex. ett rehabiliterings- eller verksamhetscenter, boende, rehabiliteringshem eller hemrehabilitering), inom hemvården, i en barnskydds-enhet, på ett daghem eller i en skola.

Bedömningen av examensdelen "Stöd för rehabilitering" baseras på yrkesprov som är indelat i två delar.

Beskrivning av yrkesprovet

I yrkesprovet för examensdelen "Stöd för rehabilitering" utför en studerande som medlem av en arbetsgrupp uppgifter som hör till närvårdare i olika verksamhetsmiljöer för rehabilitering.

Studerande ska göra upp en skriftlig plan för yrkesprovet. I planen ska studerande beskriva det egna arbetet och hur det centrala kunnandet framkommer i yrkesprovet.

Lärare har ansvar för att klargöra om den studerande har några inlärningssvårigheter eller andra hinder för att visa sitt kunnande. Dessa bör beaktas då yrkesprovet planeras så att studerande har möjlighet att påvisa sitt kunnande.

Yrkesprovet utförs om möjligt i en professionell miljö och studerande förutsätts arbeta enligt rådande arbetsskift på arbetsplatsen. Om detta inte går att genomföra bör yrkesprovet genomföras i en miljö som så långt möjligt liknar en professionell miljö.

Ansvarsfördelning för planering och genomförande av yrkesprov

Ålands yrkesgymnasium har huvudansvar för planering och genomförande av yrkesprov. Yrkesgymnasiet har också ansvar för att yrkesrådet får vederbörlig information och att undervisningspersonal och handledare på arbetsplatsen får kunskap om regelverk för yrkesprov.

Yrkesrådet ska godkänna yrkesprovets utformning och bedömningen av yrkesproven som ingår i läroplanen. Yrkesrådet ska också övervaka att yrkesproven sker enligt regelverk. Yrkesrådet behandlar rättelseyrkande och besvär över bedömning av yrkesprov. Yrkesrådets ordförande undertecknar yrkesprovsbetyget.

Lärare har ansvar för att informera studerande och arbetsplatsens handledare om yrkesproven och hur de bedöms. Lärare har ansvar för att yrkesprovet är så utformat att det motsvarar läroplanens mål och kravnivå för kunnande och yrkesskicklighet. Lärare kan neka studerande att delta i yrkesprov om läraren bedömer att studerande inte har tillräcklig yrkesskicklighet att avlägga provet med godkänd bedömning. Lärare deltar i utvärderingssamtalet och beslutar om bedömning av yrkesprov tillsammans med arbetsplatshandledare.

Arbetsplatsens handledare deltar i planering av yrkesprov. Handledaren har ansvar för att studerande under perioden lärande i arbete uppnår ett sådant kunnande att de klarar yrkesprovets kravnivå. Handledaren deltar i utvärderingssamtalet och beslutar om bedömning av yrkesprov tillsammans med läraren.

Studerande ska inhämta information och kunskap om de krav på yrkesskicklighet som läroplanen förutsätter. Studerande har också ansvar för att göra sig förtrogen med yrkesprovets utformning och bedömningskriterier. Studerande bestämmer tidpunkt för yrkesprov tillsammans med lärare och arbetsplatsens handledare. Studerande ska bedöma sitt eget kunnande och delta i utvärderingssamtalet.

Bedömning av yrkesprovet

De lärare och arbetshandledare som bedömer yrkesproven ska vara sakkunniga inom området. Bedömningen ska ske utifrån de mål och bedömningskriterier som är fastställda för examensdelen.

Bedömarna ska dokumentera och motivera sin bedömning på en fastställd blankett.

2.2 Kompetensområden

2.2.1 Kompetensområdet för kundbetjäning och informationshantering

Närvårdare som avlagt kompetensområdet för kundbetjäning och informationshantering kan arbeta på ett ansvarsfullt sätt som medlem av en multiprofessionell arbetsgrupp i en verksamhet inom social- och hälsovårdsbranschen. De kan på ett individuellt och klientinriktat sätt stödja och betjäna patienten eller klienten och de kan förbereda och utföra vårdåtgärder och assistera vid undersökningar. De kan göra tidsreserveringar, utarbeta skriftliga handlingar och sköta uppgifter i anslutning till patientdokument. En närvårdare som avlagt utbildningen inom detta kompetensområde kan på ett mångsidigt sätt använda data- och informationsteknik och är

därför lämpade för arbete på hälsovårdscentraler, polikliniker och avdelningar på sjukhus samt läkar- och hälsovårdsmottagningar

Den studerande ska avlägga de obligatoriska examensdelarna "Stöd för utveckling och handledning", "Vård och omsorg" och "Stöd för rehabilitering" med godkänd bedömning innan de startar studierna i denna examensdel.

Studerande eller examinanden kan, om vissa delar av de obligatoriska examensdelarna inte är slutförda, påbörja studierna i kompetensområdet, men de har inte rätt att delta i yrkesprov eller examenstillfälle innan de fullgjort yrkesproven med godkänd bedömning i examensdelarna "Stöd för utveckling och handledning", "Vård och omsorg" och "Stöd för rehabilitering".

Krav på yrkesskicklighet

Den studerande kan

- bedöma hur brådskande klientens eller patientens behov av vård eller stöd är och handleda hen i att uppsöka vård eller service samt fortsatt vård
- göra tidsbeställningar, inkassera serviceavgifter inom social- och hälsovården och skriva dokument inom social- och hälsovården
- i en multiprofessionell arbetsgrupp stödja klienten eller patienten att främja och upprätthålla hälsa, välfärd och funktionsförmåga
- i sitt arbete beakta ekonomisk lönsamhet, verksamhetsmiljöns kvalitetsrekommendationer och principerna för hållbar utveckling
- förbereda och utföra vårdåtgärder och undersökningar samt assistera vid dem
- använda datateknik och teknik för informationsöverföring i sitt arbete
- genomföra läkemedelsbehandling och handleda klienten/patienten i ärenden gällande läkemedelsbehandling
- i sitt arbete följa centrala verksamhetsprinciper för mottagnings- och polikliniskt vårdarbete
- utnyttja sina språkkunskaper i kundbetjäningen
- utvärdera sina möjligheter att i framtiden verka som företagare
- utveckla sin verksamhet på basis av erhållen respons och utvärdera sitt eget kunnande
- arbeta enligt social- och hälsovårdsbranschens värdegrund, verksamhetsprinciper, författningar och anvisningar
- uppmärksamma arbetshälsan och arbetarskyddet samt klient- och patientsäkerheten och verka för att de förbättras

Bedömning av kunnandet

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
1. Behärskande av arbetsprocessen			
<i>Planering och</i>	planerar och organiserar	planerar och organiserar	planerar och organiserar

organisering av det egna arbetet	sitt arbete med klienten/ patienten som utgångspunkt samt ser till att arbetsmiljön är lämplig	sitt arbete med klienten/patienten som utgångspunkt och uppfattar sitt arbete som en helhet	sitt arbete med klienten/patienten som utgångspunkt och beaktar särdragen i sin arbetsmiljö, förändrar vid behov på ett smidigt sätt sin verksamhet
Bedömning av hur brådskande behovet av vård eller stöd är	bedömer hur brådskande behovet av vård eller stöd är och handleder klienten/ patienten att uppsöka vård eller tjänster som medlem i arbetsgruppen	bedömer hur brådskande behovet av vård eller stöd är och handleder klienten/patienten att uppsöka vård eller tjänster	bestämmer behovet av vård eller stöd är samt handleder och anvisar klienten/patienten och hens närmaste att uppsöka vård eller tjänster
	gör tidsbeställningar i bekanta situationer, använder klient- och patienthanteringsprogram, beaktar vid tidsbeställning hur stort behov av akut vård klienten/patienten har i nuläget och hur stort behov klienten/patienten har av fortsatt vård och stöd, men behöver tidvis handledning i sitt arbete	gör tidsbeställningar och använder patient- och klienthanteringsprogram, beaktar vid tidsbeställning hur stort behov av akut vård klienten/patienten har i nuläget och hur stort behov klienten/patienten har av fortsatt vård eller stöd	gör självständigt tidsbeställningar och hanterar patient- och klienthanteringsprogram, beaktar på ett smidigt sätt vid tidsbeställning hur stort behov av akut vård klienten/patienten har i nuläget och hur stort behov klienten/patienten har av fortsatt vård och stöd
Beaktande av hälsa, säkerhet och funktionsförmåga och multi-professionellt samarbete	stöder klienter/ patienter i olika åldrar som lider av olika hälsomässiga och sociala problem och har olika kulturbakgrund att främja och upprätthålla hälsa, trygghet och funktionsförmåga, tar vid behov hjälp av arbetsgruppens medlemmar	stöder planmässigt och klientinriktat klienter/ patienter i olika åldrar som lider av olika hälsomässiga och sociala problem att främja och upprätthålla hälsa, trygghet och funktionsförmåga, bemöter klienter eller patienter med olika kulturbakgrund jämlikt	stöder planmässigt, individuellt och klientinriktat klienter/ patienter i olika åldrar som lider av olika hälsomässiga och sociala problem att främja och upprätthålla hälsa, trygghet och funktionsförmåga, bemöter klienter eller patienter och deras anhöriga med olika kulturbakgrund jämlikt och förståelsefullt
	arbetar som medlem i den multiprofessionella arbetsgruppen	arbetar samarbetsvilligt som medlem i den multiprofessionella arbetsgruppen och visar intresse för att utveckla sitt arbete	arbetar kreativt och inspirerat som medlem i den multiprofessionella arbetsgruppen och utvecklar sitt arbete

Ekonomisk och kvalitativ verksamhet	arbetar ekonomiskt, kostnadsmedvetet och enligt arbetsplatsens kvalitetsrekommendationer som medlem i en arbetsgrupp och beaktar principerna för en hållbar utveckling	arbetar ekonomiskt, kostnadsmedvetet och enligt arbetsplatsens kvalitetsrekommendationer och beaktar principerna för en hållbar utveckling	arbetar ekonomiskt, kostnadsmedvetet och enligt arbetsplatsens kvalitetsrekommendationer och beaktar principerna för en hållbar utveckling och förbättrar verksamheten genom att komma med utvecklingsförslag
	inkasserar serviceavgifter inom social- och hälsovården samt skriver intyg och utlåtanden enligt givna anvisningar	inkasserar serviceavgifter inom social- och hälsovården och skriver intyg och utlåtanden samt handleder klienten/patienten i deras användning	inkasserar serviceavgifter inom social- och hälsovården och skriver intyg och utlåtanden samt handleder individuellt klienten/patienten i deras användning
Planering av produktifiering av kunskanndet	planerar med handledning möjligheten att utveckla sitt yrkeskunnande till en tjänst på arbetsmarknaden	planerar och utreder möjligheterna att utveckla sitt yrkeskunnande till en tjänst på arbetsmarknaden	planerar och utvecklar aktivt sina företagsamhetsfärdigheter, kan realistiskt utvärdera möjligheterna att utveckla sitt yrkeskunnande till en tjänst på arbetsmarknaden
Arbete i anslutning till undersökningar och åtgärder	förbereder klienten/patienten på ett tryggt sätt för de vanligaste åtgärderna samt reserverar och underhåller utrustning som behövs i samband med dem	förbereder klienten/patienten på ett tryggt sätt för åtgärder samt reserverar och underhåller utrustning som behövs i samband med dem och assisterar vid åtgärden	förbereder klienten/patienten på ett tryggt, individuellt och klientcentrerat sätt för åtgärder samt reserverar och underhåller utrustning som behövs i samband med dem och assisterar vid åtgärden
	observerar och sköter klienten/patienten under och efter undersökningen eller åtgärden samt identifierar klientens eller patientens behov, registrerar observationerna och informerar om klientens/ patientens	observerar och sköter klienten/patienten under och efter undersökningen eller åtgärden samt identifierar klientens/ patientens individuella behov, registrerar observationerna och informerar arbetsgruppen muntligt	har den enskilda klienten/patienten i fokus under och efter undersökningen eller åtgärden, sköter om och identifierar även mindre framträdande behov, registrerar observationerna och informerar arbetsgruppen muntligt

	tillstånd för arbetsgruppen samt söker hjälp vid behov	och skriftligt om klientens eller patientens tillstånd	och skriftligt om väsentliga saker som gäller klientens/ patientens tillstånd
	stöder som medlem i arbetsgruppen klienten/patienten och hans anhöriga i olika vård- och omsorgssituationer samt en döende anhöriga i deras sorgearbete	stöder klienten/patienten och hans anhöriga i olika vård- och omsorgssituationer, stöder en döende anhöriga i deras sorgearbete	ser behov hos klienten/patienten och hans anhöriga i olika vård- och omsorgssituationer och kan på ett empatiskt sätt stödja i olika situationer, stöder på ett naturligt sätt en döende anhöriga i deras sorgearbete

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
2. Behärskande av arbetsmetoder, -redskap och -material			
<i>Arbete i anslutning till undersökningar och åtgärder</i>	utför de vanligaste laboratorieundersökningar som hör till arbetet samt handleder klienten/patienten i samband med dessa	utför laboratorieundersökningar som hör till arbetet och handleder klienten/patienten i samband med dessa	utför laboratorieundersökningar som hör till arbetet samt utgår från klienten/patienten och är ansvarsfull när hen handleder klienten/patienten i samband med undersökningarna
	handleder och hjälper klienten/patienten till de vanligaste radiologiska undersökningarna och i förberedelser för vård	handleder och hjälper klienten/patienten till radiologiska undersökningar och i förberedelser för vård	handleder och hjälper klienten/patienten till radiologiska undersökningar och i förberedelser för vård samt handlar ansvarsfullt och med klienten som utgångspunkt
<i>Kundbetjäning och kommunikation</i>	betjänar klienter/ patienter ansvarsfullt i mottagningssituationer och i telefon	betjänar klienter/ patienter individuellt och ansvarsfullt i mottagningssituationer	arbetar självständigt, ansvarsfullt och med klienten som utgångspunkt i

		och i telefon	individuell kundbetjäning, i mottagningssituationer och i telefon
	framför sitt ärende begripligt i olika kommunikations-situationer och utformar skriftliga och elektroniska dokument för social- och hälsovårdsbranschens behov som medlem i arbetsgruppen	framför sitt ärende tydligt och begripligt samt utformar skriftliga och elektroniska dokument för social- och hälsovårdsbranschens behov	framför sitt ärende tydligt och målinriktat i olika kommunikations-situationer samt utformar skriftliga och elektroniska dokument för social- och hälsovårdsbranschens behov
Beaktande av hälsa, säkerhet och funktionsförmåga	har som del av arbetsgruppen omsorg om renligheten, hälsan och säkerheten i klientens/patientens närmiljö	har omsorg om renligheten, hälsan, säkerheten och trivseln i klientens/patientens närmiljö	handlar självständigt och har omsorg om renligheten, hälsan, säkerheten och trivseln i patientens/klientens närmiljö samt uppmärksammar det estetiska
Utnyttjande av apparater, utrustning och program inom informationshantering	använder kommunikationsmedel och social- och hälsovårdsbranschens informationsnätverk i uppgifter som hör till den egna yrkesbranschen	använder på ett naturligt sätt kommunikationsmedel och social- och hälsovårdsbranschens informationsnätverk i uppgifter som hör till den egna yrkesbranschen	använder på ett självständigt och tillämpat sätt kommunikationsmedel och social- och hälsovårdsbranschens informationsnätverk i uppgifter som hör till den egna yrkesbranschen
	använder patient- och klienthanteringsprogrammen inom arbetsgemenskapen	använder på ett rutinerat sätt patient- och klienthanteringsprogrammen inom arbetsgemenskapen	använder på ett självständigt och tillämpat sätt patient- och klienthanteringsprogram inom arbetsgemenskapen
	använder tiofingersystemet eller motsvarande och skriver grundläggande fackterminologi i enlighet med verksamhetsmiljön	använder tiofingersystemet eller motsvarande, skriver nästan felfritt och använder fackterminologi i enlighet med verksamhetsmiljön	skriver snabbt och felfritt och använder tiofingersystemet eller motsvarande, använder fackterminologi i enlighet med verksamhetsmiljön
	använder datorn, redskapsprogram och periferienheter	använder datorn, redskapsprogram och periferienheter och	använder på ett mångsidigt sätt datorn, redskapsprogram och

		hjälper andra att använda dem	periferienheter samt handleder andra i användning av dem också i problemsituationer
Läkemedels-behandling	hanterar, doserar och ger läkemedel på ett korrekt och säkert sätt, handleder med stöd av arbetsgruppen klienten/patienten och hens anhöriga i frågor gällande användning, förvaring, förstöring av läkemedel samt i förnyande av recept	hanterar, doserar och ger läkemedel på ett korrekt och säkert sätt, handleder klienten/patienten och hens anhöriga i frågor gällande användning, förvaring, förstöring av läkemedel samt i förnyande av recept	hanterar, doserar och ger läkemedel på ett korrekt och säkert sätt, handleder aktivt och konstruktivt klienten/patienten och hens anhöriga i frågor gällande användning, förvaring, förstöring av läkemedel samt i förnyande av recept
	observerar med stöd av arbetsgruppen effekter och samverkan av läkemedel samt identifierar de mest allmänna skade- och biverkningarna och information om dessa i den multiprofessionella arbetsgruppen	observerar effekter och samverkan av läkemedel samt identifierar de mest allmänna skade- och biverkningarna och missbruk, om vilka hen informerar i den multiprofessionella arbetsgruppen.	observerar effekter och samverkan av läkemedel samt identifierar de mest allmänna skade- och biverkningar och missbruk, informerar självständigt och adekvat, både muntligt och skriftligt, om sina observationer i den multiprofessionella arbetsgruppen

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
3. Behärskande av den kunskap som ligger till grund för arbetet			
Behärskande av kunskap om servicesystemet inom social- och hälsovårds-branschen, handledning av klienten samt datasekretess	använder sig i sitt arbete av social- och hälsovårdens service- och betalningssystem samt använder sina kunskaper som medlem i arbetsgruppen i klienthandlednings-situationer	använder sig i sitt arbete av social- och hälsovårdens service- och betalningssystem samt använder sina kunskaper i klienthandlednings-situationer	använder sig i sitt arbete av social- och hälsovårdens service- och betalningssystem samt använder sina kunskaper individuellt i varierande klienthandlednings-situationer
	beaktar i sitt arbete regelverk för sekretess,	beaktar i sitt arbete regelverk för sekretess,	beaktar i sitt arbete regelverk för sekretess,

	offentlighetslagstiftning en och lagen om förvaltningsförfarande och iakttar datasekretess	offentlighetslagstiftning en och lagen om förvaltningsförfarande och använder de mest centrala metoderna för datasekretess	offentlighetslagstiftning en och lagen om förvaltningsförfarande och iakttar datasekretess enligt vad författningarna förutsätter, utvärderar och utvecklar datasekretessfrågorna och -praxisen
	följer i sitt arbete centrala verksamhetsprinciper för mottagnings- och polikliniskt vårdarbete	följer i sitt arbete centrala verksamhetsprinciper för mottagnings- och polikliniskt vårdarbete och grundar sin verksamhet på dessa principer	följer i sitt arbete centrala verksamhetsprinciper för mottagnings- och polikliniskt vårdarbete och grundar sin verksamhet på sina mångsidiga kunskaper om dessa principer
Behärskande av kunskap om hälsa, välfärd, kroppens uppbyggnad och verksamhet, livsfunktioner, sjukdomar och sociala problem	använder sig i sitt arbete av kunskap om främjande av hälsa och välfärd, kroppens uppbyggnad och verksamhet, livsfunktionerna, sjukdomar (inkl. somatiska, psykiska sjukdomar och sjukdomar orsakade av missbruk) och om sociala problem (inkl. dåligt bemötande och hot om våld i familjen och nära relationer)	grundar sin verksamhet på sina kunskaper om främjande av hälsa och välfärd, kroppens uppbyggnad och verksamhet, livsfunktioner, sjukdomar och sociala problem	grundar sin verksamhet på sina ingående kunskaper om främjande av hälsa och välfärd, kroppens uppbyggnad och verksamhet, livsfunktioner, sjukdomar och sociala problem
Behärskande av kunskap om läkemedelsbehandling	utnyttjar i olika uppgifter inom läkemedelsbehandling sin kunskap om sjukdomar, läkemedelsgrupper, läkemedelsformer, sätt att ge läkemedel, läkemedelsmissbruk samt om författningar som reglerar läkemedelsbehandling	grundar sin verksamhet i olika uppgifter inom läkemedelsbehandling på sin goda kunskap om sjukdomar, läkemedelsgrupper, läkemedelsformer, sätt att ge läkemedel, läkemedelsmissbruk samt om författningar som reglerar läkemedelsbehandling	grundar sin verksamhet i olika uppgifter inom läkemedelsbehandling på sin ingående och mångsidiga kunskap om sjukdomar, läkemedelsgrupper, läkemedelsformer, sätt att ge läkemedel, läkemedelsmissbruk samt om författningar som reglerar läkemedelsbehandling
Behärskande av kunskap om	skaffar information om förändringar inom	skaffar information om förändringar inom	skaffar självmant och effektivt information om

förändringar inom social- och hälsovårdsbranschen	social- och hälsovårdsbranschen och är medveten om hur de inverkar på det egna arbetet, behöver tidvis handledning	social- och hälsovårdsbranschen och är medveten om hur de inverkar på social- och hälsovårdssystemet och det egna arbetet	förändringar inom social- och hälsovårdsbranschen och är medveten om hur de inverkar på social- och hälsovårdssystemet och det egna arbetet
Behärskande av kunskap om företagsamhet och produktifiering av kunnandet	utnyttjar i sitt arbete kunskap om företagande inom den egna branschen, har insikt om den inre företagsamhetens betydelse, men behöver tidvis handledning	utnyttjar sig i sitt arbete av kunskap om företagande inom den egna branschen, arbetar enligt principerna för inre företagsamhet	utnyttjar mångsidigt i sitt arbete kunskap om företagande inom den egna branschen, utvecklar ständigt sitt kunnande och arbetar målmedvetet och ständigt enligt principerna för inre företagsamhet
Behärskande av kunskap om informationshantering	använder sig i sitt arbete av sin kunskap om grundläggande informationshantering	använder sig i sitt arbete av kunskap om informationshantering	tillämpar sin ingående kunskap om informationshantering i sitt arbete
Behärskande av kunskap om kollektivavtal, hur man söker arbete och arbetsavtal	visar i sitt arbete sina kunskaper om de rättigheter och skyldigheter som kollektivavtalet anger för närvårdarens arbete samt om utformning av arbetsansökningshandlingar och arbetsavtal	baserar sin verksamhet på de rättigheter och skyldigheter som kollektivavtalet anger för närvårdarens arbete, visar i arbetet sina kunskaper om utformning av arbetsansökningshandlingar och arbetsavtal	baserar på ett mångsidigt sätt sin verksamhet med de rättigheter och skyldigheter som kollektivavtalet anger för närvårdarens arbete, visar i arbetet sina kunskaper om utformning av arbetsansökningshandlingar och arbetsavtal
Användning av språkkunskaper och behärskande av branschspecifikt språk hos svenskspråkiga	betjänar patienter och klienter på svenska och klarar sig behjälpligt på ett främmande språk	betjänar patienter och klienter på svenska och kan kommunicera i vanliga situationer på ett främmande språk	betjänar patienter och klienter på svenska och kommunicerar smidigt och flytande på ett främmande språk
Användning av språkkunskaper och behärskande av branschspecifikt språk	betjänar patienter och kunder på förståelig svenska samt kan ge begränsad information på ett främmande språk som inte är deras	betjänar patienter och kunder på svenska samt kan ge väsentlig information på ett främmande språk som inte är deras modersmål	betjänar patienter och kunder och använder flytande svenska samt kan ge mer ingående information på ett främmande språk som

<i>hos personer med annan språkbakgrund än svenska</i>	modersmål		inte är deras modersmål
--	-----------	--	-------------------------

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
4. Nyckelkompetenser för livslångt lärande			
Lärande och problemlösning	tar emot och ger saklig respons samt utvecklar sin verksamhet på basis av erhållen respons och utvärderar sitt eget lärande och kunnande	tar emot och ger saklig respons samt utvecklar sin verksamhet på basis av erhållen respons och utvärderar sitt eget lärande och kunnande, begär handledning vid behov	skaffar, strukturerar och utvärderar information samt tillämpar det tidigare inlärd i föränderliga arbetsituationer, identifierar sina starka sidor och sina utvecklingsbehov. ger respons och föreslår konstruktiva lösningsalternativ och begär handledning vid behov
	gör val och fattar beslut i anslutning till sitt arbete samt löser problem	fattar självständigt beslut i anslutning till sitt arbete och löser problem samt skaffar tilläggsinformation för sina avgöranden	fattar självständigt beslut i anslutning till sitt arbete och löser problem, grundar sin verksamhet på yrkesmässiga kunskaper och skaffar tilläggsinformation vid behov

Interaktion och samarbete	bemöter klienten/patienten sakligt och handlar ansvarsfullt i arbetsgruppen	bemöter klienten/patienten professionellt och främjar klientens/patientens välfärd med interaktiva medel samt handlar ansvarsfullt och samarbetsvilligt	bemöter klienten/patienten professionellt och främjar klientens/patientens välfärd på eget initiativ och individuellt med interaktiva medel, får god respons för sitt arbete av klienterna/patienterna och deras anhöriga
Yrkesetik	arbetar enligt social- och hälsovårdsbranschens värdegrund (medräknat jämlikhet och jämbördighet) verksamhetsprinciper och författningar	arbetar enligt social- och hälsovårdsbranschens värdegrund, verksamhetsprinciper och författningar och baserar sin verksamhet på dessa	arbetar enligt social- och hälsovårdsbranschens värdegrund, verksamhetsprinciper och författningar och baserar sin verksamhet på sin grundliga kunskap om dessa
Hälsa, säkerhet och funktionsförmåga	arbetar enligt arbetsplatsens föreskrifter för arbetshälsa och arbetsskydd samt arbetsplatsens el- och brandsäkerhetsföreskrifter	arbetar enligt arbetsplatsens föreskrifter för arbetshälsa och arbetsskydd samt arbetsplatsens el- och brandsäkerhetsföreskrifter, avvägrar hälsofaror och -olägenheter som arbetet förorsakar	arbetar enligt arbetsplatsens föreskrifter för arbetshälsa och arbetsskydd samt arbetsplatsens el- och brandsäkerhetsföreskrifter, avvägrar hälsofaror och -olägenheter samt riskfaktorer för olycksfall som arbetet förorsakar
	arbetar så att grundprinciperna för arbetsgemenskapens trygghet och välfärd följs	arbetar så att hen deltar i att upprätthålla arbetsgemenskapens trygghet och välfärd som en helhet	deltar i att upprätthålla, utvärdera och främja arbetsgemenskapens trygghet och välfärd samt identifierar hot mot tryggheten och välfärden
	verkar enligt arbetsplatsens hygienpraxis och en aseptisk arbetsordning och har omsorg om sin personliga hygien	verkar enligt de aseptiska principerna i olika verksamhetsmiljöer	tillämpar principerna för en aseptisk verksamhet i olika verksamhetsmiljöer och grundar sin verksamhet på god kunskap inom området
	arbetar ergonomiskt i vanliga arbetssituationer och	arbetar ergonomiskt i olika arbetssituationer och förebygger olyckor	arbetar ergonomiskt riktigt i olika arbetssituationer och

	förebygger olyckor och skador som förorsakas av arbetet	och skador som förorsakas av arbetet	utnyttjar klientens/patientens resurser och hjälpmedel och förebygger olyckor och skador som förorsakas av arbetet
--	---	--------------------------------------	--

Sätt att visa yrkesskickligheten

Den studerande påvisar sitt kunnande i examensdelen "Kundbetjäning och informationshantering" i ett yrkesprov genom att arbeta i arbete med sådana arbetsuppgifter på en hälsocentral, poliklinik, avdelning eller mottagning. Arbetet ska vara tillräcklig omfattande för att det kunnande som påvisas ska täcka de i examensgrunderna angivna kraven på yrkesskicklighet, föremålen för bedömning och bedömningskriterierna.

Bedömningen av examensdelen "Kundbetjäning och informationshantering" baseras på yrkesprovets bedömning.

Beskrivning av yrkesprovet

I yrkesprovet i examensdelen "Kundbetjäning och informationshantering" utför en studerande som medlem av en arbetsgrupp uppgifter som hör till närvårdare som arbetar med kundbetjäning och informationshantering.

Studerande ska göra upp en skriftlig plan för yrkesprovet. I planen ska studerande beskriva det egna arbetet och hur det centrala kunnandet framkommer i yrkesprovet.

Lärare har ansvar för att klargöra om den studerande har några inlärningssvårigheter eller andra hinder för att visa sitt kunnande. Dessa bör beaktas då yrkesprovet planeras så att studerande har möjlighet att påvisa sitt kunnande.

Yrkesprovet utförs om möjligt i en professionell miljö och studerande förutsätts arbeta enligt rådande arbetsskift på arbetsplatsen. Om detta inte går att genomföra bör yrkesprovet genomföras i en miljö som så långt möjligt liknar en professionell miljö.

Ansvarsfördelning för planering och genomförande av yrkesprov

Ålands yrkesgymnasium har huvudansvar för planering och genomförande av yrkesprov. Yrkesgymnasiet har också ansvar för att yrkesrådet får vederbörlig information och att undervisningspersonal och handledare på arbetsplatsen får kunskap om regelverk för yrkesprov.

Yrkesrådet ska godkänna yrkesprovets utformning och bedömningen av yrkesproven som ingår i läroplanen. Yrkesrådet ska också övervaka att yrkesproven sker enligt regelverk. Yrkesrådet behandlar rättelseyrkande och besvär över bedömning av yrkesprov. Yrkesrådets ordförande undertecknar yrkesprovsbetyget.

Lärare har ansvar för att informera studerande och arbetsplatsens handledare om yrkesproven och hur de bedöms. Lärare har ansvar för att yrkesprovet är så utformat att det motsvarar läroplanens mål och kravnivå för kunnande och yrkesskicklighet. Lärare kan neka studerande att delta i yrkesprov om läraren bedömer att studerande inte har tillräcklig yrkesskicklighet att avlägga provet med godkänd bedömning. Lärare deltar i utvärderingssamtalet och beslutar om bedömning av yrkesprov tillsammans med arbetsplatshandledare.

Arbetsplatsens handledare deltar i planering av yrkesprov. Handledaren har ansvar för att studerande under perioden lärande i arbete uppnår ett sådant kunnande att de klarar

yrkesprovets kravnivå.Handledaren deltar i utvärderingssamtalet och beslutar om bedömning av yrkesprov tillsammans med läraren.

Studerande ska inhämta information och kunskap om de krav på yrkesskicklighet som läroplanen förutsätter. Studerande har också ansvar för att göra sig förtrogen med yrkesprovets utformning och bedömningskriterier. Studerande bestämmer tidpunkt för yrkesprov tillsammans med lärare och arbetsplatsens handledare. Studerande ska bedöma sitt eget kunnande och delta i utvärderingssamtalet.

Bedömning av yrkesprovet

De lärare och arbetshandledare som bedömer yrkesproven ska vara sakkunniga inom området. Bedömningen ska ske utifrån de mål och bedömningskriterier som är fastställda för examensdelen.

Bedömarna ska dokumentera och motivera sin bedömning på en fastställd blankett.

2.2.2 Kompetensområdet för rehabilitering

Närvårdare som avlagt utbildningen inom kompetensområdet rehabilitering kan handleda och stödja rehabilitering av olika rehabiliteringsklienter i olika åldrar. De kan främja klientens funktionsförmåga, hälsa och välfärd med rehabiliterande arbetssätt som medlem i en multiprofessionell arbetsgrupp. De handleder klienten i det dagliga livet och utnyttjar olika metoder i interaktion och kommunikation. De kan göra mätningar av funktionsförmåga och testa funktions- och prestationsförmåga och handleda klienten i användning och anskaffning av hjälpmedel för rörelsehindrade.

De som avlagt examen inom kompetensområdet kan dra nytta av klientens sociala nätverk och stödja klienten att delta i verksamheter utanför hemmet och uppmuntra klienten att delta i olika fritidsverksamheter.

Lämpliga arbetsplatser är klientens hemmiljö, boendemiljö för hemvård och stött boende och olika rehabiliteringscenter.

Den studerande ska avlägga de obligatoriska examensdelarna "Stöd för utveckling och handledning", "Vård och omsorg" och "Stöd för rehabilitering" med godkänd bedömning innan de påbörjar studierna i denna examensdel.

Studerande eller examinanden kan, om vissa delar av de obligatoriska examensdelarna inte är slutförda, påbörja studierna i kompetensområdet, men de har inte rätt att delta i yrkesprov eller examenstillfälle innan de fullgjort yrkesproven med godkänd bedömning i examensdelarna "Stöd för utveckling och handledning", "Vård och omsorg" och "Stöd för rehabilitering".

Krav på yrkesskicklighet

Den studerande kan

- som en del av en multiprofessionell arbetsgrupp inom närvårdarens ansvarsområde utforma, genomföra och utvärdera en rehabiliteringsplan för klienten som rehabiliteras

- planera, genomföra och utvärdera handledningssituationer för olika klientgrupper som rehabiliteras
- inom närvårdarens ansvarsområde utvärdera klientens funktionsförmåga i samarbete med klienten och som medlem i en multiprofessionell arbetsgrupp samt tillämpa mätningar och bedömningar av funktionsförmågan utförda av yrkesfolk inom rehabiliteringsbranschen
- stödja och främja klientens hälsa, välfärd, säkerhet och funktionsförmåga samt vara delaktig i att förebygga skadliga levnadsvanor och i att minimera de men som detta medför
- hjälpa, stödja och handleda klienten att fysiskt, psykiskt och socialt klara av de dagliga aktiviteterna i olika verksamhetsmiljöer med hjälp av olika metoder
- stödja klienten i sociala relationer och ha förståelse för betydelsen av klientens sociala nätverk och verksamhetsmiljö
- möta en klient som uppträder hotfullt och identifiera ett hot om våld
- handleda och stödja klienten i anskaffning och användning av olika hjälpmedel och av hemelektronik och säkerhetssystem
- använda sig av olika kommunikationsmetoder vid interaktion och kommunikation
- arrangera och handleda hälsofrämjande motion
- genomföra läkemedelsbehandling
- inom rehabiliteringsarbetet utnyttja den lagstiftning som reglerar rehabiliteringsarbete och rehabiliteringstjänster
- utnyttja sina språkkunskaper i rehabiliteringsarbetet
- göra en plan för att utveckla sitt yrkeskunnande till en tjänst som efterfrågas på arbetsmarknaden (produktifiering)
- utveckla sin verksamhet utgående från erhållen respons samt utvärdera sitt eget kunnande i rehabiliteringsarbete
- arbeta i ett multiprofessionellt rehabiliteringssamarbete och vara medveten om närvårdarens ansvar och gränser
- arbeta enligt värdegrunden och de etiska principerna för rehabilitering
- ha omsorg om sin arbetshälsa samt iaktta arbetarskyddsföreskrifter och ergonomi

Bedömning av kunnandet

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
1. Behärskande av arbetsprocessen			
Utformning, genomförande och utvärdering av rehabiliteringsplanen inom närvårdarens ansvarsområde	utformar som medlem i arbetsgruppen och i samarbete med klienten en plan för rehabiliteringen inom närvårdarens ansvarsområde	utformar som aktiv medlem i arbetsgruppen och i samarbete med klienten en plan för rehabiliteringen inom närvårdarens ansvarsområde och känner till rehabiliteringsplanens betydelse i klientens	intar en aktiv roll i arbetsgruppen vid utformningen av en individuell och omfattande rehabiliteringsplan i samarbete med klienten inom närvårdarens ansvarsområde, är helt medveten om

för klienten som rehabiliteras		rehabiliteringsprocess	rehabiliteringsplanens betydelse i klientens rehabiliteringsprocess
	arbetar rehabiliterande enligt rehabiliteringsplanen i samarbete med klienten och ett multiprofessionellt nätverk	arbetar rehabiliterande enligt rehabiliteringsplanen, samarbetar med klienten, hens nätverk och ett multiprofessionellt nätverk	arbetar självständigt och rehabiliterande enligt rehabiliteringsplanen och utvärderar sitt arbete, samarbetar med klienten, hens nätverk och ett multiprofessionellt nätverk
Dokumentering av uppgifter om klienten	svarar för sin del med stöd av arbetsgruppen för dokumenteringen av uppgifter om klienten i det system som används i verksamhetsmiljön för rehabilitering så att klientens och arbetstagarens rättsskydd uppfylls	svarar för sin del som medlem i arbetsgruppen för dokumenteringen av uppgifter om klienten i det system som används i verksamhetsmiljön för rehabilitering så att klientens och arbetstagarens rättsskydd uppfylls	svarar för sin del klart och tydligt för dokumenteringen av uppgifter om klienten i det system som används i verksamhetsmiljön för rehabilitering så att klientens och arbetstagarens rättsskydd uppfylls
Planering, genomförande och utvärdering av en handlednings-situation för olika klientgrupper som rehabiliteras	planerar en handledningssituation för en klientgrupp i rehabilitering och utnyttjar funktionsinriktade metoder,	planerar handledningssituationer för olika klientgrupper i rehabilitering och utnyttjar olika funktionsinriktade metoder,	planerar självständigt och genomför kreativt och klientinriktade handledningssituationer för olika klientgrupper i rehabilitering,
	handleder en klientgrupp och utvärderar handledningssituationen enligt planen	handleder självständigt klientgrupper och utvärderar handledningssituationen enligt planerna	handleder självständigt och kreativt klientgrupper och utvärderar på ett mångsidigt sätt handledningssituationen enligt planen
Ekonomisk och kvalitativ verksamhet	arbetar kostnadsmedvetet i arbetsgruppen och enligt verksamhetsmiljöns kvalitetsrekommendationer	arbetar kostnadsmedvetet och handlar enligt verksamhetsmiljöns kvalitetsrekommendationer	arbetar kostnadsmedvetet och enligt verksamhetsmiljöns kvalitetsrekommendationer samt utvärderar och utvecklar rehabiliteringsarbetets kvalitet genom att lägga fram utvecklingsförslag
Planering av produktifiering	planerar med handledning	planerar och utreder möjligheterna att	planerar och utvecklar aktivt sina

<i>av kunnandet</i>	möjligheten att utveckla sitt yrkeskunnande till en tjänst på arbetsmarknaden	utveckla sitt yrkeskunnande till en tjänst på arbetsmarknaden	företagsamhetsfärdigheter, kan realistiskt utvärdera möjligheterna att utveckla sitt yrkeskunnande till en tjänst på arbetsmarknaden
---------------------	---	---	--

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
2. Behärskande av arbetsmetoder, -redskap och -material			
<i>Bedömning av klientens funktionsförmåga inom närvårdarens ansvarsområde</i>	utreder med stöd av arbetsgruppen klientens fysiska, psykiska och sociala funktionsförmåga, intervjuar självständigt klienten som rehabiliteras och bedömer klientens funktionsförmåga med en mätare för bedömning	utreder klientens fysiska, psykiska och sociala funktionsförmåga genom att använda fler än en mätare för bedömning av funktionsförmågan, utnyttjar den information som hen erhållit genom att observera och intervjuar	utreder på ett mångsidigt sätt klientens fysiska, psykiska och sociala funktionsförmåga, använder flera mätare för bedömning av funktionsförmågan samt observerar och intervjuar på ett djupgående och adekvat sätt
	mäter puls, blåsvärden, blodtryck, andningstäthet och utandningsflöde (PEF)	mäter puls, blåsvärden, blodtryck, andningstäthet och utandningsflöde (PEF) samt identifierar förändringar i klientens tillstånd	mäter puls, blodtryck, andningstäthet och utandningsflöde (PEF), identifierar förändringar i klientens tillstånd och agerar ändamålsenligt på förändringar
	rapporterar och informerar tidvis arbetsgruppens medlemmar om faktorer som gäller klientens funktionsförmåga	rapporterar och informerar arbetsgruppens medlemmar om faktorer som gäller klientens funktionsförmåga	rapporterar och informerar arbetsgruppens medlemmar om faktorer som gäller klientens funktionsförmåga, om förändringar i funktionerna och dess inverkan på klientens funktionsförmåga och förmåga att klara sig

Att stödja och främja klientens fysiska funktionsförmåga	hjälpes och handleder med stöd av arbetsgruppen klienten att röra sig, att inta olika ställningar och i ergonomisk verksamhet (viloställning och aktiva ställningar och att övergå från en ställning till annan samt att gå)	hjälpes och handleder klienten att röra sig, att inta olika ställningar och i ergonomisk verksamhet med hjälp av olika rörelseövningar	hjälpes, handleder och aktiverar klienten att röra på sig, att inta olika ställningar och i ergonomisk verksamhet med hjälp av olika övningar som utgår från patientens behov
	handleder och stöder klienten att självständigt klara av de grundläggande aktiviteterna i det dagliga livet (PADL-funktioner) och att sköta ärenden (IADL-funktioner)	handleder och stöder klienten att självständigt klara av de grundläggande aktiviteterna i det dagliga livet (PADL-funktioner) och att sköta ärenden (IADL-funktioner) samt dagliga aktiviteter som kräver färdigheter (AADL-funktioner)	handleder och stöder aktivt klienten att självständigt klara av de grundläggande aktiviteterna i det dagliga livet (PADL-funktioner), att sköta ärenden (IADL-funktioner), dagliga aktiviteter som kräver färdigheter (AADL-funktioner), beaktar faktorer gör det möjligt eller svårt för klienten att röra på sig
	använder med stöd av arbetsgruppen avslappnande metoder vid rehabilitering av en klient och av klientgrupper	använder avslappnande metoder vid rehabilitering av en klient och av klientgrupper	använder självständigt och på ett mångsidigt sätt avslappnande metoder vid rehabilitering av en klient och av klientgrupper
	masserar med greppen i klassisk massage och med rätt rytm, men prestationen är ännu mekanisk	masserar enligt metoden klassisk massage och får klienten att känna välbefinnande och avslappning i musklerna	masserar enligt metoden klassisk massage och får klienten att känna välbefinnande och avslappning, har en förmåga att utveckla massagen så att klientens smärta lindras
	ger klienten ytliga kyl-, värme- och vattenbehandlingar på ett säkert sätt och enligt anvisningarna	ger ytliga kyl-, värme- och vattenbehandlingar samt TNS-behandling på ett säkert sätt	ger på ett säkert och individuellt sätt smärtbehandling såsom kyl-, värme- och vattenbehandlingar samt TNS-behandling
Att stödja och främja klientens	stöder och främjar med stöd av arbetsgruppen klientens psykiska funktionsförmåga	stöder och främjar aktivt klientens psykiska funktionsförmåga med	stöder och främjar kreativt och aktivt klientens psykiska funktionsförmåga med

psykiska funktions- förmåga	(sinnesstämning, inlärningsförmåga, positiv jagbild och självförtroende) och använder olika metoder (aktivt lyssnande, frågor och stödjande diskussioner)	olika metoder	olika metoder och hjälper klienten att bli medveten om och använda sina egna psykiska resurser som stöd för livskontrollen
	uppmuntrar i bekanta situationer och med stöd av arbetsgruppen klienten att uttrycka sig själv och stöder klientens minne genom ett antal metoder (motion, bildkonst, musik och minnesträning)	uppmuntrar klienten att uttrycka sig själv och stöder klientens minne med olika medel samt stöder med sin verksamhet klientens positiva jagbild och självförtroende	uppmuntrar klienten att uttrycka sig själv, aktiverar klientens minne och fantasi med olika medel och stöder på ett mångsidigt sätt med sin verksamhet klientens positiva jagbild och självförtroende
	identifierar med stöd av arbetsgruppen betydelsen av klientens sömn, trötthet, vitalitet och näring för den dagliga funktionsförmågan och stöder klienten till dygnsrytmen och levnadsvanor som befrämjar normal dygnsrytm	identifierar betydelsen av klientens sömn, trötthet, vitalitet och näring för den dagliga funktionsförmågan och stöder klienten till normal dygnsrytm och levnadsvanor som befrämjar dygnsrytmen samt handleder vid behov klienten att söka hjälp hos en sakkunnig	identifierar betydelsen av klientens sömn, trötthet, vitalitet och näring för den dagliga funktionsförmågan, stöder samt handleder klienten till en normal dygnsrytm och till levnadsvanor som befrämjar dygnsrytmen samt handleder och grundar klienten vid behov att söka hjälp hos en sakkunnig
Att stödja och främja klientens sociala funktionsförmåga	utredde med stöd av arbetsgruppen och i samarbete med klienten rehabiliteras klientens sociala nätverk, kultur- och verksamhetsmiljö samt stöder klientens sociala funktionsförmåga i samarbete med klienten och nätverket (t.ex. vänskapsrelationer och intressen)	utredde i samarbete med klienten som rehabiliteras klientens sociala nätverk, kultur- och verksamhetsmiljö samt stöder och handleder klientens sociala funktionsförmåga i samarbete med klienten och nätverket (t.ex. vänskapsrelationer och intressen)	utredde i samarbete med klienten som rehabiliteras klientens sociala nätverk, kultur- och verksamhetsmiljö samt stöder och aktiverar klienten i den sociala funktionsförmågan i samarbete med klienten och nätverket (t.ex. vänskapsrelationer och intressen)
	handleder som medlem i arbetsgruppen klienten att delta i samhällelig verksamhet	handleder klienten att delta i samhällelig verksamhet, vid behov i olika dags- och arbetsaktiviteter och i stödd sysselsättning	handleder aktivt klienten att delta i samhällelig verksamhet, vid behov i olika dags- och arbetsaktiviteter och i stödd

			sysselsättning
	handleder och stöder med arbetsgruppens hjälp klienten att behärska sina livsfunktioner och leva ett så meningsfullt liv som möjligt (t.ex. dygnrytm, funktionell vardag, sköta dagliga ärenden, undvika att använda rusmedel)	handleder och stöder klienten att behärska sina livsfunktioner och leva ett meningsfullt vardagsliv	handleder och stöder aktivt och på olika sätt klienten att behärska sina livsfunktioner och leva ett meningsfullt vardagsliv
Användning av hjälpmedel i rehabiliteringsarbetet	utvärderar med stöd av arbetsgruppen klientens behov av hjälpmedel (t.ex. för att ta sig fram, kommunikation, omgivningskontroll, sinnen, för dagliga aktiviteter och ergonomisk förflyttning) och informerar arbetsgruppens övriga medlemmar om hjälpmedlen, handleder klienten att skaffa hjälpmedel och visar hur de kan användas	utvärderar klientens behov av hjälpmedel och använder sig av sakkunniga inom branschen och informerar arbetsgruppens övriga medlemmar om behoven, handleder klienten att skaffa hjälpmedel och visar klienten hur man använder dem	utvärderar på ett mångsidigt sätt klientens behov av hjälpmedel och använder sig av sakkunniga inom branschen och informerar arbetsgruppens övriga medlemmar om behoven, handleder och inspirerar klienten att skaffa hjälpmedel och handleder klienten i hur man använder dem
	söker råd av sakkunniga inom branschen och har kunskap om servicenätverk	söker råd sig av sakkunniga inom branschen för att kunna bedöma för klienten lämpliga hjälpmedel, känner till servicenätverk och hur anskaffningsproceduren går till	söker råd av sakkunniga inom branschen för att bedöma för klienten lämpliga hjälpmedel, kan också självständigt ta ställning till olika hjälpmedels lämplighet, har ingående kunskap om olika servicenät och anskaffningsprocedur
Användning av olika kommunikationsmetoder i rehabiliteringsarbetet	kommunicerar med klienten och använder sig vid behov av en del alternativa kommunikationsmetoder (t.ex. tydligt tal, storskrift, texttelefon, yttre attribut, bildspråk eller gester samt teckenspråk)	utgår från klienten när hen kommunicerar med denne och använder sig av alternativa kommunikationsmetoder	utgår från klienten när hen kommunicerar med denne och använder sig på ett mångsidigt sätt och ändamålsenligt av olika alternativa kommunikationsmetoder
Att stöjda	handleder klienten i	handleder klienten att	använder

hälsa, välfärd, säkerhet och funktionsförmåga	bekanta situationer att använda hemelektronik och apparater som hör till säkerhetssystemet och som främjar grundtryggheten (säkerhetsalarm- och övervakningssystem samt utrustning som observerar en risksituation), förebygger olyckor	använda hemelektronik och apparater som hör till säkerhetssystemet och som främjar grundtryggheten, förebygger olyckor	grundläggande hemelektronik och tilläggsanordningar som underlättar användningen av dem och handleder klientinriktat klienten och hans närmaste i användningen av dessa, handleder klienten i användningen av de apparater som hör till säkerhetssystemet, förebygger olyckor
	främjar klientens hälsa och handleder klienter som hör till olika riskgrupper i några motionsformer som främjar hälsa (stavgång, spel, hemgymnastik och vattengymnastik)	främjar klientens hälsa och handleder klienter i olika åldrar och i olika riskgrupper, både individuellt och i grupp, i några motionsformer som främjar hälsa	främjar klientens hälsa och utgår från klienten när hen handleder klienter i olika åldrar och i olika riskgrupper, både individuellt och i grupp, i motionsformer som främjar hälsa
	handleder klienter så att de hittar motionsformer som lämpar sig för dem och hjälper klienten i grupper för specialidrott enligt givna instruktioner	känner till organisationer som anordnar specialidrott och handleder klienter i deras verksamhet och hjälper klienten i grupper för specialidrott enligt givna instruktioner	använder sig av organisationer som anordnar specialidrott och handleder klienter att söka sig till motionstjänster, utgår från klienten när hen hjälper denne i grupper för specialidrott
	identifierar faktorer som hotar klientens välfärd och trygghet och stöder som medlem i arbetsgruppen klienten att klara av sociala problem	identifierar faktorer som hotar klientens välfärd och trygghet och stöder klienten att klara av sociala problem och hänvisar vid behov klienten till en sakkunnig	identifierar faktorer som hotar klientens välfärd och trygghet och stöder aktivt klienten att klara av sociala problem och hänvisar samt grundar vid behov klienten att söka hjälp av en sakkunnig
Identifiering av mentala hälsoproblem och missbruksproblem hos klienten och hänvisning till vård	bedömer nivån på klientens användning av rusmedel och identifierar dess skadeverkningar, identifierar hot mot och problem med klientens mentala hälsa samt stöder klienten att klara av dem, samarbetar med övriga sakkunniga	bedömer nivån på klientens användning av rusmedel och identifierar dess skadeverkningar samt stöder klienten att minska på användningen av dessa, identifierar hot mot och problem med klientens mentala hälsa samt	bedömer nivån på klientens användning av rusmedel, identifierar dess skadeverkningar samt stöder klienten att minska på användningen av dessa, identifierar hot mot och problem med klientens mentala hälsa samt stöder klienten att klara

		stöder klienten att klara av dem, handleder vid behov klienten att uppsöka mentalhälso-, missbruks- eller krishanteringstjänster och använder sig av experthjälp	av dem, handleder och grundar vid behov klienten att uppsöka mentalhälso-, missbruks- eller krishanteringstjänster och använder sig på ett mångsidigt sätt av experthjälp
Läkemedels- behandling	hanterar, doserar och ger läkemedel på ett säkert och korrekt sätt, handleder med stöd av arbetsgruppen klienten och hans närmaste i frågor gällande användning, förvaring och förstöring av läkemedel samt i förnyande av recept	hanterar, doserar och ger läkemedel på ett säkert och korrekt sätt, handleder klienten och hans närmaste i frågor gällande användning, förvaring och förstöring av läkemedel samt i förnyande av recept	hanterar, doserar och ger läkemedel på ett säkert och korrekt sätt, handleder aktivt klienten/patienten och hans närmaste i frågor gällande användning, förvaring och förstöring av läkemedel samt i förnyande av recept
	observerar med stöd av arbetsgruppen effekter och samverkan av läkemedel samt identifierar de mest allmänna skade- och biverkningarna och missbruk, om vilka hen informerar i den multiprofessionella arbetsgruppen	observerar effekter och samverkan av läkemedel samt identifierar de mest allmänna skade- och biverkningarna och missbruk, om vilka hen informerar i den multiprofessionella arbetsgruppen	observerar effekter och samverkan av läkemedel samt identifierar de mest allmänna skade- och biverkningar och missbruk, informerar självständigt muntligt och skriftligt om sina observationer i den multiprofessionella arbetsgruppen

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
3. Behärskande av den kunskap som ligger till grund för arbetet			
<i>Behärskande av kunskap om stöd för och främjande av rehabilitering</i>	använder sig i sitt arbete av kunskap om klientens fysiska, psykiska, sociala, mentala och andliga funktionsförmåga	baserar sin verksamhet på sin kunskap om de olika delområdena av funktionsförmågan	baserar sin verksamhet med sin ingående kunskap om de olika delområdena av funktionsförmågan
	använder sig som medlem i arbetsgruppen av kunskap om kroppens uppbyggnad och verksamhet vid stöd av den fysiska funktionsförmågan, klientens rörelseförmåga och vid handledning i motion	använder sig av kunskap om kroppens uppbyggnad och verksamhet vid stöd av den fysiska funktionsförmågan, klientens rörelseförmåga och vid handledning i motion	använder sig av sin goda kunskap om kroppens uppbyggnad och verksamhet vid stöd av den fysiska funktionsförmågan, klientens rörelseförmåga och vid handledning i motion och grundar sina beslut
	utnyttjar med stöd av arbetsgruppen kunskap om klientens funktionsförmåga, indikationer och kontraindikationer för massage	utnyttjar kunskap om klientens funktionsförmåga, indikationer och kontraindikationer för massage	baserar sin verksamhet på kunskap om klientens funktionsförmåga samt indikationer och kontraindikationer för massage
	använder sig i sitt arbete med stöd av arbetsgruppen av kunskap om olika skeden i klientens psykiska kris	använder sig i sitt arbete av kunskap om olika skeden i klientens psykiska kris	baserar sin verksamhet med sin goda kunskap om de olika skederna i klientens psykiska kris
	använder sig i sitt arbete av kunskap om interaktionens samt kommunikationens betydelse för människans livskontroll	grundar sin verksamhet på kunskap om interaktionens samt kommunikationens betydelse för människans livskontroll	grundar ingående sin verksamhet på kunskap om interaktionens samt kommunikationens betydelse för människans livskontroll
	använder sig i sitt arbete av kunskap om klienternas boendeformer och diskuterar i bekanta	använder sig i sitt arbete av kunskap om klienternas boendeformer och utgår från klienten vid	använder sig i sitt arbete av ingående kunskap om klienternas boendeformer och utgår från klienten vid

	situationer olika alternativ med klienten	handledning av hur dessa tjänster används	handledning av hur dessa tjänster används
	använder sig i sitt arbete av kunskap om riskerna för utslagning och om förebyggande av dem	baserar sin verksamhet på kunskaper om riskerna för utslagning och om förebyggande av dem	grundar sin verksamhet på ingående kunskaper om riskerna för utslagning och om förebyggande av dem
	använder sig i sitt arbete av kunskap om principerna för nätverksarbete vid rehabilitering och om förebyggande av hinder för det (bl.a. förebyggande mentalhälso- och missbrukarvårdsarbete)	baserar sin verksamhet på sin kunskap om principerna och metoderna för nätverksarbete vid rehabilitering och om förebyggande av hinder för det (bl.a. förebyggande mentalhälso- och missbrukarvårdsarbete)	baserar sin verksamhet på sin ingående kunskap om principerna och metoderna för nätverksarbete vid rehabilitering och om förebyggande av hinder för det (bl.a. förebyggande mentalhälso- och missbrukarvårdsarbete)
	använder sig i sitt arbete av kunskap om olika skeden i gruppbildning och om faktorer som påverkar gruppens verksamhet i olika rehabiliteringsgrupper	baserar sin verksamhet på kunskaper om olika skeden i gruppbildning, använder sig i en handledningssituation av uppgifter om gruppernas verksamhet och beaktar olika rehabiliteringsgrupper	baserar sin verksamhet på sina ingående kunskaper om olika skeden i gruppbildning, använder sig i en handledningssituation med uppgifter om gruppernas verksamhet och beaktar klientinriktat olika rehabiliteringsgrupper
	använder sig i sitt arbete av kunskap om olika kulturer och minoritetsgrupper	baserar sin verksamhet på kunskap om olika kulturer och minoritetsgrupper	baserar sin verksamhet på bred kunskap om olika kulturer och minoritetsgrupper samt tillämpar på ett mångsidigt sätt denna kunskap i sitt arbete
Behärskande av kunskap om läkemedelsbehandling	utnyttjar i olika uppgifter inom läkemedelsbehandlingen sin kunskap om sjukdomar, läkemedelsgrupper, läkemedelsformer, sätt att dela ut läkemedel samt kunskap om författningar som reglerar läkemedelsbehandling samt om läkemedelsmissbruk	grundar sin verksamhet i olika uppgifter inom läkemedelsbehandlingen på sin goda kunskap om sjukdomar, läkemedelsgrupper, läkemedelsformer, sätt att dela ut läkemedel samt kunskap om författningar som reglerar läkemedelsbehandling samt om läkemedelsmissbruk	grundar sin verksamhet i olika uppgifter inom läkemedelsbehandlingen på sin ingående kunskap om sjukdomar, läkemedelsgrupper, läkemedelsformer, sätt att dela ut läkemedel samt kunskap om författningar som reglerar läkemedelsbehandling samt om läkemedelsmissbruk

			och förebyggande av sådana
Kännedom om rehabiliterings-tjänster och lagstiftning	använder sig i sitt arbete med stöd av arbetsgruppen av kunskap om lagstiftning som styr rehabiliteringsarbetet, om nationella utvecklingsprojekt och om rehabiliteringstjänster (t.ex. Kaste-programmet, hälsa 2015)	använder sig i sitt arbete av kunskap om lagstiftning som styr rehabiliteringsarbetet, om nationella utvecklingsprojekt och om rehabiliteringstjänster	baserar sin verksamhet på kunskaper om lagstiftning som styr rehabiliteringsarbetet, om nationella utvecklingsprojekt och om rehabiliteringstjänster
Behärskande av kunskap om företagsamhet och produktifiering av kunnandet	använder sig under handledning i sitt arbete av kunskap om företagande inom rehabiliteringsbranschen, inser betydelsen av den inre företagsamhetens betydelse	använder sig i sitt arbete av kunskap om företagande inom rehabiliteringsbranschen, arbetar enligt principerna för inre företagsamhet	använder sig på ett mångsidigt sätt i sitt arbete av kunskap om företagande inom rehabiliteringsbranschen, arbetar medvetet enligt principerna för inre företagsamhet
Behärskande av kunskap om kollektivavtal, hur man söker arbete och arbetsavtal	visar i sitt arbete sina kunskaper om rättigheter och skyldigheter som anges i kollektivavtalet för närvårdare, känner i stort till hur arbetsansökning och arbetsavtal utformas	baserar sin verksamhet på de rättigheter och skyldigheter som kollektivavtalet anger för närvårdare, vet hur arbetsansökning och arbetsavtal utformas	baserar på ett mångsidigt sätt sin verksamhet med de rättigheter och skyldigheter som kollektivavtalet anger för närvårdare, har ingående kännedom om hur arbetsansökning och arbetsavtal utformas
Språk-kunskaper i klientbetjäning Behärskande av bransch-specifikt språk hos svenskspråkiga	betjänar rehabiliteringsklienterna på svenska och klarar sig behjälpligt på ett främmande språk i rehabiliteringsarbetet	betjänar rehabiliteringsklienterna på svenska och klarar rehabiliteringsarbetet på ett främmande språk i vanliga situationer	betjänar rehabiliteringsklienterna på svenska och klarar på ett smidigt sätt en rehabiliteringsarbetet på ett främmande språk också i mer ovana situationer
Språk-kunskaper i klientbetjäning Behärskande	sköter rehabiliterings-situationen på svenska samt klarar sig behjälpligt på ett annat främmande språk (inte	sköter rehabiliterings-situationen på svenska samt på ett främmande språk (inte sitt eget modersmål)	betjänar rehabiliteringsklienter på svenska, sköter smidigt en rehabiliteringssituation

<i>av bransch-specifikt språk hos personer med annan språkbakgrund än svenska</i>	sitt eget modersmål)		på ett främmande språk (inte sitt eget modersmål)
---	----------------------	--	---

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
4. Nyckelkompetenser för livslångt lärande			
<i>Lärande och problemlösning</i>	tar emot och ger saklig respons samt utvecklar sin verksamhet på basis av erhållen respons och utvärderar sitt eget lärande och kunnande	tar emot och ger saklig respons samt utvecklar sin verksamhet på basis av erhållen respons och utvärderar sitt eget lärande och kunnande, begär handledning vid behov	skaffar, strukturerar och utvärderar information samt tillämpar det tidigare inlärd i föränderliga arbetssituationer, identifierar sina starka sidor och sina utvecklingsbehov, ger respons och föreslår konstruktiva lösningsalternativ och begär handledning vid behov
	gör val och fattar beslut i anslutning till sitt arbete samt löser problem	fattar självständigt beslut i anslutning till sitt arbete och löser problem samt skaffar tilläggsinformation för sina avgöranden	fattar självständigt beslut i anslutning till sitt arbete och löser problem, baserar sin verksamhet på yrkesmässiga kunskaper och skaffar tilläggsinformation vid behov
<i>Interaktion och samarbete</i>	utför med stöd av arbetsgruppen multiprofessionellt samarbete inom närvårdarens ansvarsområde	utför multiprofessionellt samarbete med övriga aktörer inom rehabiliteringsbranschen inom närvårdarens ansvarsområde	utför omfattande multiprofessionellt samarbete med övriga aktörer inom rehabiliteringsbranschen inom närvårdarens ansvarsområde
<i>Yrkesetik</i>	arbetar enligt	arbetar enligt	arbetar enligt

	värdegrunden för rehabilitering (serviceinriktad verksamhet, individualitet, självständighet, aktivitet, resursbaserad verksamhet, nätverkssynvinkel och rehabiliteringens systematik och estetik) och enligt verksamhetsprinciperna för rehabilitering	värdegrunden och verksamhetsprinciperna för rehabilitering och grundar sin verksamhet	värdegrunden, verksamhetsprinciperna, lagarna och bestämmelserna för rehabilitering och grundar sin verksamhet på ingående kunskap inom området
Hälsa, säkerhet och funktionsförmåga	förhåller sig positivt till en verksamhet som är säker och tar inga risker i sitt arbete, följer arbetsplatsens föreskrifter för arbetshälsa och arbetsskydd samt arbetsplatsens el- och brandsäkerhetsföreskrifter och använder arbetsredskap och arbetsmetoder enligt anvisningarna	svarar självständigt för säkerheten i sin verksamhet och följer arbetsplatsens föreskrifter för arbetshälsa och arbetsskydd samt arbetsplatsens el- och brandsäkerhetsföreskrifter och använder ändamålsenliga arbetsredskap och arbetsmetoder	utvecklar sin verksamhet så att den blir säkrare och följer arbetsplatsens föreskrifter för arbetshälsa och arbetsskydd samt arbetsplatsens el- och brandsäkerhetsföreskrifter, känner till den lokala arbetarskyddsorganisationens verksamhets sätt och använder ändamålsenligt och självständigt olika arbetsredskap och arbetsmetoder
	följer säkerhetsföreskrifterna i bassängen samt visar sin livräddningsförmåga i en simulerad situation i bassängen	följer säkerhetsföreskrifterna i bassängen samt visar sin sim- och livräddningsförmåga i en simulerad situation i bassängen	följer säkerhetsföreskrifterna i bassängen samt visar sin goda sim- och livräddningsförmåga i en simulerad situation i bassängen
	ger första hjälp och grundläggande återupplivning	ger första hjälp och grundläggande återupplivning	ger första hjälp och grundläggande återupplivning
	identifierar faktorer som orsakar fysisk belastning och arbetar ergonomiskt riktigt	förebygger besvär i rörelseorganen som förorsakas av arbetet och upprätthåller sin arbetsförmåga genom att minska på belastningen och arbeta	förebygger besvär i rörelseorganen som förorsakas av arbetet och upprätthåller sin arbetsförmåga genom att minska på belastningen och arbeta

		ergonomiskt riktigt	ergonomiskt riktigt, har grundliga kunskaper om ergonomi och använder dessa i sitt arbete
	hjälper klienten att förflytta sig i enlighet med ergonomiska principer, uppfattar ergonomin som en del av det rehabiliterande vårdarbetet, förebygger fallolyckor och ser till att omgivningen är tillgänglig utifrån sitt ansvarsområde	hjälper klienten att förflytta sig i enlighet med ergonomiska principer, uppfattar ergonomin som en del av det rehabiliterande vårdarbetet och ger några förslag till hur arbetsmiljöns ergonomi och tillgänglighet kunde utvecklas, förebygger fallolyckor	hjälper klienten att förflytta sig i enlighet med ergonomiska principer och identifierar risker i anslutning till det, uppfattar ergonomin som en del av det rehabiliterande vårdarbetet, ger förslag till hur arbetsmiljöns ergonomi och tillgänglighet kunde utvecklas, förebygger målinriktat fallolyckor
	deltar i att upprätthålla ett gott arbetsklimat och har omsorg om sin egen arbetshälsa	upprätthåller för sin del ett gott klimat på arbetsplatsen, hanterar stress som beror på arbetet och söker stöd för sig själv	upprätthåller för sin del ett gott klimat på arbetsplatsen samt identifierar faktorer som inverkar skadligt på det (som utbrändhet och mobbning), hanterar stress som beror på arbetet och söker vid behov stöd och handledning för sig själv och sin verksamhet
	identifierar i sitt arbete en klient som uppträder hotfullt samt hot om våld i familjen och nära relationer, handleder klienten i att söka hjälp med stöd av arbetsgruppen	uppmärksammar i sitt arbete en klient som uppträder hotfullt samt hot om våld i familjen och nära relationer, handleder klienten i att söka hjälp och informerar arbetsgruppen	uppmärksammar ansvarsfullt en klient som uppträder hotfullt samt hot om våld i familjen och närrelationer, handleder klienten i att söka hjälp och för saken vidare i arbetsgruppen

Sätt att visa yrkesskickligheten

Den studerande påvisar sitt kunnande i examensdelen "Rehabilitering" i yrkesprov genom att arbeta i närvårdarens arbete med att stödja och vårda personer som rehabiliteras eller som kontinuerligt är i behov av rehabilitering. Omfattningen av arbetet är tillräcklig för att det kunnande som påvisas ska täcka de i examensgrunderna angivna kraven på yrkesskicklighet, föremålen för bedömning och bedömningskriterierna.

Examensdelens bedömning baserar sig på studerandes prestationer i yrkesprovet.

Beskrivning av yrkesprovet

I yrkesprovet för examensdelen "Rehabilitering" utför studerande som medlem av en arbetsgrupp uppgifter som hör till närvårdare i olika rehabiliterande verksamhetsmiljöer.

Studerande ska göra upp en skriftlig plan för yrkesprovet. I planen ska studerande beskriva det egna arbetet och hur det centrala kunnandet framkommer i yrkesprovet.

Lärare har ansvar för att klargöra om den studerande har några inlärningssvårigheter eller andra hinder för att visa sitt kunnande. Dessa bör beaktas då yrkesprovet planeras så att studerande har möjlighet att påvisa sitt kunnande.

Lärare har ansvar för att klargöra om den studerande har några inlärningssvårigheter eller andra hinder för att visa sitt kunnande. Dessa bör beaktas då yrkesprovet planeras så att studerande har möjlighet att påvisa sitt kunnande.

Yrkesprovet utförs om möjligt i en professionell miljö och studerande förutsätts arbeta enligt rådande arbetsskift på arbetsplatsen. Om detta inte går att genomföra bör yrkesprovet genomföras i en miljö som så långt möjligt liknar en professionell miljö.

Ansvarsfördelning för planering och genomförande av yrkesprov

Ålands yrkesgymnasium har huvudansvar för planering och genomförande av yrkesprov. Yrkesgymnasiet har också ansvar för att yrkesrådet får vederbörlig information och att undervisningspersonal och handledare på arbetsplatsen får kunskap om regelverk för yrkesprov.

Yrkesrådet ska godkänna yrkesprovets utformning och bedömningen av yrkesproven som ingår i läroplanen. Yrkesrådet ska också övervaka att yrkesproven sker enligt regelverk. *Yrkesrådet behandlar rättelseyrkande och besvär över bedömning av yrkesprov. Yrkesrådets ordförande undertecknar yrkesprovsbetyget.*

Lärare har ansvar för att informera studerande och arbetsplatsens handledare om yrkesproven och hur de bedöms. Lärare har ansvar för att yrkesprovet är så utformat att det motsvarar läroplanens mål och kravnivå för kunnande och yrkesskicklighet. Lärare kan neka studerande att delta i yrkesprov om läraren bedömer att studerande inte har tillräcklig yrkesskicklighet att avlägga provet med godkänd bedömning. Lärare deltar i utvärderingssamtalet och beslutar om bedömning av yrkesprov tillsammans med arbetsplatshandledare.

Arbetsplatsens handledare deltar i planering av yrkesprov. Handledaren har ansvar för att studerande under perioden lärande i arbete uppnår ett sådant kunnande att de klarar yrkesprovets kravnivå. Handledaren deltar i utvärderingssamtalet och beslutar om bedömning av yrkesprov tillsammans med läraren.

Studerande ska inhämta information och kunskap om de krav på yrkesskicklighet som läroplanen förutsätter. Studerande har också ansvar för att göra sig förtrogen med yrkesprovets utformning och bedömningskriterier. Studerande bestämmer tidpunkt för yrkesprov tillsammans med lärare och arbetsplatsens handledare. Studerande ska bedöma sitt eget kunnande och delta i utvärderingssamtalet.

Bedömning av yrkesprovet

De lärare och arbetshandledare som bedömer yrkesproven ska vara sakkunniga inom området. Bedömningen ska ske utifrån de mål och bedömningskriterier som är fastställda för examensdelen.

Bedömarna ska dokumentera och motivera sin bedömning på en fastställd blankett.

2.2.3 Kompetensområdet för vård och fostran av barn och unga

Närvårdare som avlagt utbildningen inom kompetensområdet för barn och unga kan planera, genomföra och utvärdera vård och fostran av barn och unga i olika åldrar i multiprofessionellt samarbete och i olika verksamhetsmiljöer. De kan utföra vård och fostran av barn som är sjuka och i behov av särskilt stöd. De kan handleda ett enskilt barn eller en enskild ung människa samt stödja interaktionen mellan barn och unga. De som avlagt detta kompetensområde kan handleda familjer och utnyttja de tjänster och stödåtgärder som samhället erbjuder. De kan främja barnets och den ungas hälsa, välbefinnande och säkerhet och identifiera risker och förebygga risksituationer.

Lämpliga arbetsmiljöer är daghem, skolor, barnskyddsverksamhet och sjuka samt familjearbete med barn och unga.

Den studerande ska avlägga de obligatoriska examensdelarna "Stöd för utveckling och handledning", "Vård och omsorg" och "Stöd för rehabilitering" med godkänd bedömning innan de påbörjar studierna i denna examensdel.

Studerande eller examinanden kan, om vissa delar av de obligatoriska examensdelarna inte är slutförda, påbörja studierna i kompetensområdet, men de har inte rätt att delta i yrkesprov eller examenstillfälle innan de fullgjort yrkesproven med godkänd bedömning i examensdelarna "Stöd för utveckling och handledning", "Vård och omsorg" och "Stöd för rehabilitering".

Krav på yrkesskicklighet

Den studerande kan

- planera, genomföra och utvärdera vård och fostran av barn under skolåldern samt av barn i skolåldern och ungdomar
- planera, genomföra och utvärdera vård, fostran och rehabilitering av barn och unga som är sjuka och i behov av särskilt stöd
- främja barns och ungdomars hälsa och välfärd samt identifiera därmed relaterade riskfaktorer
- handleda barn och unga enskilt och i olika grupper
- i sitt arbete beakta barnets och den ungas olika uppväxt- och verksamhetsmiljöer och förstå deras betydelse för barnets och den ungas tillväxt och utveckling
- i vård och fostran av barn och unga arbeta enligt i gällande lagstiftning, föreskrifter och verksamhetsprinciper
- verka enligt principerna för ett barn- och familjecentrerat arbete
- använda sina språkkunskaper i kundbetjäning
- planera och utveckla sitt yrkeskunnande till en tjänst som efterfrågas på arbetsmarknaden (produktifiering)
- följer yrkesetik
- utveckla sin verksamhet på basis av erhållen respons samt utvärdera sitt eget kunnande

Bedömning av kunnandet

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
1. Behärskande av arbetsprocessen			
Planering, genomförande och utvärdering av vård och fostran	skaffar uppgifter om barnets och den ungas utveckling, behov av individuell vård och fostran samt om sjukdomar	skaffar på eget initiativ och genom att använda olika datainsamlingsmetoder uppgifter om barnets och den ungas utveckling, behov av individuell vård och fostran samt om sjukdomar	skaffar på eget initiativ och genom att använda olika datainsamlingsmetoder mångsidiga uppgifter om barnets och den ungas utveckling, behov av individuell vård och fostran samt om sjukdomar och kan på basis av informationen agera på ett adekvat och följdriktigt sätt
Planmässigt arbete	ställer upp mål som stöder barnets och den ungas tillväxt och utveckling och planerar sätt att ge vård och fostran	ställer upp helhetsinriktade mål som stöder barnets och den ungas tillväxt och utveckling och planerar olika sätt att ge vård och fostran	ställer upp helhetsinriktade mål som stöder barnets och den ungas tillväxt och utveckling samt planerar mångsidiga sätt att ge vård och fostran, inser planens betydelse i vård- och fostringsarbetet och arbetar konsekvent för att utveckla den
	agerar som medlem i arbetsgruppen enligt planen som stöder vård och fostran (inkl. planen för småbarnsfostran) och uppdaterar den vid behov	agerar som aktiv medlem i arbetsgruppen enligt planen som stöder vård och fostran (inkl. planen för småbarnsfostran) och uppdaterar den vid behov	agerar konsekvent som aktiv medlem i arbetsgruppen enligt planen som stöder vård och fostran (inkl. planen för småbarnsfostran) och uppdaterar den vid behov och tar initiativ till förbättringar
	dokumenterar planen som stöder vård och fostran enligt gällande direktiv	dokumenterar planen som stöder vård och fostran och informerar enligt gällande direktiv berörda parter	dokumenterar på ett fullödigt sätt planen som stöder vård och fostran och informerar vid behov och enligt

			gällande direktiv berörda
	utvärderar genomförandet av barnets och den ungas vård och fostran i relation till några uppställda målsättningar	utvärderar genomförandet av barnets och den ungas vård och fostran i relation till uppställda mål	utvärderar väl underbyggt och baserat på fakta och kunskap genomförandet av barnets och den ungas vård och fostran i relation till uppställda mål
Planering av produktifiering av kunnandet	planerar under handledning möjligheter att utveckla sitt kunnande i sitt yrke eller till en tjänst på arbetsmarknaden	planerar och utreder möjligheterna att utveckla det egna kunnandet i sitt yrke eller till en tjänst på arbetsmarknaden	planerar och utvecklar aktivt sina färdigheter för företagsamhet, kan presentera en realistisk utvärdering av möjligheterna att utveckla det egna kunnandet i sitt yrke eller till en tjänst på arbetsmarknaden

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
2. Behärskande av arbetsmetoder, -redskap och -material			
Stöd för vård och utveckling av barn under skolåldern	sköter en nyfödd och hjälper familjen i vården av den nyfödda	sköter en nyfödd samt stöder och handleder den nyföddas familj	sköter en nyfödd samt stöder och handleder den nyföddas familj och tar hänsyn till familjens behov
	använder som en medlem i arbetsgruppen de metoder, tillbehör och material som används i vårdarbetet, för olika åldersstadier, vid vården av ett spädbarn och ett barn i lekåldern	tillämpar på ett självgående sätt som en medlem i arbetsgruppen de metoder, tillbehör och material som används i vårdarbetet, för olika åldersstadier, vid vården av ett spädbarn och ett barn i	tillämpar på ett självständigt sätt som medlem av arbetsgruppen på ett mångsidigt sätt de metoder, tillbehör och material som används i vårdarbetet, för olika åldersstadier, vid

		lekåldern	vården av ett spädbarn och ett barn i lekåldern
	sköter och handleder som medlem i arbetsgruppen barnet i de dagliga aktiviteterna (äta och dricka, sömn och vila, påklädnad, pottråning, röra på sig och utevistelse) och använder sådana tillvägagångssätt som främjar hälsa och välfärd	sköter och handleder barnet i de dagliga aktiviteterna och använder tillvägagångssätt som främjar hälsa och välfärd	sköter och handleder barnet i de dagliga aktiviteterna och använder mångsidiga och individanpassade tillvägagångssätt som främjar hälsa och välfärd
	stöder barnets och barngruppens tillväxt, utveckling och inläring med hjälp av en del metoder för småbarnfostran (lek, fysisk aktivitet, konstupplevelse och -uttryck samt utforskning) med olika inriktningar (matematisk, naturvetenskaplig, historisksamhällelig, estetisk, etisk och religions- och åskådningsanknuten)	stöder barnets och barngruppens tillväxt, utveckling och inläring genom att initiativrikt använda sig av olika metoder för småbarnsfostran utgående från olika inriktningar	stöder barnets och barngruppens tillväxt, utveckling och inläring genom att på ett mångsidigt sätt använda sig av olika metoder för småbarnsfostran utgående från olika inriktningar på ett sådant sätt att barnets och barngruppens behov beaktas på ett helhetsmässigt sätt
	handleder barnens lek i vård- och fostringsarbetet	handleder barnens lek i vård- och fostringsarbetet samt använder lekens möjligheter i olika situationer	handleder på ett mångsidigt sätt barnens lek i vård- och fostringsarbetet, använder lekens möjligheter kreativt i olika situationer samt stöder och uppmuntrar till en utveckling av leken
	främjar med sin egen verksamhet en gynnsam tillväxt- och inlärningsmiljö för	främjar med sin egen verksamhet en gynnsam tillväxt- och inlärningsmiljö för	främjar med sin egen verksamhet en gynnsam tillväxt- och inlärningsmiljö för

	barnet	barnet samt föreslår några utvecklingsidéer	barnet samt analyserar miljöns ändamålsenlighet och föreslår några utvecklingsidéer
	handleder ett enskilt barn och en barngrupp	handleder ett enskilt barn och en barngrupp så att hen stöder interaktionen mellan barnen	handleder ett enskilt barn och en barngrupp och beaktar olika faktorer som påverkar gruppens verksamhet, stöder aktivt interaktionen mellan barnen
	samarbetar med arbetsgruppen, arbetsgemenskapen och familjen för att främja barnets hälsa och välfärd i enlighet med principerna för fostringsgemenskap	samarbetar initiativrikt med arbetsgruppen, arbetsgemenskapen och familjen för att främja barnets hälsa och välfärd i enlighet med principerna för fostringsgemenskap	samarbetar självständigt, initiativrikt och målinriktat med arbetsgruppen, arbetsgemenskapen och familjen för att främja barnets hälsa och välfärd i enlighet med principerna för fostringsgemenskap
	genomför planen för småbarnsfostran inom närvårdarens ansvarsområde	planerar, genomför och utvärderar småbarnsfostran inom närvårdarens ansvarsområde	planerar, genomför och utvärderar småbarnsfostran inom närvårdarens ansvarsområde och presenterar olika idéer till utveckling av verksamheten
	genomför som medlem i arbetsgruppen förskoleundervisning	planerar, genomför och utvärderar förskoleundervisning som medlem i arbetsgruppen	planerar, genomför och utvärderar förskoleundervisning som medlem i arbetsgruppen samt föreslår idéer för utveckling av verksamheten

Stöd för vård och utveckling av barn i skolåldern och ungdomar	stöder som medlem i arbetsgruppen barn i skolåldern och ungdomar i deras tillväxt samt i deras fysiska, psykiska och sociala utveckling genom att använda de metoder, tillbehör och material som används i vårdarbetet	stöder initiativrikt som medlem i arbetsgruppen barn i skolåldern och ungdomar i deras tillväxt samt i deras fysiska, psykiska och sociala utveckling genom att använda de metoder, tillbehör och material som används i vårdarbetet.	stöder initiativrikt och målinriktat som medlem i arbetsgruppen barn i skolåldern och ungdomar i deras tillväxt samt i deras fysiska, psykiska och sociala utveckling. genom att använda metoder, tillbehör och material som används i vårdarbetet. (bl.a. hot om våld i familj och nära relationer eller skadlig användning av rusmedel)
	beaktar de åldersrelaterade särdragen samt familjesituationen (bl.a. medias möjligheter och hot, hot om våld i familjen och nära relationer eller skadlig användning av rusmedel)	noterar och beaktar de åldersrelaterade särdragen samt familjesituationen (bl.a. medias möjligheter och hot, hot om våld i familjen och nära relationer eller skadlig användning av rusmedel)	noterar och beaktar de åldersrelaterade särdragen samt familjesituationen och stöder aktivt barnet (bl.a. medias möjligheter och hot om våld i familjen och nära relationer eller skadlig användning av rusmedel)
	främjar hälsa och välfärd för barn i skolåldern och ungdomar genom att använda sig av metoder att främja hälsa och välfärd (t.ex. metoder för hälsofostran)	främjar initiativrikt hälsa och välfärd för barn i skolåldern och ungdomar genom att använda sig av metoder att främja hälsa och välfärd (t.ex. metoder för hälsofostran).	främjar initiativrikt och målinriktat hälsa och välfärd för barn i skolåldern och ungdomar genom att på ett mångsidigt sätt använda sig av metoder att främja hälsa och välfärd (t.ex. metoder för hälsofostran)
	främjar med sin egen verksamhet en gynnsam tillväxt- och inlärningsmiljö för barn i skolåldern och ungdomar	främjar med sin egen verksamhet en gynnsam tillväxt- och inlärningsmiljö för barn i skolåldern och ungdomar och ger några utvecklingsförslag	främjar med sin egen verksamhet en gynnsam tillväxt- och inlärningsmiljö för barn i skolåldern och ungdomar och ger mångsidiga utvecklingsförslag
	handleder och stöder barn i skolåldern och ungdomar i att uttrycka sig själva då de använder media och i	handleder och stöder målinriktat barn i skolåldern och ungdomar i att uttrycka sig själva då de	handleder och stöder barn i skolåldern och ungdomar i att uttrycka sig själva då de använder media och

	<p>kreativ verksamhet</p>	<p>använder media och i olika former av kreativ verksamhet</p>	<p>olika former av kreativ verksamhet på ett helhetsinriktat sätt och beaktar individens och gruppens behov och målsättningar</p>
	<p>handleder grupper av barn i skolåldern samt ungdomsgrupper</p>	<p>handleder grupper av barn i skolåldern samt ungdomsgrupper så att hen stöder interaktionen mellan gruppmedlemmarna</p>	<p>handleder grupper av barn i skolåldern samt ungdomsgrupper så att hen beaktar de faktorer som inverkar på gruppens verksamhet och stöder aktivt interaktionen mellan gruppmedlemmarna</p>
	<p>stöder som medlem i arbetsgruppen barn i skolåldern och ungdomar i skolgången och som har svårigheter under skolgången</p>	<p>stöder initiativrikt barn i skolåldern och ungdomar i skolgången och som har svårigheter under skolgången</p>	<p>stöder självständigt barn i skolåldern och ungdomar i skolgången och som har svårigheter under skolgången samt verkar målinriktat tillsammans med olika samarbetsparter</p>
<p>Vård, fostran och rehabilitering av barn som är sjuka och i behov av särskilt stöd</p>	<p>identifierar faktorer som hotar barnets, den ungas och familjens hälsa och välfärd samt behov av specialstöd och stöder som medlem i arbetsgruppen barnet, den unga och familjen</p>	<p>identifierar faktorer som hotar barnets, den ungas och familjens hälsa och välfärd samt behov av specialstöd och stöder på ett naturligt sätt barnet, den unga och familjen</p>	<p>identifierar faktorer som hotar barnets, den ungas och familjens hälsa och välfärd samt behov av specialstöd och stöder barnet, den unga och familjen, handleder dem i att uppsöka hjälp och hänvisar dem vid behov till lämpliga samarbetsparter</p>
	<p>identifierar och bemöter barnets och den ungas fysiska, psykiska och sociala behov i anslutning till tillväxt och utveckling</p>	<p>identifierar barnets och den ungas fysiska, psykiska och sociala behov i anslutning till tillväxt och utveckling och utreder och agerar så att barnet, den unga och familjen får behövligt stöd</p>	<p>identifierar barnets och den ungas fysiska, psykiska och sociala behov i anslutning till tillväxt och utveckling, utreder olika möjligheter till stöd och bedömer deras positiva inverkan, tar självständigt initiativ till att presentera olika former av stöd som kan hjälpa barnet, den unga och familjen för en positiv tillväxt och utveckling</p>

	förbereder barnet och den unga för de mest allmänna undersökningarna, åtgärderna och olika terapier samt stöder barnet, den unga och familjen i samband med undersökningarna	förbereder självständigt och målinriktat barnet och den unga för de mest allmänna undersökningarna, åtgärderna och olika terapier samt stöder barnet, den unga och familjen i samband med undersökningarna	förbereder självständigt och målinriktat barnet och den unga för de mest allmänna undersökningarna, åtgärderna och olika terapier, stöder barnet, den unga och familjen i samband med undersökningarna, presenterar utvecklingsförslag för att bättre och mer målinriktat kunna ge bättre information och stöd
	identifierar barnets, den ungas och familjens sociala problem (inkl. hot om våld i familjen och nära relationer eller skadlig användning av rusmedel) och ger dem som medlem i arbetsgruppen hjälp att klara av dem	identifierar barnets, den ungas och familjens sociala problem (inkl. hot om våld i familjen och nära relationen eller skadlig användning av rusmedel) samt ger dem stöd och hjälp att klara av detta och uppmuntrar dem att söka hjälp	identifierar på ett mångsidigt sätt barnets, den ungas och familjens sociala problem (inkl. hot om våld i familjen och nära relationer eller skadlig användning av rusmedel) samt ger dem målinriktad hjälp och stöd att klara av detta och uppmuntrar dem aktivt, men respektfullt att söka hjälp
	möter inom närvårdarens ansvarsområde barnets, den ungas och familjens behov av särskilt stöd och informerar arbetsgruppen	söker i arbetsgemenskapen lösningar och stöd för barnets, den ungas och familjens behov av särskilt stöd.	söker individuella lösningar och multiprofessionellt stöd för barnets, den ungas och familjens behov av särskilt stöd
	vårdar barnens och ungdomarnas sjukdomar utgående från vårdarbetets process och informerar inom sitt eget ansvarsområde arbetsgruppen, arbetar i vården av det sjuka barnet och den unga genom att följa vårdarbetets värdegrund	vårdar barnens och ungdomarnas sjukdomar utgående från vårdarbetets process och värdegrund samt informerar inom sitt ansvarsområde arbetsgruppen om sitt eget arbete och vårdplanen	vårdar barnens och ungdomarnas sjukdomar utgående från vårdarbetets process och värdegrund, informerar inom sitt eget ansvarsområde på ett helhetsmässigt sätt om sitt eget arbete enligt vårdplanen
	vårdar självständigt de	vårdar självständigt de	vårdar självständigt de

	vanligaste infektionssjukdomarna och förebygger deras spridning	vanligaste infektionssjukdomarna och förebygger deras spridning samt handleder vid behov familjen till noggrannare undersökningar	vanligaste infektionssjukdomarna och förebygger deras spridning och anvisar vid behov familjen till noggrannare undersökningar samt ger förslag till att förbättra och utveckla det aseptiska arbetet
	följer doseringsanvisningen för läkemedlet och genomför barnets och den ungas läkemedelsbehandling enligt instruktionerna, observerar som medlem i arbetsgruppen effekterna och biverkningarna av läkemedlet och informerar arbetsgruppen om dessa	följer doseringsanvisningen för läkemedlet och genomför barnets och den ungas läkemedelsbehandling enligt instruktionerna, observerar effekterna och biverkningarna av läkemedlet och informerar arbetsgruppen om dessa	följer doseringsanvisningen för läkemedlet och genomför barnets och den ungas läkemedelsbehandling enligt instruktionerna, observerar effekterna och biverkningarna av läkemedlet och informerar arbetsgruppen självständigt och initierat om dessa
	använder ett rehabiliterande arbetssätt för stöd av barnet, den unga och familjen	använder målinriktat ett rehabiliterande arbetssätt för stöd av barnet, den unga och familjen	använder målinriktat ett rehabiliterande arbetssätt för stöd av barnet, den unga och familjen samt utvärderar dess betydelse för utvecklingen
	använder och underhåller hjälpmedel enligt medföljande instruktioner samt handleder barnet och den unga i användningen av dem	använder och underhåller hjälpmedel enligt medföljande instruktioner samt handleder och grundar barnet och den unga till en ändamålsenlig användning av dem	använder och underhåller hjälpmedel enligt medföljande instruktioner samt handleder och grundar barnet och den unga till en ändamålsenlig användning av dem och inser hur viktiga hjälpmedlen är för att främja funktionsförmågan
Stöd för familjen	hjälper familjen att klara sig i vardagen genom att använda några metoder för familjearbete (t.ex. hemvård, matlagning, barnskötsel och stöd för föräldraskap).	ger familjen hjälp och stöd att klara sig i vardagen genom att använda metoder för familjearbete	ger familjen på ett mångsidigt sätt stöd och hjälp att klara sig i vardagen genom att använda olika metoder för familjearbete

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
3. Behärskande av den kunskap som ligger till grund för arbetet			
<i>Behärskande av kunskap om barns och ungdomars vård, fostran och utveckling</i>	använder sig i sitt arbete av kunskap om den historiska grunden för vård och fostran av barn och unga	använder sig i sitt arbete av kunskap om den historiska grunden för vård och fostran av barn och unga och kan i huvuddrag motivera dess betydelse i utvecklandet av vård- och fostringsarbetet	använder sig i sitt arbete av kunskap om den historiska grunden för vård och fostran av barn och unga och kan motivera dess betydelse i utvecklandet av vård- och fostringsarbetet
	använder sig i sitt arbete av kunskap om författningar, föreskrifter och verksamhetsprinciper för vård och fostran av barn och unga	underbygger sin verksamhet med författningar, föreskrifter och verksamhetsprinciper för vård och fostran av barn och unga	underbygger på ett på ett mångsidigt sätt sin verksamhet med författningar, föreskrifter och verksamhetsprinciper för vård och fostran av barn och unga
	använder sig i sitt arbete av kunskap om principerna för ett barn- och familjecentrerat arbete	baserar sin verksamhet på sin kunskap om principerna för ett barn- och familjecentrerat arbete	baserar sin verksamhet på sin djupgående kunskap om principerna för ett barn- och familjecentrerat arbete
	använder sig i sitt arbete av kunskap om barnets och den ungas psykiska och sociala utveckling och om faktorer som har en central inverkan på utvecklingen	baserar sin verksamhet på sin kunskap om barnets och den ungas psykiska och sociala utveckling och om faktorer som har en central inverkan på utvecklingen	baserar sin verksamhet på sin djupgående kunskap om barnets och den ungas psykiska och sociala utveckling och om faktorer som har en central inverkan på utvecklingen
	använder sig i sitt arbete av kunskap om grunderna för planen för småbarnsfostran samt om metoder och innehållsmässiga inriktningar inom småbarnsfostran	baserar sin verksamhet på sin kunskap om grunderna för planen för småbarnsfostran samt metoder och innehållsmässiga inriktningar inom småbarnsfostran	baserar sin verksamhet på sin djupgående kunskap om grunderna för planen för småbarnsfostran samt metoder och innehållsmässiga inriktningar inom småbarnsfostran

	använder sig i sitt arbete av kunskap om grunderna för undervisningen i för- och grundskolan	baserar sin verksamhet på sin kunskap om grunderna för undervisningen i för- och grundskolan	baserar sin verksamhet på sin ingående kunskap om grunderna för undervisningen i för- och grundskolan
	använder sig i sitt arbete av kunskap om det centrala innehållet i de vanligaste formerna av alternativ pedagogik	utnyttjar och baserar sin verksamhet på sin kunskap om möjligheterna att i olika miljöer använda de vanligaste formerna av alternativ pedagogik	utnyttjar och baserar sin verksamhet på sin ingående kunskap om möjligheterna att i olika miljöer använda de vanligaste formerna av alternativ pedagogik
	använder sig i sitt arbete av kunskap om uppväxt- och verksamhetsmiljöns betydelse för barnets och den ungas tillväxt och utveckling	baserar sin verksamhet på sin kunskap om den fysiska, psykiska och sociala uppväxt-, och verksamhetsmiljöns betydelse för barnets och den ungas tillväxt och utveckling	baserar sin verksamhet på sin ingående kunskap om den fysiska, psykiska och sociala uppväxt-, och verksamhetsmiljöns betydelse för barnets och den ungas tillväxt och utveckling
	använder sig i sitt arbete av kunskap om processer i vårdarbetet och fostran samt metoder, tillbehör och material i vård och omsorg	använder sig i sitt arbete av kunskap om processer i vårdarbetet och fostran samt baserar sin verksamhet på sin kunskap om metoder, tillbehör och material i vård och omsorg genom att beakta barnets och den ungas åldersrelaterade särdrag	använder sig i sitt arbete av kunskap om processer i vårdarbetet och fostran samt baserar sin verksamhet på sin ingående kunskap om metoder, tillbehör och material i vård och omsorg genom att beakta barnets och den ungas åldersrelaterade särdrag, delar med sig av sitt kunnande inom ansvarsområdet till arbetsgruppen
	använder sig i sitt arbete av principerna för ett multiprofessionellt team och nätverksarbete	baserar sin verksamhet med sin kunskap om principerna för ett multiprofessionellt team och nätverksarbete	baserar sin verksamhet med sin ingående kunskap om principerna för ett multiprofessionellt team och nätverksarbete
Behärskande av kunskap om främjande av barns och ungdomars	känner till tjänsterna för barn, unga och familjer samt utkomstskyddet, kan redogöra för tjänsterna och förmånerna i bekanta klientsituationer	utnyttjar och baserar sin verksamhet med sin kunskap om servicesystemet för barn, unga och familjer samt om utkomstskyddet	utnyttjar och baserar sin verksamhet på sin ingående kunskap om servicesystemet för barn, unga och familjer samt om utkomstskyddet

hälsa och välfärd			
	använder sig i sitt arbete av kunskap om barnskyddets verksamhetsprinciper i olika arbetsmiljöer	baserar sin verksamhet på sin kunskap om barnskyddets verksamhetsprinciper och arbetsrutiner i olika arbetsmiljöer	baserar sin verksamhet på sin ingående kunskap om barnskyddets verksamhetsprinciper och med centrala arbetsrutiner som tillämpas i olika arbetsmiljöer
	använder sig i sitt arbete av kunskap om barnets, den ungas och familjens sociala problem och om stöd för att klara av dem	baserar sin verksamhet på sin kunskap om barnets, den ungas och familjens sociala problem och om stöd för att klara av dem	baserar sin verksamhet på sin ingående kunskap om barnets, den ungas och familjens sociala problem och om stöd för att klara av dem
	använder sig i sitt arbete av kunskap om barnets och den ungas anatomi, fysiologi och hälsofostran (t.ex. stöd för hjärnhälsan)	använder sig i sitt arbete av kunskap om barnets och den ungas anatomi, fysiologi och hälsofostran (t.ex. stöd för hjärnhälsan) och baserar sitt arbete med dessa	använder sig i sitt arbete av sin ingående kunskap om barnets och den ungas anatomi, fysiologi och hälsofostran (t.ex. stöd för hjärnhälsan, baserar konkret sitt arbete på sina kunskaper och söker aktivt efter tilläggsinformation)
	använder sig i sitt arbete av kunskap om innehåll och metoder i arbete som främjar barnets och den ungas hälsa och välfärd och förebygger problem	baserar sin verksamhet på sin kunskap om innehåll och metoder i arbete som främjar barnets och den ungas hälsa och välfärd och förebygger problem	baserar sin verksamhet på sin ingående kunskap om innehåll och metoder i arbete som främjar barnets och den ungas hälsa och välfärd och förebygger problem
	använder sig i sitt arbete av kunskap om betydelsen av ett aseptiskt arbetssätt i vård- och fostringsarbete	baserar sitt arbete på sin kunskap om kunskap om principerna och författningarna för ett aseptiskt arbetssätt	baserar sin verksamhet på sin ingående kunskap om principerna och författningarna för ett aseptiskt arbetssätt
	använder sig i sitt arbete av kunskap om kostrekommendationer och specialdieter för barn (inkl. amning) och unga	baserar sin verksamhet på sin kunskap om kostrekommendationer och specialdieter för barn (inkl. amning) och unga	baserar sin verksamhet på sin ingående kunskap om kostrekommendationer och specialdieter för barn (inkl. amning) och unga
	använder sig i sitt arbete av kunskap om sjukdomar hos barn och	baserar sin verksamhet på sin kunskap om sjukdomar hos barn och	baserar sin verksamhet på sin ingående kunskap om sjukdomar hos barn

	unga i olika åldrar och om vården av dem	unga i olika åldrar och om vården av dem	och unga i olika åldrar och om vården av dem på basis av officiella vårdrekommendationer
	använder sig i sitt arbete av kunskap om särdrag i läkemedelsbehandlingen för barn och unga	baserar sin verksamhet med sin kunskap om särdrag i läkemedelsbehandlingen för barn och unga	baserar sin verksamhet med sin ingående kunskap om särdrag i läkemedelsbehandlingen för barn och unga och om olika effekter och följder som läkemedlen orsakar
	använder sig i sitt arbete av kunskap om särdrag för vården av döende barn och unga och stöd för familjen	baserar sin verksamhet med sin kunskap om särdrag för vården av döende barn och unga och stöd för familjen	baserar sin verksamhet på sin ingående på kunskap om särdrag för vården av döende barn och unga och stöd för familjen, beaktar familjens särskilda behov och övertygelse
	använder sig i sitt arbete av kunskap om de vanligaste behoven av stöd hos barn och unga samt om specialpedagogiska och rehabiliterande metoder som kan vara till hjälp, identifierar i sitt arbete förekomst av våld i familjen och nära relationer och handleder i att söka hjälp med stöd av arbetsgruppen	baserar sin verksamhet på kunskap om de vanligaste behoven av stöd hos barn och unga samt om specialpedagogiska och rehabiliterande metoder som kan vara till hjälp, beaktar i sitt arbete hot om våld i familjen och närrelationer och missbruksproblem, handleder i att söka hjälp och informerar arbetsgruppen om detta	baserar sin verksamhet på sin ingående kunskap om de vanligaste behoven av stöd hos barn och unga samt om specialpedagogiska och rehabiliterande metoder som kan vara till hjälp, beaktar i sitt arbete hot om våld i familjen och nära relationer och missbruksproblem, handleder i att söka hjälp och behandlar saken enligt arbetsgruppens anvisningar
	använder sig i sitt arbete av kunskap om familjearbete, dess former, innehåll och metoder	baserar sin verksamhet på sin kunskap om familjearbete, dess former, innehåll och metoder	baserar sin verksamhet på sin ingående kunskap om familjearbete, dess centrala former, innehåll och metoder i olika arbetsmiljöer
	använder sig i sitt arbete av kunskap om olika kulturer och om mångkulturalism	baserar sin verksamhet på sin kunskap om olika kulturer och om mångkulturalism	baserar på ett mångsidigt sätt sin verksamhet på kunskap om olika kulturer och om mångkulturalism
Behärskande av kunskap om	använder sig under handledning i sitt arbete	använder sig i sitt arbete av kunskap om	använder sig t i sitt arbete på många olika

<i>företagsamhet och produktifiering av kunnandet</i>	av kunskap om företagande inom den egna branschen, har en viss insikt om möjligheterna att utveckla sin yrkeskunskap till en tjänst och har känsla för den egna drivkraftens betydelse	företagande inom den egna branschen, känner till möjligheterna att utveckla sin yrkeskunskap till en tjänst, är företagsam och drivande	sätt av kunskap om företagande inom den egna branschen, har god möjlighet att utveckla sin yrkeskunskap till en tjänst, är ständigt företagsam och förtjänstfullt drivande
<i>Behärskande av kunskap om kollektivavtal, hur man söker arbete och arbetsavtal</i>	visar i sitt arbete sina kunskaper om närvårdarens rättigheter och skyldigheter i gällande kollektivavtal, har också kunskap om hur man söker arbete och hur arbetsavtal utformas	baserar sitt arbete på sina goda kunskaper om närvårdarens rättigheter och skyldigheter i gällande kollektivavtal, har också god kunskap om hur man söker arbete och hur ett arbetsavtal sak utformas	baserar sitt arbete på sina ingående kunskaper om närvårdarens rättigheter och skyldigheter i gällande kollektivavtal, har också bred och ingående kunskap om hur man söker arbete och hur ett arbetsavtal sak utformas
<i>Språk-kunskaper i klientbetjäning Behärskande av bransch-specifikt språk</i>	betjänar klienterna på svenska och klarar sig behjälpligt i servicesituationer på ett främmande språk i	betjänar klienterna på svenska och sköter servicesituationen på ett främmande språk	betjänar klienterna på svenska och sköter smidigt och flytande servicesituationen på ett främmande språk
<i>Språk-kunskaper i klientbetjäning Behärskande av bransch-specifikt språk hos personer med annan språkbakgrund än svenska</i>	sköter servicesituationen på svenska samt klarar sig behjälpligt på ett främmande språk i servicesituation	sköter servicesituationen på svenska samt på ett främmande språk	betjänar klienterna på oklanderlig svenska samt sköter smidigt servicesituationen på ett främmande språk

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
4. Nyckelkompetenser för livslångt lärande			
Lärande och problemlösning	identifierar sina starka sidor och sina utvecklingsbehov samt ställer upp mål för sin yrkesmässiga utveckling	identifierar sina starka sidor och sina utvecklingsbehov samt ställer upp mål för sin yrkesmässiga utveckling	identifierar sina starka sidor och sina utvecklingsbehov samt ställer på ett mångsidigt sätt och motiverat upp mål för sin yrkesmässiga utveckling
	tar emot och ger respons och ändrar sin verksamhet på basis av den samt utvärderar sitt eget kunnande	begär och tar emot respons och ändrar sin verksamhet på basis av den samt utvärderar sitt eget kunnande	begär och tar emot respons och ändrar sin verksamhet på basis av den samt utvärderar sitt eget kunnande på ett allsidigt och realistiskt sätt
Interaktion och samarbete	agerar med stöd av arbetsgruppen vänligt, sakligt och målinriktat i olika interaktionssituationer tillsammans med barnet, den unga och familjen samt arbetsgruppen	agerar vänligt, sakligt och målinriktat i olika interaktionssituationer tillsammans med barnet, den unga och familjen samt arbetsgruppen	agerar vänligt, sakligt och målinriktat i olika interaktionssituationer tillsammans med barnet, den unga och familjen samt arbetsgruppen och utvärderar sin egen interaktionsförmåga
Yrkesetik	agerar enligt de etiska principerna, lagarna och bestämmelserna för social- och hälsovårdsbranschen samt det humanistiska och pedagogiska området	baserar sin verksamhet på de etiska principerna, lagarna och bestämmelserna för social- och hälsovårdsbranschen samt det humanistiska och pedagogiska området	baserar på ett mångsidigt sätt sin verksamhet utgående från de etiska principerna, lagarna och bestämmelserna för social- och hälsovårdsbranschen samt det humanistiska och pedagogiska området
Hälsa, säkerhet och funktionsförmåga	arbetar ergonomiskt riktigt och förebygger olyckor och skador som förorsakas av arbetet	använder ergonomiskt riktiga arbetssätt och förebygger olyckor och skador som förorsakas av arbetet	arbetar ergonomiskt riktigt och utnyttjar klientens resurser och hjälpmedel samt utvecklar den ergonomiska funktionaliteten i arbetsmiljön

	arbetar enligt författningar, bestämmelser och verksamhetsprinciper för klientens säkerhet, den egna arbetshälsan och arbetarskyddet	baserar sin verksamhet på författningar, bestämmelser och verksamhetsprinciper för klientens säkerhet, den egna arbetshälsan och arbetarskyddet	baserar i olika situationer sin verksamhet utgående från författningar, bestämmelser och verksamhetsprinciper för klientens säkerhet, den egna arbetshälsan och arbetarskyddet
	förebygger olyckor och andra hälsorisker	förebygger olyckor och andra hälsorisker genom att beakta barnets och den ungas utvecklingsnivå	förebygger olyckor och andra hälsorisker genom att beakta barnets och den ungas utvecklingsnivå samt utvecklar omgivningen så att den blir säkrare
	behärskar grundläggande återupplivning av barn och unga samt första hjälpen	behärskar grundläggande återupplivning av barn och unga samt första hjälpen även i speciellsituationer	behärskar grundläggande återupplivning av barn och unga samt första hjälpen även i speciellsituationer och vet hur man ska uppdatera färdigheterna i första hjälp

Sätt att visa yrkesskickligheten

Den studerande påvisar sitt kunnande examensdelen "Vård och fostran av barn och unga" i ett yrkesprov genom att arbeta i närvårdarens arbetsuppgifter i olika miljöer inom barn och ungas vård och fostran t.ex. på ett daghem, i en skola, vid en barnskydds-enhet, på ett sjukhus, i hemvård eller i familjearbete. Omfattningen av arbetet är tillräcklig för att det kunnande som påvisas ska täcka de i examensgrunderna angivna kraven på yrkesskicklighet, föremålen för bedömning och bedömningskriterierna.

Yrkesprovet utgör grund för examensdelens bedömning.

Beskrivning av yrkesprovet

I yrkesprovet för examensdelen "Vård och fostran av barn och unga" utför en studerande som medlem av en arbetsgrupp uppgifter som hör till närvårdare i olika verksamhetsmiljöer för barn och unga.

Studerande ska göra upp en skriftlig plan för yrkesprovet. I planen ska studerande beskriva det egna arbetet och hur det centrala kunnandet framkommer i yrkesprovet.

Lärare har ansvar för att klargöra om den studerande har några inlärningssvårigheter eller andra hinder för att visa sitt kunnande. Dessa bör beaktas då yrkesprovet planeras så att studerande har möjlighet att påvisa sitt kunnande.

Yrkesprovet utförs om möjligt i en professionell miljö och studerande förutsätts arbeta enligt rådande arbetsskift på arbetsplatsen. Om detta inte går att genomföra bör yrkesprovet genomföras i en miljö som så långt möjligt liknar en professionell arbetsplats.

Ansvarsfördelning för planering och genomförande av yrkesprov

Ålands yrkesgymnasium har huvudansvar för planering och genomförande av yrkesprov. Yrkesgymnasiet har också ansvar för att yrkesrådet får vederbörlig information och att undervisningspersonal och handledare på arbetsplatsen får kunskap om regelverk för yrkesprov.

Yrkesrådet ska godkänna yrkesprovets utformning och bedömningen av yrkesproven som ingår i läroplanen. Yrkesrådet ska också övervaka att yrkesproven sker enligt regelverk. Yrkesrådet behandlar rättelseyrkande och besvär över bedömning av yrkesprov. Yrkesrådets ordförande undertecknar yrkesprovsbetyget.

Lärare har ansvar för att informera studerande och arbetsplatsens handledare om yrkesproven och hur de bedöms. Lärare har ansvar för att yrkesprovet är så utformat att det motsvarar läroplanens mål och kravnivå för kunnande och yrkesskicklighet. Lärare kan neka studerande att delta i yrkesprov om läraren bedömer att studerande inte har tillräcklig yrkesskicklighet att avlägga provet med godkänd bedömning. Lärare deltar i utvärderingssamtalet och beslutar om bedömning av yrkesprov tillsammans med arbetsplatshandledare.

Arbetsplatsens handledare deltar i planering av yrkesprov. Handledaren har ansvar för att studerande under perioden lärande i arbete uppnår ett sådant kunnande att de klarar yrkesprovets kravnivå. Handledaren deltar i utvärderingssamtalet och beslutar om bedömning av yrkesprov tillsammans med läraren.

Studerande ska inhämta information och kunskap om de krav på yrkesskicklighet som läroplanen förutsätter. Studerande har också ansvar för att göra sig förtrogen med yrkesprovets utformning och bedömningskriterier. Studerande bestämmer tidpunkt för yrkesprov tillsammans med lärare och arbetsplatsens handledare. Studerande ska bedöma sitt eget kunnande och delta i utvärderingssamtalet.

Bedömning av yrkesprovet

De lärare och arbetshandledare som bedömer yrkesproven ska vara sakkunniga inom området. Bedömningen ska ske utifrån de mål och bedömningskriterier som är fastställda för examensdelen.

Bedömarna ska dokumentera och motivera sin bedömning på en fastställd blankett.

2.2.4 Kompetensområdet för mentalhälsoarbete och missbrukarvård

Närvårdare som avlagt utbildningen inom kompetensområdet för mentalhälsoarbete och missbrukarvård kan arbeta för att främja mental hälsa och ett rusmedelsfritt liv och delta i förebyggande av problem med mental hälsa och missbruk. Närvårdaren kan också arbeta för att förbättra mental- och missbrukarvårdsklientens situation.

De kan planera, genomföra och utvärdera vård- och rehabiliteringsprocessen för mental- och missbrukarpatienter i olika åldrar. De kan utvärdera klientens funktionsförmåga, förmåga att klara de dagliga aktiviteterna och behov av trygghet och hjälp. De använder sig av kunskapsbasen för mentalhälsoarbete och missbrukarvård samt vård- och rehabiliteringsmetoder och har tränat sin förmåga att samverka med klientens/patientens familj, en multiprofessionell arbetsgrupp och övriga sakkunniga.

Arbetet kräver att man drar nytta av den egna personligheten, fortgående utvecklar sig själv och sin självkänedom och har förmåga att ha omsorg om sin egen arbetshälsa. Lämpliga arbetsplatser är olika enheter för mentalhälsoarbete och missbrukarvård, både inom den offentliga som den privata sektorn.

Den studerande ska avlägga de obligatoriska examensdelarna "Stöd för utveckling och handledning", "Vård och omsorg" och "Stöd för rehabilitering" med godkänd bedömning innan de påbörjar studierna i denna examensdel.

Studerande eller examinanden kan, om vissa delar av de obligatoriska examensdelarna inte är slutförda, påbörja studierna i kompetensområdet, men de har inte rätt att delta i yrkesprov eller examenstillfälle innan de fullgjort yrkesproven med godkänd bedömning i examensdelarna "Stöd för utveckling och handledning", "Vård och omsorg" och "Stöd för rehabilitering".

Krav på yrkesskicklighet

Den studerande kan

- arbeta enligt värdegrund, lagar, föreskrifter, verksamhetsprinciper, och vårdrekommendationer för social- och hälsovårdsbranschen
- med sin verksamhet främja mental hälsa och ett rusmedelsfritt liv, för sin del förebygga att problem uppstår samt stärka mental- och missbrukarvårdsklientens ställning
- utvärdera mental- och missbrukarvårdsklientens funktionsförmåga, förmåga att klara av aktiviteterna i det dagliga livet och behov av hjälp
- utforma, genomföra och utvärdera mental- och missbrukarvårdsklientens vård-, service- eller rehabiliteringsplan
- främja mental- och missbrukarvårdsklientens hälsa och livskontroll samt förebygga faktorer som hotar säkerheten
- använda sig av vård- och rehabiliteringsmetoder inom mentalhälsoarbetet och missbrukarvården för personer i olika åldrar i olika verksamhetsmiljöer
- genomföra och handleda mental- och missbrukarvårdsklientens läkemedelsbehandling
- ha omsorg om sin egen hälsa, sitt arbetarskydd och sin arbetstrivsel
- fungera ergonomiskt
- använda sig av sina språkkunskaper i kundbetjäning
- planera och utveckla sitt yrkeskunnande till en tjänst som efterfrågas på arbetsmarknaden (produktifiering)
- utveckla sin verksamhet på basis av erhållen respons och utvärdera sitt eget kunnande

Bedömning av kunnandet

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
1. Behärskande av arbetsprocessen			
<i>Planering, genomförande</i>	utvärderar funktionsförmågan, förmågan att klara av	utvärderar funktionsförmågan, förmågan att klara av	utvärderar på ett mångsidigt sätt och ingående

och utvärdering av mentalvårds- klientens/ patientens eller missbrukarvårds- vårdsklientens vård eller rehabilitering	aktiviteter i det dagliga livet samt behovet av hjälp för mentalvårdsklienter/-patienter eller missbrukarvårdsklienter i olika åldrar och med olika bakgrund samt gör detta tillsammans med klienten/patienten och hans anhöriga och arbetsgruppen	aktiviteter i det dagliga livet samt behovet av hjälp för mentalvårdsklienter/-patienter eller missbrukarvårdsklienter i olika åldrar och med olika bakgrund samt gör detta tillsammans med klienten/patienten och hans anhöriga och arbetsgruppen, beaktar vid utvärderingen klientens eller patientens biopsykosociala helhet	funktionsförmågan, förmågan att klara av aktiviteter i det dagliga livet samt behovet av hjälp för mentalvårdsklienter eller -patienter eller missbrukarvårdsklienter i olika åldrar och med olika bakgrund samt gör detta tillsammans med klienten/patienten och hans anhöriga och arbetsgruppen, beaktar vid utvärderingen på olika sätt klientens eller patientens biopsykosociala helhet
	identifierar klientens eller patientens behov av vård, service och rehabilitering samt gör som medlem i arbetsgruppen upp en plan, som hen genomför och utvärderar	identifierar klientens eller patientens behov av vård, service och rehabilitering samt gör som medlem i arbetsgruppen upp en plan, som hen ansvarsfullt genomför och utvärderar	identifierar klientens eller patientens behov av vård, service och rehabilitering samt gör som medlem i arbetsgruppen upp en plan, som hen ansvarsfullt och initiativrikt genomför och utvärderar och vid behov reviderar
Ekonomisk och kvalitativ verksamhet	svarar för sin del och med stöd av arbetsgruppen för klient-/patientdokumenten så att kvaliteten i mentalvårds- och missbrukarvårdsarbetet samt klientens eller patientens och arbetstagarens rättsskydd uppfylls	svarar för sin del och som medlem i arbetsgruppen för klient-/patientdokumenten så att kvaliteten i mentalvårds- och missbrukarvårdsarbetet samt klientens/ patientens och arbetstagarens rättsskydd uppfylls	svarar för sin del ansvarsfullt för klient-/ patientdokumenten så att kvaliteten i mentalvårds- och missbrukarvårdsarbetet samt klientens/ patientens och arbetstagarens rättsskydd uppfylls
	arbetar kostnadsmedvetet i arbetsgruppen och följer kvalitetsrekommendationerna för verksamhetsmiljön	arbetar kostnadsmedvetet och agerar enligt kvalitetsrekommendationerna för verksamhetsmiljön	arbetar kostnadsmedvetet och följer kvalitetsrekommendationerna för verksamhetsmiljön samt utvärderar och utvecklar vård- och omsorgsarbetets kvalitet genom att framlägga förslag till

			utveckling
Planering av produktifiering av kunnandet	planerar med handledning möjligheten att utveckla sitt yrkeskunnande till en tjänst	planerar och utreder möjligheterna att det egna yrkeskunnandet till en tjänst	planerar och utvecklar aktivt sina företagsamhetsfärdigheter och sina möjligheter att utveckla det egna kunnandet till en tjänst, utvärderar realistiskt möjligheterna att skapa ett eget företag

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
2. Behärskande av arbetsmetoder, -redskap och -material			
Användning av vård- och rehabiliteringsmetoder inom mentalhälsoarbetet och missbrukarvården i olika verksamhetsmiljöer	stöder på ett hälso- och välfärdsfrämjande sätt klientens eller patientens livskontroll och förmåga att klara av aktiviteterna i det dagliga livet (t.ex. livsmiljö, nutrition, hygien, intressen, motion, vila, IKT)	stöder utgående från klientens eller patientens resurser hans livskontroll, delaktighet och förmåga att klara av aktiviteterna i det dagliga livet på ett hälso- och välfärdsfrämjande sätt	stöder på ett individuellt och ansvarsfullt sätt utgående från klientens eller patientens resurser hans livskontroll, delaktighet och förmåga att klara av aktiviteterna i det dagliga livet på ett hälso- och välfärdsfrämjande sätt
	stöder mentalvårdsklientens /patientens missbrukarvårdsklientens trygghet, sociala färdigheter och relationer	stöder mentalvårdsklientens /patientens missbrukarvårdsklientens trygghet, sociala färdigheter och relationer så att hen även beaktar nätverk av de närstående	stöder individuellt, kreativt och aktivt mentalvårdsklientens /patientens eller missbrukarvårdsklientens trygghet, sociala färdigheter och relationer så att hen även beaktar nätverk av de närstående
	inleder, upprätthåller och avslutar ett samarbets- eller vårdförhållande med mentalvårdsklienten eller -patienten eller med missbrukarvårds-	inleder, upprätthåller och avslutar ansvarsfullt ett samarbets- eller vårdförhållande med mentalvårdsklienten eller -patienten eller med missbrukarvårds-	agerar aktivt och ansvarsfullt vid inledning, upprätthållande och avslutande av ett individuellt samarbets- eller vårdförhållande

	klienten	klienten	med mentalvårdsklienten eller -patienten eller med missbrukar- vårdsklienten
	planerar och handleder terapeutiska och rehabiliterande gruppaktiviteter med stöd av arbetsgruppen	planerar och handleder terapeutiska och rehabiliterande gruppaktiviteter	planerar och handleder kreativt terapeutiska och rehabiliterande gruppaktiviteter
	informerar och dokumenterar sina observationer samt sin egen verksamhet	informerar och dokumenterar aktivt sina observationer samt sin egen verksamhet	informerar och dokumenterar på ett mångsidigt sätt och aktivt sina observationer samt sin egen verksamhet
	använder sig av arbetshandledande anvisningar	fördjupar sin kunskap om arbetshandledning genom diskussioner med och tillämpar sina kunskaper i sitt arbete	fördjupar på olika sätt sin kunskap om arbetshandledning, tillämpar sina kunskaper i sitt arbete och för att utveckla sin yrkesmässiga och personliga tillväxt
	hanterar, doserar och ger läkemedel på ett korrekt och säkert sätt, handleder med stöd av arbetsgruppen klienten/patienten och hens närmaste i frågor gällande användning, förvaring, förstöring av läkemedel samt i förnyande av recept	hanterar, doserar och ger läkemedel på ett korrekt och säkert sätt, handleder klienten/patienten och hens närmaste i frågor gällande användning, förvaring, förstöring av läkemedel samt i förnyande av recept	hanterar, doserar och ger läkemedel på ett korrekt och säkert sätt, handleder och informerar klienten/patienten och hens närmaste ansvarsfullt i frågor gällande användning, förvaring, förstöring av läkemedel samt i förnyande av recept
	observerar med stöd av arbetsgruppen effekter och samverkan av läkemedel samt samarbetar med patienten eller klienten för att identifiera de mest allmänna skade- och biverkningarna, om vilka hen informerar arbetsgruppen	observerar effekter och samverkan av läkemedel samt samarbetar med patienten eller klienten för att identifiera de mest allmänna skade- och biverkningarna och informerar arbetsgruppen om sina observationer	observerar effekter och samverkan av läkemedel samt samarbetar med patienten eller klienten för att identifiera de mest allmänna skade- och biverkningarna och informerar självständigt, både muntligt och skriftligt, arbetsgruppen om sina observationer
	agerar enligt	agerar enligt	agerar självständigt

	principerna för hållbar utveckling men behöver ibland handledning	principerna för hållbar utveckling	enligt principerna för hållbar utveckling och kommer med egna utvecklande förslag
--	---	------------------------------------	---

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
3. Behärskande av den kunskap som ligger till grund för arbetet			
<i>Behärskande av kunskap om vård och rehabilitering av en mentalvårds- eller missbrukarvårdsklient</i>	använder sig i sitt arbete av kunskap om mentalhälsoarbetets och missbrukarvårdens servicesystem, författningar, bestämmelser och vårdrekommendationer	baserar sin verksamhet på sin kunskap om mentalhälsoarbetets och missbrukarvårdens servicesystem, författningar, bestämmelser och vårdrekommendationer	baserar sin verksamhet på sin ingående kunskap om mentalhälsoarbetets och missbrukarvårdens servicesystem, författningar, bestämmelser och vårdrekommendationer
	identifierar särdrag i sin egen samarbets- eller vårdrelation och faktorer som inverkar på den (empati, överföring, motöverföring, distans, motstånd, tillit, att lyssna, personlighetens struktur och funktion)	identifierar de centrala särdragen i sin egen samarbets- eller vårdrelation och faktorer som inverkar på den	begrundar, förstår och kan redogöra för särdragen i sin egen samarbets- eller vårdrelation och olika faktorer som inverkar på den
	använder sig i sitt arbete av kunskap om terapeutiska och rehabiliterande grupper och om kreativa verksamhetsmetoder	baserar sin verksamhet på sin kunskap om terapeutiska och rehabiliterande grupper, kreativa verksamhetsmetoder och om faktorer som påverkar gruppens verksamhet	baserar sin verksamhet på sin ingående kunskap om faktorer som påverkar gruppens verksamhet, olika terapeutiska och rehabiliterande grupper och kreativa verksamhetsmetoder och deras terapeutiska betydelse
	använder sig i sitt arbete av kunskap om olika kulturer och mångkulturalism samt medias möjligheter och hot	baserar sin verksamhet på sin kunskap om olika kulturer och mångkulturalism och använder i sitt arbete kunskap om medias möjligheter och hot	baserar sin verksamhet på sin ingående kunskap om olika kulturer och mångkulturalism och använder på ett mångsidigt sätt i sitt arbete kunskap om

			medias möjligheter och hot
	använder sig i sitt arbete av kunskap om psykiska störningar, sjukdomar, personlighetsstörningar, kriser, sociala problem (inkl. utslagning, dåligt bemötande, våld i familje- och nära relationer) samt missbruks- och beroendeproblem hos personer i olika åldrar	baserar sin verksamhet på sin kunskap om centrala psykiska störningar, sjukdomar, personlighetsstörningar, kriser, sociala problem samt missbruks- och beroendeproblem hos personer i olika åldrar	baserar sin verksamhet på sin ingående kunskap om psykiska störningar, sjukdomar, personlighetsstörningar, kriser, sociala problem samt missbruks- och beroendeproblem hos personer i olika åldrar
	visar i olika uppgifter inom läkemedelsbehandling sina kunskaper om sjukdomar, läkemedelsgrupper, läkemedelsformer, sätt att ge läkemedel och läkemedelsanvändningens särdrag inom mentalhälsoarbetet och missbrukarvården samt om författningar som reglerar läkemedelsbehandlingen	baserar sin verksamhet i olika uppgifter inom läkemedelsbehandling på sin kunskaper om sjukdomar, läkemedelsgrupper, läkemedelsformer, sätt att ge läkemedel och läkemedelsanvändningens särdrag inom mentalhälsoarbetet och missbrukarvården samt läkemedelsmissbruk inom mentalhälsoarbetet och missbrukarvården samt om författningar som reglerar läkemedelsbehandlingen	baserar sin verksamhet i olika uppgifter inom läkemedelsbehandling på sin mångsidiga och ingående kunskaper om sjukdomar, läkemedelsgrupper, läkemedelsformer, sätt att ge läkemedel och läkemedelsanvändningens särdrag inom mentalhälsoarbetet och missbrukarvården samt läkemedelsmissbruk inom mentalhälsoarbetet och missbrukarvården samt om författningar som reglerar läkemedelsbehandlingen
Behärskande av kunskap om företagsamhet och produktifiering av kunnandet	använder sig under handledning i sitt arbete av kunskap om företagande inom mentalhälsoarbete och missbrukarvård, kan se yrkeskunnandet som en tjänsteprodukt och inser den egna företagsamhetens/ drivkraftens betydelse	använder sig i sitt arbete av kunskap om företagande inom mentalhälsoarbete och missbrukarvård, kan utveckla sitt yrkeskunnande till en tjänsteprodukt och arbetar på ett sätt som visar hans företagsamhet och drivkraft	utnyttjar på ett mångsidigt sätt i sitt arbete kunskap om företagande inom mentalhälsoarbete och missbrukarvård, har mycket goda möjligheter att utveckla sitt yrkeskunnande till en tjänsteprodukt och arbetar i olika situationer på ett sätt som påvisar hans stora företagsamhet och egna drivkraft

Behärskande av kunskap om kollektivavtal, hur man ansöker om arbete och arbetsavtal	visar i sitt arbete sina kunskaper om närvårdarens rättigheter och skyldigheter i kollektivavtalet samt om utformning av arbetsansökningshandlingar och arbetsavtal	baserar sin verksamhet på de rättigheter och skyldigheter som kollektivavtalet anger för närvårdarens arbete, visar i arbetet sina kunskaper om utformning av arbetsansökningshandlingar och arbetsavtal	baserar sin verksamhet på ingående kunskaper om de rättigheter och skyldigheter som kollektivavtalet anger för närvårdarens arbete, visar i arbetet sina goda kunskaper om utformning av arbetsansökningshandlingar och arbetsavtal
Språk-kunskaper vid klientbetjäning Behärskande av bransch-specifikt språk	betjänar klienterna och patienterna på svenska och klarar sig behjälpligt på ett främmande språk i servicesituationen	betjänar klienterna och patienterna på svenska och sköter servicesituationen på ett främmande språk	betjänar klienterna och patienterna på svenska och sköter smidigt i olika servicesituationer på ett främmande språk
Språk-kunskaper vid klientbetjäning Behärskande av bransch-specifikt språk hos personer med annan språkbakgrund än svenska	sköter servicesituationen på svenska samt klarar sig behjälpligt på ett främmande språk i servicesituationen	sköter servicesituationen på svenska samt på ett främmande språk	betjänar klienterna eller patienterna på svenska samt sköter informationen i olika servicesituationer på ett främmande språk

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
3 Nyckelkompetenser för livslångt lärande			
Lärande och problemlösning	tar emot och ger saklig respons samt utvecklar sin verksamhet på basis av erhållen respons och utvärderar sitt eget lärande och kunnande	tar emot och ger saklig respons samt utvecklar sin verksamhet på basis av erhållen respons och utvärderar sitt eget lärande och kunnande,	skaffar, strukturerar och utvärderar information samt tillämpar det tidigare inlärd i föränderliga arbetsituationer,

		begär handledning vid behov	identifierar sina starka sidor och sina utvecklingsbehov, ger respons och föreslår konstruktiva lösningsalternativ och begär handledning vid behov
	gör val och fattar beslut i anslutning till sitt arbete samt löser problem	fattar självständigt beslut i anslutning till sitt arbete och löser problem samt skaffar tilläggsinformation för sina avgöranden	fattar självständigt beslut i anslutning till sitt arbete och löser problem, baserar sin verksamhet på mycket goda yrkesmässiga kunskaper och skaffar tilläggsinformation vid behov
	arbetar planmässigt och målinriktat samt agerar som medlem i arbetsgruppen enligt givna anvisningar	arbetar planmässigt och målinriktat och tillämpar sina färdigheter och agerar smidigt i situationer som dagligen upprepas	arbetar planmässigt och målinriktat och tillämpar sina färdigheter och agerar ändamålsenligt och smidigt i föränderliga situationer
Interaktion och samarbete	bemöter klienten/patienten sakligt och agerar ansvarsfullt i arbetsgruppen	bemöter klienten/patienten professionellt och främjar klientens eller patientens välfärd med interaktiva medel samt agerar ansvarsfullt och samarbetsvilligt	bemöter klienten/patienten professionellt och främjar klientens eller patientens välfärd med initiativrikt och individuellt med interaktiva medel, får god respons av klienterna eller patienterna och deras närmaste för sitt arbete
	uttrycker sig begripligt och sakligt både i tal och i skrift	uttrycker sig ändamålsenligt och tydligt både i tal och i skrift	uttrycker sig själv professionellt både i tal och i skrift
	agerar enligt principerna för en multiprofessionell arbetsgrupp	agerar i ett multiprofessionellt samarbete med övriga aktörer inom sin bransch och använder sig i sitt arbete av erhållen respons	idkar multiprofessionellt samarbete och agerar problemlösningsinriktat tillsammans med personer som hör till klientens eller patientens nätverk och utnyttjar respons som hen fått i arbetet

Yrkesetik	arbetar enligt social- och hälsovårdsbranschens värdegrund, lagar, föreskrifter och verksamhetsprinciper	arbetar enligt social- och hälsovårdsbranschens värdegrund, lagar, föreskrifter och verksamhetsprinciper och baserar sin verksamhet utgående från regelverket	arbetar enligt social- och hälsovårdsbranschens värdegrund, lagar, föreskrifter och verksamhetsprinciper och baserar i olika och föränderliga situationer sin verksamhet utgående från regelverket
Hälsa, säkerhet och funktionsförmåga	följer arbetsplatsens föreskrifter för arbetshälsa och arbetsskydd och arbetsplatsens el- och brandsäkerhetsföreskrifter	följer arbetsplatsens föreskrifter för arbetshälsa och arbetsskydd och arbetsplatsens el- och brandsäkerhetsföreskrifter, avvärjer hälsofaror och -olägenheter som arbetet förorsakar och upprätthåller för sin del ett gott klimat på arbetsplatsen	följer arbetsplatsens föreskrifter för arbetshälsa och arbetsskydd samt arbetsplatsens el- och brandsäkerhetsföreskrifter, avvärjer hälsofaror och olägenheter som arbetet förorsakar, förebygger på förhand riskfaktorer som arbetet förorsakar samt upprätthåller för sin del ett gott klimat på arbetsplatsen samt identifierar faktorer som inverkar skadligt på det
	har omsorg om sin egen hälsa, sin arbetsförmåga, sitt arbetsskydd och sin arbetstrivsel	har god omsorg om sin egen hälsa, sin arbetsförmåga och främjar sin egen hälsa och arbetstrivsel	har omsorg om sin egen hälsa och främjar sin egen hälsa och arbetstrivsel samt förstår hur betydelsefullt detta är för den fortsatta yrkeskarriären
	bemöter som medlem i arbetsgruppen patienter eller klienter som uppträder hotfullt (inkl. hot om våld i familjen och i nära relationer) och känner till arbetsgemenskapens verksamhetsprinciper	bemöter patienter eller klienter som uppträder hotfullt (inkl. hot om våld i familjen och i nära relationer) och tillämpar arbetsgemenskapens verksamhetsprinciper	förebygger hotfulla situationer samt bemöter patienter eller klienter som uppträder hotfullt (inkl. hot om våld i familjen och i nära relationer) och tillämpar arbetsgemenskapens verksamhetsprinciper
	ger första hjälpen och grundläggande återupplivning	ger första hjälpen och grundläggande återupplivning	ger första hjälpen och grundläggande återupplivning

Sätt att visa yrkesskickligheten

Den studerande påvisar sitt kunnande examensdelen "Mentalhälsoarbete och missbrukarvård" i ett yrkesprov genom att arbeta i närvårdarens arbetsuppgifter i offentliga eller privata enheter, där den studerande har möjlighet att interagera och samarbeta med mentalvårds- och/eller missbrukarklienter och har möjlighet att planera, genomföra och bedöma vård och rehabilitering för mentalvårds- eller missbrukarklienter. Omfattningen av arbetet ska vara tillräcklig för att det kunnande som påvisas ska täcka de i examensgrunderna angivna kraven på yrkesskicklighet, föremålen för bedömning och bedömningskriterierna.

Examensdelen bedömning grundar sig på visat kunnande i yrkesprovet.

Beskrivning av yrkesprovet

I yrkesprovet i examensdelen "Mentalhälsoarbete och missbrukarvård" utför en studerande som medlem av en arbetsgrupp uppgifter som hör till närvårdare i mentalhälsoarbete och missbrukarvård.

Studerande ska göra upp en skriftlig plan för yrkesprovet. I planen ska studerande beskriva det egna arbetet och hur det centrala kunnandet framkommer i yrkesprovet.

Lärare har ansvar för att klargöra om den studerande har några inlärningssvårigheter eller andra hinder för att visa sitt kunnande. Dessa bör beaktas då yrkesprovet planeras så att studerande har möjlighet att påvisa sitt kunnande.

Yrkesprovet utförs om möjligt i en professionell miljö och studerande förutsätts arbeta enligt rådande arbetsskift på arbetsplatsen. Om detta inte går att genomföra bör yrkesprovet genomföras i en miljö som så långt möjligt liknar en professionell miljö.

Ansvarsfördelning för planering och genomförande av yrkesprov

Ålands yrkesgymnasium har huvudansvar för planering och genomförande av yrkesprov. Yrkesgymnasiet har också ansvar för att yrkesrådet får vederbörlig information och att undervisningspersonal och handledare på arbetsplatsen får kunskap om regelverk för yrkesprov.

Yrkesrådet ska godkänna yrkesprovets utformning och bedömningen av yrkesproven som ingår i läroplanen. Yrkesrådet ska också övervaka att yrkesproven sker enligt regelverk. Yrkesrådet behandlar rättelseyrkande och besvär över bedömning av yrkesprov. Yrkesrådets ordförande undertecknar yrkesprovsbetyget.

Lärare har ansvar för att informera studerande och arbetsplatsens handledare om yrkesproven och hur de bedöms. Lärare har ansvar för att yrkesprovet är så utformat att det motsvarar läroplanens mål och kravnivå för kunnande och yrkesskicklighet. Lärare kan neka studerande att delta i yrkesprov om läraren bedömer att studerande inte har tillräcklig yrkesskicklighet att avlägga provet med godkänd bedömning. Lärare deltar i utvärderingssamtalet och beslutar om bedömning av yrkesprov tillsammans med arbetsplatshandledare.

Arbetsplatsens handledare deltar i planering av yrkesprov. Handledaren har ansvar för att studerande under perioden lärande i arbete uppnår ett sådant kunnande att de klarar yrkesprovets kravnivå. Handledaren deltar i utvärderingssamtalet och beslutar om bedömning av yrkesprov tillsammans med läraren.

Studerande ska inhämta information och kunskap om de krav på yrkesskicklighet som läroplanen förutsätter. Studerande har också ansvar för att göra sig förtrogen med yrkesprovets utformning och bedömningskriterier. Studerande bestämmer tidpunkt för yrkesprov tillsammans med lärare och arbetsplatsens handledare. Studerande ska bedöma sitt eget kunnande och delta i utvärderingssamtalet.

Bedömning av yrkesprovet

De lärare och arbetshandledare som bedömer yrkesproven ska vara sakkunniga inom området. Bedömningen ska ske utifrån de mål och bedömningskriterier som är fastställda för examensdelen.

Bedömarna ska dokumentera och motivera sin bedömning på en fastställd blankett.

2.2.5 Kompetensområdet för sjukvård och omsorg

Närvårdare som avlagt utbildningen inom kompetensområdet för sjukvård och omsorg kan som medlem i en multiprofessionell arbetsgrupp, men även självständigt, planera, genomföra och utvärdera klientens och patientens sjukvård, omsorg och rehabilitering i olika verksamhetsmiljöer. De kan handleda i kostfrågor, sunda levnadsvanor och hälsofrämjande motion och genomföra läkemedelsbehandling. Närvårdare med detta kompetensområde använder sig av en tvärvetenskaplig kunskapsbas för sjukvård och omsorg. De kan främja klientens och patientens hälsa, funktionsförmåga, säkerhet och välfärd samt förebygga och avvärja faktorer som utgör ett hot mot hälsan. De kan hjälpa klienten/patienten att klara det dagliga livet och ge stöd och hjälp att utreda olika sociala problem.

Uppgifterna inom kompetensområdet kräver att närvårdaren självständigt kan fatta beslut och fortgående upprätthåller sin yrkesskicklighet.

Lämpliga arbetsplatser för närvårdare som utbildats inom detta kompetensområde är hälsocentraler, sjukhus, den privata hälsovården, boende för äldre, servicecentraler eller klientens hem.

Den studerande ska avlägga de obligatoriska examensdelarna "Stöd för utveckling och handledning", "Vård och omsorg" och "Stöd för rehabilitering" med godkänd bedömning innan de påbörjar studierna i denna examensdel.

Studerande eller examinanden kan, om vissa delar av de obligatoriska examensdelarna inte är slutförda, påbörja studierna i kompetensområdet, men de har inte rätt att delta i yrkesprov eller examenstillfälle innan de fullgjort yrkesproven med godkänd bedömning i examensdelarna "Stöd för utveckling och handledning", "Vård och omsorg" och "Stöd för rehabilitering".

Krav på yrkesskicklighet

Den studerande kan

- arbeta enligt värdegrunden, lagar, föreskrifter och verksamhetsprinciperna för social- och hälsovårdsbranschen
- som medlem av en arbetsgrupp göra upp en klientinriktad skriftlig plan som främjar klientens eller patientens sjukvård och omsorg
- bedöma klientens eller patientens resurser tillsammans med hen och stödja denna att främja hälsa och välfärd
- observera, upprätthålla och främja klientens eller patientens livsfunktioner samt vårda klienter eller patienter som lider av olika sjukdomar
- hjälpa och stödja klienterna eller patienterna att självständigt klara av aktiviteterna i det dagliga livet
- förbereda, assistera vid eller utföra vårdåtgärder och undersökningar
- genomföra läkemedelsbehandling
- handleda klienten/patienten och hens närmaste i läkemedelsbehandling och nutrition
- främja klienten/patienten att klara sig psykosocialt samt ge stöd för att klara av sociala

- problem
- handleda klienter och patienter att använda social- och hälsovårdens tjänster
 - välja de arbetsredskap, material och tillbehör som hen använder, avvärja hälsorisker i samband med sitt arbete samt iakttäta föreskrifter för arbetshälsa och arbetarskydd
 - använda sig av sina språkkunskaper i kundbetjäning
 - planera och utveckla sitt yrkeskunnande till en tjänst som kan efterfrågas på arbetsmarknaden (produktifiering)
 - arbeta utgående ifrån yrkesetiken
 - utveckla sin verksamhet på basis av erhållen respons och utvärdera sitt eget kunnande

Bedömning av kunnandet

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
1. Behärskande av arbetsprocessen			
<i>Planering och genomförande av det egna arbetet</i>	planerar sitt arbete utgående från klienten/patienten och sin verksamhetsmiljö så att den passar för verksamheten	planerar sitt arbete utgående från klienten/patienten och uppfattar sitt arbete som en helhet	planerar sitt arbete utgående från klienten/patienten och beaktar särdragen i sin verksamhetsmiljö och förändrar vid behov i olika situationer smidigt sin verksamhet
	arbetar planmässigt och målinriktat samt agerar som medlem i arbetsgruppen enligt givna anvisningar	arbetar planmässigt och målinriktat och agerar smidigt i situationer som dagligen upprepas	arbetar planmässigt och målinriktat och agerar ändamålsenligt och smidigt i föränderliga situationer
<i>Planmässigt arbete</i>	identifierar klientens eller patientens behov av sjukvård, omsorg, service och rehabilitering, gör som medlem av arbetsgruppen upp en skriftlig plan som utgår från klienten och som främjar klientens eller patientens sjukvård och omsorg samt genomför och utvärderar planen	identifierar klientens eller patientens behov av sjukvård, omsorg, service och rehabilitering utgående från klienten och dennes resurser, gör som medlem av arbetsgruppen upp en skriftlig plan som utgår från klienten och som främjar klientens eller patientens sjukvård och omsorg; planen är i enlighet med funktionsklassificeringen för vårdarbete	identifierar på ett mångsidigt sätt klientens eller patientens behov av sjukvård, omsorg, service och rehabilitering utgående från klienten och dennes resurser, gör som medlem av arbetsgruppen upp en skriftlig plan som utgår från klienten och som främjar klientens eller patientens sjukvård och omsorg; planen är i enlighet med funktions-

		eller enligt den gällande planen för den aktuella verksamhetsmiljön, genomför och utvärderar planen enligt givna anvisningar	klassificeringen för vårdarbete eller enligt den gällande planen för den aktuella verksamhetsmiljön, genomför och utvärderar planen självständigt
Ekonomisk och kvalitativ verksamhet	svarar för sin del och som medlem av arbetsgruppen för klient-/patient-dokumenterna så att kvaliteten på sjukvård och omsorg samt klientens eller patientens och arbetstagarens rättsskydd uppfylls	svarar för sin del och som medlem av arbetsgruppen för tydlighet i klient-/patientdokumenterna så att kvaliteten på sjukvård och omsorg samt klientens eller patientens och arbetstagarens rättsskydd uppfylls	svarar för sin del för tydlighet och utförlighet i klient-/patient-dokumenterna så att kvaliteten på sjukvård och omsorg samt klientens eller patientens och arbetstagarens rättsskydd uppfylls
	arbetar som medlem i arbetsgruppen kostnadsmedvetet och enligt kvalitetsrekommendationerna för verksamhetsmiljön	arbetar kostnadsmedvetet enligt kvalitetsrekommendationerna för verksamhetsmiljön	arbetar kostnadsmedvetet och enligt kvalitetsrekommendationerna för verksamhetsmiljön samt utvärderar och utvecklar kvaliteten på vård- och omsorgsarbetet genom att lägga fram konstruktiva förslag till utveckling
Planering av produktifiering av kunnandet	utvecklar med handledning sitt yrkeskunnande	planerar och utreder möjligheterna att utveckla sitt yrkeskunnande och sin företagsamhet	planerar och utvecklar aktivt sitt yrkeskunnande och sin företagsamhet, kan på ett realistiskt sätt utvärdera sina möjligheter att i framtiden utveckla sitt yrkeskunnande till en tjänst på arbetsmarknaden

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
2. Behärskande av arbetsmetoder, -redskap och -material			
Beaktande av hälsa, säkerhet och funktionsförmåga	utvärderar som medlem i arbetsgruppen klientens/patientens resurser tillsammans med hen och stöder hen att främja hälsa, trygghet och välfärd	utvärderar klientens/patientens resurser tillsammans med hen och stöder hen att främja hälsa, trygghet och välfärd	utvärderar klientens /patientens resurser tillsammans med hen och stöder på ett initiativrikt och mångsidigt sätt hen att främja hälsa, trygghet och välfärd
Verksamhet i sjukvårds- och omsorgsarbete i olika verksamhetsmiljöer (att ha omsorg om och observera livsfunktionerna, vårda olika sjukdomar och främja hälsa, läkemedelsbehandling, förbereda, assistera vid eller utföra vårdåtgärder och undersökningar, lindra smärta, sörja för nutritionen, beakta hjälpmedel och ergonomisk verksamhet, ombesörja renlighet, verka	observerar klientens/patientens livsfunktioner och identifierar behov av vård, på basis av vilka hen med stöd av arbetsgruppen vårdar klienten/patienten	observerar klientens/patientens livsfunktioner och identifierar behov av vård, på basis av vilka hen som medlem av arbetsgruppen vårdar klienten/patienten	observerar klientens/patientens livsfunktioner och identifierar behov av vård, på basis av vilka hen helhetsinriktat vårdar klienten/patienten
	genomför med stöd av arbetsgruppen sjukvård och omsorg av klienter eller patienter med de vanligaste sjukdomarna inom inre medicin, kirurgi samt inom infektions-, neurologiska, cancer- och hud- samt minnessjukdomarna	genomför som medlem av arbetsgruppen sjukvård och omsorg av klienter eller patienter med de vanligaste åkommorna inom inre medicin, kirurgi samt inom infektions-, neurologiska, cancer- och hud- samt minnessjukdomarna	genomför sjukvård och omsorg av klienter eller patienter med de vanligaste åkommorna inom inre medicin, kirurgi samt inom infektions-, neurologiska, cancer- och hud- samt minnessjukdomarna
	hjälpes och stödes som medlem av arbetsgruppen klienten/patienten att självständigt klara av aktiviteterna i det dagliga livet	hjälpes och stödes klienten/patienten i livskontroll och att självständigt klara av de aktiviteterna i det dagliga livet enligt ett rehabiliterande arbetssätt	hjälpes, stödes och handleder självständigt klienten/patienten i livskontroll och att självständigt klara av aktiviteterna i det dagliga livet enligt ett rehabiliterande arbetssätt
	hanterar, doserar och ger läkemedel på ett korrekt och säkert sätt, handleder med stöd av arbetsgruppen	hanterar, doserar och ger läkemedel på ett korrekt och säkert sätt, handleder klienten/patienten och	hanterar, doserar och ger läkemedel på ett korrekt och säkert sätt, handleder klienten/patienten och

som egenvårdare, ge psykosocialt stöd, stödja vid olika sociala problem, beakta mång- kulturalism, ge palliativ vård, välja arbetsredskap och material)	klienten/patienten och hens anhöriga i frågor gällande användning, förvaring, förstöring av läkemedel samt i förnyande av recept	hens anhöriga i frågor gällande användning, förvaring, förstöring av läkemedel samt i förnyande av recept	hens anhöriga ansvarsfullt i frågor gällande användning, förvaring, förstöring av läkemedel samt i förnyande av recept	
	observerar med stöd av arbetsgruppen effekter och samverkan av läkemedel samt identifierar de vanligaste skade- och biverkningarna och informerar om dem i den multiprofessionella arbetsgruppen	observerar effekter och samverkan av läkemedel samt identifierar de vanligaste skade- och biverkningarna och informerar om dem i den multiprofessionella arbetsgruppen	observerar effekter och samverkan av läkemedel samt identifierar de vanligaste skade- och biverkningarna och informerar om dem i den multiprofessionella arbetsgruppen och informerar självständigt om dem muntligt och skriftligt i den multiprofessionella arbetsgruppen	
Verksamhet i sjukvårds- och omsorgsarbete i olika verksamhets- miljöer	förbereder, assisterar vid eller utför som medlem i arbetsgruppen vårdåtgärder (bl.a. olika sårbehandlingar, katetrisering, sondmatning, effektiverad mun- och fothygien, stomier och mindre kirurgiska ingrepp) och undersökningar (såsom att ta EKG och venöst blodprov)	förbereder, assisterar vid eller utför vårdåtgärder (bl.a. olika sårbehandlingar, katetrisering, sondmatning, effektiverad mun- och fothygien, stomier och mindre kirurgiska ingrepp) och undersökningar (såsom att ta EKG och venöst blodprov) och beaktar särdrag hos klienten/patienten	förbereder, assisterar vid eller utför självständigt vårdåtgärder (bl.a. olika sårbehandlingar, katetrisering, sondmatning, effektiverad mun- och fothygien, stomier och mindre kirurgiska ingrepp) och undersökningar (såsom att ta EKG och venöst blodprov) och beaktar särdrag hos klienten/patienten	
	förbereder som medlem i arbetsgruppen klienten/patienten för undersökning, åtgärd eller operation och har därefter hand om grundvården av klienten/patienten	förbereder delvis självständigt klienten/patienten för undersökning, åtgärd eller operation och har därefter hand om grundvården av klienten/patienten	förbereder självständigt klienten/patienten för undersökning, åtgärd eller operation och har därefter hand om grundvården av klienten/patienten	
	iakttar klientens/patientens smärta samt observerar och lindrar klientens eller patientens smärta med stöd av arbetsgruppen	Identifierar klientens/patientens smärta och använder olika metoder för att lindra smärtan	identifierar självständigt och förutser klientens/patientens smärta och använder olika metoder för att lindra smärtan	
	utreder som medlem i	utreder	utreder	

	arbetsgruppen klientens/patientens matvanor (inkl. nivån på användningen av alkohol) och har omsorg om hens nutrition samt handleder klienten/patienten i hälsosam kost	klientens/patientens matvanor (inkl. nivån på användningen av alkohol) och har omsorg om hens nutrition samt handleder klienten/patienten i hälsosam kost	klientens/patientens matvanor (inkl. nivån på användningen av alkohol) och har helhetsmässigt omsorg om hens nutrition samt handleder klienten/patienten i hälsosam kost
	identifierar som medlem i arbetsgruppen särdrag i olika klienters/patienters nutrition (t.ex. celiaki, diabetes och njursjukdomar), bedömer näringstillståndet och agerar utgående från detta	identifierar särdrag i olika klienters/patienters nutrition och bedömer näringstillståndet och agerar utgående från detta	identifierar särdrag i olika klienters/patienters nutrition, bedömer och förutser ett förändrat näringstillstånd och agerar utgående från detta
	identifierar som medlem i arbetsgruppen klientens/patientens behov av hjälpmedel och handleder i anskaffning och den ergonomiska användningen av hjälpmedel	identifierar klientens/patientens behov av hjälpmedel och handleder i anskaffning och den ergonomiska användningen av hjälpmedel	identifierar klientens/patientens behov av hjälpmedel och handleder i anskaffning och den ergonomiska användningen av hjälpmedel samt förstår deras betydelse i främjandet av funktionsförmågan
	sörjer i arbetsgruppen för renlighet, hälsa och säkerhet i klientens/patientens närmiljö	sörjer för renlighet, hälsa, säkerhet och trivsel i klientens/patientens närmiljö	sörjer för renlighet, hälsa, säkerhet och trivsel i klientens/patientens närmiljö samt beaktar det estetiska
	arbetar på ett tryggt sätt i par med en egenvårdare och samarbetar med närstående vårdare med stöd av arbetsgruppen	tar ansvar för sitt arbete och arbetar som egenvårdare samt samarbetar med närstående vårdare	tar ansvar för sitt arbete och arbetar som egenvårdare samt stöder närstående vårdare och samarbetar med dessa
	beaktar i sitt arbete klientens/patientens psykosociala resurser och sociala nätverk samt ger som medlem i arbetsgruppen hen handledning i hur välfärden ska främjas	handleder klienten/patienten att dra nytta av sina psykosociala resurser och sociala nätverk i främjandet av välfärd	handleder sakkunnigt klienten/patienten att dra nytta av sina psykosociala resurser och sociala nätverk i främjandet av välfärd samt känner till grunderna för ett

			familjecentrerat arbete
	stöder som medlem i arbetsgruppen klienten/patienten att klara av sociala problem (t.ex. utslagning, ensamhet, dåligt bemötande, hot om våld i familjen och nära relationer och missbruksproblem)	stöder som medlem i arbetsgruppen klienten/patienten och de närstående att klara av sociala problem samt ingriper i dem så tidigt som möjligt	stöder klienten/patienten och de närstående att klara av sociala problem samt ingriper i dem så tidigt som möjligt, strävar med sin verksamhet till att förebygga att sociala problem uppstår samt handleder klienten/patienten att uppsöka experthjälp
	identifierar klientens/patientens behov av social- och hälsovårdstjänster och handleder hen i användning av service på en grundnivå	identifierar klientens/patientens behov av social- och hälsovårdstjänster och handleder hen i användning av ändamålsenliga tjänster	identifierar klientens/patientens behov av social- och hälsovårdstjänster och ger råd om i användning av olika alternativa tjänster
	identifierar med stöd av arbetsgruppen klientens/patientens mentalhälsoproblem eller rusmedelsbruk samt informerar om dem i den multiprofessionella arbetsgruppen	identifierar klientens/patientens eller en närståendes mentalhälsoproblem eller rusmedelsbruk och stöder dem att förebygga och reducera skadeverkningarna av dem samt informerar om dem i den multiprofessionella arbetsgruppen	identifierar klientens/patientens eller en närståendes mentalhälsoproblem eller rusmedelsbruk och stöder dem att förebygga och reducera skadeverkningarna av dem samt ger dem vid behov handledning i att söka hjälp
	arbetar som medlem i arbetsgruppen tillsammans med klienter/patienter som kommer från olika kulturer	beaktar i sitt arbete behoven hos klienter/patienter som kommer från olika kulturer	beaktar i sitt arbete behoven hos klienter/patienter som kommer från olika kulturer på ett övergripande sätt
	arbetar med stöd av arbetsgruppen på ett tryggt sätt enligt principerna för palliativ vård och ger närstående till en döende människa stöd i sorgearbetet	arbetar enligt principerna för palliativ vård och ger närstående till en döende människa stöd i sorgearbetet	arbetar enligt principerna för palliativ vård och stöder professionellt närstående till en döende människa i sorgearbetet
	väljer som medlem i arbetsgruppen arbetsredskap, material och förbrukningsartiklar enligt principerna för	väljer i bekanta situationer arbetsredskap, material och förbrukningsartiklar enligt principerna för	väljer arbetsredskap, material och förbrukningsartiklar enligt principerna för hållbar utveckling och

	hållbar utveckling och verksamhetsmiljöns möjligheter och använder arbetsredskap och material enligt anvisningarna	hållbar utveckling och verksamhetsmiljöns möjligheter och använder arbetsredskap och material omsorgsfullt och ekonomiskt	verksamhetsmiljöns möjligheter och använder arbetsredskap och material omsorgsfullt och ekonomiskt.
--	--	---	---

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
3. Behärskande av den kunskap som ligger till grund för arbetet			
<i>Behärskande av kunskap om sjukvård och omsorg</i>	använder sig i sitt arbete av kunskap om främjande av hälsa och välfärd, kroppens uppbyggnad och funktion, livsfunktionerna, sjukdomar, socialteknologi och sociala problem	baserar sin verksamhet på sina goda kunskaper om främjande av hälsa och välfärd, kroppens uppbyggnad och funktion, livsfunktionerna, sjukdomar, socialteknologi och sociala problem	baserar sin verksamhet på sina mångsidiga kunskaper om främjande av hälsa och välfärd, kroppens uppbyggnad och funktion, livsfunktionerna, sjukdomar, socialteknologi och sociala problem samt skaffar aktivt tilläggsinformation
	använder sig i sitt arbete av kunskap om servicesystemet och serviceproducenterna inom social- och hälsovården samt om utkomstskydds-förmånerna	baserar sin verksamhet på sina goda kunskaper om servicesystemet och serviceproducenterna inom social- och hälsovården samt om utkomstskydds-förmånerna	baserar sin verksamhet på sina utmärkta och mångsidiga kunskaper om servicesystemet och serviceproducenterna inom social- och hälsovården samt om utkomstskydds-förmånerna
	följer principerna för hållbar utveckling och resurshushållning vid valet av arbetsredskap och material	samarbetar med klienten och patienten och har god kunskap om lämpliga arbetsredskap och material och följer principerna för hållbar utveckling och resurshushållning	agerar tillsammans med klienten/patienten och har mångsidig kunskap om lämpliga arbetsredskap och material samt följer principerna för hållbar utveckling och resurshushållning
	beaktar specialdieter i sitt arbete	baserar sin verksamhet på kunskaper om	baserar sin verksamhet på sina mångsidiga

		specialdieter	kunskaper om specialdieter
Behärskande av kunskap om läkemedelsbehandling	använder sig i olika uppgifter inom läkemedelsbehandling av kunskap om sjukdomar, läkemedelsgrupper, läkemedelsformer, sätt att ge läkemedel, läkemedelsmissbruk samt om författningar som reglerar läkemedelsbehandling	baserar sin verksamhet i olika uppgifter inom läkemedelsbehandling på sina goda kunskaper om sjukdomar, läkemedelsgrupper, läkemedelsformer, sätt att ge läkemedel, läkemedelsmissbruk samt om författningar som reglerar läkemedelsbehandling	baserar sin verksamhet i olika uppgifter inom läkemedelsbehandling på sina mångsidiga kunskaper om sjukdomar, läkemedelsgrupper, läkemedelsformer, sätt att ge läkemedel, läkemedelsmissbruk samt om författningar som reglerar läkemedelsbehandling
Behärskande av kunskap om mångkulturalism	beaktar i sitt arbete hur olika kulturer och religioner inverkar på klientens/patientens sjukvård och omsorg	baserar sin verksamhet på sina goda kunskap om hur olika kulturer och religioner inverkar på klientens/patientens sjukvård och omsorg	baserar sin verksamhet på sin mångsidiga kunskap om hur olika kulturer och religioner inverkar på klientens/patientens sjukvård och omsorg
Behärskande av kunskap om palliativ vård	beaktar principerna för palliativ vård i sitt arbete	baserar sin verksamhet på kunskap om principerna för palliativ vård	baserar sin verksamhet på sin djupgående kunskap om principerna för palliativ vård
Behärskande av kunskap om kollektivavtal, hur man ansöker arbete och arbetsavtal	visar i sitt arbete sina kunskaper om närvårdarens rättigheter och skyldigheter i gällande kollektivavtal samt vet hur en arbetsansökan och ett arbetsavtal ska utformas	baserar sin verksamhet på sina goda kunskaper om de rättigheter och skyldigheter som kollektivavtalet fastställer för närvårdaren, har också god kunskap om hur en arbetsansökan och ett arbetsavtal ska utformas	baserar sin verksamhet på sina mångsidiga kunskaper om rättigheter och skyldigheter som kollektivavtalet fastställer för närvårdaren, har också ingående kunskap om olika sätt att formulera en arbetsansökan och känner ingående till hur arbetsavtal ska utformas
Behärskande av kunskap om företagsamhet och produktifiering av kunnandet	använder sig med handledning i sitt arbete av kunskap om företagande inom vård- och omsorgsbranschen och förstår betydelsen av inre företagsamhet	använder sig i sitt arbete av kunskap om företagande inom vård- och omsorgsbranschen och arbetar enligt principerna för inre företagsamhet	använder sig på ett mångsidigt sätt i sitt arbete av kunskap om företagande inom vård- och omsorgsbranschen och arbetar medvetet i olika situationer enligt principerna för inre företagsamhet

<i>Språk-kunskaper i klientbetjäning Bransch-specifikt språk</i>	betjänar klienterna och patienterna och kan också behjälpligt ge service på ett främmande språk	betjänar klienterna och patienterna och kan också ge service på ett främmande språk	ger tydlig och klar information till klienter eller patienter och kan också på ett utförligt och flytande sätt ge service på ett främmande språk
<i>Språk-kunskaper i klientbetjäning Behärskande av bransch-specifikt språk hos personer med annan språkbakgrund än svenska</i>	sköter servicesituationen på förståelig svenska och klarar sig behjälpligt på ett främmande språk i inövade servicesituationer	sköter servicesituationen på svenska och klarar att ge information på ett främmande språk i vanliga servicesituationer	betjänar klienterna eller patienterna på flytande svenska och sköter på ett smidigt sätt information på ett främmande språk

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
4. Nyckelkompetenser för livslångt lärande			
<i>Lärande och problemlösning</i>	tar emot och ger respons på ett sakligt sätt och utvecklar sin verksamhet på basis av erhållen respons samt utvärderar sitt eget lärande och kunnande	tar emot och ger respons på ett sakligt sätt och utvecklar sin verksamhet på basis av erhållen respons samt utvärderar sitt eget lärande och kunnande, begär vid behov handledning	skaffar, strukturerar och utvärderar information samt tillämpar det tidigare inlärd i föränderliga arbetssituationer, identifierar sina starka sidor och sina utvecklingsbehov, ger respons och föreslår konstruktiva lösningsalternativ och begär vid behov handledning
	gör val och fattar beslut i anslutning till sitt arbete samt löser	fattar självständigt beslut i anslutning till sitt arbete och löser	fattar självständigt beslut i anslutning till sitt arbete och löser

	problem	problem samt skaffar tilläggsinformation för sitt beslut	problem, baserar sin verksamhet på yrkesmässiga kunskaper och skaffar vid behov självständigt relevant tilläggsinformation
Interaktion och samarbete	bemöter klienten/patienten professionellt och agerar ansvarsfullt i den multiprofessionella arbetsgruppen, använder aktiv närvaro som arbetsmetod	bemöter klienten/patienten professionellt och främjar klientens/patientens välfärd med interaktiva metoder samt agerar ansvarsfullt och samarbetsinriktat, använder aktiv närvaro som arbetsmetod	bemöter klienten/patienten professionellt och främjar klientens/patientens välfärd på ett initiativrikt och individuellt sätt med interaktiva metoder, b.l.a. genom aktiv närvaro som arbetsmetod, kan på ett förtjänstfullt sätt använda respons från klienter eller patienter eller deras närstående för att utveckla sin yrkesskicklighet
Interaktion och samarbete	uttrycker sig begripligt i tal och skrift	uttrycker sig sakligt både i tal och skrift	uttrycker sig naturligt och nyanserat både i tal och skrift
Yrkesetik	arbetar enligt social- och hälsovårdsbranschens värdegrund, lagar, föreskrifter och verksamhetsprinciper	arbetar enligt social- och hälsovårdsbranschens värdegrund, lagar, föreskrifter och verksamhetsprinciper och baserar sin verksamhet på dessa styrdokument	arbetar enligt social- och hälsovårdsbranschens värdegrund, lagar, föreskrifter och verksamhetsprinciper och baserar i varierande situationer sin verksamhet på dessa styrdokument
Hälsa, säkerhet och funktionsförmåga	följer arbetsplatsens föreskrifter för arbetshälsa och arbetsskydd samt arbetsplatsens el- och brandsäkerhetsföreskrifter samt avvärjer hälsofaror som arbetet förorsakar	följer arbetsplatsens föreskrifter för arbetshälsa och arbetsskydd samt arbetsplatsens el- och brandsäkerhetsföreskrifter samt avvärjer hälsofaror som arbetet förorsakar, upprätthåller för sin del ett gott klimat på arbetsplatsen	följer arbetsplatsens föreskrifter för arbetshälsa och arbetsskydd samt arbetsplatsens el- och brandsäkerhetsföreskrifter samt avvärjer hälsofaror som arbetet förorsakar, upprätthåller för sin del ett gott klimat på arbetsplatsen samt identifierar faktorer

			som inverkar skadligt på arbetsklimatet
	använder i sitt arbete ergonomiskt riktiga arbetssätt och förebygger olyckor och skador som förorsakas av arbetet	använder ergonomiskt riktiga arbetssätt och vet hur man kan förebygga olyckor och skador som förorsakas av arbetet	använder ergonomiskt riktiga arbetssätt och utnyttjar klientens resurser och olika hjälpmedel samt utvecklar den ergonomiska funktionaliteten i arbetsmiljön
	arbetar enligt arbetsplatsens hygienpraxis och enligt en aseptisk arbetsordning och har omsorg om sin personliga hygien	agerar enligt de aseptiska principerna	tillämpar i sitt arbete principerna för en aseptisk verksamhet och baserar sin verksamhet i alla situationer på dessa principer
	ger första hjälpen och grundläggande återupplivning samt tidig defibrillering i en verksamhetsmiljö för sjukvård och omsorg	ger första hjälpen och grundläggande återupplivning samt tidig defibrillering i en verksamhetsmiljö för sjukvård och omsorg	ger första hjälpen och grundläggande återupplivning samt tidig defibrillering i en verksamhetsmiljö för sjukvård och omsorg
	sköter om sin egen arbetsförmåga, sitt arbetsskydd, sin arbetstrivsel och sin hälsa	sköter om sin egen arbetsförmåga och främjar sin arbetstrivsel och sin hälsa	sköter om sin egen hälsa och arbetsförmåga samt främjar både sin egen och arbetsgemenskapens trivsel och välfärd
	bemöter som medlem i arbetsgruppen krävande klienter eller patienter och känner till arbetsgemenskapens verksamhetsprinciper	bemöter krävande klienter eller patienter och tillämpar arbetsgemenskapens verksamhetsprinciper	förebygger hotfulla situationer och bemöter krävande klienter eller patienter samt tillämpar arbetsgemenskapens verksamhetsprinciper

Sätt att visa yrkesskickligheten

Den studerande påvisar sitt kunnande i examensdelen "Sjukvård och omsorg" i ett yrkesprov genom att arbeta i närvårdarens uppgifter på en hälsocentral, ett sjukhus, hemvård, stödd serviceboende, intensifierat serviceboende eller institutionsvård antingen på äldreboende eller långvårdsavdelning. Omfattningen av arbetet är tillräcklig för att det kunnande som påvisas ska täcka de i examensgrunderna angivna kraven på yrkesskicklighet, föremålen för bedömning och bedömningskriterierna.

Examensdelen bedöms utgående från den yrkesskicklighet som studerande visat i yrkesprov.

Beskrivning av yrkesprovet

I yrkesprovet i examensdelen "Sjukvård och omsorg" utför en studerande som medlem av en arbetsgrupp uppgifter som hör till närvårdare i verksamhetsmiljöer för sjukvård och omsorg.

Studerande ska göra upp en skriftlig plan för yrkesprovet. I planen ska studerande beskriva det egna arbetet och hur det centrala kunnandet framkommer i yrkesprovet.

Lärare har ansvar för att klarlägga om den studerande har några inlärningsvårigheter eller andra hinder för att visa sitt kunnande. Dessa bör beaktas då yrkesprovet planeras så att studerande har möjlighet att påvisa sitt kunnande.

Yrkesprovet utförs om möjligt i en professionell miljö och studerande förutsätts arbeta enligt rådande arbetsskift på arbetsplatsen. Om inte detta går att genomföra bör yrkesprovet genomföras i en miljö som så långt möjligt liknar en professionell miljö.

Ansvarsfördelning för planering och genomförande av yrkesprov

Ålands yrkesgymnasium har huvudansvar för planering och genomförande av yrkesprov. Yrkesgymnasiet har också ansvar för att yrkesrådet får vederbörlig information och att undervisningspersonal och handledare på arbetsplatsen får kunskap om regelverk för yrkesprov.

Yrkesrådet ska godkänna yrkesprovets utformning och bedömningen av yrkesproven som ingår i läroplanen. Yrkesrådet ska också övervaka att yrkesproven sker enligt regelverk. Yrkesrådet behandlar rättelseyrkande och besvär över bedömning av yrkesprov. Yrkesrådets ordförande undertecknar yrkesprovsbetyget.

Lärare har ansvar för att informera studerande och arbetsplatsens handledare om yrkesproven och hur de bedöms. Lärare har ansvar för att yrkesprovet är så utformat att det motsvarar läroplanens mål och kravnivå för kunnande och yrkesskicklighet. Lärare kan neka studerande att delta i yrkesprov om läraren bedömer att studerande inte har tillräcklig yrkesskicklighet att avlägga provet med godkänd bedömning. Lärare deltar i utvärderingssamtalet och beslutar om bedömning av yrkesprov tillsammans med arbetsplatshandledare.

Arbetsplatsens handledare deltar i planering av yrkesprov. Handledaren har ansvar för att studerande under perioden lärande i arbete uppnår ett sådant kunnande att de klarar yrkesprovets kravnivå. Handledaren deltar i utvärderingssamtalet och beslutar om bedömning av yrkesprov tillsammans med läraren.

Studerande ska inhämta information och kunskap om de krav på yrkesskicklighet som läroplanen förutsätter. Studerande har också ansvar för att göra sig förtrogen med yrkesprovets utformning och bedömningskriterier. Studerande bestämmer tidpunkt för yrkesprov tillsammans med lärare och arbetsplatsens handledare. Studerande ska bedöma sitt eget kunnande och delta i utvärderingssamtalet.

Bedömning av yrkesprovet

De lärare och arbetshandledare som bedömer yrkesproven ska vara sakkunniga inom området. Bedömningen ska ske utifrån de mål och bedömningskriterier som är fastställda för examensdelen.

Bedömarna ska dokumentera och motivera sin bedömning på en fastställd blankett.

2.2.6 Kompetensområdet för handikappomsorg

Studerande som avlagt utbildning inom kompetensområdet för handikappomsorg kan klientcentrerat planera, genomföra och utvärdera vård, fostran och rehabilitering av klienter i

olika åldrar med olika funktionsnedsättningar och från olika kulturer. Närvårdaren kan fungera som medlem av en multiprofessionell arbetsgrupp och använder sig i sitt arbete av kunskapsbasen för handikappomsorg.

Studierande med denna utbildning respekterar klientens självbestämmanderätt och kan stödja klientens delaktighet. De kan kommunicera med olika klienter och använder vid behov kommunikationsmetoder som stöder eller ersätter tal. De kan använda hjälpmedel för handikappomsorg och kan handleda klienten att använda dem på ett säkert sätt. De kan i samråd med klienten planera en trygg boende- och livsmiljö för den funktionshindrade klienten, hans anhöriga och den multiprofessionella arbetsgruppen.

Närvårdare som arbetar inom detta område måste ha förmåga att lösa problem och en kontinuerlig utveckling av det egna arbetet krävs. Lämpliga arbetsplatser för närvårdare som avlagt detta kompetensområde är olika verksamhetsmiljöer inom handikappomsorgen.

Den studierande ska avlägga de obligatoriska examensdelarna "Stöd för utveckling och handledning", "Vård och omsorg" och "Stöd för rehabilitering" med godkänt vitsord innan de kan delta i yrkesprov inom kompetensområdet.

Studierande eller examinandena kan, om vissa delar av de obligatoriska examensdelarna inte är slutförda, påbörja studierna i kompetensområdet, men de har inte rätt att delta i yrkesprov eller examenstillfälle innan de fullgjort yrkesproven med godkänd bedömning i examensdelarna "Stöd för utveckling och handledning", "Vård och omsorg" och "Stöd för rehabilitering".

Krav på yrkesskicklighet

Den studierande kan

- utvärdera funktionsförmågan och hjälpbehovet hos klienter i olika åldrar och med olika funktionsnedsättningar
- som medlem av en multiprofessionell arbetsgrupp och tillsammans med klienter med olika handikapp planera, genomföra och utvärdera den individuella vården, fostran och rehabiliteringen av klienten
- tillsammans med klienten planera boende- och livsmiljö för en funktionshindrad klient
- handla enligt principerna för hållbar utveckling
- agera i professionella interaktionssituationer med respekt för klientens självbestämmanderätt och stödja den funktionshindrade klientens delaktighet
- vid behov använda kommunikationsmetoder som stöder och ersätter tal
- handleda och stödja den funktionshindrade klienten i aktiviteterna i det dagliga livet och beakta hans resurser
- använda hjälpmedel och handleda klienterna i att använda dem
- stödja och handleda den funktionshindrade klienten i att främja hälsan samt att förebygga och klara av risker och olägenheter i fråga om hälsa och välbefinnande
- stödja den funktionshindrade klientens mentala hälsa och möta klienter som är krävande och beroende av rusmedel
- sörja för funktionshindrade klienters läkemedelsbehandling
- använda sig av sina språkkunskaper i kundbetjäning
- planera och utveckla sitt yrkeskunnande till en tjänst som kan efterfrågas på arbetsmarknaden (produktifiering)
- utveckla sin verksamhet på basis av erhållen respons samt utvärdera sitt eget kunnande
- agera enligt den värdegrund, de lagar, föreskrifter och de etiska principer som styr handikappomsorgen

- ha omsorg om sin egen arbetshälsa och följa arbetarskyddsföreskrifterna

Bedömning av kunnandet

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
1. Behärskande av arbetsprocessen			
<i>Planering, genomförande och utvärdering av den funktionshindrade klientens vård, fostran och rehabilitering</i>	utvärderar klientens funktionsbehov och -förmåga, förmåga att klara sina dagliga sysslor samt klientens behov av hjälp genom att använda några utvärderingsmetoder, beaktar i sitt arbete säkerhet och tillgänglighet	utvärderar på flera sätt klientens funktionsbehov och funktionsförmåga, förmåga att klara sina dagliga sysslor samt klientens behov av hjälp, beaktar i sitt arbete säkerhet och tillgänglighet	använder mångsidiga utvärderingsmetoder, observerar och intervjuar för att skapa sig en bild av klientens funktionsbehov, -förmåga, och förmåga att klara sina dagliga sysslor samt med klientens behov av hjälp, beaktar i varierande situationer säkerhet och tillgänglighet
	planerar och genomför tillsammans med klienten och som medlem av arbetsgruppen individuell vård, assistens och handledning av klienten samt förstår betydelsen av planerna, utvärderar hur planen genomförs	planerar och genomför tillsammans med klienten och de övriga i arbetsgruppen samt möjligen tillsammans med de anhöriga eller de närmaste individuella vård, assistens och handledning av klienten samt förstår betydelsen av planerna, utvärderar hur planen genomförs	planerar och genomför på ett självständigt sätt tillsammans med klienten och de övriga i arbetsgruppen samt möjligen tillsammans med de anhöriga och de närmaste individuella vård, assistens och handledning av klienten utvärderar och utvecklar verksamheten
	verkar som medlem av en multiprofessionell arbetsgrupp i vård- och servicesystemet inom handikappomsorgen, känner till olika former av handikappomsorg	verkar i vård- och servicesystemet inom handikappomsorgen, känner till olika former av handikappomsorg och hänvisar klienter till tjänsterna	verkar på ett självständigt sätt i vård- och servicesystemet inom handikappomsorgen, känner till olika former av handikappomsorg och handleder klienter till en ändamålsenlig service och stödform
	känner till samarbetsnätverk och utför nätverksarbete	känner till samarbetsnätverk och olika handikapp-	samarbetar aktivt med olika nätverk och handikapp-

		organisationers verksamhet samt verkar i nätverk av olika slag	organisationer
	identifierar faktorer som påverkar säkerheten i klientens livsmiljö	planerar tillsammans med klienten en trygg och säker livsmiljö för klienten	planerar och genomför tillsammans med klienten en trygg och säker livsmiljö som främjar klientens funktionsförmåga
	handleder som medlem av arbetsgruppen klienten i individuellt boende (självständigt eller i gruppform)	handleder och stöder klienten i individuellt boende (självständigt eller i gruppform)	stöder klientens beredskap till självständigt, handlett, stött och assisterat boende, handleder och stöder klienten att åstadkomma förändringar som främjar hans livskontroll
	handleder som medlem av arbetsgruppen klienten i att få det stöd som samhället erbjuder	handleder klienten i att få det stöd som samhället erbjuder	handleder klienten och hans familj och nära gemenskap i att få det stöd som samhället erbjuder och säkerställer för egen del att servicekedjan inte bryts
	stöder som medlem av arbetsgruppen klientens tillväxt, utveckling och lärande, uppmuntrar som medlem av arbetsgruppen klienten att genomföra sin yrkesutbildning och kan med handledning stödja en klient som utför någon form av förvärvsarbete	stöder klientens tillväxt, utveckling och lärande, uppmuntrar klienten att genomföra sin yrkesutbildning och är stöd då klienten utför någon form av förvärvsarbete	stöder, handleder och uppmuntrar klientens tillväxt, utveckling och lärande, uppmuntrar och sporrar klienten att genomföra sin yrkesutbildning och stöder individanpassat klienter som verkar i förvärvslivet
	agerar som medlem i arbetsgruppen enligt principerna för hållbar utveckling	agerar enligt principerna för hållbar utveckling	agerar enligt principerna för hållbar utveckling och handleder klienter i enligt dessa principer
Planering av produktifiering av kunnandet	planerar med handledning möjligheten att utveckla yrkeskunnandet till en tjänst	planerar och utreder möjligheterna att utveckla yrkeskunnandet till en tjänst	planerar och utvecklar aktivt sina företagsamhetsfärdigheter och sitt yrkeskunnande, utvärderar realistiskt

			möjligheten att skapa på basis av sitt kunnande skapa ett företag
--	--	--	---

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		

2. Behärskande av arbetsmetoder, -redskap och -material

Professionell interaktion	agerar individuellt i professionella interaktionssituationer tillsammans med klienterna	agerar individuellt i professionella interaktionssituationer tillsammans med klienterna och baserar sin verksamhet utgående från de hfunktionshindrede klienternas behov	agerar individuellt i professionella interaktionssituationer tillsammans med klienterna, baserar och varierar kreativt sin verksamhet utgående från de funktionshindrede klienternas behov
	använder några kommunikationsmetoder som stöder och ersätter tal	använder kommunikationsmetoder som stöder och ersätter tal samt handleder klienten att uttrycka sig själv	använder på ett mångsidigt sätt kommunikationsmetoder som stöder och ersätter tal samt handleder och uppmuntrar klienten att använda olika uttrycksmetoder och utvecklar därmed klientens kommunikationsmiljö
Stöd och handledning för den funktionshindrede klienten	respekterar klientens rättigheter och självbestämmanderätt	respekterar klientens rättigheter och självbestämmanderätt och möjliggör med sin verksamhet att klienten kan göra de val som hör ihop med det dagliga livet	respekterar och stöder klientens rättigheter och självbestämmanderätt och delaktighet samt utvecklar klientens möjligheter att göra de val som hör ihop med det dagliga livet
	stöder som medlem av arbetsgruppen klienter i olika åldrar och med olika funktionshinder samt deras anhöriga	stöder klienter och deras anhöriga	stöder och handleder på ett naturligt sätt klienter och deras anhöriga på det sätt situationen kräver
	stöder och handleder	stöder och handleder	stöder och handleder

	som medlem av arbetsgruppen klienten i det dagliga livets grundläggande aktiviteter och beaktar hens resurser	klienten individuellt i det dagliga livets grundläggande aktiviteter och beaktar hens resurser	självständigt och individuellt klienten i det dagliga livets grundläggande aktiviteter samt sporrar och uppmuntrar hen att använda sina egna resurser
	genomför som medlem av arbetsgruppen positionering och rörelsevård enligt givna anvisningar och använder vid behov hjälpmedel (t.ex. hjälpmedel för att röra på sig, för förflyttningar, kommunikation, omgivningskontroll, sinneskontroll och för aktiviteter i det dagliga livet) samt handleder klienten att använda dem	genomför positionering och rörelsevård i samarbete med övriga sakkunniga och handleder vid behov den funktionshindrade klienten i att skaffa och använda hjälpmedel	genomför positionering och rörelsevård samt observerar vid behov klientens behov av hjälpmedel och handleder klienten i anskaffning och användning av dessa hjälpmedel samt förstår deras betydelse för främjande av klientens funktionsförmåga
	stöder och handleder klienten i livskontroll och i planering av ett meningsfullt och stimulerande vardagsliv	stöder klienten i livskontroll samt stöder och handleder klienten och hens nära nätverk att planera och genomföra ett meningsfullt och stimulerande vardagsliv	stöder individanpassat klienten i livskontroll samt stöder, handleder och grundar kreativt klienten och hens nära nätverk att planera och genomföra ett meningsfullt och stimulerande vardagsliv
	stöder klienten att upprätthålla sociala färdigheter	sporrar klienten att stärka sina sociala färdigheter och sporrar och grundar klienten till att delta i olika verksamheter i samhället	sporrar på många olika sätt klienten att stärka sina sociala färdigheter, uppmuntrar och grundar med kreativa idéer klienten till att delta i olika verksamheter i samhället
	beaktar i sitt arbete vilken betydelse musiken, motionen och handens färdighet har för klienten och handleder som medlem av arbetsgruppen funktionsinriktade grupper med hjälp av	tar i sitt arbete hänsyn vilken betydelse musiken, motionen och handens färdighet har för klienten och handleder funktionsinriktade grupper med hjälp av några kreativa och	handleder och utvecklar på ett personligt och kreativt sätt funktionsinriktade grupper genom att använda bilder och bilduttryck, handens färdighet, musik och motion,

	några kreativa och terapeutiska metoder	terapeutiska metoder	utnyttjar olika kreativa och terapeutiska metoder
Beaktande av hälsa, säkerhet och funktionsförmåga	ger som medlem av arbetsgruppen klienten stöd i att främja sin hälsa samt i att förebygga och klara av risker och missförhållanden (ensamhet, utslagning, dåligt bemötande, hot om våld i familjen och nära relationer samt mentalvårds- och missbruksproblem), agerar i samarbete med andra sakkunniga	utgår från klienten när hen stöder och handleder denne i att främja sin hälsa samt i att förebygga och klara av risker och missförhållanden, handleder klienten enligt situationen t.ex. till mentalvårds-, missbrukar- eller krishanteringstjänster och utnyttjar sakkunnighjälp	ger självständigt och utgående från klientens resurser denne stöd och handledning i att främja sin hälsa samt i att förebygga och klara av risker och missförhållanden, handleder och grundar klientens enligt situationen t.ex. till mentalvårds-, missbrukar- eller krishanteringstjänster och utnyttjar på ett mångsidigt sätt sakkunnighjälp
	bemöter som medlem i arbetsgruppen klienter som uppträder utmanande, identifierar gränserna för sin egen maktutövning och följer arbetsgemenskapens verksamhetsprinciper	bemöter klienter som uppträder utmanande, identifierar gränserna för sin egen maktutövning och tillämpar arbetsgemenskapens verksamhetsprinciper	förebygger utmanande situationer samt bemöter krävande klienter och identifierar gränserna för sin egen maktutövning och tillämpar arbetsgemenskapens verksamhetsprinciper
	uppfattar sexualiteten som en del av klientens identitet och personlighet	respekterar klientens sexualitet som en del av dennes identitet och personlighet	respekterar klientens sexualitet som en del av identiteten och personligheten och ger vid behov som medlem av arbetsgruppen klienten undervisning i självförsvar
	observerar klientens vätskebalans i vanliga situationer och kan informera om sina observationer	observerar klientens vätskebalans och störningar i den och informerar muntligt och skriftligt om sina observationer	observerar klientens vätskebalans och störningar i den och handlar på det sätt situationen kräver samt informerar tydligt muntligt och skriftligt om sina observationer
	följer med och observerar klientens nutritionstillstånd och informerar om sina observationer och sköter som medlem i	följer med klientens nutritionstillstånd och identifierar och sköter störningar och även specialsituationer i samband med	följer med, observerar och sköter självständigt klientens nutritionstillstånd och specialsituationer i samband med

	arbetsgruppen specialsituationer i samband med näringsintag (sondmatning och gastrostomi)	näringsintag	näringsintag
	identifierar klientens specialbehov av munvård och grundar klienten att sköta sin munvård	observerar och utvärderar klientens hälsotillstånd i munnen, sköter problem i mun och tänder, uppmuntrar klienten att sköta sin munvård	observerar och utvärderar klientens hälsotillstånd i munnen, sköter och före-bygger problem i mun och tänder, uppmuntrar på ett kreativt sätt klienten att sköta sin munvård
	identifierar klientens specialbehov i fråga om fotvård	observerar och utvärderar klientens behov av fotvård, kan sköta normal fotvård och handleder klienten att söka sakkunnig hjälp om så behövs	observerar och utvärderar klientens behov av fotvård, kan sköta normal fotvård och förebygga problem, handleder klienten att söka sakkunnig hjälp
	hanterar, doserar och ger klienten läkemedel på ett säkert sätt och enligt bestämmelserna (peroralt, rektalt, subkutant, intramuskulärt och för inhalering) samt följer med effekterna av läkemedlen och informerar arbetsgruppen om sina observationer	hanterar, doserar och ger klienten läkemedel på ett säkert sätt och enligt bestämmelserna (peroralt, rektalt, subkutant, intramuskulärt och för inhalering), följer med effekterna av läkemedlen samt deras skade- och biverkningar samt informerar arbetsgruppen om sina observationer	hanterar, doserar och ger klienten läkemedel på ett säkert sätt och enligt bestämmelserna (peroralt, rektalt, subkutant, subkutant, intramuskulärt och för inhalering) och observerar effekterna av läkemedlen och deras skade- och biverkningar, observerar aktivt klientens användning av läkemedel och informerar arbetsgruppen om sina observationer, handleder klienten och hens anhöriga i nödvändig användning av läkemedel

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
3. Behärskande av den kunskap som ligger till grund för arbetet			
<i>Behärskande av kunskap om olika former av funktionshinder, orsaker samt hot mot den funktionshindrade klientens hälsa och välfärd</i>	använder sig i sitt arbete av kunskap om de vanligaste formerna av funktionshinder och de bakomliggande orsakerna (utvecklingshämning, syn- och hörselskada, talsvårigheter, rörelsehinder, autismspektrumstörning samt olika syndrom)	baserar i regel sin verksamhet på kunskaper om formerna av funktionshinder hos klienterna och orsakerna till dem samt tilläggshinder och sjukdomar i samband med funktionshindret	baserar sin verksamhet på sina ingående kunskaper om formerna av funktionshinder hos klienterna, orsakerna till dem samt tilläggshandikapp och -sjukdomar i samband med funktionshindret
	använder sig i sitt arbete av kunskap om nervsystemets utveckling, uppbyggnad och funktion och om störningar i samband med dessa samt om långtidssjukdomar	baserar i regel sin verksamhet på sina kunskaper om nervsystemets utveckling, uppbyggnad och funktion, störningar samt om långtidssjukdomar	baserar sin verksamhet på sina ingående kunskaper om nervsystemets utveckling, uppbyggnad och funktion, störningar samt om långtidssjukdomar
	använder sig i sitt arbete av kunskap om den funktionshindrade klientens mentalvårds- och missbruksproblem samt beroenden	baserar sin verksamhet på sin kunskap om den funktionshindrade klientens mentalvårds- och missbruksproblem samt beroenden	grundar sin verksamhet på sin ingående kunskap om den funktionshindrade klientens mentalvårds- och missbruksproblem samt beroenden
<i>Behärskande av kunskap om främjande av den funktionshindrade klientens hälsa och välfärd</i>	använder sig i sitt arbete av kunskap om främjande av den funktionshindrade klientens hälsa och välfärd	baserar sin verksamhet på sin kunskap om främjande av den funktionshindrade klientens hälsa och välfärd	baserar sin verksamhet på sin mångsidiga kunskap om främjande av den funktionshindrade klientens hälsa och välfärd och skaffar aktivt tilläggsinformation
<i>Behärskande av kunskap om vård-, fostrings-</i>	använder sig i sitt arbete av kunskap om metoder i anslutning till vård, fostran och	baserar sin verksamhet på sin kunskap om vård, fostran och rehabilitering	baserar sin verksamhet på sin mångsidiga kunskap om vård, fostran och

och rehabiliteringsmetoder	rehabilitering		rehabilitering
	använder sig i sitt arbete av principerna för ett rehabiliterande arbetssätt och de vanligaste rehabiliteringsmetoderna	baserar sin verksamhet på sin kunskap om ett rehabiliterande arbetssätt och de vanligaste rehabiliteringsmetoderna	baserar sin verksamhet på sin mångsidiga kunskap om ett rehabiliterande arbetssätt och rehabiliteringsmetoder och om olika grupper av funktionshinder
Behärskande av kunskap om läkemedelsbehandling	använder sig i sitt arbete av kunskap om de vanligaste läkemedlen inom handikappomsorgen och om effekter och missbruk av dem	baserar sin verksamhet på sin kunskap om de vanligaste läkemedlen inom handikappomsorgen, effekter och skade- och biverkningarna av dem samt läkemedelsmissbruk	baserar sin verksamhet på sin mångsidiga kunskap om de vanligaste läkemedlen inom handikappomsorgen, effekter samt skade- och biverkningar av dem samt läkemedelsmissbruk
Behärskande av kunskap om principerna för normalisering, integration, inkludering och egenmakt	följer i sitt arbete principerna för normalisering, integration, inkludering och egenmakt	baserar sin verksamhet med på normalisering, integration, inkludering och egenmakt	baserar i varierande situationer sin verksamhet på principerna för normalisering, integration, inkludering och egenmakt
Behärskande av kunskap om samhälls-, ekonomiska och kulturella faktorer	använder sig i sitt arbete av kunskap om handikappomsorgens historia och aktuella frågor	använder sig i sitt arbete av kunskap om handikappomsorgens historia och aktuella frågor samt förstår betydelsen av dem i sitt arbete	använder sig i sitt arbete av kunskap om handikappomsorgens historia, aktuella frågor och framtida utmaningar och förstår betydelsen av dem i sitt arbete
	beaktar i sitt arbete vilken inverkan samhällets ekonomiska faktorer har på den funktionshindrade klientens levnadsförhållanden	beaktar i sitt arbete vilken inverkan samhällets ekonomiska och politiska faktorer har på den funktionshindrade klientens levnadsförhållanden	beaktar i sitt arbete vilken inverkan samhällets ekonomiska, politiska och kulturella faktorer har på levnadsförhållandena för den funktionshindrade klienten och, hens familj
	använder sig i bekanta arbetssituationer av kunskap om olika kulturers och minoritetsgruppers	använder sig i sitt arbete av kunskap om olika kulturers och minoritetsgruppers inställning till	använder sig i sitt arbete av sin goda kunskap om olika kulturers och minoritetsgruppers

	inställning till funktionshindrade klienter	funktionshindrade klienter	inställning till funktionshindrade klienter
Behärskande av kunskap om företagsamhet och produktifiering av kunnandet	använder sig under handledning i sitt arbete av kunskap om företagande inom handikappomsorg och inser betydelsen av en egen inre företagsamhet	använder sig i sitt arbete av kunskap om företagande inom handikappomsorg, utvecklar sitt yrkeskunnande samt arbetar enligt principerna för inre företagsamhet	använder sig på ett mångsidigt sätt i sitt arbete kunskap om företagande inom handikappomsorg, söker ständigt professionalisera sitt yrkeskunnande och arbetar självständigt och med egen drivkraft
Behärskande av kunskap om kollektivavtal, hur man ansöker om arbete och arbetsavtal	visar i sitt arbete sina kunskaper om närvårdarens rättigheter och skyldigheter i gällande kollektivavtal samt vet hur en arbetsansökan och ett arbetsavtal ska utformas	baserar sin verksamhet på sina goda kunskaper om de rättigheter och skyldigheter som kollektivavtalet anger för närvårdarens arbete, har också god kunskap om hur en arbetsansökan och ett arbetsavtal ska utformas	baserar sin verksamhet på sina mångsidiga kunskaper om rättigheter och skyldigheter som kollektivavtalet anger för närvårdarens arbete, har också ingående kunskap om olika sätt att formulera en arbetsansökan och känner ingående till hur arbetsavtal ska utformas
Språk-kunskaper i klientbetjäning Bransch-specifikt språk	betjänar klienterna och patienterna på svenska och klarar sig behjälpligt på ett främmande språk i servicesituationen	betjänar klienterna och patienterna på svenska och sköter servicesituationen på ett främmande språk	betjänar klienterna och patienterna på flytande svenska och sköter i olika situationer service flytande och smidigt på ett främmande språk
Språk-kunskaper i klientbetjäning Behärskande av bransch-specifikt språk hos personer med annan språkbakgrund än svenska	sköter servicesituationen på förståelig svenska samt klarar sig behjälpligt på ett främmande språk i servicesituationen	sköter servicesituationen på svenska samt på ett främmande språk	betjänar klienterna eller patienterna på flytande svenska samt sköter informationen i olika servicesituationen på ett främmande språk

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
4. Nyckelkompetenser för livslångt lärande			
Lärande och problemlösning	tar emot och ger sakligt respons samt utvecklar sin verksamhet på basis av erhållen respons och utvärderar sitt eget lärande och kunnande	tar emot och ger sakligt respons samt utvecklar sin verksamhet på basis av erhållen respons och utvärderar sitt eget lärande och kunnande, begär handledning vid behov	skaffar, strukturerar och utvärderar information samt tillämpar det tidigare inlärd i föränderliga arbets-situationer, identifierar sina starka sidor och sina utvecklingsbehov, ger respons och föreslår konstruktiva lösningsalternativ och begär handledning vid behov
	gör val och fattar beslut i anslutning till sitt arbete samt löser problem	fattar självständigt beslut i anslutning till sitt arbete och löser problem samt skaffar tilläggsinformation för sina avgöranden	fattar självständigt beslut i anslutning till sitt arbete och löser problem, baserar sin verksamhet med sina yrkesmässiga kunskaper och vet när det behövs tilläggsinformation
Interaktion och samarbete	agerar som medlem i arbetsgruppen professionellt i interaktions-situationer tillsammans med klienten, hens familj	agerar professionellt och samarbetsvilligt i interaktionssituationer tillsammans med klienten och hens familj och uttrycker tydligt sin ståndpunkt	agerar professionellt, samarbetsvilligt och på det sätt situationen kräver i interaktionssituationer tillsammans med klienten och hens familj samt uttrycker tydligt och konstruktivt sin ståndpunkt
Yrkesetik	stöder klientens rättigheter och arbetar enligt värdegrunden, de yrkesetiska principerna, verksamhets-principerna, författningarna och bestämmelserna för handikappomsorg	beaktar i sitt arbete klientens rättigheter och arbetar enligt värdegrunden, de yrkesetiska principerna, verksamhets-principerna, författningarna och bestämmelserna för handikappomsorg samt baserar sin verksamhet på dessa yrkesetiska	beaktar i sitt arbete på ett på ett mångsidigt sätt klientens rättigheter och arbetar enligt värdegrunden, de yrkesetiska principerna och verksamhets-principerna, författningarna och bestämmelserna för handikappomsorg och baserar sin verksamhet i

		principer	varierande situationen på dessa yrkesetiska principer
Hälsa, säkerhet och funktionsförmåga	sköter om sin egen arbetsförmåga, säkerhet, arbetstrivsel och hälsa	sköter och främjar på olika sätt sin egen arbetsförmåga sin hälsa	sköter och främjar sin arbetsförmåga och hälsa och värnar om arbetsgemenskapens välfärd
	förhåller sig positivt till arbetsskyddet och följer säkerhetsföreskrifterna, undviker faror och hälsoolägenheter som hör ihop med arbetsmiljön samt förebygger fallolyckor	observerar och förutser faror och hälsoolägenheter som finns i arbetsmiljön samt har omsorg om sin egen och klientens säkerhet, förebygger fallolyckor	observerar och förutser faror och hälsoolägenheter som finns i arbetsmiljön, utvecklar arbetarskyddet genom att avlägsna risker i anslutning till den egna, klientens och arbetsgemenskapens säkerhet och förebygger fallolyckor
	agerar enligt arbetsplatsens hygienpraxis och aseptisk arbetsordning och har omsorg om sin personliga hygien	agerar enligt principerna för en aseptisk verksamhet i olika verksamhetsmiljöer	tillämpar principerna för en aseptisk verksamhet i olika verksamhetsmiljöer och grundar sin verksamhet på god kunskap inom området
	arbetar ergonomiskt riktigt och förebygger olyckor och skador som förorsakas av arbetet	använder ergonomiskt riktiga arbetssätt och förebygger olyckor och skador som förorsakas av arbetet	arbetar ergonomiskt riktigt och utnyttjar klientens resurser och hjälpmedel samt utvecklar funktionaliteten i arbetsmiljöns ergonomi
	ger första hjälpen och grundläggande återupplivning	ger första hjälpen och grundläggande återupplivning	ger första hjälpen och grundläggande återupplivning

Sätt att visa yrkesskickligheten

Den studerande påvisar sitt kunnande i examensdelen "Handikappomsorg" i ett yrkesprov genom att arbeta i närvårdarens uppgifter arbetsuppgifter i verksamhetsmiljöer där de handikappade personerna bor, studerar, arbetar eller är konsumenter av vård, omsorg, rehabilitering eller tjänster. Omfattningen av arbetet är tillräcklig för att det kunnande som påvisas ska täcka de i examensgrunderna angivna kraven på yrkesskicklighet, föremålen för bedömning och bedömningskriterierna.

Examensdelens bedömning grundar sig på studerandes yrkesskicklighet och kunnande i yrkesprov.

Beskrivning av yrkesprovet

I yrkesprovet för examensdelen "Handikappomsorg" utför en studerande som medlem av en arbetsgrupp uppgifter som hör till närvårdarens arbete i olika verksamhetsmiljöer för funktionshindrade.

Studerande ska göra upp en skriftlig plan för yrkesprovet. I planen ska studerande beskriva det egna arbetet och hur det centrala kunnandet framkommer i yrkesprovet.

Lärare har ansvar för att klargöra om den studerande har några inlärningssvårigheter eller andra hinder för att visa sitt kunnande. Dessa bör beaktas då yrkesprovet planeras så att studerande har möjlighet att påvisa sitt kunnande.

Yrkesprovet utförs om möjligt i en professionell miljö och studerande förutsätts arbeta enligt rådande arbetsskift på arbetsplatsen. Om detta inte går att genomföra bör yrkesprovet genomföras i en miljö som så långt möjligt liknar en professionell miljö.

Ansvarsfördelning för planering och genomförande av yrkesprov

Ålands yrkesgymnasium har huvudansvar för planering och genomförande av yrkesprov. Yrkesgymnasiet har också ansvar för att yrkesrådet får vederbörlig information och att undervisningspersonal och handledare på arbetsplatsen får kunskap om regelverk för yrkesprov.

Yrkesrådet ska godkänna yrkesprovets utformning och bedömningen av yrkesproven som ingår i läroplanen. Yrkesrådet ska också övervaka att yrkesproven sker enligt regelverk. Yrkesrådet behandlar rättelseyrkande och besvär över bedömning av yrkesprov. Yrkesrådets ordförande undertecknar yrkesprovsbetyget.

Lärare har ansvar för att informera studerande och arbetsplatsens handledare om yrkesproven och hur de bedöms. Lärare har ansvar för att yrkesprovet är så utformat att det motsvarar läroplanens mål och kravnivå för kunnande och yrkesskicklighet. Lärare kan neka studerande att delta i yrkesprov om läraren bedömer att studerande inte har tillräcklig yrkesskicklighet att avlägga provet med godkänd bedömning. Lärare deltar i utvärderingssamtalet och beslutar om bedömning av yrkesprov tillsammans med arbetsplatshandledare.

Arbetsplatsens handledare deltar i planering av yrkesprov. Handledaren har ansvar för att studerande under perioden lärande i arbete uppnår ett sådant kunnande att de klarar yrkesprovets kravnivå. Handledaren deltar i utvärderingssamtalet och beslutar om bedömning av yrkesprov tillsammans med läraren.

Studerande ska inhämta information och kunskap om de krav på yrkesskicklighet som läroplanen förutsätter. Studerande har också ansvar för att göra sig förtrogen med yrkesprovets utformning och bedömningskriterier. Studerande bestämmer tidpunkt för yrkesprov tillsammans med lärare och arbetsplatsens handledare. Studerande ska bedöma sitt eget kunnande och delta i utvärderingssamtalet.

Bedömning av yrkesprovet

De lärare och arbetshandledare som bedömer yrkesproven ska vara sakkunniga inom området. Bedömningen ska ske utifrån de mål och bedömningskriterier som är fastställda för examensdelen.

Bedömarna ska dokumentera och motivera sin bedömning på en fastställd blankett.

2.2.7 Kompetensområdet för äldreomsorg

Studerande som avlagt utbildningen inom kompetensområdet för äldreomsorg kan planera, genomföra och utvärdera vård och service som ger en äldre eller en dement människa större funktionsförmåga och främjar hans rehabilitering i olika verksamhetsmiljöer. De kan handleda och stödja äldre och dementa i aktiviteter som hör till det dagliga livet och i beslut som gäller det egna livet. De kan också stödja delaktighet med anhöriga och i olika samarbetsnätverk.

Studerande som avlagt kompetensområdet kan beakta klientens livshistoria, resurser och individuella livssituation. De kan främja ett gott och tryggt liv för klienten. De kan handleda äldre och deras anhöriga att främja fysisk och psykisk hälsa, hälsosamma levnadsvanor och använda metoder som är rehabiliterande.

De som avlagt kompetensområdet kan utveckla sin yrkesskicklighet och använda sig av den multiprofessionella kunskapsbasen i branschen. Lämpliga arbetsplatser är hemvård, dagverksamhet, serviceboende, demensenheter, hem för äldre både inom den offentliga, privata och tredje sektorn.

Den studerande ska avlägga de obligatoriska examensdelarna "Stöd för utveckling och handledning", "Vård och omsorg" och "Stöd för rehabilitering" med godkänt vitsord innan de kan delta i yrkesprov inom kompetensområdet.

Studerande eller examinanden kan, om vissa delar av de obligatoriska examensdelarna inte är slutförda, påbörja studierna i kompetensområdet, men de har inte rätt att delta i yrkesprov eller examenstillfälle innan de fullgjort yrkesproven med godkänd bedömning i examensdelarna "Stöd för utveckling och handledning", "Vård och omsorg" och "Stöd för rehabilitering".

Krav på yrkesskicklighet

Den studerande kan

- arbeta enligt de etiska principerna för äldreomsorg och enligt kvalitetsrekommendationerna för tjänster för äldre samt utveckla äldreomsorgen
- planera, genomföra och utvärdera den vård och service som ges till de äldre samt beakta klientens resurser och delaktighet
- använda sina professionella interaktionsfärdigheter i sitt arbete med äldre och deras närmaste
- stödja och handleda de äldre i aktiviteterna i det dagliga livet genom att använda ett rehabiliterande arbetssätt
- motivera och handleda äldre till att motionera och upprätthålla muskelkonditionen
- främja den äldres livskvalitet genom att beakta hans unika livssituation och livshistoria
- handleda grupper av äldre med varierande funktionsförmåga
- handleda äldre och deras närmaste till hälsofrämjande åtgärder (möjliggöra ett hälsosamt liv, förebygga, vårda samt rehabilitera olägenheter och sjukdomar), vid sociala och psykiska problem samt vid uppsökande och användning av olika tjänster
- genomföra läkemedelsbehandling
- utnyttja kunskapsbasen för den egna branschen
- använda sig av sina språkkunskaper i kundbetjäning
- planera och utveckla sitt yrkeskunnande till en tjänst som efterfrågas på arbetsmarknaden (produktifiering)
- utveckla sin verksamhet på basis av erhållen respons samt utvärdera sitt eget kunnande

- arbeta i samarbete med övriga aktörer och med nätverk
- främja sin egen arbetshälsa och arbetarskyddet

Bedömning av kunnandet

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
1. Behärskande av arbetsprocessen			
<i>Planmässigt arbete</i>	planerar sitt arbete genom att följa de etiska principerna för äldreomsorgen och så att det passar in i arbetsenhetens verksamhet	planerar sitt arbete genom att följa de etiska principerna för äldreomsorgen och uppfattar sitt arbete som en helhet som passar in i arbetsenhetens verksamhet	planerar sitt arbete genom att följa de etiska principerna för äldreomsorgen, beaktar klientens särdrag och tillgängligheten samt kan vid behov smidigt ändra sin verksamhet
	kartlägger klientens funktionsförmåga, vanor, rutiner och livshistoria, delaktighet och eventuella sociala problem samt behov av vård och service med stöd av arbetsgruppen	utgår från klientens resurser vid kartläggning av klientens funktionsförmåga, vanor, rutiner, livshistoria, delaktighet, eventuella sociala problem samt behov av vård och service och utnyttjar mätinstrument för att bedöma funktionsförmågan	utgår från klientens resurser när hen kartlägger dennes funktionsförmåga, vanor, rutiner och livshistoria, delaktighet och eventuella sociala problem samt behov av vård och service och utnyttjar olika mätinstrument för att bedöma funktionsförmågan även i krävande situationer
	gör upp eller uppdaterar med stöd av arbetsgruppen tillsammans med klienten och dennes representant en plan, som studerande genomför och utvärderar med stöd av arbetsgruppen	gör upp eller uppdaterar som medlem av arbetsgruppen tillsammans med klienten och dennes representant en plan som stöder delaktighet, vilken studerande genomför och utvärderar	gör upp eller uppdaterar som medlem av arbetsgruppen tillsammans med klienten och dennes representant en plan som stöder delaktighet, vilken studerande genomför och kontinuerligt kritiskt

			utvärderar
	svarar för sin del med stöd av arbetsgruppen för den muntliga informationen och registreringen av klientuppgifterna så att kvaliteten på äldreomsorgen samt klientens och arbetstagarens rättsskydd uppfylls	svarar för sin del som medlem av arbetsgruppen för den muntliga informationen och registreringen av klientuppgifterna så att kvaliteten på äldreomsorgen samt klientens och arbetstagarens rättsskydd uppfylls	svarar för sin del för den muntliga informationen och registreringen av klientuppgifterna så att kvaliteten på äldreomsorgen samt klientens och arbetstagarens rättsskydd uppfylls
	arbetar med stöd av arbetsgruppen enligt principerna för en hållbar utveckling och arbetsenhetens kvalitetsrekommendationer	arbetar enligt principerna för en hållbar utveckling och arbetsenhetens kvalitetsrekommendationer	arbetar enligt principerna för en hållbar utveckling och arbetsenhetens kvalitetsrekommendationer samt utvärderar och strävar till att utveckla kvaliteten på äldreomsorgen inom arbetsenheten
Planering av produktifiering av kunnandet	planerar med handledning möjligheten att utveckla sitt yrkeskunnande till en tjänst	planerar och utreder möjligheterna att utveckla sitt yrkeskunnande till en tjänst	planerar och utvecklar aktivt sina företagsamhetsfärdigheter och ser sina möjligheter att utveckla det egna kunnandet till en tjänst, utvärderar realistiskt möjligheterna att starta eget företag
	arbetar samvetsgrant och klarar av en ekonomisk verksamhet	arbetar initiativrikt och samvetsgrant samt klarar av en ekonomisk och resultatriktad verksamhet	arbetar initiativrikt och samvetsgrant samt klarar av en ekonomisk och resultatriktad verksamhet och visar prov på inre företagsamhet

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
2. Behärskande av arbetsmetoder, -redskap och -material			
Professionell interaktion	agerar professionellt i interaktionssituationer med klienterna	använder naturligt professionella interaktionsfärdigheter i arbetet med klienten	använder naturligt professionella interaktionsfärdigheter i arbetet med klienten även i krävande situationer
	beaktar i sitt arbete klientens familj och nära gemenskap och agerar i samarbete med dem samt stöder närstående vårdaren i hans arbete	agerar aktivt i samarbete med klientens familj och nära gemenskap och uppfattar deras betydelse som en resurs för klienten och sitt eget arbete, stöder aktivt närstående vårdaren i hans arbete	agerar aktivt och med hänsyn till allas resurser i samarbete med klientens familj och nära gemenskap, stöder närstående vårdaren i hans arbete, presenterar positiva lösningar även i krävande situationer
	arbetar i en mångkulturell arbetsgemenskap och med klienter som kommer från olika kulturer med stöd av arbetsgruppen	arbetar i en mångkulturell arbetsgemenskap och med klienter som kommer från olika kulturer och utvecklar sin kulturmedvetenhet	arbetar i en mångkulturell arbetsgemenskap och med klienter som kommer från olika kulturer och utvecklar aktivt sin kulturmedvetenhet och sin känslighet för att upptäcka kulturella skillnader
	agerar med stöd av arbetsgruppen som klientens egenvårdare	agerar ansvarsfullt som klientens egenvårdare i samarbete med arbetsgruppen	agerar aktivt och ansvarsfullt som klientens egenvårdare och drar nytta av kunskaper och stöd från den multiprofessionella arbetsgruppen och olika nätverk
Stöd av funktionsförmågan hos äldre och klienter som	stöder klientens funktionsförmåga och använder ett rehabiliterande arbetssätt med stöd av arbetsgruppen	använder ett rehabiliterande arbetssätt i aktiviteterna i vardagen för att upprätthålla klientens funktionsförmåga	använder ett rehabiliterande arbetssätt smidigt och på ett mångsidigt sätt i de olika aktiviteterna i vardagen för att upprätthålla klientens

lider av minnes-sjukdomar			funktionsförmåga
	uppmuntrar och handleder med stöd av arbetsgruppen klienten i att motionera och förstärka eller upprätthålla sin muskelkondition, undersöker fötternas funktionsförmåga och förebygger fallolyckor	uppmuntrar och handleder klienten att motionera och förstärka eller upprätthålla sin muskelkondition, undersöker fötternas funktionsförmåga och förebygger fallolyckor	uppmuntrar och handleder klienten att motionera och förstärka eller upprätthålla sin muskelkondition och kommer på olika alternativ enligt klientens individuella behov, undersöker fötternas funktionsförmåga och förebygger initiativrikt fallolyckor
	utnyttjar med stöd av arbetsgruppen den fysiska och psykosociala miljön samt geroteknologi för att främja klientens funktionsförmåga och säkerhet	utnyttjar den fysiska och psykosociala miljön samt geroteknologi för att främja klientens funktionsförmåga och ett meningsfullt och säkert dagligt liv	utnyttjar helhetsinriktat den fysiska och psykosociala miljön samt geroteknologi för att främja klientens funktionsförmåga, säkerhet och ett meningsfullt dagligt liv
	handleder klienten i användningen av hjälpmedel och tekniska hjälpmedel för äldreomsorgen samt skaffa hjälpmedel med hjälp av arbetsgruppen	handleder och uppmuntrar klienten att använda tekniska hjälpmedel för äldreomsorgen och kan skaffa behövliga hjälpmedel	handleder och uppmuntrar initiativrikt klienten att använda olika tekniska hjälpmedel för äldreomsorgen och presenterar olika alternativ i utgående från klientens individuella behov, har mycket god kännedom om hur man får tillgång till olika hjälpmedel
Främjande av ett meningsfullt dagligt liv för äldre och klienter som lider av minnes-sjukdomar	använder vissa möjligheter till att främja ett meningsfullt dagligt liv och till att skapa en trivsamt och estetisk miljö (t.ex. musik, dans, spel, utevistelse, minnesträning, litteratur, handarbete, växtskötsel, bakning och vardagssysslor)	främjar ett meningsfullt dagligt liv och en trivsamt och estetisk miljö som en naturlig del av det dagliga vård- och omsorgsarbetet för klienten	använder idérikt olika möjligheter till att ge innehåll i klientens liv som en naturlig del av det dagliga vård- och omsorgsarbetet för klienten
	handleder funktionsinriktade grupper av klienter i olika åldrar och med	handleder funktionsinriktade grupper i olika åldrar och med olika	handleder funktionsinriktade grupper för klienter i olika åldrar och med

	olika funktionsförmåga	funktionsförmåga och främjar interaktionen mellan medlemmarna i gruppen och deltagandet	olika funktionsförmåga och främjar naturligt och på ett mångsidigt sätt interaktionen mellan medlemmarna i gruppen och deltagandet även i krävande situationer
Främjande av hälsan hos äldre och klienter som lider av minnes-sjukdomar	följer med klientens näringstillstånd och vätskebalans samt bruk av rusmedel samt hjälper och handleder klienten vid måltider eller vid tillredning av mat och beaktar specialdieter	utvärderar klientens näringstillstånd och vätskebalans samt bruk av rusmedel samt handleder och hjälper klienten vid måltider eller vid tillredning av mat och beaktar specialdieter ger råd för bättre matvanor	utvärderar klientens näringstillstånd och vätskebalans samt bruk av rusmedel samt handleder och hjälper klienten vid måltider eller vid tillredning av mat och beaktar specialdieter, ger mångsidiga råd för bättre matvanor och kommer med lösningar även i krävande situationer
	hjälper och handleder klienten att sköta sin personliga hygien (vård av munhälsa, mun-, fot- och hudvård) och påklädning samt beaktar specialproblem	hjälper och handleder klienten att sköta sin personliga hygien och påklädning samt identifierar specialproblem	hjälper och handleder klienten att sköta sin personliga hygien och påklädning samt identifierar specialproblem, kommer på lösningar även i krävande situationer
	stöder klientens kontinens, hjälper och handleder vid inkontinensproblem med stöd av arbetsgruppen (bäckenbottenträning, handlett toalettbesök, inkontinensskydd samt engångs- och långtidskatetrisering)	stöder klientens kontinens, hjälper och handleder vid inkontinensproblem	stöder klientens kontinens, hjälper och handleder vid inkontinensproblem, kommer på olika lösningar även i krävande situationer
	främjar och observerar klientens livsfunktioner samt rytm för sömn och vaket tillstånd med stöd av arbetsgruppen	främjar och observerar självständigt klientens livsfunktioner samt rytm för sömn och vaket tillstånd, ingriper så tidigt som möjligt vid en försämring av hälsotillståndet och funktionsförmågan	främjar och observerar självständigt och aktivt klientens livsfunktioner samt rytm för sömn och vaket tillstånd, ingriper så tidigt som möjligt vid en försämring av hälsotillståndet och funktionsförmågan

	genomför behandling och/eller lindring av klientens smärta med stöd av arbetsgruppen	genomför självständigt behandling och/eller lindring av klientens smärta som medlem av arbetsgruppen	genomför självständigt behandling och/eller lindring av klientens smärta och som medlem av arbetsgruppen och använder på ett mångsidigt sätt olika metoder för smärtbehandling
Genomförande av läkemedelsbehandling för äldre och för klienter som lider av minnes-sjukdomar	hanterar, doserar och ger klienten läkemedel på ett säkert och korrekt sätt handleder med stöd av arbetsgruppen klienten och hans anhöriga i frågor gällande användning, förvaring, förstöring av läkemedel samt i förnyande av recept	hanterar, doserar och ger klienten läkemedel på ett säkert och korrekt sätt, handleder klienten och hans anhöriga i frågor gällande användning, förvaring, förstöring av läkemedel samt i förnyande av recept	hanterar, doserar och ger klienten läkemedel på ett säkert och korrekt sätt, handleder aktivt klienten och hans anhöriga i frågor gällande användning, förvaring, förstöring av läkemedel samt i förnyande av recept
	observerar med stöd av arbetsgruppen effekter och samverkan av läkemedel samt identifierar de mest allmänna skade- och biverkningarna och missbruk av läkemedel	observerar effekter och samverkan av läkemedel samt identifierar de mest allmänna skade- och biverkningarna och missbruk av läkemedel	observerar aktivt effekter och samverkan av läkemedel samt identifierar de mest allmänna skade- och biverkningar och missbruk av läkemedel
Stöd för människor som är äldre och klienter som lider av minnes-sjukdomar vid sociala problem	stöder som medlem av arbetsgruppen klienten att klara av sociala problem (ensamhet, utslagning, dåligt bemötande, hot om våld i familjen och nära relationer och missbruksproblem), agerar i samarbete med övriga sakkunniga	stöder klienten och hans anhöriga att klara av olika sociala problem samt ingriper i dem så tidigt som möjligt som medlem av arbetsgruppen, handleder klienten att söka erforderlig experthjälp t.ex. inom missbrukarvården eller tjänster som erbjuder krishantering	stöder klienten och hans anhöriga att klara av olika sociala problem samt ingriper i dem så tidigt som möjligt, strävar till att förebygga sociala problem, handleder och uppmuntrar klienten att uppsöka experthjälp, t.ex. inom missbrukarvården eller tjänster som erbjuder krishantering och utnyttjar själv på ett på ett mångsidigt sätt sakkunniga för sitt eget arbete
Att möta döden	godkänner döden som en del av livet och samtalar med den äldre och hans anhöriga om frågor i anslutning till	godkänner döden som en del av livet och samtalar med den äldre och hans anhöriga om frågor i anslutning till	godkänner döden som en del av livet och samtalar på ett naturligt sätt med den äldre och hans anhöriga om frågor

	döden med stöd av arbetsgruppen	döden	i anslutning till döden
	deltar på ett tryggt sätt med stöd av arbetsgruppen i den palliativa vården	deltar som medlem av arbetsgruppen i den palliativa vården	vårdar holistiskt och som medlem av arbetsgruppen en åldring som närmar sig döden

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
3. Behärskande av den kunskap som ligger till grund för arbetet			
<i>Behärskande av kunskap om inställningen till åldrandet och om livshistoriens betydelse</i>	använder sig i sitt arbete av kunskap om olika inställningar till åldrandet och om deras kulturbundenhet samt reflekterar över sina egna uppfattningar, attityder och värderingar i fråga om åldrande	beaktar i sitt arbete betydelsen av olika inställningar till åldrandet under olika tider och olika kulturer samt reflekterar sina egna uppfattningar, attityder och värderingar i fråga om åldrande	beaktar och baserar sin verksamhet på sin ingående kunskap om olika inställningar till åldrandet beroende på tidsperiod och kultur, reflekterar realistiskt över sin egen inställning till åldrandet och sina egna värderingar samt baserar sin verksamhet på dessa
	beaktar i sitt arbete den betydelse klientens livshistoria har för hans nuvarande livssituation	baserar sina avgöranden och sin verksamhet på den betydelse som klientens livshistoria har för hans nuvarande livssituation	baserar i olika och även i svåra situationer sina avgöranden och sin verksamhet på den betydelse som klientens livshistoria har för hans nuvarande livssituation
	använder sig i sitt arbete av kunskap om olika kulturer och om det mångkulturella samhället	baserar sin verksamhet i arbetssituationer på sin kunskaper om olika kulturer och om det mångkulturella samhället	baserar sin verksamhet i arbetssituationer på sina ingående kunskaper om olika kulturer och om det mångkulturella samhället

	använder sig i sitt arbete av kunskap om Ålands och Finlands historia och om äldreomsorgens utveckling	beaktar i sitt arbete sambandet mellan Ålands och Finlands historia och den äldres livshistoria, olika inställningar till ålderdomen och äldreomsorgens utveckling	visar aktivt sitt intresse för Ålands och Finlands historia och beaktar på olika sätt i sitt arbete dess samband med den äldres livshistoria, olika inställningar till ålderdomen och äldreomsorgens utveckling
Behärskande av kunskap om fysiska och psykosociala förändringar vid åldrande	använder sig i sitt arbete av kunskaper om hur fysiskt, psykiskt och socialt åldrande och åldersförändringarna inverkar på den äldres liv	baserar sina lösningar och sitt verksamhetssätt på sin kunskap om hur fysiskt, psykiskt och socialt åldrande och åldersförändringarna inverkar på den äldres liv	baserar sina lösningar och sin verksamhet på sina ingående kunskaper om hur fysiskt, psykiskt och socialt åldrande och åldersförändringarna inverkar på den äldres liv
Behärskande av kunskap om meningsfullt dagligt liv för människor som är äldre och klienter som lider av minnes-sjukdomar	använder sig i sitt arbete av kunskap om principer och metoder för att handleda grupper till ett mer meningsfullt dagligt liv	baserar sin verksamhet på sin kunskap om olika möjligheter att främja ett meningsfullt dagligt liv, baserar sina lösningar och sitt handlande utgående från sin kunskap om principerna för handledning av grupper	baserar sin verksamhet på sin mångsidiga och uttömmande kunskap om olika möjligheter att främja ett meningsfullt dagligt liv, baserar sina lösningar och sitt handlande utgående från sin ingående kunskap om principerna för handledning av grupper med äldre
Behärskande av kunskap om främjande av hälsan för människor som är äldre och klienter som lider av minnes-sjukdomar	använder sig i sitt arbete av kunskap om grunderna för mun-, hud- och fotvård	baserar sina lösningar och sitt verksamhetssätt på sin kunskap om grunderna för och specialproblemen inom mun-, hud- och fotvård	baserar sina lösningar och sin verksamhet på sin goda kunskap om grunderna för och specialproblemen inom mun-, hud- och fotvård
	använder sig i sitt arbete av kunskap om hur man med motionsformer samt fysio- och verksamhetsterapi kan främja klientens välfärd och hälsa	baserar sin verksamhet i arbetssituationer med sin kunskap om hur motion samt fysio- och verksamhetsterapi kan främja klientens välfärd och hälsa	baserar sin verksamhet i arbetssituationer på sin mångsidiga och uttömmande kunskap om hur motion samt fysio- och verksamhetsterapi kan främja klientens välfärd och hälsa
	använder sig i sitt arbete av kunskap om den fysiska och psykosociala miljöns betydelse för ett	baserar sin verksamhet i arbetssituationer på sin kunskap om den fysiska och psykosociala miljöns betydelse för ett	baserar sin verksamhet i arbetssituationer på sin goda kunskap om den fysiska och psykosociala miljöns betydelse för ett

	meningsfullt dagligt liv, för säkerheten samt för att upprätthålla funktionsförmågan	meningsfullt dagligt liv, för säkerheten samt för att upprätthålla funktionsförmågan	meningsfullt dagligt liv, för säkerheten samt för att upprätthålla funktionsförmågan
	använder sig i sitt arbete av kunskap om traditionella matvanor och om specialfrågor i samband med nutrition (kostrekommendationer, felaktig nutrition, diabetes, cancersjukdomar och sjukdomar i matsmältningskanalen samt effekterna av rusmedelsbruk)	baserar sin verksamhet i arbetssituationer på sin kunskap om traditionella matvanor och om specialfrågor i samband med nutrition	baserar sin verksamhet i arbetssituationer på sin mångsidiga kunskap om traditionella matvanor och om specialfrågor i samband med nutrition
	använder sig i sitt arbete av kunskap om de äldres vanligaste fysiska och psykiska sjukdomar och vården av dem samt smärtlindring och om principerna för vården av den döende	grundar sina lösningar och sitt verksamhetssätt på kunskap om de äldres vanligaste fysiska och psykiska sjukdomar och vården av dem samt smärtlindring och om vården av den döende	grundar sina lösningar och sin verksamhet utgående från klienten och på god kunskap om de äldres vanligaste fysiska och psykiska sjukdomar och vården av dem samt smärtlindring och om vården av den döende
	använder sig i sitt arbete av kunskap om minnessjukdomar och om principerna för vården av äldre som lider av minnessjukdomar	baserar sina lösningar och sitt verksamhetssätt med sin kunskap om minnessjukdomar samt om principerna för vården av äldre som lider av minnessjukdomar	baserar sina lösningar och sin verksamhet på sin goda kunskap om minnessjukdomar samt om principerna för vården av äldre som lider av minnessjukdomar
	använder sig i sitt arbete av kunskap om de äldres olycksfallsrisker (inkl. hemolyckor och fall) och om tillvägagångssättet i förstahjälpssituationer	baserar sin verksamhet i arbetssituationer på sin kunskap om de äldres olycksfallsrisker och om tillvägagångssättet i förstahjälpssituationer	baserar sina lösningar och sin verksamhet i arbetssituationer med sin goda kunskap om de äldres olycksfallsrisker och om tillvägagångssättet i förstahjälpssituationer när arbetssituationen förändras
	använder sig i sitt arbete av kunskap om principerna för de äldres läkemedelsbehandling	baserar sina lösningar och sitt verksamhetssätt på kunskap om principerna för de äldres läkemedelsbehandling	baserar sina lösningar och sin verksamhet med sina mångsidiga kunskap om principerna för de äldres läkemedelsbehandling

Behärskande av samhällelig kunskap om den ställning och de rättigheter som gäller äldre och/eller minnessjuka människor	använder sig i sitt arbete av kunskap om sociala problem (ensamhet, utslagning, dåligt bemötande, hot om våld i familjen och nära relationer och missbruksproblem) och om sätt att lösa dem	baserar sina lösningar och sitt verksamhetsätt på sin kunskap om sociala problem och om sätt att lösa dem	baserar sina lösningar och sin verksamhet på sina ingående kunskaper om sociala problem och sätt att lösa och förebygga dem
	använder sig i sitt arbete av kunskap om delaktighet, tjänster och sociala förmåner som erbjuds människor som är äldre och/eller lider av minnessjukdomar	baserar sin verksamhet på sin kunskap om delaktighet, tjänster och sociala förmåner som erbjuds människor som är äldre och/eller lider av minnessjukdomar	baserar sin verksamhet på sin breda kunskap om delaktighet, tjänster och sociala förmåner som erbjuds människor som är äldre och/eller lider av minnessjukdomar
	använder sig i sitt arbete av kunskap om juridiska specialfrågor i anslutning till åldrandet och människor som lider av minnessjukdomar (i anslutning till t.ex. att ordna med en intressebevakare samt död och begravning)	baserar sin verksamhet på sin kunskap om juridiska specialfrågor i anslutning till åldrandet och människor som lider av minnessjukdomar	baserar sin verksamhet på sin ingående kunskap om juridiska specialfrågor i anslutning till åldrandet och människor som lider av minnessjukdomar
	följer i sitt arbete de författningar (inklusive äldreomsorgslagen) föreskrifter, rekommendationer och etiska principer som styr äldreomsorgen	baserar sin verksamhet på sin kunskap om de författningar, föreskrifter, rekommendationer och etiska principer som styr äldreomsorgen	baserar sin verksamhet på sin ingående kunskap om de författningar, föreskrifter och etiska principer som styr äldreomsorgen
	använder sig i sitt arbete av kunskap om grunderna för det kvalitetsarbete och de kvalitetsrekommendationer som gäller tjänster för äldre	baserar sin verksamhet i arbetssituationer på sin kunskap om grunderna för det kvalitetsarbete och de kvalitetsrekommendationer som gäller tjänster för äldre	baserar sin verksamhet i arbetssituationer på sin ingående kunskap om grunderna för det kvalitetsarbete och de kvalitetsrekommendationer som gäller tjänster för äldre
Behärskande av kunskap om kollektivavtal, hur man ansöker om arbete och	visar i sitt arbete sina kunskaper om närvårdarens rättigheter och skyldigheter i gällande kollektivavtal samt vet hur en arbetsansökan och ett arbetsavtal ska	baserar sin verksamhet på sina goda kunskaper om de rättigheter och skyldigheter som kollektivavtalet anger för närvårdarens arbete, har också god kunskap om hur en	baserar sin verksamhet på sina mångsidiga kunskaper om rättigheter och skyldigheter som kollektivavtalet anger för närvårdarens arbete, har också ingående

<i>arbetsavtal</i>	utformas	arbetsansökan och ett arbetsavtal ska utformas	kunskap om olika sätt att formulera en arbetsansökan och känner ingående till hur arbetsavtal ska utformas
Behärskande av kunskap om företagsamhet och produktifiering av kunnandet	använder sig under handledning i sitt arbete av kunskap om företagande inom äldreomsorg och inser betydelsen av en egen inre företagsamhet	använder sig i sitt arbete av kunskap om företagande inom äldreomsorg, utvecklar sitt yrkeskunnande samt arbetar enligt principerna för inre företagsamhet	använder sig på ett mångsidigt sätt i sitt arbete kunskap om företagande inom äldreomsorg, söker ständigt professionalisera sitt yrkeskunnande och arbetar självständigt och med egen drivkraft
Språk-kunskaper vid klientbetjäning Behärskande av bransch-specifikt språk	betjänar klienterna och patienterna på svenska och klarar sig behjälpligt på ett främmande språk i servicesituationen	betjänar klienterna och patienterna på svenska och sköter servicesituationen på ett främmande språk	betjänar klienterna och patienterna på svenska och sköter i olika servicesituationer smidigt och flytande på ett främmande språk
Språk-kunskaper vid klientbetjäning Behärskande av bransch-specifikt språk hos personer med annan språkbakgrund än svenska	sköter servicesituationen på förståelig svenska samt klarar sig behjälpligt på ett främmande språk i servicesituationen	sköter servicesituationen på svenska samt på ett främmande språk	betjänar på flytande svenska samt sköter informationen i olika servicesituationen på ett främmande språk

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
4. Nyckelkompetenser för livslångt lärande			
Lärande och problemlösning	tar emot och ger saklig respons samt utvecklar sin verksamhet på basis av erhållen respons utvärderar sitt eget	tar emot och ger saklig respons samt utvecklar sin verksamhet på basis av erhållen respons, utvärderar sitt eget	skaffar, strukturerar och utvärderar information samt tillämpar det tidigare inlärd i föränderliga

	lärande och kunnande	lärande och kunnande samt begär handledning vid behov	arbetsituationer, identifierar sina starka sidor och sina utvecklingsbehov, ger respons och föreslår konstruktiva alternativ till lösning och begär handledning vid behov
	gör val och fattar beslut i anslutning till sitt arbete samt löser problem	fattar självständigt beslut i anslutning till sitt arbete och löser problem samt skaffar tilläggsinformation för sina avgöranden	fattar självständigt beslut i anslutning till sitt arbete och löser problem, baserar sin verksamhet på sin yrkesmässiga kunskaper och skaffar tilläggsinformation vid behov
Interaktion och samarbete	agerar i samarbete med andra arbetstagare och andra som erbjuder tjänster	agerar aktivt i samarbete med andra arbetstagare och andra som erbjuder tjänster	agerar aktivt och utnyttjar multiprofessionella möjligheter att verka tillsammans med andra arbetstagare och andra som erbjuder tjänster
	uttrycker sig begripligt och sakligt både i tal och i skrift	uttrycker sig professionellt, ändamålsenligt och tydligt både i tal och i skrift	uttrycker sig professionellt, initiativrikt och naturligt både i tal och i skrift
Yrkesetik	agerar enligt de etiska anvisningarna för äldreomsorgen och identifierar etiskt problematiska situationer inom äldreomsorgen	agerar enligt de etiska anvisningarna för äldreomsorgen och reflekterar över etiskt problematiska situationer inom äldreomsorgen	agerar enligt de etiska anvisningarna för äldreomsorgen och kommer på lösningar i etiskt problematiska situationer
Hälsa, säkerhet och funktionsförmåga	tar ansvar för sin arbetshälsa, sitt arbetsskydd och sin arbetsförmåga	tar ansvar för sin arbetshälsa och -förmåga och arbetsgemenskapens välfärd samt är villig att med stöd av arbetsgruppen främja arbetshälsa och -förmåga	tar ansvar för sin arbetshälsa och -förmåga och arbetsgemenskapens välfärd samt arbetar aktivt för att bibehålla och främja sin egen och arbetsgemenskapens hälsa och säkerhet
	arbetar aseptiskt riktigt samt förebygger med sin verksamhet spridning av smitta	agerar enligt de aseptiska principerna och förebygger aktivt spridning av smitta	agerar även i krävande verksamhetsmiljöer enligt de aseptiska principerna på ett

			föredömligt sätt och förebygger aktivt spridning av smitta
	har omsorg om verksamhetsmiljöns el- och brandsäkerhet och klarar vid behov av att försvara sig själv	har omsorg om verksamhetsmiljöns el- och brandsäkerhet och förutser farliga situationer samt klarar vid behov av att försvara sig själv	har omsorg om verksamhetsmiljöns el- och brandsäkerhet och främjar den i olika och krävande situationer samt klarar vid behov av att försvara sig själv
	arbetar ergonomiskt riktigt samt förebygger för sin del olyckor och skador som förorsakas av arbetet	arbetar med ergonomiskt riktiga arbetssätt och förebygger olyckor och skador som förorsakas av arbetet	agerar även i krävande verksamhetsmiljöer ergonomiskt riktigt och arbetar aktivt för att förebygga olyckor och skador som förorsakas av arbetet
	ger första hjälpen och grundläggande återupplivning	ger första hjälpen och grundläggande återupplivning	ger första hjälpen och grundläggande återupplivning

Sätt att visa yrkesskickligheten

Den studerande påvisar sitt kunnande i examensdelen "Äldreomsorg" i ett yrkesprov, effektiviserat serviceboende, på en demensavdelning, eller i institutionsvård. Omfattningen av arbetet är tillräcklig för att det kunnande som påvisas ska täcka de i examensgrunderna angivna kraven på yrkesskicklighet, föremålen för bedömning och bedömningskriterierna.

Examensdelens bedömning grundar sig på den yrkesskicklighet och det kunnande som studerande redovisat i yrkesprov.

Beskrivning av yrkesprovet

I yrkesprovet för examensdelen "Äldreomsorg" utför en studerande som medlem av en arbetsgrupp uppgifter som hör till närvårdare i olika verksamhetsmiljöer för äldreomsorg.

Studerande ska göra upp en skriftlig plan för yrkesprovet. I planen ska studerande beskriva det egna arbetet och hur det centrala kunnandet framkommer i yrkesprovet.

Lärare har ansvar för att klargöra om den studerande har några inlärningssvårigheter eller andra hinder för att visa sitt kunnande. Dessa bör beaktas då yrkesprovet planeras så att studerande har möjlighet att påvisa sitt kunnande.

Yrkesprovet utförs om möjligt i en professionell miljö och studerande förutsätts arbeta enligt rådande arbetsskift på arbetsplatsen. Om detta inte går att genomföra bör yrkesprovet genomföras i en miljö som så långt möjligt liknar en professionell miljö.

Ansvarsfördelning för planering och genomförande av yrkesprov

Ålands yrkesgymnasium har huvudansvar för planering och genomförande av yrkesprov. Yrkesgymnasiet har också ansvar för att yrkesrådet får vederbörlig information och att undervisningspersonal och handledare på arbetsplatsen får kunskap om regelverk för yrkesprov.

Yrkesrådet ska godkänna yrkesprovets utformning och bedömningen av yrkesproven som ingår i läroplanen. Yrkesrådet ska också övervaka att yrkesproven sker enligt regelverk. Yrkesrådet behandlar rättelseyrkande och besvär över bedömning av yrkesprov. Yrkesrådets ordförande undertecknar yrkesprovsbetyget.

Lärare har ansvar för att informera studerande och arbetsplatsens handledare om yrkesproven och hur de bedöms. Lärare har ansvar för att yrkesprovet är så utformat att det motsvarar läroplanens mål och kravnivå för kunnande och yrkesskicklighet. Lärare kan neka studerande att delta i yrkesprov om läraren bedömer att studerande inte har tillräcklig yrkesskicklighet att avlägga provet med godkänd bedömning. Lärare deltar i utvärderingssamtalet och beslutar om bedömning av yrkesprov tillsammans med arbetsplatshandledare.

Arbetsplatsens handledare deltar i planering av yrkesprov. Handledaren har ansvar för att studerande under perioden lärande i arbete uppnår ett sådant kunnande att de klarar yrkesprovets kravnivå. Handledaren deltar i utvärderingssamtalet och beslutar om bedömning av yrkesprov tillsammans med läraren.

Studerande ska inhämta information och kunskap om de krav på yrkesskicklighet som läroplanen förutsätter. Studerande har också ansvar för att göra sig förtrogen med yrkesprovets utformning och bedömningskriterier. Studerande bestämmer tidpunkt för yrkesprov tillsammans med lärare och arbetsplatsens handledare. Studerande ska bedöma sitt eget kunnande och delta i utvärderingssamtalet.

Bedömning av yrkesprovet

De lärare och arbetshandledare som bedömer yrkesproven ska vara sakkunniga inom området. Bedömningen ska ske utifrån de mål och bedömningskriterier som är fastställda för examensdelen.

Bedömarna ska dokumentera och motivera sin bedömning på en fastställd blankett.

2.3 Valbara yrkesinriktade examensdelar

2.3.1 Jourpolikliniskt arbete

Den studerande ska åtminstone avlägga de examensdelar som är obligatoriska för alla "Stöd för utveckling och handledning", "Vård och omsorg" och "Stöd för rehabilitering", med godkänd bedömning innan studerande påbörjar studierna i denna valbara examensdel.

Krav på yrkesskicklighet

Den studerande kan

- bedöma jourpatientens tillstånd och på jourpolikliniker delta i vårdprocessen för en akut insjuknad eller skadad patient som medlem i en arbetsgrupp
- utnyttja sina interaktionsfärdigheter i vårdsituationer och arbeta som medlem i en multiprofessionell arbetsgrupp eller ett team samt samarbeta med olika myndigheter
- använda undersökningsmetoder och -utrustning samt hälsovårdsutrustning för poliklinisk vård
- utföra immobiliseringsbehandling
- i sitt arbete använda den kunskapsbas som förutsätts i vården av en jourpatient
- hantera, dosera och ge läkemedel inom närvårdarens ansvarsområde (SHM:s Säker

läkemedelsbehandling-handbok 2007:15, bilaga 8)

- skydda sig själv och klienten mot smitta och förebygga spridning av smitta

Bedömning av kunnandet

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
1. Behärskande av arbetsprocessen			
<i>Verksamhet i en poliklinisk vårdprocess och vårdmiljö</i>	känner till närvårdarens ansvarsområde i en multiprofessionell vårdgrupp och deltar som medlem i arbetsgruppen i patientens vårdprocess på jourpolikliniken	arbetar med en närvårdarens uppgifter i en poliklinisk vårdgrupp, känner till gruppmedlemmarnas ansvarsområden samt förstår helheten i patientens vårdprocess	arbetar ändamålsenligt i en närvårdarens uppgifter och i föränderliga situationer i en poliklinisk vårdgrupp, känner till gruppmedlemmarnas uppgifter och arbetsfördelning i polikliniskt vårdarbete samt förstår helheten i patientens vårdprocess
	underhåller utrustningen och vårdmiljön som medlem i arbetsgruppen samt har för sin del omsorg om arbetsmiljöns renlighet samt om komplettering av det material som behövs	granskar, kompletterar, rengör och underhåller självständigt utrustningen och vårdmiljön	ser ansvarsfullt till att vårdmiljön är i funktionsdugligt skick samt att utrustningen rengörs och underhålls, bedömer behovet av rengöring efter speciellsituationer
	tar som medlem i arbetsgruppen emot en akut insjuknad eller skadad patient som kommer till polikliniken och gör en bedömning av patienten vid ankomsten och vidtar de åtgärder som den förutsätter, har som medlem i arbetsgruppen omsorg om patienten under vårdprocessen på ett tryggt sätt	tar emot en patient som kommer till polikliniken (de vanligaste sjukdoms- och olycksfallssituationerna), gör en omedelbar bedömning av patientens tillstånd i ankomstskeket och vidtar de åtgärder som den förutsätter, har omsorg om patienten under vårdprocessen på ett tryggt sätt	tar självständigt emot en patient som kommer till polikliniken, gör en omedelbar bedömning av patientens tillstånd i ankomstskeket och vidtar de åtgärder som den förutsätter, har holistisk omsorg om patienten under vårdprocessen på ett tryggt sätt
	informerar	informerar centrala	informerar självständigt

	arbetsgruppen om patienten i bekanta situationer	saker om patientens tillstånd för den övriga vårdpersonalen	och uttömmande om patientens tillstånd för den övriga vårdpersonalen
	bokar i bekanta situationer tid till fortsatt vård för patienten samt ger patienten anvisningar för hemvård	bokar tid för patienten till fortsatt vård och handleder patienten i hur hemvården ska förverkligas	bokar tid för patienten till fortsatt vård och handleder patienten och anhöriga i hur hemvården ska förverkligas och i att klara sig hemma
	registrerar som medlem i arbetsgruppen vården av en patient enligt vårdprocessen och de tillhörigheter patienten har med sig samt avger rapport	registrerar ansvarsfullt patientens bakgrundsuppgifter, händelseuppgifter, patientens tillstånd, vård och reaktion på vården och de tillhörigheter patienten har med sig samt avger rapport	registrerar ansvarsfullt och med patienten som utgångspunkt dennes bakgrundsuppgifter, händelseuppgifter, patientens tillstånd, vård och reaktion på vården samt de tillhörigheter patienten har med sig klart, noggrant och strukturerat samt avger rapport
	antecknar patientens vårduppgifter i det elektroniska patientinformationssystemet som medlem i arbetsgruppen.	antecknar uppgifter om patientens vård i det elektroniska patientinformationssystemet	antecknar självständigt uppgifter om patientens vård i det elektroniska patientinformationssystemet.

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
2. Behärskande av arbetsmetoder, -redskap och -material			
<i>Professionell interaktion</i>	bemöter patienter och anhöriga vänligt och sakligt i en interaktionssituation, respekterar människor i olika åldrar, människor som kommunicerar på olika sätt, människor med olika kulturell	bemöter patienter och anhöriga individuellt, uppriktigt och förståelsefullt i en interaktionssituation samt skapar trygghetskänsla, respekterar människor i olika åldrar, människor	bemöter patienter och anhöriga som är i olika åldrar, kommunicerar på olika sätt, har olika kulturell bakgrund och annan övertygelse individuellt, empatiskt och respektfullt i en interaktionssituation

	bakgrund och med annan övertygelse. samarbetar med olika myndigheter enligt sitt ansvarsområde	som kommunicerar på olika sätt, människor med olika kulturell bakgrund och med annan övertygelse, samarbetar med olika myndigheter enligt sitt ansvarsområde	samt skapar trygghetskänsla. samarbetar med olika myndigheter enligt sitt ansvarsområde
	utnyttjar interaktionen i en vårdssituation	utnyttjar interaktionen i en vårdssituation så att patientens tillstånd främjas	utnyttjar interaktionen i en vårdssituation på ett naturligt sätt så att patientens tillstånd främjas
Användning av polikliniska vårdmetoder och redskap, hälsovårdsutrustning samt utrustning som behövs vid förflyttning av patienten	använder som medlem i arbetsgruppen och på ett säkert sätt de mest allmänna polikliniska vårdmetoder och redskap samt hälsovårdsutrustning och utrustning som behövs vid förflyttning av patienten (t.ex. intervju och observation, palpation, pulsoximeter, EKG-monitor med tre kanaler, EKG-apparat med 12- (13) kanaler, blodsockermätare, venöst blodprov, febertermometer, alkometer, blodtrycksmätare, syreapparat, sugapparat, defibrillator, stödkrage, vakuumpjälor och -madrass, bår och rullstol), behärskar sitt ansvarsområde	använder på ett säkert sätt den polikliniska vårdens undersökningsmetoder, -utrustning och hälsovårdsutrustning i patientsituationer och förstår fyndens betydelse, använder den utrustning som behövs vid förflyttning av patienten på ett säkert sätt	använder på ett säkert, ändamålsenligt och ansvarsfullt sätt den polikliniska vårdens undersökningsmetoder, -utrustning och hälsovårdsutrustning i patientsituationer och förstår på ett djupgående sätt fyndens betydelse, använder på ett planmässigt, säkert och motiverat sätt den utrustning som behövs vid förflyttning av patienten
Att förbereda klienten för undersökningar och assistera vid åtgärder	assisterar den övriga personalen vid undersökningar och åtgärder samt när patienten förbereds för dem, assisterar vid de vanligaste polikliniska laboratorieundersökningarna och vid provtagning	förbereder patienten i enlighet med det egna ansvarsområdet för polikliniska undersökningar och åtgärder, utför dem under handledning eller assisterar vid dem, förbereder patienten för de vanligaste polikliniska laboratorie-	förbereder patienten i enlighet med det egna ansvarsområdet för polikliniska undersökningar och åtgärder, utför dem självständigt eller assisterar vid dem, utför de vanligaste polikliniska laboratorieundersökningarna och

		undersökningarna och tar prover	tar prover och behärskar hanteringen av prover i samband med provtagning, beställning av undersökningar och handledning av klienten
	handlar aseptiskt vid åtgärder	handlar aseptiskt vid åtgärder och vet aseptikens betydelse	handlar aseptiskt vid åtgärder och har en ingående kunskap om varför åtgärderna måste vara aseptiska
	observerar klienten under tiden för undersökningen eller åtgärden samt efteråt	observerar klienten under tiden för undersökningen eller åtgärden samt efteråt, identifierar klientens individuella behov	observerar klienten och beaktar klientens vårdbehov under tiden för undersökningen eller åtgärden samt efteråt
Läkemedels- behandling	hanterar, doserar och ger läkemedel på ett korrekt och säkert sätt, handleder enligt arbetsenhetens anvisningar klienten/patienten och hens anhöriga i frågor gällande användning, förvaring, förstöring av läkemedel och i förnyande av recept samt känner till läkemedelsbehandling i de vanligaste akuta situationerna	hanterar, doserar och ger läkemedel på ett korrekt och säkert sätt, handleder klienten/patienten och hens anhöriga i läkemedelsbehandling	hanterar, doserar och ger läkemedel på ett korrekt och säkert sätt., handleder självständigt klienten/patienten och hens anhöriga i läkemedelsbehandling
	känner till de vanligaste verkningarna och samverkningarna av läkemedel samt identifierar de mest allmänna skade- och biverkningarna och behärskar olika sätt att dela ut läkemedel (peroralt, rektalt, subkutant, intramuskulärt och för inhalering), uppmärksammar missbruk av läkemedel i	utnyttjar sina kunskaper om de vanligaste verkningarna och samverkningarna av läkemedel samt identifierar de mest allmänna skade- och biverkningarna och behärskar olika sätt att dela ut läkemedel (peroralt, rektalt, subkutant, intramuskulärt och för inhalering), handlar ändamålsenligt vid	utnyttjar sina kunskaper om de vanligaste verkningarna och samverkningarna av läkemedel samt observerar och identifierar de mest allmänna skade- och biverkningarna och handlar utgående från detta och behärskar de olika sätten att ge läkemedel (peroralt, rektalt, subkutant, intramuskulärt och för

	sitt arbete och avger rapport om detta	observation av missbruk av läkemedel	inhalering), handlar snabbt och ändamålsenligt vid observation av missbruk av läkemedel
	utför läkemedelsbehandling inom ansvarsområdet för närvårdare enligt SHM:s anvisning (SHM:s handbok Säker läkemedelsbehandling 2007:15, bilaga 8 Kravnivåer vid läkemedelsbehandling vid akutvård)	utför läkemedelsbehandling inom ansvarsområdet för närvårdare enligt SHM:s anvisning (SHM:s handbok Säker läkemedelsbehandling 2007:15, bilaga 8 Kravnivåer vid läkemedelsbehandling vid akutvård)	utför läkemedelsbehandling inom ansvarsområdet för närvårdare enligt SHM:s anvisning (SHM:s handbok Säker läkemedelsbehandling 2007:15, bilaga 8 Kravnivåer vid läkemedelsbehandling vid akutvård)
Immobiliseringsbehandling	använder utrustning och tekniker för immobiliseringsbehandling	använder utrustning och tekniker för immobiliseringsbehandling och grundar sin verksamhet på kunskaper	använder smidigt och ändamålsenligt utrustning och tekniker för immobiliseringsbehandling och grundar sin verksamhet på goda kunskaper och erfarenhet
	genomför som medlem i arbetsgruppen immobiliseringsbehandling med olika material av de vanligaste arm- och benskadorna både på en hälsovårdscentral och på ett sjukhus	förbereder patienten för reposition, genomför immobiliseringsbehandling med olika material av de vanligaste arm- och benskadorna både på en hälsovårdscentral och på ett sjukhus	förbereder patienten för reposition och genomför självständigt immobiliseringsbehandling med olika material av de vanligaste arm- och benskadorna både på en hälsovårdscentral och på ett sjukhus
	beaktar de risker och komplikationer som är förknippade med immobiliseringsbehandling i bekanta situationer samt handleder patienten i hemvård (t.ex. handledning i att använda hjälpmedel för att röra sig)	beaktar de risker och komplikationer som är förknippade med immobiliseringsbehandling, handleder patienten i hemvård och har som medlem i arbetsgruppen omsorg om att behandlingen fortsätter	beaktar de risker och komplikationer som är förknippade med immobiliseringsbehandling i sitt arbete och i handledning av patienten samt har självständigt omsorg om att behandlingen fortsätter

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
2. Behärskande av den kunskap som ligger till grund för arbetet			
Behärskande av kunskap om vård av en jourpatient	använder sig av den centrala kunskapsbasen för vårdarbete vid vård av en jourpatient i dagliga vårdssituationer (författningar, bestämmelser och anvisningar om organisationen och verksamhetsmodellen som en del av social- och hälsovårdens servicesystem, vilka styr vårdarbetet)	arbetar i olika skeden av den polikliniska vårdprocessen inom närvårdarens ansvarsområde och följer verksamhetsenhetens anvisningar, grundar sin verksamhet konsekvent med kunskaper som styr vårdarbetet	arbetar i olika skeden av den polikliniska vårdprocessen och i föränderliga situationer självständigt inom närvårdarens ansvarsområde samt använder sig mångsidigt av kunskapsbasen för arbetet, handleder klienter genom att utnyttja en kunskapsbas från olika vetenskapsgrenar
	känner till främjande av hälsa och välfärd, människokroppens uppbyggnad och verksamhet livsfunktionerna, sjukdomar, skador och aseptik så att han/hon kan arbeta i de vanligaste hjälpsituationerna inom vårdarbetet på en jourpoliklinik	grundar sin vårdverksamhet med kunskap om främjande av hälsa och välfärd, människokroppens uppbyggnad och verksamhet, livsfunktionerna, sjukdomar, skador och aseptik	grundar sin vårdverksamhet med sin mångsidiga kunskap om främjande av hälsa och välfärd, människokroppens uppbyggnad och verksamhet, livsfunktionerna, sjukdomar, skador och aseptik
	använder sig i sitt arbete av kunskap om de vanligaste folksjukdomarna (bl.a. psykiska sjukdomar och sjukdomar orsakade av missbruk, hjärt- och blodkärlssjukdomar, olycksfall mm.) och om riskfaktorer och vård som hör ihop med dem	använder sig i sitt arbete av kunskap om de vanligaste folksjukdomarna och deras riskfaktorer och med eventuella akuta situationer som är förenade med dessa sjukdomar	motiverar mångsidigt sin verksamhet med kunskap om de vanligaste folksjukdomarna och deras riskfaktorer och med eventuella akuta situationer som är förenade med dessa sjukdomar
	handlar i sitt arbete enligt de centrala värderingar och etiska förhållningsregler som	grundar sin verksamhet i olika vårdssituationer med de värderingar och etiska förhållningsregler	grundar sin verksamhet med sin mångsidiga kunskap och analyserar olika

	styr vårdarbetet (kunskap om vårdarbetets värdegrund och etiska förhållningsregler: människovärde, trygghet, självbestämmanderätt, rättvisa, integritet och ansvarsfullhet).	som styr vårdarbetet	vårdarbetsituationer utifrån en etisk värdegrund
--	--	----------------------	--

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING		BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3	
	Den studerande			
3. Nyckelkompetenser för livslångt lärande				
Lärande och problemlösning	handlar som medlem i arbetsgruppen enligt givna vårdföreskrifter och känner sitt eget ansvarsområde	uppfattar sitt arbete som en helhet och handlar smidigt i situationer som dagligen upprepas, identifierar möjligheterna och gränserna för det egna kunnandet	uppfattar sitt arbete som en helhet och handlar ändamålsenligt och smidigt i föränderliga situationer, identifierar möjligheterna och gränserna för det egna kunnandet	
Interaktion och samarbete	arbetar som medlem i en multiprofessionell arbetsgrupp eller ett team enligt de verksamhetsprinciper som har godkänts i arbetsgemenskapen	arbetar aktivt och ansvarsfullt som medlem i en multiprofessionell arbetsgrupp eller ett team samt känner till uppgifterna och ansvarsområdena för arbetsgruppens medlemmar	arbetar aktivt och ansvarsfullt som medlem i en multiprofessionell arbetsgrupp eller ett team samt tillsammans med intressenterna, handlar sakligt i konfliktsituationer och känner till uppgifterna och ansvarsområdena för arbetsgruppens medlemmar	
	använder som medlem i arbetsgruppen arbetsenhetens data- och kommunikationsutrustning inom närvårdarens ansvarsområde enligt	använder arbetsenhetens data- och kommunikationsutrustning inom ansvarsområdet för närvårdarens arbete sakligt och enligt	förstår vilken betydelse data- och kommunikationsutrustningen har i patientens vård, använder arbetsenhetens data-	

	arbetsenhetens instruktioner och iakttar datasekretess i kommunikationen	arbetsenhetens instruktioner samt iakttar datasekretess i kommunikationen	och kommunikationsutrustning inom ansvarsområdet för närvårdarens arbete enligt instruktionen samt iakttar datasekretess i kommunikationen
Yrkesetik	känner sitt ansvarsområde och arbetar som medlem i arbetsgruppen enligt givna anvisningar (inklusive författningar gällande jämlikhet och jämställdhet)	beaktar i sin verksamhet arbetsgemenskapens värdegrund, målsättningar och yrkesetiska förhållningsregler samt handlar ansvarsfullt utan att ta risker	beaktar i sin verksamhet arbetsgemenskapens värdegrund, målsättningar och yrkesetiska förhållningsregler, tar för sin del ansvar för en god vård av patienterna och handlar utan att ta risker
Hälsa, säkerhet och funktionsförmåga	arbetar enligt författningarna och föreskrifterna för poliklinisk vård, använder ändamålsenlig arbetsdräkt och nödvändig skyddsutrustning samt är medveten om risker som är förenade med arbetsenhetens verksamhet. Följer arbetsplatsens arbetarskyddsföreskrifter (t.ex. gas-, el-, strål- och brandsäkerhetsföreskrifter) och övriga direktiv för risksituationer	arbetar enligt branschens författningar och arbetarskyddsföreskrifter (t.ex. gas-, el- och brandsäkerhetsföreskrifter), använder ändamålsenlig arbetsdräkt och nödvändig arbetsskyddsutrustning samt avvärjer hälsofaror och -olägenheter som arbetet förorsakar (fysikaliska, kemiska och biologiska)	arbetar enligt branschens författningar och arbetarskyddsföreskrifter (t.ex. gas-, el- och brandsäkerhetsföreskrifter) och grundar sin verksamhet på sin kunskap, använder ändamålsenlig arbetsdräkt och nödvändig arbetsskyddsutrustning, avvärjer hälsofaror och -olägenheter som arbetet förorsakar (fysikaliska, kemiska och biologiska)
	följer enhetens säkerhetsplan	grundar sin verksamhet på enhetens säkerhetsplan	grundar självständigt och adekvat sin verksamhet på enhetens säkerhetsplan
	följer arbetsenhetens verksamhetsprinciper och program för arbetshälsa	upprätthåller för sin del ett gott klimat och arbetstrivsel på arbetsplatsen	upprätthåller för sin del ett gott klimat och arbetstrivsel på arbetsplatsen samt identifierar faktorer som inverkar skadligt på arbetsklimat och -trivsel
	ger första hjälpen och	ger första hjälpen och	ger första hjälpen och

	grundläggande återupplivning samt tidig defibrillering	grundläggande återupplivning samt tidig defibrillering	grundläggande återupplivning samt tidig defibrillering
	har omsorg om sin arbetsförmåga, säkerhet, arbetstrivsel och hälsa	har omsorg om sin arbetsförmåga, säkerhet samt främjar sin arbetstrivsel och hälsa	har omsorg om sin arbetsförmåga, säkerhet samt främjar sin arbetstrivsel och hälsa, har välgrundad kunskap om deras betydelse
	använder undersöknings- och vårdavsatser samt hjälpmedel för att röra sig och använder ergonomiskt riktiga arbetsätt, använder säkra patientförflyttnings-tekniker och -redskap, britsar för undersökning och vård samt hjälpmedel för att röra sig, beaktar patientsäkerheten samt förebygger olyckor och skador som förorsakas av arbetet	använder säkra patientförflyttnings-tekniker och -redskap, britsar för undersökning och vård samt hjälpmedel för att röra sig, tillämpar ergonomiska arbetsätt, beaktar patientsäkerheten samt förebygger olyckor och skador som förorsakas av arbetet	arbetar ergonomiskt och genomför tryggt, planmässigt och ändamålsenligt patientförflyttningar, behärskar användningen av britsar för undersökning och vård samt hjälpmedel för att röra sig, beaktar patientsäkerheten samt utvecklar den ergonomiska funktionaliteten i arbetsmiljön
	beaktar smittoriskerna vid vårdsituationer, skyddar sig själv och patienten mot smitta (personlig hygien, handhygien och användning av skyddshandskar, aseptiskt arbetsätt och hantering av använda vårdredskap)	beaktar smittoriskerna vid vårdsituationer, skyddar sig själv och patienten på ett ändamålsenligt sätt mot smitta	skyddar sig själv och patienten mot smitta på ett ändamålsenligt sätt, handleder i och kan på ett instruktivt sätt informera om betydelsen av att skydda sig
	handlar enligt arbetsplatsens säkerhetsföreskrifter vid möte med en våldsamt klient och skyddar sig själv vid behov	handlar enligt arbetsplatsens säkerhetsföreskrifter och arbetsenhetens praxis vid möte med våldsamt klient och skyddar sig själv vid behov	förebygger som medlem i arbetsgruppen att hotfulla våldssituationer uppstår, handlar enligt föreskrifterna och skyddar sig själv och andra vid behov samt begär extra hjälp vid behov

Sätt att visa yrkesskickligheten

Den studerande påvisar sitt kunnande i examensdelen "Jourpolikliniskt arbete" i ett yrkesprov genom att arbeta i närvårdarens uppgifter på en poliklinik, hälsocentral eller akutmottagning.

Examensdelens bedömning grundar sig på den yrkesskicklighet och det kunnande som studerande redovisat i yrkesprov.

Beskrivning av yrkesprovet

I yrkesprovet i examensdelen "Jourpolikliniskt arbete" utför studerande som medlem av en arbetsgrupp uppgifter som hör till närvårdare i jourpolikliniska verksamhetsmiljöer.

Studerande ska göra upp en skriftlig plan för yrkesprovet. I planen ska studerande beskriva det egna arbetet och hur det centrala kunnandet framkommer i yrkesprovet.

Lärare har ansvar för att klargöra om den studerande har några inlärningssvårigheter eller andra hinder för att visa sitt kunnande. Dessa bör beaktas då yrkesprovet planeras så att studerande har möjlighet att påvisa sitt kunnande.

Yrkesprovet utförs om möjligt i en professionell miljö och studerande förutsätts arbeta enligt rådande arbetsskift på arbetsplatsen. Om detta inte går att genomföra bör yrkesprovet genomföras i en miljö som så långt möjligt liknar en professionell miljö.

Ansvarsfördelning för planering och genomförande av yrkesprov

Ålands yrkesgymnasium har huvudansvar för planering och genomförande av yrkesprov. Yrkesgymnasiet har också ansvar för att yrkesrådet får vederbörlig information och att undervisningspersonal och handledare på arbetsplatsen får kunskap om regelverk för yrkesprov.

Yrkesrådet ska godkänna yrkesprovets utformning och bedömningen av yrkesproven som ingår i läroplanen. Yrkesrådet ska också övervaka att yrkesproven sker enligt regelverk. Yrkesrådet behandlar rättelseyrkande och besvär över bedömning av yrkesprov. Yrkesrådets ordförande undertecknar yrkesprovsbetyget.

Lärare har ansvar för att informera studerande och arbetsplatsens handledare om yrkesproven och hur de bedöms. Lärare har ansvar för att yrkesprovet är så utformat att det motsvarar läroplanens mål och kravnivå för kunnande och yrkesskicklighet. Lärare kan neka studerande att delta i yrkesprov om läraren bedömer att studerande inte har tillräcklig yrkesskicklighet att avlägga provet med godkänd bedömning. Lärare deltar i utvärderingssamtalet och beslutar om bedömning av yrkesprov tillsammans med arbetsplatshandledare.

Arbetsplatsens handledare deltar i planering av yrkesprov. Handledaren har ansvar för att studerande under perioden lärande i arbete uppnår ett sådant kunnande att de klarar yrkesprovets kravnivå. Handledaren deltar i utvärderingssamtalet och beslutar om bedömning av yrkesprov tillsammans med läraren.

Studerande ska inhämta information och kunskap om de krav på yrkesskicklighet som läroplanen förutsätter. Studerande har också ansvar för att göra sig förtrogen med yrkesprovets utformning och bedömningskriterier. Studerande bestämmer tidpunkt för yrkesprov tillsammans med lärare och arbetsplatsens handledare. Studerande ska bedöma sitt eget kunnande och delta i utvärderingssamtalet.

Bedömning av yrkesprovet

De lärare och arbetshandledare som bedömer yrkesproven ska vara sakkunniga inom området. Bedömningen ska ske utifrån de mål och bedömningskriterier som är fastställda för examensdelen.

Bedömarna ska dokumentera och motivera sin bedömning på en fastställd blankett.

2.3.2 Perioperativt arbete

Den studerande ska åtminstone avlägga de examensdelar som är obligatoriska för alla "Stöd för utveckling och handledning", "Vård och omsorg" och "Stöd för rehabilitering", med godkänd bedömning innan studerande påbörjar studierna i denna valbara examensdel.

Krav på yrkesskicklighet

Den studerande kan

- arbeta i en perioperativ vårdprocess, arbetsgrupp och -miljö
- planera och genomföra grundvård av en patient
- använda och underhålla utrustning och apparater för perioperativ vård
- beakta betydelsen av operationsställningen för en trygg vård av patienten
- beakta aseptiken
- skydda sig själv och skydda klienten mot smitta och förebygga spridning av smitta

Bedömning av kunnandet

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
1. Behärskande av arbetsprocessen			
<i>Verksamhet i en perioperativ vårdprocess. arbetsgrupp och miljö</i>	känner till närvårdarens ansvarsområde i en multiprofessionell perioperativ vårdgrupp och utför närvårdarens arbetsuppgifter med handledning av	utför närvårdarens uppgifter i en perioperativ vårdgrupp och känner till gruppmedlemmarnas ansvarsområden	utför ändamålsenligt närvårdarens uppgifter i en perioperativ vårdgrupp och känner till gruppmedlemmarnas ansvarsområden och

	arbetsgruppen		arbetsfördelning i perioperativt vårdarbete
	utreder med handledning av arbetsgruppen operationsdiagnoser och de åtgärder som ska utföras på patienten	utnyttjar det nedskrivna operationsprogrammets uppgifter i sitt arbete samt förbereder sig enligt dem för den åtgärd som ska utföras på patienten och för de uppgifter som hör till närvårdaren	utnyttjar det nedskrivna operationsprogrammets uppgifter i sitt arbete, beaktar operationsgången i sitt arbete och förutser utgående från åtgärden som ska utföras vilka uppgifter som faller på närvårdaren
	planerar och genomför på ett tryggt sätt den grundvård som patienten behöver inom gränserna för sitt ansvarsområde samt enligt verksamhetsenhetens instruktioner	planerar, genomför och bedömer självständigt och på ett tryggt sätt den grundvård som patienten behöver, och inom gränserna för sitt ansvarsområde, informerar om patientens tillstånd	planerar och genomför inom gränserna för sitt ansvarsområde den grundvård som patientens tillstånd och behov förutsätter, utvärderar den vård som getts och handlar ändamålsenligt enligt vad situationen kräver och grundar på ett adekvat sätt sin verksamhet på sin kunskap
	underhåller utrustningen och vårdmiljön	granskar, kompletterar, rengör och underhåller utrustningen och vårdmiljön på ett självständigt sätt	sköter ansvarsfullt om komplettering, rengöring och underhåll av utrustningen under sitt arbetsskift på det sätt som situationen kräver samt bedömer behovet av rengöring efter situationsituationer
	informerar i bekanta situationer för arbetsgruppen i enlighet med det egna ansvarsområdet patientens omvård, för anteckningar om den perioperativa vården av patienten från det egna ansvarsområdet.	informerar arbetsgruppen muntligt och skriftligt och i enlighet med det egna ansvarsområdet om vården av patienten och om planen för den	informerar arbetsgruppen aktivt och ändamålsenligt om vården av patienten och om planen för den, för tydliga anteckningar om vården av patienten i enlighet med det egna ansvarsområdet

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
2. Behärskande av arbetsmetoder, -redskap och -material			
Professionell interaktion	bemöter en patient i perioperativ vård vänligt och sakligt	bemöter en patient i perioperativ vård individuellt, uppriktigt och förståelsefullt samt skapar trygghetskänsla	bemöter en patient i perioperativ vård individuellt, empatiskt och skapar trygghetskänsla, handleder och lugnar patienten
	agerar professionellt i interaktionssituationer	agerar professionellt i interaktionssituationer och identifierar olika känslor som patienten har inför anestesi och åtgärden	agerar naturligt och professionellt i interaktionssituationer, beaktar individuellt i sitt arbete olika känslor som patienten har inför anestesi och åtgärden samt stöder patienten att klara av dem
Användning av perioperativa vårdmetoder och redskap, hälsovårdsutrustning samt utrustning som behövs vid förflyttning av patienten	använder perioperativ vårdutrustning, hälsovårdsutrustning och förflyttning-utrustning på ett säkert sätt och känner sitt ansvarsområde, använder, rengör och underhåller apparater ändamålsenligt (operationsbord och hjälpmedel för dem, pulsoximeter, övervakningsmonitorer, EKG-apparat med 12-(13) kanaler, blodtrycksmätare, syreapparat, CPAP-apparat, sugapparat, respiratorer, defibrillator, avdunstningsapparater, värme- och nedkylningsfilter, infusionsautomater, sprutpumpar,	känner till funktionsprinciperna för den vanligaste hälsovårdsutrustning som används i perioperativ vård och gör dem klara för användning, använder i samarbete med den perioperativa arbetsgruppen olika tekniker för att lyfta och förflytta patienten samt ändamålsenliga hjälpmedel som hör ihop med dem (förflyttning av patienten från patientsängen till operationsbordet och tillbaka)	förstår funktionsprinciperna för den vanligaste hälsovårdsutrustning som används i perioperativ vård och gör dem klara för användning, behärskar användningen av olika tekniker för att lyfta och förflytta patienten i samarbete med den perioperativa arbetsgruppen (t.ex. från patientsängen till operationsbordet och tillbaka samt hjälpmedel som används i samband med dem)

	diatermiapparater, draganordningar, fotograferingsutrustning och digital fotografering)		
	assisterar vid påklädning av steril dräkt vid ingrepp, öppnar en steril förpackning och överräcker den utan att kontaminera produkten, assisterar i att skapa en steril miljö och arbetar aseptiskt under operationen	assisterar vid påklädning av steril dräkt vid ingrepp, öppnar en steril förpackning och överräcker den utan att kontaminera produkten, assisterar i att skapa en steril miljö och arbetar aseptiskt under operationen, grundar sin verksamhet på kunskap	assisterar vid påklädning av steril dräkt vid ingrepp, öppnar en steril förpackning och överräcker den utan att kontaminera produkten, assisterar i att skapa en steril miljö och arbetar aseptiskt under operationen, grundar sin verksamhet på ingående kunskap
	använder C-båge enligt strålskyddsanvisningar och arbetsplatsens instruktioner	använder C-båge enligt strålskyddsanvisningar och arbetsplatsens instruktioner	använder C-båge enligt strålskyddsanvisningar och arbetsplatsens instruktioner
Planering, genomförande och bedömning av patientens ställning under operationen som medlem i arbetsgruppen	känner till vilken betydelse patientens ställning under operationen har för en säker vård av patienten	placerar i samarbete med den perioperativa arbetsgruppen patienten i en bedövnings- och operationsställning som med tanke på den planerade bedövningen och åtgärden är ändamålsenlig och säker	placerar i samarbete med den perioperativa arbetsgruppen patienten i en som med tanke på den planerade bedövningen och operationen är ändamålsenlig och säkert, grunder sin verksamhet på sina kunskaper
	transporterar patienten till operationssalen på ett säkert sätt och lägger patienten säkert på rygg i samarbete med det perioperativa vårdteamet, assisterar med handledning i att lägga patienten i lämpliga operationsställningar och reserverar t operationsbord med tillhörande hjälpmedel enligt patientens behov	förbereder i samarbete med den perioperativa arbetsgruppen operationsbordet med tillhörande hjälpmedel enligt patientens vårdbehov, lägger patienten i den planerade operationsställningen med hjälp av kunskapsbasen i anatomi och fysiologi	använder ändamålsenligt operationsbordet samt de stöd, dynor och hjälpmedel som behövs för att placera patienten i operationsställningen, tillämpar kunskapsbasen i anatomi och fysiologi för att förhindra att ställningen ställer till problem för patienten
	beaktar betydelsen av olika renhetsgrader i arbetet	beaktar betydelsen av olika renhetsgrader i arbetet och grundar sin	beaktar betydelsen av olika renhetsgrader i arbetet och motiverar

		verksamhet på kunskap om hygienkrav	mångsidigt sin verksamhet på ingående kunskap om hygienkrav
--	--	-------------------------------------	---

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
2. Behärskande av den kunskap som ligger till grund för arbetet			
<i>Behärskande av den kunskap som styr vårdarbetet i den perioperativa vården och vårdmiljön</i>	tillämpar centrala kunskaper om perioperativ vård i de vanligaste vårdsituationerna	följer verksamhetsenhetens anvisningar i olika skeden av den perioperativa vårdprocessen och baserar konsekvent sin verksamhet på kunskaper som styr vårdarbetet	arbetar i olika skeden av den perioperativa vårdprocessen och i föränderliga situationer självständigt inom sitt eget ansvarsområde och som medlem i arbetsgruppen, utnyttjar vid handledning av patienter mångsidigt den kunskap som ligger som grund för vårdarbetet
	använder sig i sitt arbete av kunskap om verkningarna och skadeverkningarna av strålning och skyddar sig själv och patienten	grundar sin verksamhet på kunskap om skadeverkningarna av strålning och skyddar sig själv och patienten	grundar sin verksamhet på ingående kunskap om skadeverkningarna av strålning och säkerställer strålskyddet för de personer som är med i vårdsituationen

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
4. Nyckelkompetenser för livslångt lärande			
<i>Lärande och problemlösning</i>	tar emot och ger saklig respons samt utvecklar sin verksamhet på basis	tar emot och ger saklig respons samt utvecklar sin verksamhet på basis	skaffar, strukturerar och utvärderar information samt tillämpar det

	av erhållen respons utvärderar sitt eget lärande och kunnande	av erhållen respons, utvärderar sitt eget lärande och kunnande samt begär handledning vid behov	tidigare inlärd i föränderliga arbetsituationer, identifierar sina starka sidor och sina utvecklingsbehov, ger respons och föreslår konstruktiva lösningsalternativ och begär handledning vid behov
	handlar enligt givna vårdföreskrifter som medlem i den perioperativa arbetsgruppen och känner närvårdarens ansvarsområde	uppfattar sitt arbete som en helhet och handlar ändamålsenligt och smidigt i situationer och vårdprocesser som dagligen upprepas inom det perioperativa arbetet, identifierar möjligheterna och gränserna för det egna kunnandet	uppfattar sitt arbete som en helhet och handlar ändamålsenligt och smidigt i föränderliga situationer i olika skeden av den perioperativa vårdprocessen, identifierar möjligheterna och gränserna för det egna kunnandet
Interaktion och samarbete	använder som medlem i arbetsgruppen arbetsenhetens data- och kommunikationsutrustning inom närvårdarens ansvarsområde enligt arbetsenhetens instruktioner och iakttar datasekretess i kommunikationen	använder arbetsenhetens data- och kommunikationsutrustning inom ansvarsområdet för närvårdarens arbete enligt arbetsenhetens instruktioner och iakttar datasekretess i kommunikationen	förstår vilken betydelse data- och kommunikationsutrustningen har i patientens vård, använder arbetsenhetens data- och kommunikationsutrustning ändamålsenligt inom ansvarsområdet för närvårdarens arbete enligt arbetsenhetens instruktioner samt iakttar datasekretess i kommunikationen
	arbetar som medlem i en multiprofessionell arbetsgrupp eller ett multiprofessionellt team enligt de verksamhetsprinciper som godkänts i arbetsgemenskapen	arbetar aktivt och ansvarsfullt som medlem i en multiprofessionell arbetsgrupp eller ett multiprofessionellt team enligt de verksamhetsprinciper som godkänts i arbetsgemenskapen	arbetar aktivt och ansvarsfullt som medlem i en multiprofessionell arbetsgrupp eller i ett team samt tillsammans med intressenterna, agerar enligt de verksamhetsprinciper som godkänts i arbetsgemenskapen och är saklig i konfliktsituationer

Yrkesetik	iakttar principerna om respekt för patientens människovärde och principerna för säkerhet i den perioperativa vården	beaktar den perioperativa arbetsgemenskapens värdegrund och målsättningar och följer de yrkesetiska förhållningsreglerna och handlar utan att ta risker	beaktar den perioperativa arbetsgemenskapens värdegrund och målsättningar och följer de yrkesetiska förhållningsreglerna samt handlar ansvarsfullt och utan att ta risker
Hälsa, säkerhet och funktionsförmåga	arbetar enligt författningarna och bestämmelserna för vårdarbete och iakttar arbetsplatsens föreskrifter för arbetshälsa och arbetarskydd (gas-, el-, strål- och brandsäkerhetsföreskrifter)	arbetar enligt författningarna, bestämmelserna, arbetshälsa- och arbetarskyddsföreskrifterna för vårdarbete (gas-, el-, strål och brandsäkerhetsföreskrifter) samt grundar sin verksamhet på kunskap	arbetar enligt författningarna, bestämmelserna, arbetshälsa- och arbetarskyddsföreskrifterna för vårdarbete (gas-, el-, strål och brandsäkerhetsföreskrifter) samt grundar sin verksamhet på ingående kunskap
	har i sitt arbete omsorg om den personliga hygien, använder ändamålsenliga arbetskläder och erforderlig arbetsskyddsutrustning	använder ändamålsenliga arbetskläder och erforderlig arbetsskyddsutrustning, avvärjer de hälsofaror och -olägenheter som arbetet förorsakar (fysikaliska, kemiska och biologiska) och upprätthåller för sin del ett gott klimat på arbetsplatsen	använder ändamålsenliga arbetskläder och erforderlig arbetsskyddsutrustning, avvärjer de hälsofaror och -olägenheter som arbetet förorsakar (fysikaliska, kemiska och biologiska), upprätthåller för sin del ett gott klimat på arbetsplatsen och identifierar faktorer som inverkar skadligt på arbetsklimatet
	känner till apparaternas säkerhetsmärkning (CE-märkning) och använder apparaterna enligt bruks- och säkerhetsanvisningarna, handlar som medlem i arbetsgruppen i en risksituation och anmäler apparatfel och risksituationer	känner till apparaternas säkerhetsmärkning (CE-märkning) och använder apparaterna enligt bruks- och säkerhetsanvisningarna, handlar ändamålsenligt i en risksituation och anmäler apparatfel och risksituationer	känner till apparaternas säkerhetsmärkning (CE-märkning) och använder apparaterna enligt bruks- och säkerhetsanvisningarna, handlar ändamålsenligt i en risksituation och anmäler apparatfel och risksituationer, grundar sin verksamhet på kunskap
	förebygger farliga situationer som gäller	förebygger farliga situationer som gäller	förebygger farliga situationer som gäller

	apparatsäkerheten	apparatsäkerheten och grundar sin verksamhet på kunskap	apparatsäkerheten och grundar sin verksamhet på ingående kunskap
	identifierar märkningar av gasbehållare (O ₂ , kväveoxidul och övriga specialgaser) och hanterar gasflaskor på ett säkert sätt (medicinskt syre)	identifierar märkningar av gasbehållare (O ₂ , kväveoxidul och övriga specialgaser) och hanterar gasflaskor på ett säkert sätt (medicinskt syre)	identifierar märkningar av gasbehållare (O ₂ , kväveoxidul och övriga specialgaser) och hanterar gasflaskor på ett säkert sätt (medicinskt syre)
	arbetar ergonomiskt riktigt vid flyttning och lyftning av patienten samt vid stödjande av patientens ställning för bedövning i samarbete med arbetsgruppens medlemmar, beaktar patientsäkerheten	arbetar ergonomiskt riktigt i en perioperativ vårdmiljö och beaktar patientsäkerheten, grundar sina avgöranden på kunskap	arbetar ergonomiskt riktigt i en perioperativ vårdmiljö och utnyttjar patientens resurser och hjälpmedel, beaktar arbetsgruppens övriga medlemmar och patientsäkerheten, grundar sina avgöranden på ingående kunskap
	känner till de olika sätt som smitta sprids på, skyddar sig själv och patienten mot smitta (personlig hygien, handhygien och användning av skyddshandskar, aseptiskt arbetssätt och hantering av använda vårdredskap)	beaktar smittoriskerna i perioperativt vårdarbete, skyddar sig själv och patienten mot smitta på ett ändamålsenligt sätt	skyddar sig själv och patienten mot smitta på ett ändamålsenligt sätt i en perioperativ vårdmiljö, grundar sitt agerande på sin ingående kunskap om betydelsen av att skydda sig
	ger första hjälpen och grundläggande återupplivning samt tidig defibrillering	ger första hjälpen och grundläggande återupplivning samt tidig defibrillering	ger första hjälpen och grundläggande återupplivning samt tidig defibrillering
	har omsorg om sin arbetsförmåga, säkerhet, arbetstrivsel och hälsa	har omsorg om sin arbetsförmåga och säkerhet samt främjar sin arbetstrivsel och hälsa	har omsorg om sin arbetsförmåga och säkerhet samt främjar sin arbetstrivsel och hälsa och grundar detta på kunskap

Sätt att visa yrkesskickligheten

Den studerande påvisar sitt kunnande i examensdelen "Perioperativ vård" i ett yrkesprov genom att arbeta med närvårdarens arbetsuppgifter på en operationsavdelning, kirurgisk avdelning eller en dagkirurgisk klinik eller vid hälsocentraler där det görs mindre operativa ingrepp. Omfattningen av arbetet är tillräcklig för att det kunnande som påvisas ska täcka de i examensgrunderna angivna kraven på yrkesskicklighet, föremålen för bedömning och bedömningskriterierna.

Examensdelens bedömning grundar sig på den yrkesskicklighet och det kunnande som studerande redovisat i yrkesprov.

Beskrivning av yrkesprovet

I yrkesprovet för examensdelen "Perioperativt arbete" utför en studerande som medlem av en arbetsgrupp uppgifter som hör till närvårdare i perioperativa verksamhetsmiljöer.

Studerande ska göra upp en skriftlig plan för yrkesprovet. I planen ska studerande beskriva det egna arbetet och hur det centrala kunnandet framkommer i yrkesprovet.

Lärare har ansvar för att klargöra om den studerande har några inlärningssvårigheter eller andra hinder för att visa sitt kunnande. Dessa bör beaktas då yrkesprovet planeras så att studerande har möjlighet att påvisa sitt kunnande.

Yrkesprovet utförs om möjligt i en professionell miljö och studerande förutsätts arbeta enligt rådande arbetsskift på arbetsplatsen. Om detta inte går att genomföra bör yrkesprovet genomföras i en miljö som så långt möjligt liknar en professionell miljö.

Ansvarsfördelning för planering och genomförande av yrkesprov

Ålands yrkesgymnasium har huvudansvar för planering och genomförande av yrkesprov. Yrkesgymnasiet har också ansvar för att yrkesrådet får vederbörlig information och att undervisningspersonal och handledare på arbetsplatsen får kunskap om regelverk för yrkesprov.

Yrkesrådet ska godkänna yrkesprovets utformning och bedömningen av yrkesproven som ingår i läroplanen. Yrkesrådet ska också övervaka att yrkesproven sker enligt regelverk. Yrkesrådet behandlar rättelseyrkande och besvär över bedömning av yrkesprov. Yrkesrådets ordförande undertecknar yrkesprovsbetyget.

Lärare har ansvar för att informera studerande och arbetsplatsens handledare om yrkesproven och hur de bedöms. Lärare har ansvar för att yrkesprovet är så utformat att det motsvarar läroplanens mål och kravnivå för kunnande och yrkesskicklighet. Lärare kan neka studerande att delta i yrkesprov om läraren bedömer att studerande inte har tillräcklig yrkesskicklighet att avlägga provet med godkänd bedömning. Lärare deltar i utvärderingssamtalet och beslutar om bedömning av yrkesprov tillsammans med arbetsplatshandledare.

Arbetsplatsens handledare deltar i planering av yrkesprov. Handledaren har ansvar för att studerande under perioden lärande i arbete uppnår ett sådant kunnande att de klarar yrkesprovets kravnivå. Handledaren deltar i utvärderingssamtalet och beslutar om bedömning av yrkesprov tillsammans med läraren.

Studerande ska inhämta information och kunskap om de krav på yrkesskicklighet som läroplanen förutsätter. Studerande har också ansvar för att göra sig förtrogen med yrkesprovets utformning och bedömningskriterier. Studerande bestämmer tidpunkt för yrkesprov tillsammans med lärare och arbetsplatsens handledare. Studerande ska bedöma sitt eget kunnande och delta i utvärderingssamtalet.

Bedömning av yrkesprovet

De lärare och arbetshandledare som bedömer yrkesproven ska vara sakkunniga inom området. Bedömningen ska ske utifrån de mål och bedömningskriterier som är fastställda för examensdelen.

Bedömarna ska dokumentera och motivera sin bedömning på en fastställd blankett.

2.3.3 Genomförande av immobilisationsvård

Den studerande ska åtminstone avlägga de examensdelar som är obligatoriska för alla "Stöd för utveckling och handledning", "Vård och omsorg" och "Stöd för rehabilitering", med godkänd bedömning innan studerande påbörjar studierna i denna valbara examensdel.

Krav på yrkesskicklighet

Den studerande kan

- i servicesystemet inom social- och hälsovårdsbranschen arbeta inom sitt ansvarsområde i vårdkedjan för en patient som behöver immobiliseringsbehandling
- som medlem av ett multiprofessionellt team planera, genomföra och utvärdera vårdprocessen för en patient som behöver immobiliseringsbehandling
- för patienten och skadeområdet trygga en ställning som anatomiskt och fysiologiskt optimalt stöder läknings- och rehabiliteringsprocessen
- observera och handleda patienten i olika skeden av åtgärden
- handleda patienten så att han/hon får färdigheter i verksamhet som främjar egenvården (förebyggande av komplikationer, rehabilitering, funktionsförmåga)
- ha omsorg om vårdmiljön och se till att vårdutrustningen reserveras och är i funktionsdugligt skick
- aseptisk verksamhet vid behandling av huden och sår i frakturområdet
- hantera olika förbands- och kompletterande material som behövs vid behandling av patienten
- assistera vid reposition av luxationer och frakturer i patientens mellanhandsben och fingrar samt lägga de immobiliseringsförband som behövs
- lägga ett immobiliseringsförband på en patients typfraktur i strålbenet och assistera vid reposition av en Smiths fraktur och en fraktur i överarmen
- assistera vid behandling av en patient med brutet skenben och vid reposition av frakturen
- genomföra immobiliseringsbehandling av följande frakturer med god ställning hos en patient:
 - scafoideumfrakturer och övriga frakturer i handledsområdet
 - underarmsfrakturer
 - frakturer på mellanhandsben
 - finger- och tumfrakturer
 - frakturer vid vrist- och häloområdet
 - frakturer på underbens- och knäområdet
 - fotblads- och tåfrakturer
- klyva ett traditionellt kalkgips i en behandlingssituation och göra en behandlingsöppning i ett helgips, dvs. ett gipsfönster
- använda samt underhålla apparater och instrument för att avlägsna olika slags gips
- tillverka en avlastningssko som hör till immobiliseringsbehandlingen för en patient med trycksår på de nedre extremiteterna (patienten har diabetes mellitus eller en ischemisk sjukdom) och handleda patienten i dess användning
- reservera och reglera hjälpmedel som gör det möjligt för patienten att röra sig och

- handleda patienten i användning av dem
- använda bildtagningsapparat i samband med immobiliseringsbehandling och spara bilderna i patientinformationssystemet
 - i sitt arbete dra nytta av kunskap om människans anatomi och fysiologi, skador i stöd- och rörelseorganen, diagnostik, frakturtyper och behandlingsprinciperna för dem, läkning, vård och behandling och komplikationsrisker i samband med behandlingen samt kan i sitt arbete använda branschens terminologi (de vanligaste frakturernas namn även på latin)
 - i sitt arbete dra nytta av kunskap om förbands-, polstrings- och stödmaterial som används vid gipsning och om olika slags stödtekniker (ortoser) och om viloskenor samt om apparater och kan även ge handledning i hur de ska användas
 - agera med iakttagande av yrkesetiken
 - i sitt arbete främja hälsa, säkerhet, funktionsförmåga och arbetshälsa
 - en ergonomisk verksamhet

Bedömning av kunnandet

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
1. Behärskande av arbetsprocessen			
<i>Verksamhet vid vård av en patient som behöver immobiliseringsbehandling och i service-systemet</i>	agerar i enlighet med sitt ansvarsområde och patientinriktat vid vård av en patient i servicesystemet, men behöver tidvis handledning	agerar i enlighet med sitt ansvarsområde och patientinriktat vid vård av en patient i servicesystemet	agerar aktivt och patientinriktat inom sitt ansvarsområde vid vård av en patient och drar nytta av sakkunskapen i det multiprofessionella teamet och servicesystemet
<i>Planering, genomförande, utvärdering och handledning inom närvårdarens ansvarsområde av vårdprocessen för en patient som kommer till immobilise-</i>	gör observationer om patientens hälsotillstånd i mottagnings-situationen, konstaterar vårdbehovet och förbereder åtgärden, placerar patienten och det skadade området i en optimal ställning, samlar de redskap som behövs vid åtgärden, men behöver tidvis handledning i det, har	gör observationer om patientens hälsotillstånd i mottagnings-situationen, konstaterar vårdbehovet och förbereder åtgärden, placerar patienten och det skadade området i en optimal ställning, samlar de material och redskap som används vid åtgärden, har på ett tryggt sätt omsorg om	gör observationer om patientens hälsotillstånd i mottagnings-situationen, konstaterar vårdbehovet och förbereder åtgärden med beaktande av förändringar i patientens hälsotillstånd och patientens individuella behov, placerar patienten och det skadade området i

rings- behandling	som medlem i arbetsgruppen omsorg på ett tryggt sätt om observation, vård och handledning av patienten och om nedtecknande av vården	observation, vård och handledning av patienten och om nedtecknande av vården inom närvårdarens ansvarsområde	en optimal ställning och undviker tilläggsskador, samlar de material och redskap som används vid åtgärden så att de smidigt kan användas, har på ett tryggt sätt omsorg om observation, vård och handledning av patienten och om dokumentation av vården inom närvårdarens ansvarsområde
Resultatrik och kvalitativ verksamhet med beaktande av hållbar utveckling	beaktar vid genomförande av behandlingen det erforderliga vårdmaterialets mängd och kvalitet, agerar med iakttagande av principerna för hållbar utveckling, men behöver tidvis handledning.	beaktar vid genomförande av behandlingen utgående från enskilda patienter vårdmaterialets användningsändamål, hållbarhet, mängd och kvalitet, agerar med iakttagande av principerna för hållbar utveckling och är medveten om åtgärdens kostnadseffekter och kvalitetskriterier	beaktar vid genomförande av behandlingen utgående från enskilda patienter vårdmaterialets användningsändamål, hållbarhet, mängd och kvalitet, främjar med sin verksamhet att principerna för hållbar utveckling förverkligas och grundar sin verksamhet på kunskap, agerar självständigt enligt kvalitetskriterierna och beaktar ekonomiska faktorer

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
2. Behärskande av arbetsmetoder, -redskap och -material			
Professionell interaktion	agerar sakligt och vänligt i interaktion med patienten och handleder hen i olika skeden av åtgärden och i hemvård och fortsatt vård (förebyggande av komplikationer, rehabilitering, upprätthållande av funktionsförmågan)	agerar i interaktion med patienten och handleder hen sakligt, individuellt och uppmuntrande i olika skeden av åtgärden, handleder patienten i verksamhet som främjar egenvård (förebyggande av komplikationer, rehabilitering, upprätthållande av funktionsförmågan) och i hemvård och fortsatt vård	agerar i interaktion med patienten och handleder hen sakligt, individuellt och uppmuntrande i olika skeden av åtgärden och så att patienten känner sig trygg, handleder patienten i verksamhet som främjar egenvård (förebyggande av komplikationer, rehabilitering, upprätthållande av funktionsförmågan), handleder i hemvård och säkerställer kontinuiteten i vården
Granskning och upprätthållande av funktionsberedskapen i arbetsmiljön	underhåller den utrustning som behövs vid immobiliseringsbehandlingen och granskar vårdmiljön, men behöver tidvis handledning	granskar, kompletterar, rengör och underhåller den utrustning som behövs vid immobiliseringsbehandlingen och granskar vårdmiljön självständigt	sköter ansvarsfullt och på det sätt situationen kräver vårdmiljön samt kompletterar, rengör och underhåller den utrustning som behövs vid immobiliseringsbehandling och bedömer behovet av rengöring efter specialsituationer
Att genomföra olika slags immobiliseringsbehandlingar och/eller assistera vid dem inom närvårdarens ansvarsområde	assisterar på ett tryggt sätt vid repositioner av luxationer och frakturer i patientens mellanhandsben och fingrar, lägger erforderliga immobiliseringsförband. agerar som medlem i en arbetsgrupp, men behöver tidvis handledning	assisterar på ett tryggt sätt vid repositioner av luxationer och frakturer i patientens mellanhandsben och fingrar, lägger erforderliga immobiliseringsförband	assisterar på ett tryggt sätt vid repositioner av luxationer och frakturer i patientens mellanhandsben och fingrar, lägger erforderliga immobiliseringsförband

	lägger på ett tryggt sätt immobiliseringsförband på en patients typfraktur i strålbenet (radius) och assisterar vid repositioner av Smiths fraktur och en fraktur i överarmen (humerus), verkar som medlem i en arbetsgrupp, men behöver tidvis handledning	lägger på ett tryggt sätt immobiliseringsförband på en patients typfraktur i strålbenet (radius) och assisterar vid repositioner av Smiths fraktur och en fraktur i överarmen (humerus)	lägger på ett tryggt och självständigt sätt immobiliseringsförband på en patients typfraktur i strålbenet (radius) och assisterar vid repositioner av Smiths fraktur och fraktur i överarmen (humerus)
	assisterar på ett tryggt sätt vid immobiliserings-behandling och vid reposition av en patient med brutet skenben, verkar som medlem i en arbetsgrupp, men behöver tidvis handledning	Assisterar på ett tryggt sätt vid immobiliserings-behandling och vid reposition av en patient med brutet skenben	assisterar på ett tryggt och självständigt sätt vid immobiliserings-behandling och vid reposition av en patient med brutet skenben
	genomför på ett tryggt sätt immobiliserings-behandling av följande frakturer i gott läge: scafoideumfrakturer och övriga frakturer i handledsområdet, underarmsfrakturer (antebrachium), överarmsfrakturer (humerus), frakturer på mellanhandsbenen (metacarpal), finger- och tumfrakturer, frakturer vid vristområdet, frakturer på underbens-, knä- och hälområdet, fotblads- och tåfrakturer, verkar som medlem i en arbetsgrupp, men behöver tidvis handledning	genomför på ett tryggt sätt immobiliserings-behandling av följande frakturer i gott läge: scafoideumfrakturer och övriga frakturer i handledsområdet, underarmsfrakturer (antebrachium), överarmsfrakturer (humerus), frakturer på mellanhandsbenen (metacarpal), finger- och tumfrakturer, frakturer vid vristområdet, frakturer på underbens-, knä- och hälområdet, fotblads- och tåfrakturer	genomför på ett tryggt och självständigt sätt immobiliserings-behandling av följande frakturer i gott läge: scafoideumfrakturer och övriga frakturer i handledsområdet, underarmsfrakturer (antebrachium), överarmsfrakturer (humerus), frakturer på mellanhandsbenen (metacarpal), finger- och tumfrakturer, frakturer vid vristområdet, frakturer på underbens-, knä- och hälområdet, fotblads- och tåfrakturer

	<p>klyver på ett tryggt sätt ett traditionellt kalkgips i en behandlings-situation och gör en behandlingsöppning i ett helgips, dvs. ett gipsfönster och agerar aseptiskt vid vård av såret, men behöver tidvis handledning, använder och underhåller redskap, apparater och instrument som används för att avlägsna gips enligt anvisningarna</p>	<p>klyver på ett tryggt sätt ett traditionellt kalkgips i en behandlings-situation och gör en behandlingsöppning i ett helgips, dvs. ett gipsfönster och agerar aseptiskt vid vård av såret, använder och underhåller redskap, apparater och instrument som används för att avlägsna gips på eget initiativ enligt anvisningarna</p>	<p>klyver på ett tryggt sätt och självständigt ett traditionellt kalkgips i en behandlings-situation och gör en behandlingsöppning i ett helgips, dvs. ett gipsfönster med iakttagande av aseptiken, använder och underhåller redskap, apparater och instrument som används för att avlägsna gips på eget initiativ, självständigt och enligt anvisningarna</p>
	<p>tillverkar på ett tryggt sätt enligt anvisning en individuell och funktionell avlastningssko som hör till immobiliserings-behandlingen för en patient med trycksår på de nedre extremiteterna (patienten har diabetes mellitus eller en ischemisk sjukdom) och handleder patienten i dess användning, men behöver stöd i att ge handledning om hur den ska användas</p>	<p>tillverkar på ett tryggt sätt en individuell och funktionell avlastningssko som hör till immobiliserings-behandlingen för en patient med trycksår på de nedre extremiteterna (patienten har diabetes mellitus eller en ischemisk sjukdom) och ger patienten handledning i hur den ska användas</p>	<p>tillverkar på ett tryggt och självständigt sätt en individuell och funktionell avlastningssko som hör till immobiliserings-behandlingen för en patient med trycksår på de nedre extremiteterna (patienten har diabetes mellitus eller en ischemisk sjukdom) och ger självständigt patienten handledning i hur den ska användas</p>
<p>Patient-observation efter immobiliserings-behandling</p>	<p>observerar patientens hälsotillstånd efter åtgärden (allmäntillstånd, färgen på extremitetens perifera del, temperatur, känsla, svullnad, smärtförekomst, materialförändringar), antecknar observationerna i patientdokumenten inom närvårdarens ansvarsområde och informerar arbetsgruppen, men behöver tidvis handledning</p>	<p>observerar patientens hälsotillstånd efter åtgärden (allmäntillstånd, färgen på extremitetens perifera del, temperatur, känsla, svullnad, smärtförekomst, materialförändringar) och möter behovet av vård, antecknar observationerna i patientdokumenten inom närvårdarens ansvarsområde och säkerställer att vården fortsätter</p>	<p>observerar patientens hälsotillstånd efter åtgärden (allmäntillstånd, färgen på extremitetens perifera del, temperatur, känsla, svullnad, smärtförekomst, materialförändringar) och möter behovet av vård, antecknar självständigt observationerna i patientdokumenten inom närvårdarens ansvarsområde och säkerställer kontinuiteten i vården</p>

	observerar och behandlar patientens smärta inom närvårdarens ansvarsområde, för anteckningar om smärtbehandlingen och följer med effekten av behandlingen, men behöver tidvis handledning	observerar och behandlar patientens smärta inom närvårdarens ansvarsområde, för anteckningar om smärtbehandlingen och följer med effekten av behandlingen	observerar och behandlar individuellt patientens smärta inom närvårdarens ansvarsområde, för anteckningar om smärtbehandlingen och följer självständigt med effekten av behandlingen
Val och användning av behandlingsmaterial och redskap vid immobiliseringsbehandling Underhåll av redskap och apparater	väljer de vanligaste material och redskap som används vid immobiliseringsbehandling och kan använda, hantera och underhålla dem på ett korrekt och säkert sätt, men behöver tidvis handledning, använder gipssågen på ett säkert sätt	väljer de vanligaste material och redskap som används vid immobiliseringsbehandling med beaktande av deras egenskaper, använder, hanterar och underhåller redskapen på ett korrekt och säkert sätt, använder gipssågen på ett säkert sätt och är medveten om riskerna med att använda sågen	väljer de material som används i gips- och stödtekniker med beaktande av deras egenskaper och det material som bäst lämpar sig med tanke på läkning av skadan, använder material på ett säkert sätt samt underhåller självständigt de redskap och apparater som hen använt, använder gipssågen på ett säkert sätt och behärskar intervallservicen av gipssågen: rengöring, byte av sågblad och dammsugarpåse
Beaktande av hälsa, säkerhet och funktionsförmåga Reservering, reglering och handledning i användning av rörelsehjälpmedel	använder hjälpmedelstjänster i sitt arbete och handleder patienten till dessa tjänster	använder hjälpmedelstjänster i sitt arbete och handleder på ett adekvat sätt patienten till dessa tjänster	använder hjälpmedelstjänster i sitt arbete och handleder patienten till de hjälpmedelstjänster som kommunen, centralsjukhusdistriktet och privata serviceproducenter erbjuder på arbetsorten
	reglerar patientens kryckkäppar till rätt längd och handleder patienten att använda dem med beaktande av den rörlighet och belastning som ett stövelgips tillåter	reglerar patientens kryckkäppar till rätt längd och handleder patienten att använda dem med beaktande av den rörlighet och belastning som ett stövelgips tillåter och identifierar behovet av övriga hjälpmedel i anslutning till	reglerar kryckkäpparna till rätt längd och handleder patienten att använda dem med beaktande av den rörlighet och belastning som ett stövelgips tillåter, identifierar behovet av övriga hjälpmedel i anslutning till immobiliserings-

		immobiliserings- behandlingen	behandlingen, handleder patienten till en sakkunnig för en individuell bestämning av hjälpmedlet
Användning av ortoser och viloskenor samt handledning	använder olika slags ortoser och viloskenor i sitt arbete och handleder patienten i hur de ska användas, men behöver tidvis handledning	använder olika slags ortoser och viloskenor i sitt arbete och handleder patienten i hur de ska användas samt beaktar deras användningsändamål	använder i sitt arbete olika slags ortoser och viloskenor och beaktar deras användningsändamål och egenskaper, handleder på ett kunnigt och informativt sätt patienten i hur de ska användas
Användning av informations-teknologi i arbetet och bildtagning	drar i sitt arbete nytta av informations-teknologi och använder digitala kameror, men behöver tidvis handledning	drar i sitt arbete nytta av informations-teknologi och använder digitala kameror. behärskar bildtagning av det objekt som ska fotograferas	drar i sitt arbete nytta av informations-teknologi och använder digitala kameror, behärskar bildtagning av det objekt som ska fotograferas och använder smidigt ett bildbehandlings-program
Dokumentering	antecknar korrekta termer (även latinska namn på frakturer) och använder uppgifterna i patientdokumenten, men behöver tidvis handledning	antecknar korrekta termer (även latinska namn på frakturer) och använder uppgifterna i patientdokumenten så att kontinuiteten och tryggheten i patientens vård främjas	antecknar självständigt korrekta termer (även latinska namn på frakturer) och använder uppgifterna i patientdokumenten så att kontinuiteten och tryggheten i patientens vård främjas

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
3. Behärskande av den kunskap som ligger till grund för arbetet			
Behärskande av kunskapsbasen	drar i sitt arbete nytta av kunskap om de förändringar i kroppens uppbyggnad,	drar i sitt arbete nytta av kunskap om de förändringar i kroppens uppbyggnad,	drar i sitt arbete nytta av kunskap om de förändringar i kroppens uppbyggnad,

<i>om människans stöd- och rörelseorgan och deras uppbyggnad, funktion, diagnostik, skador och frakturtyper och deras behandlingsprinciper, läkning och behandlingsrelaterade komplikationer samt förebyggande av dem</i>	verksamhet, läkningsprocess och behandling som olika slags skador eller sjukdom förorsakar, följer avtalade behandlingsprinciper, men behöver tidvis handledning	verksamhet, läkningsprocess och behandling som olika slags skador eller sjukdom förorsakar, följer avtalade behandlingsprinciper och beaktar individuella särdrag	verksamhet, läkningsprocess och behandling som olika slags skador eller sjukdom förorsakar, följer avtalade behandlingsprinciper och handlar ändamålsenligt med beaktande av individuella särdrag, söker aktivt tilläggsinformation
<i>Behärskande av kunskapsbasen om egenskaper och användning av det material och de apparater som används vid gipsning och olika slags stödtekniker</i>	drar i sitt arbete nytta av kunskap om det material och de apparater som används vid gipsning och olika slags stödtekniker samt drar nytta av deras egenskaper	drar i sitt arbete nytta av kunskap om material och apparater som används vid gipsning och olika slags stödtekniker samt drar nytta av deras egenskaper, beaktar säkerhetsriskerna för patienten och vårdaren i sitt arbete	drar i sitt arbete mångsidigt nytta av kunskap om material och apparater som används vid gipsning och olika slags stödtekniker samt drar nytta av deras egenskaper, arbetar med beaktande av säkerhetsaspekterna utan att äventyra sin egen eller patientens säkerhet

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
4. Nyckelkompetenser för livslångt lärande			
<i>Lärande och problemlösning</i>	tar emot och ger sakligt respons samt utvecklar	tar emot och ger sakligt respons samt utvecklar	skaffar, strukturerar och utvärderar information

	sin verksamhet på basis av erhållen respons, utvärderar sitt eget lärande och kunnande	sin verksamhet på basis av erhållen respons, utvärderar sitt eget lärande och kunnande samt begär handledning vid behov	samt tillämpar det tidigare inlärd i föränderliga arbetsituationer, identifierar sina starka sidor och sina utvecklingsbehov, ger respons och föreslår konstruktiva lösningsalternativ och begär handledning vid behov
Interaktion och samarbete	arbetar som medlem i en multiprofessionell arbetsgrupp eller ett team enligt de verksamhetsprinciper som har godkänts i arbetsgemenskapen	arbetar aktivt och ansvarsfullt som medlem i en multiprofessionell arbetsgrupp eller ett team samt känner till de uppgifter och ansvarsområden som arbetsgruppens medlemmar har	arbetar aktivt och ansvarsfullt som medlem i en multiprofessionell arbetsgrupp eller ett team samt tillsammans med intressenterna, handlar sakligt i konfliktsituationer och känner till de uppgifter och ansvarsområden som arbetsgruppens medlemmar har
	använder som medlem i arbetsgruppen arbetsenhetens data- och kommunikationsutrustning inom närvårdarens ansvarsområde enligt arbetsenhetens instruktioner och iakttar datasekretess i kommunikationen	använder arbetsenhetens data- och kommunikationsutrustning inom ansvarsområdet för närvårdarens arbete sakligt och enligt arbetsenhetens instruktioner samt iakttar datasekretess i kommunikationen	förstår vilken betydelse data- och kommunikationsutrustningen har i patientens vård, använder arbetsenhetens data- och kommunikationsutrustning inom ansvarsområdet för närvårdarens arbete enligt instruktionen samt iakttar datasekretess i kommunikationen
Yrkesetik	känner sitt ansvarsområde och arbetar som medlem i arbetsgruppen enligt yrkesetiska anvisningarna	beaktar i sin verksamhet arbetsgemenskapens värdegrund, målsättningar och yrkesetiska förhållningsregler samt handlar ansvarsfullt utan att ta risker	beaktar i sin verksamhet arbetsgemenskapens värdegrund, målsättningar och yrkesetiska förhållningsregler, tar för sin del ansvar för en god vård av patienterna och handlar utan att ta risker
Hälsa. säkerhet	arbetar enligt	arbetar enligt	arbetar enligt

och funktionsförmåga	författningarna och föreskrifterna för vård, använder ändamålsenliga arbetskläder och nödvändig arbetskyddsutrustning samt är medveten om risker som är förenade med verksamheten, följer arbetsplatsens arbetarskyddsföreskrifter (t.ex. gas-, el-, strålnings- och brandsäkerhetsföreskrifter) och övriga anvisningar för risksituationer	arbetarskydds-föreskrifterna (t.ex. gas-, el-, strålnings- och brandsäkerhetsföreskrifter), använder ändamålsenliga arbetskläder och nödvändig arbetskyddsutrustning samt avvärjer hälsofaror och -olägenheter som arbetet förorsakar (fysikaliska, kemiska och biologiska)	arbetarskydds-föreskrifterna (t.ex. gas-, el-, strålnings- och brandsäkerhetsföreskrifter) och grundar sin verksamhet på sina kunskaper, använder ändamålsenliga arbetskläder och nödvändig arbetskyddsutrustning, avvärjer hälsofaror och -olägenheter som arbetet förorsakar (fysikaliska, kemiska och biologiska)
	har omsorg om sin funktionsförmåga, säkerhet, arbetstrivsel och hälsa	har omsorg om sin funktionsförmåga och säkerhet samt främjar sin arbetstrivsel och hälsa	har omsorg om sin funktionsförmåga och säkerhet samt främjar sin arbetstrivsel och hälsa, har ingående kunskap om deras betydelse
	använder britsar för undersökning och vård samt rörelsehjälpmedel på ett ergonomiskt korrekt sätt, använder ergonomiskt korrekta och säkra arbetssätt, patientförflyttningstekniker och -redskap, beaktar patientsäkerheten samt förebygger olyckor och skador som förorsakas av arbetet	använder patientförflyttningstekniker och -redskap, brisar för undersökning och vård samt rörelsehjälpmedel på ett säkert och ergonomiskt korrekt sätt, tillämpar ergonomiska arbetssätt, beaktar patientsäkerheten samt förebygger olyckor och skador som förorsakas av arbetet	arbetar ergonomiskt korrekt och genomför patientförflyttningar säkert, planmässigt och ändamålsenlig, använder säkert och funktionellt britsar för undersökning och vård samt rörelsehjälpmedel, beaktar patientsäkerheten samt utvecklar den ergonomiska funktionaliteten i arbetsmiljön
	beaktar smittoriskerna i vårdsituationer, skyddar sig själv och patienten mot smitta (personlig hygien, handhygien och användning av skyddshandskar, aseptiskt arbetssätt och hantering av använda vårdredskap)	beaktar smittoriskerna vid vårdsituationer, skyddar sig själv och patienten ändamålsenligt mot smitta	skyddar sig själv och patienten mot smitta på ett ändamålsenligt sätt, ger handledning i och motiverar betydelsen av att skydda sig
	handlar enligt	handlar enligt	förebygger hotfulla

	arbetsenhetens säkerhetsföreskrifter vid möte med en våldsam klient och skyddar sig själv vid behov	arbetsplatsens säkerhetsföreskrifter och arbetsenhetens praxis vid möte med våldsam klient och skyddar sig själv vid behov	våldssituationer som medlem i arbetsgruppen, handlar enligt föreskrifterna och skyddar sig själv och andra vid behov samt begär extra hjälp vid behov
--	---	--	---

Sätt att visa yrkesskickligheten

Den studerande påvisar sitt kunnande i examensdelen "Genomförande av immobiliseringsvård" i ett yrkesprov genom att arbeta i närvårdarens arbetsuppgifter på en jourpoliklinik inom specialistsjukvården, på en operationsavdelning, kirurgisk eller ortopedisk avdelning eller på en dagkirurgisk klinik. Omfattningen av arbetet är tillräcklig för att det kunnande som påvisas ska täcka de i examensgrunderna angivna kraven på yrkesskicklighet, föremålen för bedömning och bedömningskriterierna.

Examensdelens bedömning grundar sig på den yrkesskicklighet och det kunnande som studerande redovisat i yrkesprov.

Beskrivning av yrkesprovet

I yrkesprovet för examensdelen "Genomförande av immobiliseringsvård" ut en studerande som medlem av en arbetsgrupp uppgifter som här till närvårdare i verksamhetsmiljöer som utför immobiliseringsvård.

Studerande ska göra upp en skriftlig plan för yrkesprovet. I planen ska studerande beskriva det egna arbetet och hur det centrala kunnandet framkommer i yrkesprovet.

Lärare har ansvar för att klargöra om den studerande har några inlärningssvårigheter eller andra hinder för att visa sitt kunnande. Dessa bör beaktas då yrkesprovet planeras så att studerande har möjlighet att påvisa sitt kunnande.

Yrkesprovet utförs om möjligt i en professionell miljö och studerande förutsätts arbeta enligt rådande arbetsskift på arbetsplatsen. Om detta inte går att genomföra bör yrkesprovet genomföras i en miljö som så långt möjligt liknar en professionell miljö.

Ansvarsfördelning för planering och genomförande av yrkesprov

Ålands yrkesgymnasium har huvudansvar för planering och genomförande av yrkesprov. Yrkesgymnasiet har också ansvar för att yrkesrådet får vederbörlig information och att undervisningspersonal och handledare på arbetsplatsen får kunskap om regelverk för yrkesprov.

Yrkesrådet ska godkänna yrkesprovets utformning och bedömningen av yrkesproven som ingår i läroplanen. Yrkesrådet ska också övervaka att yrkesproven sker enligt regelverk. Yrkesrådet behandlar rättelseyrkande och besvär över bedömning av yrkesprov. Yrkesrådets ordförande undertecknar yrkesprovsbetyget.

Lärare har ansvar för att informera studerande och arbetsplatsens handledare om yrkesproven och hur de bedöms. Lärare har ansvar för att yrkesprovet är så utformat att det motsvarar läroplanens mål och kravnivå för kunnande och yrkesskicklighet. Lärare kan neka studerande att delta i yrkesprov om läraren bedömer att studerande inte har tillräcklig yrkesskicklighet att avlägga provet med godkänd bedömning. Lärare deltar i utvärderingssamtalet och beslutar om bedömning av yrkesprov tillsammans med arbetsplatshandledare.

Arbetsplatsens handledare deltar i planering av yrkesprov. Handledaren har ansvar för att studerande under perioden lärande i arbete uppnår ett sådant kunnande att de klarar yrkesprovets kravnivå. Handledaren deltar i utvärderingssamtalet och beslutar om bedömning av yrkesprov tillsammans med läraren.

Studerande ska inhämta information och kunskap om de krav på yrkesskicklighet som läroplanen förutsätter. Studerande har också ansvar för att göra sig förtrogen med yrkesprovets utformning och bedömningskriterier. Studerande bestämmer tidpunkt för yrkesprov tillsammans med lärare och arbetsplatsens handledare. Studerande ska bedöma sitt eget kunnande och delta i utvärderingssamtalet.

Bedömning av yrkesprovet

De lärare och arbetshandledare som bedömer yrkesproven ska vara sakkunniga inom området. Bedömningen ska ske utifrån de mål och bedömningskriterier som är fastställda för examensdelen.

Bedömarna ska dokumentera och motivera sin bedömning på en fastställd blankett.

2.3.4 Främjande av den mentala hälsan hos barn och unga

Den studerande ska åtminstone avlägga de examensdelar som är obligatoriska för alla "Stöd för utveckling och handledning", "Vård och omsorg" och "Stöd för rehabilitering", med godkänd bedömning innan studerande påbörjar studierna i denna valbara examensdel.

Krav på yrkesskicklighet

Den studerande kan

- utnyttja kunskapsbasen inom den egna branschen i arbetet med barn och unga och söka ny kunskap
- interagera med barn och unga och deras närstående så att det stöder barnens och de ungas utveckling
- arbeta enligt de yrkesetiska principerna inom social- och hälsovårdsbranschen
- identifiera och främja faktorer som skyddar en sund tillväxt, utveckling, rehabilitering och välfärd och förebygga faktorer som äventyrar dessa
- samarbeta med olika familjer enligt principerna för partnerskap inom fostran
- planera, genomföra och utvärdera vård, fostran och rehabilitering av barn eller unga tillsammans med arbetsgruppen och tillsammans med barnet eller den unga personen i fråga och hans familj
- använda arbetsmetoderna tidigt stöd och särskilt stöd
- delta i arbetet i en arbetsgrupp inom sitt eget ansvarsområde
- som medlem i en mångprofessionell arbetsgrupp planera och genomföra verksamhet som stöder välbefinnandet och funktionsförmågan hos barn eller unga samt följa givna anvisningar
- samverka med nätverk för barn och unga
- handleda och stödja barn och unga och deras familjer när det gäller att upprätthålla och främja välbefinnandet och funktionsförmågan på det psykiska och sociala planet och hänvisa dem till tjänster som behövs
- följa principerna inom barnskyddet och beakta betydelsen av anmälningsskyldigheten
- lösa överraskande situationer och agera professionellt i utmanande situationer
- utvärdera sitt eget arbete och utveckla det på basis av den respons hen fått
- sköta sin arbetshälsa, ergonomi och arbetssäkerhet och främja dessa

Bedömning av kunnandet

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
1. Behärskande av arbetsprocessen			
<i>Planmässigt arbete</i>	observerar tillväxtens olika faser hos barn och unga i olika åldrar och med olika bakgrund, märker behovet av särskilt stöd under olika faser	observerar tillväxtens olika faser hos barn och unga i olika åldrar och med olika bakgrund faserna, kan identifiera behovet av särskilt stöd genom att utnyttja olika metoder för att samla in information	observerar tillväxtens olika faser hos barn och unga i olika åldrar och med olika bakgrund, kan på ett självständigt sätt identifiera behovet av särskilt stöd genom att utnyttja olika metoder att samla in information och kan utnyttja informationen på ett på ett mångsidigt sätt
	planerar kundorienterad, målinriktad verksamhet inom det egna ansvarsområdet, men behöver viss handledning	planerar kundorienterad, målinriktad verksamhet inom det egna ansvarsområdet	planerar på ett mångsidigt sätt målinriktad verksamhet inom det egna ansvarsområdet
	agerar som medlem i arbetsgruppen enligt planen som stöder vård och fostran (t.ex. en plan för småbarnsfostran eller en rehabiliteringsplan)	agerar som medlem i arbetsgruppen enligt planen som stöder vård och fostran (t.ex. en plan för småbarnsfostran eller en rehabiliteringsplan) och uppdaterar den vid behov	agerar som medlem i arbetsgruppen konsekvent enligt planen som stöder vård och fostran (t.ex. en plan för småbarnsfostran eller en rehabiliteringsplan) och tar självmant initiativ till att uppdatera den om så behövs
	utvärderar genomförandet av barnets och den ungas	utvärderar genomförandet av barnets och den ungas	utvärderar på ett välgrundat sätt genomförandet av

	vård, fostran och rehabilitering i relation till de mest centrala målen	vård, fostran och rehabilitering i relation till de uppställda målen	barnets och den ungas vård, fostran och rehabilitering i relation till de uppställda målen
--	---	--	--

Föremål för bedömning	Bedömningskriterier		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		

2. Behärskande av arbetsmetoder, -redskap och -material

Identifiering av stödbehov hos barn och unga	identifierar faktorer som skyddar och äventyrar en sund uppväxt, utveckling och välfärd hos barn eller unga	identifierar faktorer som skyddar och äventyrar en sund uppväxt, utveckling och välfärd hos barn eller unga, stöder de positiva faktorerna och söker eliminera de negativa	identifierar på ett på ett mångsidigt sätt faktorer som skyddar och äventyrar en sund uppväxt, utveckling och välfärd hos barn eller unga, stöder de positiva faktorerna på ett aktivt och målinriktat sätt och handleder klienter och vårdnadshavare att söka hjälp för att eliminera negativa faktorer
	identifierar som medlem av arbetsgruppen de vanligaste riskfaktorerna i den psykiska tillväxten, utvecklingen och välfärden hos barn och unga och beaktar delvis dem i sin verksamhet	identifierar riskfaktorerna i den psykiska tillväxten, utvecklingen och välfärden hos barn och unga och beaktar som medlem av arbetsgruppen detta i sin verksamhet	identifierar, bedömer och förebygger riskfaktorerna i den psykiska tillväxten, utvecklingen och välfärden hos barn och unga och beaktar detta i sin verksamhet
	identifierar några behov av särskilt stöd hos barn och unga och beaktar som medlem av arbetsgruppen dessa behov	identifierar behov av särskilt stöd hos barn och unga och beaktar som medlem av arbetsgruppen dessa behov	identifierar olika och varierande behov av särskilt stöd hos barn och unga och beaktar som medlem av arbetsgruppen de olika

			behoven
Stödjande av barns och ungas tillväxt, utveckling och rehabilitering och stärkande av delaktigheten	planerar under handledning och genomför som medlem av arbetsgruppen vård, fostran och rehabilitering för barn eller unga som behöver stöd eller särskilt stöd, men behöver tidvis handledning.	planerar och genomför som medlem av arbetsgruppen vård, fostran och rehabilitering för barn eller unga som behöver stöd eller särskilt stöd och stöder deras delaktighet	planerar och genomför inom sitt ansvarsområde som medlem i arbetsgruppen vård, fostran och rehabilitering för barn eller unga som behöver stöd eller särskilt stöd, stöder deras delaktighet och arbetar målinriktat
	vårdar och handleder barn eller barngrupper eller ungdomar eller ungdomsgrupper i de dagliga aktiviteterna genom att använda sig av några metoder som främjar hälsa och välbefinnande	vårdar och handleder barn eller barngrupper eller ungdomar eller ungdomsgrupper i de dagliga aktiviteterna genom att använda sig av metoder som främjar hälsa och välbefinnande	vårdar och handleder barn eller barngrupper eller ungdomar eller ungdomsgrupper i de dagliga aktiviteterna genom att på ett på ett mångsidigt sätt använda sig av metoder som främjar hälsa och välbefinnande
	främjar genom sin verksamhet en gynnsam tillväxtmiljö för barn och unga, men behöver tidvis stöd av arbetsgruppen i fråga om tidigt ingripande	främjar genom sin verksamhet en gynnsam tillväxtmiljö för barn och unga och lyfter fram sina egna iakttagelser gällande tidigt ingripande	främjar genom sin verksamhet en gynnsam tillväxtmiljö för barn och unga, lyfter fram några egna utvecklingsidéer och handlar på ett konstruktivt och klientorienterat sätt i situationer kring tidigt ingripande
	använder vanliga arbetsmetoder för tidigt stöd (t.ex. smågruppsverksamhet och stödd lek) och för särskilt stöd (t.ex. korguppgifter, interaktiv och lek med bild som stöd lek), men behöver tidvis handledning	använder vanliga arbetsmetoder för tidigt stöd (t.ex. smågruppsverksamhet och stödd lek) och för särskilt stöd (t.ex. korguppgifter, interaktiv och lek med bild som stöd)	använder på ett på ett mångsidigt sätt vanliga arbetsmetoder för tidigt stöd (t.ex. smågruppsverksamhet och stödd lek) och för särskilt stöd (t.ex. korguppgifter, interaktiv och lek med bild som stöd)

	handleder och stöder barn och unga i att uttrycka sig själva, leka och delta i kreativ verksamhet	handleder och stöder på ett målinriktat sätt barn och unga i att uttrycka sig själva, leka och delta i kreativ verksamhet	handleder och stöder på ett målinriktat sätt barn och unga i att uttrycka sig själva, leka och delta i kreativ verksamhet och beaktar individens och gruppens förutsättningar
	identifierar konflikt- och mobbningsituationer, ingriper i dem och stöder den sociala interaktionen mellan barn och unga	identifierar konflikt- och mobbningsituationer, ingriper i dem och främjar den sociala interaktionen mellan barn och unga	identifierar även mer dolda konflikt- och mobbningsituationer, ingriper i dem och främjar aktivt den sociala interaktionen mellan barn och unga
	arbetar på ett lösnings- och resursinriktat sätt, men behöver tidvis handledning	arbetar på ett lösnings- och resursinriktat sätt	arbetar på ett aktivt och lösnings- och resursinriktat sätt
<i>Samarbete med familjen och stödjande av familjen</i>	samarbetar som medlem i arbetsgruppen med olika familjer enligt principerna för partnerskap i fostran, men behöver tidvis arbetsgruppens stöd för att ta upp bekymmer till diskussion	samarbetar som medlem i arbetsgruppen på ett initiativrikt sätt med olika familjer enligt principerna för partnerskap i fostran	samarbetar som medlem i arbetsgruppen på ett initiativrikt och målinriktat sätt med olika familjer enligt principerna för partnerskap i fostran
		tar upp bekymmer som han eller hon observerat till diskussion	handlar kundorienterat även i utmanande situationer och tar upp bekymmer till diskussion och kan motivera sitt ställningstagande
	identifierar några problem som familjen uppenbart brottas med och hänvisar som medlem av arbetsgruppen föräldrarna till tjänster som kan bistå familjen	identifierar problem som familjer brottas med och hänvisar som medlem av arbetsgruppen föräldrarna till tjänster som kan bistå familjen	identifierar även inte helt uppenbara problem som familjer brottas med och hänvisar som medlem av arbetsgruppen föräldrarna till tjänster som kan bistå familjen
	identifierar familjernas behov av särskilt stöd samt sociala problem	identifierar familjernas behov av särskilt stöd samt sociala problem	identifierar familjernas behov av särskilt stöd samt sociala problem

	(t.ex. psykiska problem, drogproblem, en allvarlig fysisk sjukdom hos en förälder, familjevåld och ekonomiska problem) och informerar om sina observationer i arbetsgruppen	(t.ex. psykiska problem, drogproblem, en allvarlig fysisk sjukdom hos en förälder, familjevåld och ekonomiska problem) och märker deras eventuella effekter på barnets eller ungdomens välmående och informerar om sina iakttagelser	(t.ex. psykiska problem, drogproblem, en allvarlig fysisk sjukdom hos en förälder, familjevåld och ekonomiska problem), informerar om sina iakttagelser och stöder barnens och ungdomarnas välmående inom det ansvarsområde som hör till närvårdaren
--	---	--	--

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
3. Behärskande av den kunskap som ligger till grund för arbetet			
<i>Behärskande av kunskapen om vård, fostran och rehabilitering av barn och unga</i>	använder sig i sitt arbete av kunskap om utveckling, vård, fostran och rehabilitering av barn och unga	baserar sin verksamhet på sin kunskap utveckling, vård, fostran och rehabilitering av barn och unga	baserar sin verksamhet på sin ingående kunskap om utveckling, vård, fostran och rehabilitering av barn och unga och skaffar sig på ett aktivt sätt tilläggsinformation
	använder sig i sitt arbete av kunskap om de individuella planerna som stöder barnets och den ungas tillväxt och utveckling (t.ex. en plan för fostran, en läroplan, en vårdplan, en rehabiliteringsplan eller en serviceplan)	baserar sin verksamhet på kunskap om de individuella planerna som stöder barnets och den ungas tillväxt och utveckling (t.ex. en plan för fostran, en läroplan, en vårdplan, en rehabiliteringsplan eller en serviceplan)	baserar sin verksamhet på sin ingående kunskap om de individuella planerna som stöder barnets och den ungas tillväxt och utveckling (t.ex. en plan för fostran, en läroplan, en vårdplan, en rehabiliteringsplan eller en serviceplan)

	använder sig i sitt arbete av kunskap om de metoder som är vanliga vid tidigt stöd och särskilt stöd till barn, unga och familjer	baserar sin verksamhet på sin kunskap om de metoder som är vanliga vid tidigt stöd och särskilt stöd till barn, unga och familjer	baserar sin verksamhet på sin ingående kunskap om de metoder som är vanliga vid tidigt stöd och särskilt stöd till barn, unga och familjer
	använder sig i sitt arbete av kunskap om uppväxtmiljöns betydelse för tillväxten och utvecklingen hos barn och unga	baserar sin verksamhet på sin kunskap om uppväxtmiljöns betydelse för tillväxten och utvecklingen hos barn och unga	baserar sin verksamhet på sin ingående kunskap om uppväxtmiljöns betydelse för tillväxten och utvecklingen hos barn och unga
	använder sig i sitt arbete av kunskap om partnerskap i fostran och professionellt bemötande av familjer	baserar sin verksamhet på kunskap om partnerskap i fostran och professionellt bemötande av familjer	baserar sin verksamhet på sin ingående kunskap om partnerskap i fostran och professionellt bemötande av familjer
	tillämpar i sitt arbete principerna för mångprofessionellt team- och nätverksarbete	baserar sin verksamhet på sin kunskap om principerna för mångprofessionellt team- och nätverksarbete	baserar sin verksamhet på sin ingående kunskap om principerna för mångprofessionellt team- och nätverksarbete
	använder de anvisningar som getts vid introduktion i arbetet och konsultationer, men behöver tidvis handledning	använder de anvisningar som getts vid introduktion i arbetet och konsultationer, baserar sin verksamhet på dessa och förstår arbetshandledningens betydelse	använder på ett på ett mångsidigt sätt de anvisningar som getts vid introduktion i arbetet och konsultationer, baserar sin verksamhet på dessa och förstår arbetshandledningens betydelse
Behärskande av kunskap om främjande av barns och ungas psykiska hälsa och välfärd	använder sig i sitt arbete av kunskap om principerna för mentalvårdshälsoarbete som gäller barn och unga och om de risker som utgör ett hot och de faktorer som skyddar den psykiska tillväxten och	baserar sin verksamhet på sin kunskap om principerna för mentalvårdshälsoarbete som gäller barn och unga och om de risker som utgör ett hot och de faktorer som skyddar den psykiska tillväxten och	baserar sin verksamhet på sin ingående kunskap om principerna för mentalvårdshälsoarbete som gäller barn och unga, tillämpar i sitt arbete kunskap om de faktorer som skyddar barns och

	utvecklingen hos barn och unga	utvecklingen hos barn och unga	ungas psykiska tillväxt och försöker förebygga risker som hotar utvecklingen
	använder sig i sitt arbete av kunskap om psykiska problem och störningar hos barn och unga samt om vården av dem	baserar sitt arbete på sin kunskap om psykiska problem och störningar hos barn och unga samt om vården av dem	baserar sitt arbete på sin ingående kunskap om psykiska problem och störningar hos barn och unga samt om vården av dem och utvärderar sin verksamhet
	använder sig i sitt arbete av kunskap om sociala problem hos barnet, den unga och familjen (fattigdom, marginalisering, drogproblem, familjevåld) och om stöd för att lösa problemen	baserar sin verksamhet på kunskap om sociala problem hos barnet, den unga och familjen (fattigdom, marginalisering, drogproblem, familjevåld) och om stöd för att lösa problemen	baserar sin verksamhet på sin ingående kunskap om sociala problem hos barnet, den unga och familjen (fattigdom, marginalisering, drogproblem, familjevåld) och om stöd för att lösa problemen
	använder sig i sitt arbete av kunskap om verksamhetsprinciperna för barnskyddet och betydelsen av anmälnings-skyldigheten	baserar sin verksamhet på sin kunskap om verksamhetsprinciperna för barnskyddet och betydelsen av anmälnings-skyldigheten	baserar sin verksamhet på sin ingående kunskap om verksamhetsprinciperna för barnskyddet och betydelsen av anmälnings-skyldigheten och tillämpar dem i praktiken
	använder sig i sitt arbete av kunskap om tjänsterna för barn, unga och familjer (t.ex. social-, hälso- och rehabiliteringstjänster, skolväsendet, arbetskraftstjänster), men behöver tidvis handledning.	baserar sitt arbete på sin kunskap om tjänsterna för barn, unga och familjer (t.ex. social-, hälso- och rehabiliteringstjänster, skolväsendet, arbetskraftstjänster) och om betydelsen av samarbete mellan olika förvaltningsområden	baserar sitt arbete på sin ingående kunskap om tjänsterna för barn, unga och familjer (t.ex. social-, hälso- och rehabiliteringstjänster, skolväsendet, arbetskraftstjänster) och inser på ett kundorienterat sätt betydelsen av samarbete mellan olika förvaltningsområden

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
4. Nyckelkompetenser för livslångt lärande			
Lärande och problem- lösning	identifierar sina starka sidor och sina utvecklingsbehov	identifierar på ett realistiskt sätt sina starka sidor och sina utvecklingsbehov	identifierar sina starka sidor och sina utvecklingsbehov, utvärderar sitt eget lärande och kunnande och ber vid behov om handledning
	utvärderar sitt eget lärande och sitt kunnande och ber om handledning	utvärderar på ett realistiskt sätt och på eget initiativ sitt lärande och kunnande och ber om handledning	skaffar, strukturerar och utvärderar kunskap och tillämpar det tidigare inlärd i föränderliga arbetssituationer
	tar sakligt emot respons och utvecklar sitt arbetssätt utgående från den	tar sakligt emot respons och ger respons och utvecklar sitt arbetssätt utgående från den	tar sakligt emot respons och ger respons och föreslår konstruktiva lösningsalternativ
	gör som medlem av arbetsgruppen val och beslut som gäller arbetet samt löser vardagliga problem, men behöver tidvis handledning	gör som medlem av arbetsgruppen val och beslut som gäller arbetet, löser vardagliga problem och skaffar tilläggsinformation för besluten	gör som medlem av arbetsgruppen val och beslut som gäller arbetet och löser problem på ett konstruktivt sätt, baserar sin verksamhet på yrkesmässig kunskap och skaffar vid behov tilläggsinformation
Interaktion och samarbete	interagerar med barn och unga på ett professionellt sätt och så att det stöder deras utveckling, men behöver tidvis handledning	interagerar med barn och unga i olika situationer på ett empatiskt och professionellt sätt och så att det stöder deras utveckling	interagerar med barn och unga i olika interaktionssituationer på ett empatiskt och professionellt sätt och så att det stöder deras utveckling, utvärderar sina egna

			interaktionsfärdigheter
	interagerar och samarbetar på ett sakligt sätt med barnens och de ungas familjer med stöd av arbetsgruppen	interagerar och samarbetar aktivt och sakligt med olika familjer som medlem av arbetsgruppen	interagerar och samarbetar aktivt och sakligt med olika familjer och utvärderar sina egna interaktionsfärdigheter
	samarbetar konstruktivt med medlemmarna i den egna arbetsgruppen, men behöver ännu arbetsgruppens stöd i det mångprofessionella samarbetet	samarbetar konstruktivt med medlemmarna i den egna arbetsgruppen och i det mångprofessionella samarbetet	samarbetar konstruktivt och aktivt med medlemmarna i den egna arbetsgruppen och med det mångprofessionella teamet inom sitt eget ansvarsområde
Yrkesetik	följer de yrkesetiska principerna, lagar och bestämmelser för social- och hälsovårdsbranschen	baserar sin verksamhet utgående från de yrkesetiska principerna, lagar och bestämmelser för social- och hälsovårdsbranschen	baserar helhetsmässigt sin verksamhet utgående från de yrkesetiska principerna, lagar och bestämmelse för social- och hälsovårdsbranschen
	kan med handledning identifiera problematiska situationer	identifierar etiskt problematiska situationer	överväger olika lösningar på etiskt problematiska situationer
Hälsa, säkerhet och funktionsförmåga	följer säkerhetsföreskrifterna och arbetsenhetens rutiner i farliga och hotfulla situationer, skyddar barnet och den unga, andra barn eller andra unga och sig själv och ber vid behov om mer hjälp	förutser uppkomsten av farliga och hotfulla situationer och handlar i enlighet med säkerhetsföreskrifterna och arbetsenhetens rutiner, skyddar barnet och den unga, andra barn eller andra unga och sig själv och ber vid behov om mer hjälp	förebygger som medlem av arbetsgruppen uppkomsten av farliga och hotfulla situationer, följer säkerhetsföreskrifterna och skyddar barnet eller den unga, andra barn eller andra unga och sig själv och ber vid behov om mer hjälp
	sköter sin egen funktionsförmåga,	sköter sin egen funktionsförmåga och hälsa och främjar sin	främjar aktivt sin och arbetsenhetens funktionsförmåga,

	hälsa och arbetshälsa	arbetshälsa	hälsa och arbetshälsa
	arbetar ergonomiskt riktigt	arbetar ergonomiskt riktigt	arbetar ergonomiskt riktigt och utvecklar ergonomin

Sätt att visa yrkesskickligheten

Den studerande påvisar sitt kunnande i examensdelen "Främjande av den mentala hälsan hos barn och unga" i ett yrkesprov genom att arbeta i närvårdarens arbetsuppgifter i ett daghem eller inom småbarnsfostran, i en skola, vid tidigt stöd till barnfamiljer, inom hemservicen, i en barnskydds-enhet, i familjeparker eller inom någon annan lämplig verksamhetsenhet för barn och unga. Omfattningen av arbetet är tillräcklig för att det kunnande som påvisas ska täcka de i examensgrunderna angivna kraven på yrkesskicklighet, föremålen för bedömning och bedömningskriterierna.

Bedömningen av examensdelen baseras på yrkesprovets eller examenstillfallets bedömning.

Beskrivning av yrkesprovet

I yrkesprovet för examensdelen "Främjande av den mentala hälsan hos barn och unga" utför en studerande som medlem av en arbetsgrupp uppgifter som hör till närvårdare i olika verksamhetsmiljöer som främjar den mentala hälsan hos barn och unga. '.

Studerande ska göra upp en skriftlig plan för yrkesprovet. I planen ska studerande beskriva det egna arbetet och hur det centrala kunnandet framkommer i yrkesprovet.

Lärare har ansvar för att klargöra om den studerande har några inlärningssvårigheter eller andra hinder för att visa sitt kunnande. Dessa bör beaktas då yrkesprovet planeras så att studerande har möjlighet att påvisa sitt kunnande.

Yrkesprovet utförs om möjligt i en professionell miljö och studerande förutsätts arbeta enligt rådande arbetsskift på arbetsplatsen. Om detta inte går att genomföra bör yrkesprovet genomföras i en miljö som så långt möjligt liknar en professionell miljö.

Ansvarsfördelning för planering och genomförande av yrkesprov

Ålands yrkesgymnasium har huvudansvar för planering och genomförande av yrkesprov. Yrkesgymnasiet har också ansvar för att yrkesrådet får vederbörlig information och att undervisningspersonal och handledare på arbetsplatsen får kunskap om regelverk för yrkesprov.

Yrkesrådet ska godkänna yrkesprovets utformning och bedömningen av yrkesproven som ingår i läroplanen. Yrkesrådet ska också övervaka att yrkesproven sker enligt regelverk. Yrkesrådet behandlar rättelseyrkande och besvär över bedömning av yrkesprov. Yrkesrådets ordförande undertecknar yrkesprovsbetyget.

Lärare har ansvar för att informera studerande och arbetsplatsens handledare om yrkesproven och hur de bedöms. Lärare har ansvar för att yrkesprovet är så utformat att det motsvarar läroplanens mål och kravnivå för kunnande och yrkesskicklighet. Lärare kan neka studerande att delta i yrkesprov om läraren bedömer att studerande inte har tillräcklig yrkesskicklighet att avlägga provet med godkänd bedömning. Lärare deltar i utvärderingssamtalen och beslutar om bedömning av yrkesprov tillsammans med arbetsplatshandledare.

Arbetsplatsens handledare deltar i planering av yrkesprov. Handledaren har ansvar för att studerande under perioden lärande i arbete uppnår ett sådant kunnande att de klarar yrkesprovets kravnivå. Handledaren deltar i utvärderingssamtalet och beslutar om bedömning av yrkesprov tillsammans med läraren.

Studerande ska inhämta information och kunskap om de krav på yrkesskicklighet som läroplanen förutsätter. Studerande har också ansvar för att göra sig förtrogen med yrkesprovets utformning och bedömningskriterier. Studerande bestämmer tidpunkt för yrkesprov tillsammans med lärare och arbetsplatsens handledare. Studerande ska bedöma sitt eget kunnande och delta i utvärderingssamtalet.

Bedömning av yrkesprovet

De lärare och arbetshandledare som bedömer yrkesproven ska vara sakkunniga inom området. Bedömningen ska ske utifrån de mål och bedömningskriterier som är fastställda för examensdelen.

Bedömarna ska dokumentera och motivera sin bedömning på en fastställd blankett.

2.3.5 Sårbehandling inom fotvård

Den studerande ska åtminstone avlägga de examensdelar som är obligatoriska för alla "Stöd för utveckling och handledning", "Vård och omsorg" och "Stöd för rehabilitering", med godkänd bedömning innan studerande påbörjar studierna i denna valbara examensdel.

Krav på yrkesskicklighet

Den studerande kan

- arbeta inom sitt ansvarsområde med behandling av fotsår
- samarbeta inom sårvård i ett mångprofessionellt nätverk av sakkunniga
- handleda klienten/patienten och anhöriga i egenvård av fotsår
- arbeta aseptiskt och förebygga uppkomst och spridning av smitta
- välja de arbetsredskap, material och tillbehör som behövs
- undersöka och identifiera fotsår hos en klient
- på basis av undersökning göra en skriftlig plan för behandling av fotsår
- assistera klienten/patienten i vårdsituationer
- sköta fotsår med iakttagande av givna anvisningar angående behandling och dokumentation
- behandla fotsår med kutana läkemedel och observera deras effekt
- planera och tillverka avlastningar som skyddar fotsår
- utvärdera sin egen behandling av fotsår och hänvisa klienten till fortsatt vård
- utveckla sin verksamhet på basis av den respons han eller hon fått och utvärdera sitt kunnande samt utveckla sitt yrkesområde
- digitalfotografera ett sår i olika skeden av vårdprocessen och arbeta enligt yrkesetikern

Bedömning av kunnandet

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
Den studerande			
1. Behärskande av arbetsprocessen			
Planering och genomförande av eget arbete	planerar sitt arbete utgående från klienten/patienten och så att det lämpar sig för verksamhetsmiljön	planerar sitt arbete självständigt utgående från klienten/patienten och så att det lämpar sig för verksamhetsmiljön samt uppfattar sitt arbete som en helhet	planerar sitt arbete självständigt utgående från klienten/patienten med beaktande av verksamhetsmiljöns särdrag och förändrar sin verksamhet på ett flexibelt sätt
	arbetar planenligt och målinriktat samt följer givna anvisningar	arbetar planenligt och målinriktat samt handlar ändamålsenligt	arbetar planenligt och målinriktat samt handlar ändamålsenligt och flexibelt i föränderliga situationer
Att göra upp, genomföra och utvärdera en plan för behandling av fotsår	identifierar klientens/patientens behov av sårvård, gör upp en skriftlig kundorienterad plan och instruktion för behandling av fotsår hos en kund eller patient och genomför och utvärderar planen.	identifierar på ett kund- och resursorienterat sätt klientens/patientens behov av sårvård, gör upp en skriftlig kundorienterad plan och instruktion för behandling av fotsår hos en klient/patient som överensstämmer med funktionsklassificeringen för vårdarbete eller med den gällande planen för ifrågavarande verksamhetsmiljö, genomför och utvärderar planen enligt verksamhetsmiljöns anvisningar	identifierar på ett mångsidigt, klient- och resursorienterat sätt klientens/patientens behov av sårvård, gör upp en skriftlig kundorienterad plan och instruktion för behandling av fotsår, som överensstämmer med funktionsklassificeringen för vårdarbete eller med den gällande planen för ifrågavarande verksamhetsmiljö, genomför och utvärderar planen på ett mångsidigt och kritiskt sätt
Ekonomisk och kvalitativ verksamhet	ansvarar som medlem av arbetsgruppen eller nätverket för digitalfotografering och elektronisk	ansvarar på ett självständigt sätt för digitalfotografering och elektronisk dokumentation av	ansvarar på ett självständigt och smidigt sätt för digitalfotografering och elektronisk

	dokumentation av processen för behandling av fotsår samt för klient/patient-dokumenterna, på ett sådant sätt att kvaliteten på sårvården samt klientens eller patientens och arbetstagarens rättsskydd uppfylls	processen för behandling av fotsår samt för klient/patient-dokumenterna, på ett sådant sätt att kvaliteten på sårvården samt klientens/patientens och arbetstagarens rättsskydd uppfylls	dokumentation av processen för behandling av fotsår samt för klient/patient-dokumenterna, på ett sådant sätt att kvaliteten på sårvården samt klientens eller patientens och arbetstagarens rättsskydd uppfylls
	utför på ett kostnadsmedvetet sätt sårvård som medlem av arbetsgruppen eller nätverket med beaktande av de vård- och verksamhetsinstruktioner och kvalitetsrekommendationer som är fastställda för verksamhetsmiljön	utför på ett självständigt och kostnadsmedvetet sätt sårvård med beaktande av vård- och verksamhetsinstruktionerna och kvalitetsrekommendationerna som är fastställda för verksamhetsmiljön, utvärderar kvaliteten på behandlingen av fotsår	utför på ett självständigt och kostnadsmedvetet sätt sårvård med beaktande av vård- och verksamhetsinstruktionerna och kvalitetsrekommendationerna som är fastställda för verksamhetsmiljön, utvärderar och utvecklar kvaliteten på behandlingen av fotsår genom att komma med utvecklingsförslag

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
2. Behärskande av arbetsmetoder, -redskap och -material			
Beaktande av hälsa, säkerhet och funktionsförmåga	bedömer funktionsförmågan hos en klient/patient som har fotsår och stöder som medlem av arbetsgruppen eller nätverket hen i att främja sin hälsa och sitt välbefinnande	bedömer funktionsförmågan hos en klient/patient som har fotsår och stöder hen i att främja sin hälsa och sitt välbefinnande	bedömer funktionsförmågan hos en klient/patient som har fotsår och stöder på ett mångsidigt sätt hen i att främja sin hälsa och sitt välbefinnande
Kundbetjäning och kommunikation	betjänar klienter/patienter ansvarsfullt i mottagnings-	betjänar klienter/patienter individuellt och ansvarsfullt i	arbetar självständigt och ansvarsfullt vid individuell kundbetjäning,

	situationer och i telefon, använder ett tydligt och respektfullt språk	mottagnings-situationer och i telefon, använder ett tydligt och respektfullt språk på ett naturligt sätt samt utnyttjar kommunikations-metoder som ersätter tal	använder ett tydligt och respektfullt språk på ett smidigt sätt samt utnyttjar flexibelt kommunikations-metoder som ersätter tal även i utmanande kundsituationer
Behandling av fotsår	ställer under handledning i ordning en fungerande vårdplats för behandling av fotsår	ställer i ordning en fungerande vårdplats för behandling av fotsår och beaktar klientens/patientens funktionsförmåga	ställer smidigt i ordning en fungerande vårdplats för behandling av fotsår och beaktar klientens/patientens behov och funktionsförmåga
	undersöker fotsår hos en klient/patient med hjälp av de vanligaste metoderna	undersöker grundligt med hjälp av olika metoder fotsår hos en kund/patient	undersöker på ett smidigt och kunnigt med hjälp av olika metoder fotsår hos en klient/patient
	undersöker med hjälp av de vanligaste metoderna huden och blodcirkulationen i de nedre extremiteterna samt klientens smärtupplevelser	undersöker grundligt med hjälp av olika metoder huden och blodcirkulationen i de nedre extremiteterna samt klientens smärtupplevelser	undersöker på ett smidigt och kunnigt med hjälp av olika metoder huden och blodcirkulationen i de nedre extremiteterna samt klientens smärtupplevelser
	digitalfotograferar fotsår, dokumenterar klient/patient-informationen och gör upp en vårdplan samt dokumenterar under handledning den genomförda vården och hanterar dokumenten enligt författningarna	digitalfotograferar fotsår och dokumenterar ändamålsenligt undersökningen, vårdplanen och den genomförda vården samt planen för fortsatt vård och hanterar dokumenten enligt bestämmelserna och med hänsyn till patientsäkerheten	digitalfotograferar fotsår, dokumenterar på ett ändamålsenligt och grundligt sätt undersökningen, vårdplanen och den genomförda vården och möjliggör en uppföljning av läkningen, gör en utvärdering om behov av fortsatt vård, hanterar dokumenten enligt bestämmelserna och med hänsyn till patientsäkerheten
	sköter inom ramen för sitt ansvarsområde på ett säkert och klient/patient-orienterat sätt fotsår med de vanligaste vårdmetoderna med iakttagande av	sköter inom ramen för sitt ansvarsområde på ett självständigt, säkert och klient/patient-orienterat sätt fotsår med olika vårdmetoder med iakttagande av bestämda	väljer på ett flexibelt sätt klient/patient-orienterade vårdmetoder inom ramen för sitt ansvarsområde och motiverar sina val, sköter inom ramen för

	bestämda vårdanvisningar, säkerställer smärtbehandlingen	vårdanvisningar, säkerställer smärtbehandlingen	sitt ansvarsområde på ett smidigt, självständigt och klient/patientorienterat sätt fotsår med iakttagande av bestämda vårdanvisningar och med olika vårdmetoder, säkerställer säkerheten och smärtbehandlingen
	sköter fotsår på ett säkert sätt med kutana läkemedel, beaktar läkemedlens effekter och skadeverkningar samt handleder som medlem av arbetsgruppen eller nätverket klienten/patienten i att använda kutana läkemedel.	sköter fotsår på ett självständigt och säkert sätt med kutana läkemedel, beaktar läkemedlens effekter och skadeverkningar samt handleder klienten/patienten i att använda kutana läkemedel.	sköter fotsår på ett självständigt, smidigt och säkert sätt med kutana läkemedel, beaktar läkemedlens effekter och skadeverkningar samt handleder på ett smidigt sätt klienten/patienten i att använda kutana läkemedel och att observera deras effekter
	använder vid behandling av fotsår sårvårdsprodukter som är ordinerade av en yrkesutbildad person inom hälsovården, utgår från anvisningarna och ändamålet	använder vid behandling av fotsår på ett självständigt sätt och inom ramen för sitt ansvarsområde sårvårdsprodukter som är ordinerade av en yrkesutbildad person inom hälsovården, väljer och använder på ett självständigt och kund- och patientorienterat sätt ändamålsenliga vårdprodukter	använder vid behandling av fotsår på ett självständigt och ändamålsenligt sätt sårvårdsprodukter som är ordinerade av en yrkesutbildad person inom hälsovården, väljer inom ramen för sitt ansvarsområde på ett smidigt och klient/patientorienterat sätt ändamålsenliga vårdprodukter
	väljer en individuellt anpassad, färdig avlastningsprodukt och använder färdiga avlastningsprodukter vid behandling av fotsår enligt anvisningar	väljer avlastningsmaterial som används vid behandling av fotsår utgående från klienten/patienten, använder färdiga produkter samt planerar och tillverkar en individuellt	väljer avlastningsmaterial som används vid behandling av fotsår utgående från klienten/patienten, använder färdiga produkter samt planerar och tillverkar smidigt en individuellt

		anpassad avlastningsprodukt för fotsår och beaktar klientens funktionsförmåga	anpassad avlastningsprodukt avsedd för fotsår och beaktar dess funktion, estetik och klientens funktionsförmåga
	identifierar behoven av social- och hälsovård samt rehabilitering hos en klient/patient som har fotsår och hänvisar till grundläggande vård	identifierar behoven av social- och hälsovård samt rehabilitering hos en kund/patient som har fotsår och hänvisar till den vård som behövs	identifierar behoven av social- och hälsovård samt rehabilitering hos en kund/patient som har fotsår och ger information om lämpliga vårdformer
	identifierar som medlem av arbetsgruppen behovet av hjälpmedel hos en klient/patient som lider av fotsår och handleder vid anskaffning och användning av hjälpmedlen	identifierar behov av hjälpmedel hos en klient/patient som lider av fotsår och handleder vid anskaffning och användning av hjälpmedlen	identifierar behovet av hjälpmedel hos en kund eller patient som lider av fotsår och handleder vid anskaffning och användning av hjälpmedlen, beaktar deras betydelse för främjandet av funktionsförmågan
Egenvård	handleder klienten/patienten i egenvård av fotsår och i vård som främjar rörelseförmågan	handleder och motiverar klienten/patienten att utföra egenvård av fotsår samt vård som främjar rörelseförmågan	utför handledning på ett motiverat sätt och utgående från klienten samt motiverar klienten/patienten i att utföra egenvård av fotsår samt vård som främjar rörelseförmågan och säkerställer möjligheten till egenvård
Handledning	rådfrågar en expert om bedömning av fortsatt vård av fotsår hos en klient/patient	hänvisar vid behov en klient/ patient till en annan expert inom hälsovård för behandling av fotsår	bedömer behovet av fortsatt sårvård hos en klient/patient och skriver vid behov en remiss samt hänvisar klienten/patienten till en annan expert inom hälsovård
	handleder anställda inom hälsovård i behandling av fotsår hos en klient/patient	handleder på ett aktivt sätt anställda inom hälsovård i behandling av fotsår hos en klient/patient	handleder på ett aktivt och mångsidigt sätt anställda inom hälsovård i behandling av fotsår hos en klient/patient
Att arbeta aseptiskt	sörjer på ett självständigt sätt för	sörjer på ett självständigt och aktivt	sörjer på ett aktivt och smidigt sätt för att

	att hålla klientens/ patientens vårdmiljö ren, så att mikrober och smitta inte sprids	sätt för att hålla klientens/patientens vårdmiljö ren, så att mikrober och smitta inte sprids	hålla klientens/patientens vårdmiljö ren, så att mikrober och smitta inte sprids.
	sköter sin hygien och ser till att skyddskläderna är rena samt använder skyddsklädsel	sköter sin hygien och ser till att skyddskläderna är rena samt beaktar en eventuell spridning av smitta och använder skyddsklädsel enligt behov	sköter sin hygien och ser till att skyddskläderna är rena samt förebygger på ett mångsidigt sätt smitta från att spridas genom att använda skyddsklädsel enligt behov
	genomför enligt anvisningar behandling av fotsår enligt en aseptisk arbetsordning	planerar och genomför behandling av fotsår enligt en aseptisk arbetsordning	planerar och genomför på ett smidigt sätt behandling av fotsår enligt en aseptisk arbetsordning
Användning av arbetsredskap och material	använder redskap och apparater på ett säkert sätt vid behandling av fotsår	väljer redskap och apparater för behandling av fotsår utgående från klienten/patienten och använder dem på ett säkert sätt	väljer redskap och apparater för behandling av fotsår utgående från klienten/patienten på ett ekonomiskt sätt och använder redskapen och apparaterna på ett smidigt och säkert sätt
	använder engångsprodukter på ett ändamålsenligt sätt	använder engångsprodukter på ett ändamålsenligt och ekonomiskt sätt samt med beaktande av den mängd avfall som uppstår vid användningen	väljer och använder engångsprodukter på ett ändamålsenligt och ekonomiskt sätt och ansvarar för avfallssorteringen
Utveckling av arbetet	samarbetar i ett mångprofessionellt vårdnätverk för klienter/patienter och arbetar inom sitt eget ansvarsområde	samarbetar på ett självständigt sätt i ett mångprofessionellt vårdnätverk för klienter/patienter arbetar inom sitt eget ansvarsområde	samarbetar på ett självständigt och smidigt sätt i ett mångprofessionellt vårdnätverk för klienter/patienter, konsulterar andra experter, informerar om sin verksamhet och arbetar inom sitt eget ansvarsområde
	utvecklar sin yrkeskompetens utifrån den respons han eller hon fått	ber om respons och utvecklar sin yrkeskompetens utifrån den, är intresserad av sin bransch och söker	utvärderar sin verksamhet, ber om respons och utvecklar på ett mångsidigt sätt sin yrkeskompetens utifrån den respons

		kunskap om den, för att på så sätt utveckla sig själv	han eller hon fått, är intresserad av sin bransch och säker på ett mångsidigt sätt kunskap om den, för att på så sätt utveckla sig själv
--	--	---	--

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
3. Behärskande av den kunskap som ligger till grund för arbetet			
<i>Behärskande av kunskap om behandling av fotsår</i>	använder sig vid behandling av fotsår av kunskap om olika sårtyper och principerna för hur de vårdas	baserar sin sårvårdsverksamhet på kunskap om olika sårtyper och principerna för hur de vårdas	baserar sin sårvårdsverksamhet på ingående kunskap om olika sårtyper och principerna för hur de vårdas.
	använder sig i sitt arbete av kunskap om digital fotografering och elektronisk dokumentation	grundar sin verksamhet på sin kunskap om digital fotografering och elektronisk dokumentation	grundar sin verksamhet på sin mångsidig kunskap om digital fotografering och elektronisk dokumentation
	använder sig i sitt arbete och sin handledning av kunskap om sårvård, sårvårdsprodukter och om principerna för hur de används	Grundar behandlingen av fotsår och handledningen av klienten/patienten på kunskap om sårvårdsprodukter och om principerna för hur de används	Grundar behandlingen av fotsår och handledningen av klienten/patienten på ingående kunskap om sårvårdsprodukter och om principerna för hur de används
	använder sig i sitt arbete av kunskap om hur olika sjukdomar (t.ex. diabetes, hudsjukdomar och reumatiska sjukdomar samt sjukdomar i blodomloppet) inverkar på behandling av fotsår	grundar sin verksamhet på kunskap om hur olika sjukdomar (t.ex. diabetes, hudsjukdomar och reumatiska sjukdomar samt sjukdomar i blodomloppet) inverkar på behandling av fotsår	grundar på ett mångsidigt sätt sin verksamhet på mångsidig kunskap om hur olika sjukdomar (t.ex. diabetes, hudsjukdomar och reumatiska sjukdomar samt sjukdomar i blodomloppet) inverkar på behandling av fotsår
	använder sig vid	grundar sin	grundar på ett sin

	behandling av fotsår av kunskap om hur åldrandet inverkar på människokroppen samt på rörelse- och funktionsförmågan, speciellt på de nedre extremiteterna	verksamhet vid behandling av fotsår på kunskap om hur åldrandet inverkar på människokroppen samt på rörelse- och funktionsförmågan, speciellt på de nedre extremiteterna	verksamhet vid behandling av fotsår på mångsidig kunskap om hur åldrandet inverkar på människokroppen samt på rörelse- och funktionsförmågan, speciellt på de nedre extremiteterna
	följer principerna för lönsamhet och hållbar utveckling vid val av de arbetsredskap och material som behövs vid behandling av fotsår	utgår från klienten/patienten vid val av de arbetsredskap och material som behövs vid behandling av fotsår samt följer principerna för lönsamhet och hållbar utveckling	utgår på ett mångsidigt sätt från klienten/patienten vid val av de arbetsredskap och material som behövs vid behandling av fotsår samt följer principerna för lönsamhet och hållbar utveckling
Behärskande av kunskap om avlastningsvård i samband med sårvård	använder sig av kunskap om fotens funktion vid avlastningsvård inom sårvården	Grundar avlastningsvård inom sårvården på kunskap om fotens funktion	tillämpar och grundar sin verksamhet i avlastningsvård inom sårvården på ingående kunskap om fotens funktion
	använder sig i sitt arbete av kunskap om avlastningsprodukternas material, behandlingen av dem och deras lämplighet för avlastning i samband med sårvård	grundar sin verksamhet på kunskap om avlastningsprodukternas material, behandlingen av dem och deras lämplighet för avlastning i samband med sårvård	grundar sin verksamhet på mångsidig kunskap om avlastningsprodukternas material, behandlingen av dem och deras lämplighet för avlastning i samband med sårvård
Behärskande av kunskap om läkemedelsbehandling	använder sig vid behandling av fotsår av kunskap om läkemedelsbehandling och läkemedlens bi- och skadeverkningar samt deras inverkan på de nedre extremiteterna	grundar sin sårvårdsverksamhet på kunskap om läkemedelsbehandling och läkemedlens bi- och skadeverkningar samt deras inverkan på de nedre extremiteterna.	grundar på ett mångsidigt sätt sin sårvårdsverksamhet på kunskap om läkemedelsbehandling och läkemedlens bi- och skadeverkningar samt deras inverkan på de nedre extremiteterna
	använder sig vid behandling av fotsår av kunskap om kutana läkemedel som används vid sårvård	grundar sin sårvårdsverksamhet på kunskap om kutana läkemedel som används vid sårvård	grundar sin sårvårdsverksamhet på ingående kunskap om kutana läkemedel som används vid sårvård
	använder sig i sitt	grundar sin	grundar sin

	arbete av kunskap om bestämmelser som styr läkemedels-behandlingen	verksamhet på kunskap om bestämmelser som styr läkemedels-behandlingen	verksamhet på ingående kunskap om bestämmelser som styr läkemedels-behandlingen
Behärskande av kunskap om aseptik	använder sig vid behandling av fotsår av kunskap om mikrobiologi och förebyggande av smittospridning	tillämpar vid behandling av fotsår kunskap om mikrobiologi och förebyggande av smittospridning	tillämpar och grundar behandlingen av fotsår på ingående kunskap om mikrobiologi och förebyggande av smittospridning

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
4. Nyckelkompetenser för livslång lärande			
Lärande och problem-lösning	tar emot respons och ger respons på ett sakligt sätt samt utvecklar sin verksamhet utgående från erhållen respons och utvärderar sitt eget lärande och kunnande	tar emot respons och ger respons på ett sakligt sätt samt utvecklar sin verksamhet utgående från erhållen respons och utvärderar sitt eget lärande och kunnande, ber vid behov om handledning	skaffar, strukturerar och utvärderar information samt tillämpar det tidigare inlärd i föränderliga arbetssituationer, identifierar sina starka sidor och sina utvecklingsbehov. Ger respons och föreslår konstruktiva lösningsalternativ och ber vid behov om handledning
	gör val och fattar beslut i anslutning till sitt arbete och löser problem	fattar självständiga beslut och löser problem i anslutning till sitt arbete och skaffar tilläggsinformation för sina beslut	fattar självständiga beslut i anslutning till sitt arbete och löser problem, grundar sin verksamhet på yrkesmässiga kunskaper och skaffar vid behov tilläggsinformation
Interaktion och samarbete	bemöter klienten/patienten professionellt och handlar ansvarsfullt i en mångprofessionell arbetsgrupp	bemöter klienten/patienten professionellt och främjar klientens eller patientens välfärd med interaktiva medel samt är ansvarsfull och samarbetsvillig	bemöter klienten/patienten professionellt och främjar klientens eller patientens välfärd på ett initiativrikt och individuellt sätt med interaktiva medel, utnyttjar god respons om sitt arbete från

			klienter eller patienter eller deras närstående för sin yrkesmässiga utveckling
	uttrycker sig begripligt och ändamålsenligt både i tal och i skrift	uttrycker sig professionellt, ändamålsenligt och tydligt både i tal och i skrift	uttrycker sig professionellt, självständigt och naturligt både i tal och i skrift
	arbetar inom fotvård enligt värdegrunden, verksamhetsprinciperna, författningarna och bestämmelserna inom social- och hälsovårdsbranschen	arbetar inom fotvård enligt värdegrunden, verksamhetsprinciperna, författningarna och bestämmelserna inom social- och hälsovårdsbranschen och grundar sin verksamhet utifrån sin kunskap om dem	arbetar inom fotvård enligt värdegrunden, verksamhetsprinciperna, författningarna och bestämmelserna inom social- och hälsovårdsbranschen och grundar sin verksamhet på sina ingående kunskaper om dem

Sätt att påvisa yrkesskickligheten

Den studerande påvisar sitt kunnande i sårbehandling inom fotvård i ett yrkesprov genom att arbeta i närvårdarens arbetsuppgifter på en fotvårdsenhet på hälsocentral, sjukhus, rehabiliteringsanstalt, enheter inom äldreomsorg eller privata vårdinrättningar eller hemvården. Omfattningen av arbetet är tillräcklig för att det kunnande som påvisas ska täcka de i examensgrunderna angivna kraven på yrkesskicklighet, föremålen för bedömning och bedömningskriterierna.

Bedömningen av examensdelen baseras på yrkesprovets eller examenstillfallets bedömning.

Beskrivning av yrkesprovet

I yrkesprovet för examensdelen "Sårbehandling inom fotvård" utför en studerande som medlem av en arbetsgrupp uppgifter som hör till närvårdare i verksamhetsmiljöer där sårbehandling inom fotvård utförs.

Studerande ska göra upp en skriftlig plan för yrkesprovet. I planen ska studerande beskriva det egna arbetet och hur det centrala kunnandet framkommer i yrkesprovet.

Lärare har ansvar för att klargöra om den studerande har några inlärningssvårigheter eller andra hinder för att visa sitt kunnande. Dessa bör beaktas då yrkesprovet planeras så att studerande har möjlighet att påvisa sitt kunnande.

Yrkesprovet utförs om möjligt i en professionell miljö och studerande förutsätts arbeta enligt rådande arbetsskift på arbetsplatsen. Om detta inte går att genomföra bör yrkesprovet genomföras i en miljö som så långt möjligt liknar en professionell miljö.

Ansvarsfördelning för planering och genomförande av yrkesprov

Ålands yrkesgymnasium har huvudansvar för planering och genomförande av yrkesprov. Yrkesgymnasiet har också ansvar för att yrkesrådet får vederbörlig information och att undervisningspersonal och handledare på arbetsplatsen får kunskap om regelverk för yrkesprov.

Yrkesrådet ska godkänna yrkesprovets utformning och bedömningen av yrkesproven som ingår i läroplanen. Yrkesrådet ska också övervaka att yrkesproven sker enligt regelverk. Yrkesrådet behandlar rättelseyrkande och besvär över bedömning av yrkesprov. Yrkesrådets ordförande undertecknar yrkesprovsbetyget.

Lärare har ansvar för att informera studerande och arbetsplatsens handledare om yrkesproven och hur de bedöms. Lärare har ansvar för att yrkesprovet är så utformat att det motsvarar läroplanens mål och kravnivå för kunnande och yrkesskicklighet. Lärare kan neka studerande att delta i yrkesprov om läraren bedömer att studerande inte har tillräcklig yrkesskicklighet att avlägga provet med godkänd bedömning. Lärare deltar i utvärderingssamtalet och beslutar om bedömning av yrkesprov tillsammans med arbetsplatshandledare.

Arbetsplatsens handledare deltar i planering av yrkesprov. Handledaren har ansvar för att studerande under perioden lärande i arbete uppnår ett sådant kunnande att de klarar yrkesprovets kravnivå. Handledaren deltar i utvärderingssamtalet och beslutar om bedömning av yrkesprov tillsammans med läraren.

Studerande ska inhämta information och kunskap om de krav på yrkesskicklighet som läroplanen förutsätter. Studerande har också ansvar för att göra sig förtrogen med yrkesprovets utformning och bedömningskriterier. Studerande bestämmer tidpunkt för yrkesprov tillsammans med lärare och arbetsplatsens handledare. Studerande ska bedöma sitt eget kunnande och delta i utvärderingssamtalet.

Bedömning av yrkesprovet

De lärare och arbetshandledare som bedömer yrkesproven ska vara sakkunniga inom området. Bedömningen ska ske utifrån de mål och bedömningskriterier som är fastställda för examensdelen.

Bedömarna ska dokumentera och motivera sin bedömning på en fastställd blankett.

2.3.6 Provtagning och kundbetjäning i närvårdarens arbete

Den studerande ska åtminstone avlägga de examensdelar som är obligatoriska för alla "Stöd för utveckling och handledning", "Vård och omsorg" och "Stöd för rehabilitering", med godkänd bedömning innan studerande påbörjar studierna i denna valbara examensdel.

Krav på yrkesskicklighet

Den studerande kan

- arbeta enligt föreskrifterna, verksamhetsprinciperna och lagstiftningen inom social- och hälsovårdsbranschen
- inom sitt ansvarsområde arbeta i laboratorieundersökningsprocessen och utföra kvalitetsarbete
- handla kundinriktat vid provtagning och i det kliniska laboratoriearbetet
- i sitt arbete använda kunskap om de preanalytiska faktorernas betydelse för

laboratorieundersökningarna

- arbeta enligt grundprinciperna för tagning, behandling, förvaring och transport av prov
- i laboratoriearbetet inom närvårdarens ansvarsområde, använda de redskap, den utrustning och de -etoder som behövs
- följa principerna för hållbar utveckling vid provtagning
- beakta aseptiken, arbetarskyddet och ergonomin i sitt arbete och främja arbetshälsan
- utveckla sitt eget arbete, sin yrkesmässiga verksamhet och arbetsprocesserna som en del av arbetsgemenskapen
- följa utvecklingen inom sin bransch och identifiera de aktuella utmaningarna i sitt arbete
- arbeta enligt yrkesetiken

Bedömning av kunnandet

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
1. Behärskande av arbetsprocessen			
Planering av det egna arbetet	planerar sitt arbete på ett kundorienterat sätt och enligt laboratoriets kvalitetssystem, men behöver handledning i nya situationer.	planerar sitt arbete på ett kundorienterat sätt och enligt laboratoriets kvalitetssystem	planerar på ett självständigt och kundorienterat sätt och enligt laboratoriets kvalitetssystem de arbeten och uppgifter som ingår i ansvarsområdet och är en aktiv medlem av den mångprofessionella gruppen
Utförande av det egna arbetet	arbetar planmässigt och målinriktat enligt de givna anvisningarna, men behöver tidvis handledning.	arbetar planmässigt och målinriktat enligt de givna anvisningarna och ändrar på ett smidigt sätt sitt arbetssätt enligt de dagliga situationerna	arbetar planmässigt, målinriktat och ändamålsenligt enligt de givna anvisningarna och anpassar på ett smidigt sätt sitt arbete till den övriga verksamheten inom arbetsomgivningen
	följer arbetsinstruktioner, arbetstider och avtal samt förhandlar om avvikelser.	följer arbetsinstruktioner, arbetstider och avtal, utför de anvisade uppgifterna på egen hand och ansvarar helt och hållet för sin andel	följer arbetsinstruktioner, arbetstider och avtal och utför inom ramen för sitt eget ansvarsområde även andra uppgifter än de

		av arbetet	som anvisats
	deltar i samarbete med beställaren-klienten, men behöver tidvis stöd av arbetslaget	deltar i samarbete med beställaren-klienten, men behöver stöd av arbetslaget i nya situationer	samarbetar på ett smidigt och aktivt sätt med beställaren-klienten
Utvärdering och utveckling av det egna arbetet	utvärderar det egna arbetet	utvärderar det egna arbetet under arbetets gång och klarar av nya och föränderliga situationer på egen hand	utvärderar hur väl han eller hon lyckats med arbetet, motiverar sin utvärdering samt utvecklar utifrån denna sina arbets sätt och sin arbetsmiljö

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
2. Behärskande av arbetsmetoder, -redskap och -material			
Yrkesmässig interaktion	interagerar sakligt och vänligt med klienten/patienten och ger honom eller henne instruktioner under de olika faserna av åtgärden	interagerar sakligt, vänligt och uppmuntrande med klienten/patienten och ger honom eller henne instruktioner under de olika faserna av åtgärden	interagerar sakligt, individuellt, uppmuntrande och förtroendeingivande med klienten/patienten och ger honom eller henne instruktioner under de olika faserna av åtgärder
	säkerställer kontinuiteten i vården, men behöver tidvis handledning	säkerställer kontinuiteten i vården	säkerställer kontinuiteten i vården
	samarbetar med kundnätverket, men behöver tidvis handledning	samarbetar med kundnätverket	samarbetar på ett smidigt sätt med kundnätverket
Provtagning i laboratoriet	tar de viktigaste laboratorieproven på ett tryggt sätt (t.ex. blodprov, sekretprov, EKG och andra specialprov), men behöver tidvis handledning under	tar självständigt de viktigaste laboratorieproven (t.ex. blodprov, sekretprov, EKG och andra specialprov)	tar på ett skickligt och självständigt sätt de viktigaste laboratorieproven (t.ex. blodprov, sekretprov, EKG och andra specialprov)

	provtagningen		
	följer vid provtagningen arbetsplatsens hygienrutiner och den aseptiska arbetsordningen	följer vid provtagningen bestämmelserna, hygienrutinerna och den aseptiska arbetsordningen och förebygger med sin verksamhet spridningen av smitta	följer vid provtagningen bestämmelserna, hygienrutinerna och den aseptiska arbetsordningen, förebygger spridningen av smitta och baserar sina beslut på kunskap
Observation av klienten/patienten under provtagningen	kontrollerar i samband med åtgärden klientens och patientens säkerhet samt hur klienten/patienten mår och säkerställer kontinuiteten i vården, men behöver tidvis handledning	kontrollerar i samband med åtgärden hur klienten/patienten mår och säkerställer kontinuiteten i vården	kontrollerar i samband med åtgärden hur klienten/patienten mår, agerar kundinriktat i överraskande situationer och säkerställer kontinuiteten i vården på ett självständigt sätt
Val av metoder och utrustning	använder de viktigaste arbetsmetoderna, arbetsredskapen och materialen som behövs i det egna arbetet, men behöver tidvis handledning	använder på ett kundorienterat och självständigt sätt de viktigaste arbetsmetoderna, arbetsredskapen och materialen som behövs i det egna arbetet	väljer självständigt de arbetsmetoder, arbetsredskap och material som passar bäst för det egna arbetet och för klienten samt använder dem på ett smidigt sätt i föränderliga arbetssituationer
	arbetar enligt principerna för hållbar utveckling och är medveten om kostnadseffekterna och kvalitetskriterierna, men behöver tidvis handledning	arbetar enligt principerna för hållbar utveckling och är medveten om kostnadseffekterna och kvalitetskriterierna för åtgärden	främjar genom sin verksamhet genomförandet av principerna för hållbar utveckling, motiverar sina åtgärder, handlar kostnadsmedvetet och beaktar kvalitetskriterierna
Underhåll av utrustning	underhåller den utrustning som behövs vid provtagningen och kontrollerar tillgången på	kontrollerar, kompletterar, rengör och underhåller den utrustning som behövs vid provtagningen och	sköter om kompletteringen, rengöringen och underhållet av den utrustning som behövs vid

	material, men behöver tidvis handledning	kontrollerar tillgången på material, och gör detta självständigt	provtagningen på ett sätt som uppfyller ansvaret för vårdmiljön och situationens krav samt bedömer behovet av rengöring efter special-situationer
Användning av informations-system	använder informationssystem och för in provtagningarna enligt instruktionerna, men behöver tidvis handledning	använder informationssystem och för in provtagningarna enligt instruktionern.	använder på ett smidigt sätt informationssystem och för in provtagningarna enligt instruktionerna

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
3. Behärskande av den kunskap som ligger till grund för arbetet			
Behärskande av den kunskap som behövs vid provtagning	utnyttjar i sitt arbete kunskap om främjandet av hälsa och välbefinnande, kroppens uppbyggnad och funktion, organfunktioner, sjukdomar och om vården av dem samt om arbetarskyddet	baserar sitt arbetssätt med sina kunskaper om främjandet av hälsa och välbefinnande, kroppens uppbyggnad och funktion, organfunktioner, sjukdomar och om vården av dem samt om arbetarskyddet.	baserar sitt arbetssätt med ingående kunskaper om främjandet av hälsa och välbefinnande, kroppens uppbyggnad och funktion, organfunktioner, sjukdomar och om vården av dem samt om arbetarskyddet
	utnyttjar i sitt arbete kunskap om laboratorieundersökningsprocessen, laboratorieservice-systemet och serviceproducenterna	grundar sitt arbetssätt på kunskap om laboratorieundersökningsprocessen, laboratorieservice-systemet och serviceproducenterna	grundar sitt arbetssätt på ingående kunskap om laboratorieundersökningsprocessen, laboratorieservice-systemet och serviceproducenterna
	följer principerna för hållbar utveckling och	anpassar patientorienterat sitt val av	anpassar på ett adekvat och patientorienterat

	lönsamhet vid valet av arbetsredskap och material	arbetsredskap och material samt följer principerna för hållbar utveckling och lönsamhet vid valet av arbetsredskap och material	sitt val av arbetsredskap och material samt följer principerna för hållbar utveckling och lönsamhet vid valet av arbetsredskap och material
--	---	---	---

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
4. Nyckelkompetenser för livslångt lärande			
Lärande och problemlösning	tar emot respons och ger på ett sakligt sätt respons och utvecklar sin verksamhet utgående från responsen	tar emot respons och ger på ett sakligt sätt respons och utvecklar sin verksamhet utgående från responsen	skaffar, strukturerar och bedömer kunskap och tillämpar det tidigare inlärd i föränderliga arbets-situationer samt identifierar sina starka sidor och utvecklingsbehov
	utvärderar sitt eget lärande och kunnande	utvärderar sitt eget lärande och kunnande och ber vid behov om handledning	ger respons med konstruktiva lösningsförslag och ber vid behov om handledning
Interaktion och samarbete	bemöter klienter eller patienter professionellt och följer som medlem av den mångprofessionella arbetsgruppen de verksamhetsprinciper som godkänts på arbetsplatsen	bemöter klienterna eller patienterna professionellt och främjar deras välfärd med interaktiva medel	bemöter klienterna eller patienterna professionellt och främjar deras välfärd initiativrikt och individuellt med interaktiva medel
		är en aktiv och ansvarsfull medlem av den mångprofessionella arbetsgruppen och beaktar de uppgifter och ansvarsområden som de andra medlemmarna i arbetsgruppen har	är aktiv och ansvarsfull i den mångprofessionella arbetsgruppen och i samarbetet med intressentgrupper
			handlar sakligt i konfliktsituationer och beaktar de uppgifter och ansvarsområden som de andra medlemmarna i arbetsgruppen

			har
	använder som medlem av arbetsgruppen arbetsenhetens informations- och kommunikationsutrustning inom närvårdarens ansvarsområde enligt enhetens instruktioner och följer datasekretessen i kommunikationen, men behöver tidvis stöd	använder arbetsenhetens informations- och kommunikationsutrustning på ett sakligt sätt inom närvårdarens ansvarsområde enligt enhetens instruktioner och följer datasekretessen i kommunikationen	utnyttjar informations- och kommunikationsutrustningen i vården av patienten.
			använder arbetsenhetens informations- och kommunikationsutrustning på ett ändamålsenligt sätt inom närvårdarens ansvarsområde enligt instruktionerna och följer datasekretessen i kommunikationen
Yrkesetik	arbetar enligt värdegrunden, lagar, verksamhetsprinciper och föreskrifter inom social- och hälsovårdsbranschen	arbetar enligt värdegrunden, verksamhetsprinciper, lagar och föreskrifter inom social- och hälsovårdsbranschen, och grundar sina åtgärder utifrån kunskap om dessa	arbetar enligt värdegrunden, verksamhetsprinciper, lagar och föreskrifter inom social- och hälsovårdsbranschen och grundar sina åtgärder utifrån mångsidig kunskap om dessa
Hälsa, säkerhet och funktionsförmåga	följer arbetsplatsens instruktioner om arbetshälsa och säkerhet i arbetet samt brand- och elsäkerhetsföreskrifter och avvärjer hälsorisker i arbetet och informerar klienterna och arbetsgruppen om dem	följer arbetsplatsens instruktioner om arbetshälsa och säkerhet i arbetet samt brand- och elsäkerhetsföreskrifter och avvärjer hälsorisker i arbetet och informerar på eget initiativ klienterna och arbetsgruppen om dem	följer arbetsplatsens instruktioner om arbetshälsa och säkerhet i arbetet samt brand- och elsäkerhetsföreskrifter och förebygger hälsorisker i arbetet och informerar på ett aktivt sätt klienterna och arbetsgruppen om dem
	använder ändamålsenliga arbetskläder och följer arbetsplatsens hygienrutiner och en aseptisk arbetsordning	använder ändamålsenliga arbetskläder och följer arbetsplatsens hygienrutiner och en aseptisk arbetsordning samt avvärjer hälsofaror och sanitära	använder ändamålsenliga arbetskläder och följer arbetsplatsens hygienrutiner och en aseptisk arbetsordning samt utvecklar den inom sitt eget ansvars-

		olägenheter	område
	arbetar i huvudsak ergonomiskt riktigt och förebygger olyckor och skador orsakade av arbetet	arbetar ergonomiskt riktigt och förebygger olyckor och skador orsakade av arbetet	arbetar ergonomiskt riktigt och utnyttjar klientens resurser och hjälpmedel samt utvecklar ergonomin på arbetsplatsen
	bemöter som medlem av arbetsgruppen klienter eller patienter som har ett utmanande beteende och följer arbetsenhetens säkerhetsinstruktioner och skyddar vid behov sig själv	bemöter klienter eller patienter som har ett utmanande beteende och följer arbetsenhetens säkerhetsinstruktioner och skyddar vid behov sig själv	förebygger besvärliga situationer, bemöter klienter eller patienter som har ett utmanande beteende och följer arbetsenhetens säkerhetsinstruktioner och skyddar vid behov sig själv

Sätt att visa yrkesskickligheten

Den studerande påvisar sitt kunnande i examensdelen "Provtagning och kundbetjäning i närårdarens arbete" i ett yrkesprov genom att arbeta i närårdarens arbetsuppgifter i ett laboratorium på en hälsostation, en privat hälsostation eller ett sjukhus. Omfattningen av arbetet är tillräcklig för att det kunnande som påvisas ska täcka de i examensgrunderna angivna kraven på yrkesskicklighet, föremålen för bedömning och bedömningskriterierna.

Bedömningen av examensdelen baseras på yrkesprovets eller examenstillfallets bedömning.

Beskrivning av yrkesprovet

I yrkesprovet för examensdelen "Provtagning och kundbetjäning i närårdarens arbete" utför en studerande som medlem av en arbetsgrupp uppgifter som hör till närårdaren i olika verksamhetsmiljöer där provtagning och kundbetjäning utförs

Studerande ska göra upp en skriftlig plan för yrkesprovet. I planen ska studerande beskriva det egna arbetet och hur det centrala kunnandet framkommer i yrkesprovet.

Lärare har ansvar för att klargöra om den studerande har några inlärningssvårigheter eller andra hinder för att visa sitt kunnande. Dessa bör beaktas då yrkesprovet planeras så att studerande har möjlighet att påvisa sitt kunnande.

Yrkesprovet utförs om möjligt i en professionell miljö och studerande förutsätts arbeta enligt rådande arbetsskift på arbetsplatsen. Om detta inte går att genomföra bör yrkesprovet genomföras i en miljö som så långt möjligt liknar en professionell miljö.

Ansvarsfördelning för planering och genomförande av yrkesprov

Ålands yrkesgymnasium har huvudansvar för planering och genomförande av yrkesprov. Yrkesgymnasiet har också ansvar för att yrkesrådet får vederbörlig information och att undervisningspersonal och handledare på arbetsplatsen får kunskap om regelverk för yrkesprov.

Yrkesrådet ska godkänna yrkesprovets utformning och bedömningen av yrkesproven som ingår i läroplanen. Yrkesrådet ska också övervaka att yrkesproven sker enligt regelverk. Yrkesrådet behandlar rättelseyrkande och besvär över bedömning av yrkesprov. Yrkesrådets ordförande undertecknar yrkesprovsbetyget.

Lärare har ansvar för att informera studerande och arbetsplatsens handledare om yrkesproven och hur de bedöms. Lärare har ansvar för att yrkesprovet är så utformat att det motsvarar läroplanens mål och kravnivå för kunnande och yrkesskicklighet. Lärare kan neka studerande att delta i yrkesprov om läraren bedömer att studerande inte har tillräckligt kunnande att avlägga provet med godkänd bedömning. Lärare deltar i utvärderingssamtalet och beslutar om bedömning av yrkesprov tillsammans med arbetsplatshandledare.

Arbetsplatsens handledare deltar i planering av yrkesprov. Handledaren har ansvar för att studerande under perioden lärande i arbete uppnår ett sådant kunnande att de klarar yrkesprovets kravnivå. Handledaren deltar i utvärderingssamtalet och beslutar om bedömning av yrkesprov tillsammans med läraren.

Studerande ska inhämta information och kunskap om de krav på yrkesskicklighet som läroplanen förutsätter. Studerande har också ansvar för att göra sig förtrogen med yrkesprovets utformning och bedömningskriterier. Studerande bestämmer tidpunkt för yrkesprov tillsammans med lärare och arbetsplatsens handledare. Studerande ska bedöma sitt eget kunnande och delta i utvärderingssamtalet.

Bedömning av yrkesprovet

De lärare och arbetshandledare som bedömer yrkesproven ska vara sakkunniga inom området. Bedömningen ska ske utifrån de mål och bedömningskriterier som är fastställda för examensdelen.

Bedömarna ska dokumentera och motivera sin bedömning på en fastställd blankett.

2.3.7 Hemvård och omsorgsarbete för äldre

Den studerande ska åtminstone avlägga de examensdelar som är obligatoriska för alla "Stöd för utveckling och handledning", "Vård och omsorg" och "Stöd för rehabilitering", med godkänd bedömning innan studerande påbörjar studierna i denna valbara examensdel.

Krav på yrkesskicklighet

Den studerande kan

- respektera en hemmaboende klients integritet, seder, vanor och egendom
- planera, genomföra och utvärdera en hemmaboende klients vård och service med beaktande av klientens resurser och delaktighet
- agera i samarbete med den hemmaboende klientens närstående vårdare, anhöriga och nätverk
- använda professionella interaktionsfärdigheter i arbetet tillsammans med den hemmaboende klienten och hans anhöriga
- stödja och handleda den hemmaboende klienten i de dagliga funktionerna med beaktande av hans resurser

- observera förändringar i den hemmaboende klientens fysiska, psykiska och sociala välfärd och funktionsförmåga och förebygga faktorer som försvagar dem
- handleda och stödja den hemmaboende klienten och hans närmaste att upprätthålla och främja den fysiska, psykiska och sociala välfärden och funktionsförmågan
- handleda och stödja den hemmaboende klienten och hans närmaste att söka och använda olika förmåner och tjänster
- handleda och stödja den hemmaboende klienten i olika skeden av vårdvägen (t.ex. övergångsskedet mellan institutions- och hemvård, minnes- och rusmedelsproblem)
- genomföra den hemmaboende klientens läkemedelsbehandling
- hemma hos klienten använda arbetsredskap för sitt eget arbete samt teknologi i anslutning till säkerhet, socialt umgänge, informationsförmedling och statistikföring samt handleda klienten och anhöriga i användning av dem
- hjälpa klienten att sörja för och/eller sörja för klientens måltider och nutrition
- hjälpa klienten att sörja för och/eller sörja för den dagliga renligheten i klientens hem och/eller underhållsstädning och klädvård
- sköta ärenden för klienten utanför hemmet och/eller assistera klienten att sköta ärenden
- agera inom sitt ansvarsområde som medlem i en arbetsgrupp inom hemvården
- dra nytta av kunskapsbasen för sin egen bransch i arbetet inom hemvården
- utveckla sin verksamhet på basis av erhållen respons samt utvärdera sitt eget kunnande
- lösa den hemmaboende klientens vardagliga problem och fungera i klientens hem även i överraskande situationer
- arbeta enligt social- och hälsovårdsbranschens etiska principer i klientens hem
- främja sin arbetshälsa och sitt arbetsskydd i arbetet inom hemvården
- arbeta enligt principen för hållbar utveckling i klientens hem

Bedömning av kunnandet

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
1. Behärskande av arbetsprocessen			
<i>Planmässigt arbete</i>	uppdaterar med stöd av arbetsgruppen vård- och serviceplanen tillsammans med klienten och hans anhöriga, genomför den och utvärderar den med stöd av arbetsgruppen	uppdaterar som medlem av arbetsgruppen vård- och serviceplanen tillsammans med klienten och hans anhöriga, genomför och utvärderar den	gör upp eller uppdaterar som medlem av arbetsgruppen vård- och serviceplanen tillsammans med klienten och hans anhöriga, genomför och utvärderar den på ett mångsidigt sätt
	planerar med stöd av arbetsgruppen sitt klientbesök enligt	planerar sitt klientbesök enligt klientens vård- och serviceplan och	planerar sitt klientbesök enligt klientens vård- och serviceplan och

	klientens vård- och serviceplan och beaktar klientens önskemål	beaktar klientens seder, vanor och integritet, agerar smidigt och utvärderar sin egen verksamhet	beaktar allsidigt klientens seder, vanor och behov av integritet, agerar smidigt och med patienten som utgångspunkt i avvikande situationer och utvärderar och grundar sin egen verksamhet
--	--	--	--

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		

2. Behärskande av arbetsmetoder, -redskap och -material

Professionell interaktion inom hemvården	interagerar professionellt med klienterna	interagerar naturligt tillsammans med klienten	interagerar naturligt tillsammans med klienten även i krävande situationer
	beaktar klienten och hans närmaste i sitt arbete samt samarbetar med dem	samarbetar aktivt med klienten och hans närmaste samt förstår deras betydelse som resurs för klienten och för det egna arbetet	samarbetar aktivt utgående från klientens resurser och tillsammans med klienten och hans närmaste, kommer på positiva lösningar även i krävande situationer
	stöder under handledning av arbetsgruppen närståendevårdaren i dennes arbete	stöder självständigt och på egen hand närståendevårdaren i dennes arbete	stöder aktivt och på ett mångsidigt sätt närståendevårdaren i dennes arbete
	informerar om och dokumenterar sina iakttagelser och sitt agerande	informerar om och dokumenterar aktivt och tydligt sina iakttagelser och sitt agerande	informerar om och dokumenterar på ett konkret, tydligt och uttömmande sätt sina iakttagelser och sitt agerande
Verksamhet inom hemvård och omsorgsarbete	sörjer för klientens dagliga måltider eller ser till att klienten får tillräckligt och åldersanpassat näringsintag, handleder	sörjer för klientens dagliga måltider eller ser aktivt till att klienten får ett balanserat näringsintag som beaktar klientens ålder i	sörjer för klientens dagliga måltider eller ser på olika sätt till att klienten får ett balanserat näringsintag som beaktar klientens

	och stöder klienten i frågor gällande nutritionen enligt vård- och serviceplanen, men behöver tidvis handledning av medlemmarna i hemvårdens arbetsgrupp	enlighet med vård- och serviceplanen, gör observationer samt stöder klienten individuellt i frågor gällande nutrition	ålder i enlighet med vård- och serviceplanen, gör observationer samt handleder och stöder klienten individuellt i frågor gällande nutrition, samarbetar med klienten, hans närmaste och hemvårdens arbetsgrupp i problemsituationer
	handleder och hjälper klienten att sköta den personliga hygien och att klä på sig samt beaktar klientens specialproblem	utgår från klientens resurser när hen handleder och hjälper denne att sköta den personliga hygien och att klä på sig samt identifierar klientens specialproblem	handleder och hjälper klienten individuellt och på ett mångsidigt sätt att sköta den personliga hygien och att klä på sig med beaktande av klientens resurser samt identifierar specialproblem
	observerar förändringar i klientens fysiska, psykiska och sociala välbefinnande och behov av stöd och söker lösningar på dem som medlem av arbetsgruppen	observerar och identifierar förändringar i klientens fysiska, psykiska och sociala välbefinnande och behov av stöd och söker lösningar på dem tillsammans med klienten och hans anhöriga, försöker ta bort sådant som känns mindre bra för klientens välbefinnande	observerar och identifierar på ett mångsidigt sätt och förutseende förändringar i klientens fysiska, psykiska och sociala välbefinnande och behov av stöd och söker lösningar i en multiprofessionell arbetsgrupp tillsammans med klienten och hans anhöriga, arbetar på ett sådant sätt att klienten känner välbefinnande och trygghet
	handleder klienten i att ta hand om sin egenvård och i att främja funktionsförmågan (t.ex. vila, sömn, motion, stimulerande verksamhet, näring, sjukvård, användandet av olika hjälpmedel) med beaktande av klientens möjligheter, resurser och funktionsförmåga, använder ett	handleder och motiverar på eget initiativ klienten i att ta hand om sin egenvård och i att främja funktionsförmågan med beaktande av klientens möjligheter, resurser och funktionsförmåga, använder ett rehabiliterande arbetssätt	motiverar och handleder aktivt klienten i att ta hand om sin egenvård och i att främja funktionsförmågan och kommer på olika alternativ i enlighet med klientens individuella behov och funktionsförmåga förverkligar ett rehabiliterande arbetssätt i

	rehabiliterande arbetssätt		
	identifierar några servicebehov som klienten har och handleder klienten i att använda tjänsterna som medlem i arbetsgruppen	kartlägger klientens behov av sociala förmåner, tjänster, hjälpmedel och av ändringsarbeten i bostaden, handleder klienten och hans anhöriga i att söka förmåner samt i att använda tjänster och hjälpmedel anlitar vid behov arbetsgruppen som hjälp	kartlägger på ett mångsidigt sätt klientens behov av sociala förmåner, tjänster, hjälpmedel och av ändringsarbeten i bostaden, handleder klienten och hans anhöriga i att söka förmåner samt i att använda tjänster och hjälpmedel och samarbetar med sakkunniga inom branschen
	handleder med stöd av arbetsgruppen en hemmaboende klient i olika skeden av vårdstigen (t.ex. övergångsskedet mellan institutions- och hemvård, minnes- och rusmedelsproblem)	handleder och stöder en hemmaboende klient i olika skeden av vårdstigen	handleder och stöder en hemmaboende klient i olika skeden av vårdstigen och beaktar de individuella behoven
	identifierar klientens resurser och intressen	uppmuntrar klienten att upptäcka sina egna resurser och intressen samt att söka gemenskap	uppmuntrar individinriktat klienten att upptäcka sina egna resurser och intressen samt uppmuntrar till aktiv verksamhet och delaktighet
Läkemedels- behandling inom hemvården	hanterar, doserar och ger läkemedel på ett korrekt och säkert sätt, handleder med stöd av arbetsgruppen klienten och hans närmaste i frågor gällande användning, förvaring, förstöring av läkemedel samt i förnyande av recept (SHM:s handbok Säker läkemedelsbehandling, 2007:15)	hanterar, doserar och ger läkemedel på ett korrekt och säkert sätt, handleder klienten och hans närmaste i frågor gällande användning, förvaring, förstöring av läkemedel samt i förnyande av recept	hanterar, doserar och ger läkemedel på ett korrekt och säkert sätt, handleder aktivt klienten/patienten och hans närmaste i frågor gällande användning, förvaring, förstöring av läkemedel samt i förnyande av recept
	observerar med stöd av arbetsgruppen effekter och samverkan av läkemedel samt	observerar effekter och samverkan av läkemedel samt identifierar de mest	observerar aktivt effekter och samverkan av läkemedel samt identifierar de mest

	identifierar de mest allmänna skade- och biverkningarna samt missbruk av läkemedel (SHM:s handbok Säker läkemedelsbehandling, 2007:15)	allmänna skade- och biverkningarna samt missbruk av läkemedel	allmänna skade- och biverkningarna samt missbruk av läkemedel
Skötsel av hemmet och uträttande av ärenden	sörjer för den dagliga renligheten och/eller underhållsstädningen i klientens hem och agerar enligt principerna för en hållbar utveckling	hjälp klienten att sörja för eller sörjer för den dagliga renligheten och/eller underhållsstädningen i klientens hem och agerar enligt principerna för en hållbar utveckling	hjälp klienten att sörja för eller sörjer för den dagliga renligheten och/eller underhållsstädningen i klientens hem enligt individuella behov och respekterar klientens önskemål agerar enligt principerna för en hållbar utveckling
	sörjer för klientens klädvård och agerar enligt principerna för en hållbar utveckling	hjälp klienten att sörja för eller sörjer för klientens klädvård och agerar enligt principerna för en hållbar utveckling	hjälp klienten att sörja för eller sörjer för klientens klädvård enligt individuella behov och respekterar klientens önskemål, agerar enligt principerna för en hållbar utveckling
	assisterar klienten vid uträttande av ärenden och/eller uträttar en del ärenden för klienten utanför hemmet	assisterar klienten vid uträttande av ärenden och/eller uträttar ärenden för klienten utanför hemmet och beaktar de krav som utträttandet av ärenden förutsätter	assisterar och motiverar klienten att uträtta ärenden och/eller uträttar ärenden för klienten utanför hemmet och beaktar de krav som utträttandet av ärenden förutsätter
Att dra nytta av arbetsredskap och -metoder för det egna arbetet samt teknologi inom hemvården	använder arbetsredskap och -metoder för det egna arbetet samt teknologi i anslutning till säkerhet, socialt umgänge, informationsförmedling och statistikföring med stöd av arbetsgruppen	utnyttjar arbetsredskap och -metoder för det egna arbetet samt teknologi i anslutning till säkerhet, socialt umgänge, informationsförmedling och statistikföring	utnyttjar effektivt arbetsredskap och -metoder för det egna arbetet samt teknologi i anslutning till säkerhet, socialt umgänge, informationsförmedling och statistikföring
	handleder med stöd av arbetsgruppen klienten och hans anhöriga i teknologi i anslutning till säkerhet, socialt umgänge och informationsförmedling	handleder klienten och hans anhöriga i teknologi i anslutning till säkerhet, socialt umgänge och informationsförmedling	handleder aktivt klienten och hans anhöriga i teknologi i anslutning till säkerhet, socialt umgänge och informationsförmedling

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
4. Behärskande av den kunskap som ligger till grund för arbetet			
<i>Behärskande av kunskap om vård- och omsorgsarbete</i>	använder sig i sitt arbete av kunskap om grunderna i vård- och omsorgsarbete	baserar sin verksamhet på sin kunskap om grunderna i vård- och omsorgsarbete	baserar sin verksamhet på sin mångsidiga kunskap om grunderna i vård- och omsorgsarbete, söker aktivt mer information
<i>Behärskande av kunskap om nutrition</i>	använder sig i sitt arbete av kunskap om balanserad nutrition i förhållande till klientens ålder och om måltidsservice, men behöver tidvis handledning av hemvårdens arbetsgrupp	använder sig i sitt arbete av kunskap om balanserad nutrition i förhållande till klientens ålder och om måltidsservice, ger information till klienten och hens anhöriga	använder sig i sitt arbete av kunskap om balanserad nutrition i förhållande till klientens ålder och om måltidsservice, agerar smidigt och enligt klientens situation, ger information till klienten och hens anhöriga och anpassar informationen till varje enskild individ
<i>Behärskande av kunskap om fysiska och psykiska förändringar vid åldrande</i>	använder sig i sitt arbete av kunskap om fysiska och psykiska förändringar vid åldrande samt skador i sinnesorganen, de vanligaste fysiska och psykiska sjukdomarna hos en klient inom hemvården och om vården av dem	baserar sina lösningar och sitt verksamhets sätt på kunskap om fysiska och psykiska förändringar vid åldrande samt skador på sinnesorganen, de vanligaste fysiska och psykiska sjukdomarna hos en klient inom hemvården och om vården av dem	har klienten som utgångspunkt och baserar sina lösningar och sin verksamhet på mångsidig kunskap om fysiska och psykiska förändringar vid åldrande samt skador på sinnesorganen, de vanligaste fysiska och psykiska sjukdomarna hos en klient inom hemvården och om vården av dem
<i>Behärskande av kunskap om sociala förändringar vid åldrande och om välfärds-</i>	använder sig i sitt arbete av kunskap om sociala förändringar vid åldrande och om de vanligaste förändringarna i den sociala välfärden och om behov av stöd hos en	baserar sina lösningar och sitt verksamhets sätt på kunskap om sociala förändringar vid åldrande och om de vanligaste förändringarna i den sociala välfärden och om	har klienten som utgångspunkt och baserar sina lösningar och sitt verksamhets sätt på mångsidig kunskap om sociala förändringar vid åldrande och om de vanligaste

förändringar	klient inom hemvården	behov av stöd hos en klient inom hemvården	förändringarna i den sociala välfärden hos en klient inom hemvården
Behärskande av kunskap om utbudet av social service och av tjänster	använder sig i sitt arbete av kunskap om tjänster och sociala förmåner för en hemvårdsklient och en närstående vårdare	baserar sin verksamhet på kunskap om tjänster och sociala förmåner för en hemvårdsklient och en närstående vårdare	baserar sin verksamhet på ingående kunskap om tjänster och sociala förmåner för en hemvårdsklient och en närstående vårdare
Behärskande av kunskap om egenvård	känner till begreppet egenvård och dess principer och beaktar dem i sitt arbete	baserar sin verksamhet i arbetssituationer på kunskap om principerna för egenvård	baserar sin verksamhet i arbetssituationer på mångsidig och heltäckande kunskap om principerna för egenvård
Behärskande av kunskap om klientens läkemedelsbehandling	använder sig i sitt arbete av kunskap om läkemedelsbehandling för en hemvårdsklient och om specialfrågor i anslutning till den	baserar sina lösningar och sitt verksamhets sätt på kunskap om läkemedelsbehandling för en hemvårdsklient och om specialfrågor i anslutning till den	baserar sina lösningar och sitt verksamhets sätt på mångsidig kunskap om läkemedelsbehandling för en hemvårdsklient och om specialfrågor i anslutning till den
Behärskande av kunskap om skötsel av hemmet	använder sig i sitt arbete av kunskap om skötsel av hemmet (rengöring, klädvård)	baserar sin verksamhet i arbetssituationer i klientens hem på kunskap om grunderna för rengöring och klädvård	baserar sin verksamhet i arbetssituationer i klientens hem på ingående kunskap om grunderna för rengöring och klädvård
Behärskande av kunskap om arbetsredskap och -metoder samt teknologi som används inom hemvården	använder sig i sitt arbete av kunskap om arbetsredskap och -metoder samt om teknologi i anslutning till säkerhet, socialt umgänge, informationsförmedling och statistikföring	baserar sin verksamhet på kunskap om arbetsredskap och -metoder samt om teknologi i anslutning till säkerhet, socialt umgänge, informationsförmedling och statistikföring	baserar sin verksamhet på mångsidig kunskap om arbetsredskap och -metoder samt om teknologi i anslutning till säkerhet, socialt umgänge, informationsförmedling och statistikföring

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
4. Nyckelkompetenser för livslångt lärande			
Lärande och problemlösning	tar emot och ger saklig respons samt utvecklar sin verksamhet på basis av erhållen respons, utvärderar sitt eget lärande och kunnande	tar emot och ger saklig respons samt utvecklar sin verksamhet på basis av erhållen respons, utvärderar sitt eget lärande och kunnande samt begär vid behov handledning	skaffar, strukturerar och utvärderar information samt tillämpar det tidigare inlärd i föränderliga arbetsituationer, identifierar sina starka sidor och sina utvecklingsbehov, ger respons och föreslår konstruktiva alternativ till lösning och begär vid behov handledning
	gör val och fattar beslut i anslutning till sitt arbete i hemvårdsarbetet samt löser vardagsproblem, men behöver tidvis handledning i	fattar självständigt beslut i anslutning till sitt arbete och löser problem samt skaffar tilläggsinformation för sina avgöranden	fattar självständigt beslut i anslutning till sitt arbete och löser problem, baserar sin verksamhet på yrkesmässiga kunskaper och skaffar vid behov tilläggsinformation
Interaktion och samarbete	samarbetar med medlemmarna i den egna arbetsgruppen	samarbetar med medlemmarna i den egna arbetsgruppen och med övriga som erbjuder service	samarbetar aktivt med medlemmarna i den egna arbetsgruppen och med övriga som erbjuder service
Yrkesetik	följer i sitt arbete lagar, föreskrifter och de etiska anvisningarna för social- och hälsovårdsbranschen, identifierar etiskt problematiska situationer inom hemvården	följer i sitt arbete lagar, föreskrifter och de etiska anvisningarna för social- och hälsovårdsbranschen, verkar etiskt samt identifierar och reflekterar över etiskt problematiska situationer inom hemvården	följer i sitt arbete lagar, föreskrifter och de etiska anvisningarna för social- och hälsovårdsbranschen, verkar etiskt och kommer på lösningar av etiskt problematiska situationer inom hemvården
Hälsa, säkerhet och funktionsförmåga	har omsorg om sin funktionsförmåga, arbetstrivsel, säkerhet och hälsa	har omsorg om sin funktionsförmåga samt främjar sin arbetstrivsel, säkerhet och hälsa	har omsorg om sin funktionsförmåga samt främjar sin arbetstrivsel, säkerhet och hälsa och

			har också omsorg om andra i arbetsgruppen och ser betydelsen av trivsel på arbetsplatsen
har för sin del omsorg om el- och brandsäkerheten inom hemvården och identifierar situationer som äventyrar säkerheten, informerar klienten och arbetsgruppen om dessa	har för sin del omsorg om el- och brandsäkerheten inom hemvården och förhindrar övriga situationer som äventyrar säkerheten, informerar på eget initiativ klienten och hens närmaste om säkerhetsrisker	har för sin del omsorg om el- och brandsäkerheten inom hemvården och främjar säkerheten med sin egen verksamhet, informerar aktivt klienten och hens närmaste och hemvårdens arbetsgrupp om säkerhetsrisker	
använder ergonomiskt riktiga arbetsätt, använder säkra förflyttningstekniker och -redskap, beaktar patientsäkerheten samt förebygger olyckor och skador som förorsakas av arbetet	använder säkra förflyttningstekniker och -redskap, tillämpar ergonomiskt riktiga arbetsätt, beaktar patientsäkerheten samt förebygger olyckor och skador som förorsakas av arbetet	använder säkra förflyttningstekniker och -redskap, tillämpar ergonomiskt riktiga arbetsätt även i krävande situationer, beaktar patientsäkerheten, sitt eget arbetsskydd samt utvecklar den ergonomiska funktionaliteten i arbetsmiljön	
beaktar smittoriskerna vid vårdsituationer, skyddar sig själv och klienten mot smitta (personlig hygien, handhygien och användning av skyddshandskar, aseptiskt arbetsätt och hantering av använda vårdredskap)	beaktar aktivt smittoriskerna vid vårdsituationer, skyddar sig själv och klienten ändamålsenligt mot smitta	skyddar sig själv och klienten ändamålsenligt mot smitta, ger handledning i och grundar betydelsen av att skydda sig	
handlar enligt arbetsenhetens säkerhetsföreskrifter vid möte med en våldsam klient och skyddar sig själv vid behov	handlar enligt arbetsplatsens säkerhetsföreskrifter och arbetsenhetens praxis vid möte med en våldsam klient och skyddar sig själv vid behov	förebygger som medlem i arbetsgruppen att hotfulla våldssituationer uppstår, handlar enligt föreskrifterna och skyddar sig själv och andra vid behov samt begär extra hjälp vid behov	
ger första hjälpen och	ger första hjälpen och	ger första hjälpen och	

	grundläggande återupplivning	grundläggande återupplivning	grundläggande återupplivning
--	------------------------------	------------------------------	------------------------------

Sätt att visa yrkesskickligheten

Den studerande påvisar sitt kunnande i examensdelen "Hemvård och omsorgsarbete för äldre" i ett yrkesprov genom att arbeta i närvårdarens arbetsuppgifter inom hemvården, stött eller intensifierat serviceboende eller vårdhem för dementa. Omfattningen av arbetet är tillräcklig för att det kunnande som påvisas ska täcka de i examensgrunderna angivna kraven på yrkesskicklighet, föremålen för bedömning och bedömningskriterierna.

Examensdelens bedömning baseras på visat kunnande i yrkesprov.

Beskrivning av yrkesprovet

I yrkesprovet för examensdelen "Hemvård och omsorgsarbete för äldre" utför en studerande som medlem av en arbetsgrupp uppgifter som hör till närvårdare inom hemvård och omsorgsarbete för äldre.

Studerande ska göra upp en skriftlig plan för yrkesprovet. I planen ska studerande beskriva det egna arbetet och hur det centrala kunnandet framkommer i yrkesprovet.

Lärare har ansvar för att klargöra om den studerande har några inlärningssvårigheter eller andra hinder för att visa sitt kunnande. Dessa bör beaktas då yrkesprovet planeras så att studerande har möjlighet att påvisa sitt kunnande.

Yrkesprovet utförs om möjligt i en professionell miljö och studerande förutsätts arbeta enligt rådande arbetsskift på arbetsplatsen. Om detta inte går att genomföra bör yrkesprovet genomföras i en miljö som så långt möjligt liknar en professionell miljö.

Ansvarsfördelning för planering och genomförande av yrkesprov

Ålands yrkesgymnasium har huvudansvar för planering och genomförande av yrkesprov. Yrkesgymnasiet har också ansvar för att yrkesrådet får vederbörlig information och att undervisningspersonal och handledare på arbetsplatsen får kunskap om regelverk för yrkesprov.

Yrkesrådet ska godkänna yrkesprovets utformning och bedömningen av yrkesproven som ingår i läroplanen. Yrkesrådet ska också övervaka att yrkesproven sker enligt regelverk. Yrkesrådet behandlar rättelseyrkande och besvär över bedömning av yrkesprov. Yrkesrådets ordförande undertecknar yrkesprovsbetyget.

Lärare har ansvar för att informera studerande och arbetsplatsens handledare om yrkesproven och hur de bedöms. Lärare har ansvar för att yrkesprovet är så utformat att det motsvarar läroplanens mål och kravnivå för kunnande och yrkesskicklighet. Lärare kan neka studerande att delta i yrkesprov om läraren bedömer att studerande inte har tillräcklig yrkesskicklighet att avlägga provet med godkänd bedömning. Lärare deltar i utvärderingssamtalet och beslutar om bedömning av yrkesprov tillsammans med arbetsplatshandledare.

Arbetsplatsens handledare deltar i planering av yrkesprov. Handledaren har ansvar för att studerande under perioden lärande i arbete uppnår ett sådant kunnande att de klarar yrkesprovets kravnivå. Handledaren deltar i utvärderingssamtalet och beslutar om bedömning av yrkesprov tillsammans med läraren.

Studerande ska inhämta information och kunskap om de krav på yrkesskicklighet som läroplanen förutsätter. Studerande har också ansvar för att göra sig förtrogen med yrkesprovets utformning och bedömningskriterier. Studerande bestämmer tidpunkt för yrkesprov

tillsammans med lärare och arbetsplatsens handledare. Studerande ska bedöma sitt eget kunnande och delta i utvärderingssamtalet.

Bedömning av yrkesprovet

De lärare och arbetshandledare som bedömer yrkesproven ska vara sakkunniga inom området. Bedömningen ska ske utifrån de mål och bedömningskriterier som är fastställda för examensdelen.

Bedömarna ska dokumentera och motivera sin bedömning på en fastställd blankett.

2.4 Fritt valbara examensdelar

De fritt valbara examensdelarna omfattar 10 kp. Studerande har möjlighet att välja hela eller delar av skolans utbud. Skolan kan arrangera undervisning som ingår fritt valbara examensdelar under förutsättning att tillräckligt antal studerande anmäler intresse för att delta.

Utöver skolans utbud har studerande rätt att avlägga den högskoleförberedande utbildningshelheten (HUTH) och räkna dessa studier tillgodo som fritt valbara examensdelar. Studerande har också rätt att inom ramen för fritt valbara examensdelar avlägga examensdel från andra kompetensområden och få den tillgodoräknad.

Studerande kan på ansökan beviljas erkänt kunnande för andra studier eller annat kunnande som inhämtats på ett formellt eller informellt sätt. Ansökan riktas till biträdande rektor och görs på särskild blankett som finns på skolans hemsida. Till ansökan bifogas en noggrann utredning med intyg som dokumenterar kunnandet och som redovisar på vilka sätt kunnandet inhämtats. Ansökan ska lämnas in innan studierna i vederbörande examensdel inleds eller då studierna inleds.

Studerande kan också på ansökan som riktas till biträdande rektor beviljas erkänt kunnande för formella eller informella studier eller annat kunnande som inhämtas under läsåret. Studerande ska till ansökan bifoga en utredning som beskriver vilken aktivitet studerande önskar räkna tillgodo och på vilket sätt aktiviteten kompletterar studerandes utbildning och breddar studerandes kunnande. Ansökan ska inom fastställd tid lämnas in vid läsårets början. Studerande ska inom den tid som är fastställd i skolan studieguide lämna intyg över deltagande undertecknat av handledare för att få det formella/informella kunnandet godkänt och dokumenterat i den personliga studieplanen.

2.4.1 Studieteknik

Målet är att studerande ska komma till insikt om vägen till eget lärande och hittar redskap för kompetensutveckling.

Studerande ska

- utveckla grundläggande strategier för eget lärande
- utveckla grundläggande strategier för kompetensutveckling
- lära sig känna igen olika inlärningsstilar och finna sin egen/sina egna
- utveckla modeller för självvärdering
- genom olika övningar spurras till att utveckla styrkor och övervinna svaghet
- lära sig betydelsen av olika nyckelkompetenser som en viktig komponent för yrkes- och personlighetsutveckling och livslångt lärande

Undervisningen ska innehålla olika övningar med praktisk och individuell inriktning. Studerande måste fullfölja undervisningen med bedömningen godkänd för att få räkna sig

kompetenspoängen tillgodo. Bedömningen grunder sig på aktivt deltagande, olika muntliga och/eller skriftliga presentationer eller motsvarande.

BEDÖMNING
Godkänd
Studera
<ul style="list-style-type: none">• deltar aktivt i undervisningen i i övningarna• visar att hen tillgodogör sig undervisningen• söker lösa problem på ett positivt sätt• har ett positivt förhållningssätt till sig själv och samarbetar med sina medstudera och sin lärare• följer regler och tider• uppför sig väl• förhåller sig positivt till arbetarskyddsbestämmelser och följer säkerhetsanvisningar

2.4.2 Främmande språk, 2 – 4 kp

Undervisningen i språk syftar till att studera utvecklar sina språkkunskaper och sin kunskap om omvärlden. I språkstudierna ska studera få möjlighet att utveckla språkförståelse, dvs. att förstå talad och skriven text. Studera ska också få möjlighet att utveckla sin kommunikativa förmåga och stimuleras till att våga använda språket i olika sammanhang.

Undervisningen ska också ge studera möjlighet att stifta bekantskap med och lära sig branschriktad engelska och utveckla sitt ordförråd med den terminologi som tillämpas i yrket och branschen. En mer detaljerad beskrivning av undervisningen utformas för varje avsnitt.

Studera ska i undervisningen, interagera med andra och producera talat språk och kortare texter som anknyter till vardagliga verksamheter. I undervisningen ska studera använda medier och digitala verktyg som källor för att utveckla sitt språk och sin kunskap om omvärlden.

Språkundervisningen ska ge studera förutsättningar

- att förstå målspråket i tal i skrift
- att formulera sig och kommunicera i första hand i tal, men också i skrift
- att reflektera över kultur och sedvänjor i språkområdet

Främmande språk som A-språk, 2 – 4 kp

Undervisningen utgår från den kunskapsnivå och de basfärdigheter som uppnås i grundskolans undervisning i A1-2-språk, då språkstudierna vanligtvis inlets i åk 5 i grundskolan.

Studera kan välja att avlägga en eller flera kompetenspoäng. Studera som önskar avlägga fler än en kompetenspoäng bör ha uppnått nöjaktiga kunskaper för att kunna gå vidare i studierna.

Studering ska stifta bekantskap med och lära sig en branschriktad engelska. Genom studierna ska studerande få möjlighet att förbättra särskilt sina muntliga färdigheter, men också sin skriftspråkliga kompetens genom att träna att skriva texter såsom instruktioner, avtal och överenskommelser som är vanliga i branschen. Studerande ska utveckla sitt ordförråd med den terminologi som tillämpas i branschen och stifta bekantskap med företag som verkar på internationella marknader där engelska är arbetspråk. En mer detaljerad beskrivning av undervisningen utformas för varje avsnitt.

Målet är att studerande ska utveckla sin språkförståelse och sina kommunikationsfärdigheter i olika yrkesmässiga servicesituationer och i det vardagliga livet. Undervisningen ska också förmedla kunskap om traditioner och kultur.

Målet för 1 - 2 kp är A1.2 -3 för tal och hörförståelse samt A1.2 för textförståelse

Målet för 3 - 4 kp är A2.1 för tal och hörförståelse och tal samt A1.3 för textförståelse

Nedanstående bedömningsgrunder utgår från det ordförråd och det språkliga kunnande som utgör grund för den nivå som borde uppnås genom studierna. Bedömningen grundar sig på studerandes muntliga och skriftliga prestationer och aktiva deltagande.

BEDÖMNING		
Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
Studerande		
uppfattar huvuddragen i tydligt tal om situationen är bekant	uppfattar huvuddragen och detaljer i enkelt talat språk	uppfattar såväl huvuddrag som detaljer i tydligt talat språk och kan använda informationen
gör sig förstådd i vardagliga samtal	gör sig förstådd i flera vardagliga sammanhang	kommunicerar i vardagliga sammanhang och kan utveckla en diskussion
talar enkelt och begripligt	talar tydligt och med gott uttal	uttrycker sig muntligt med sammanhang och flyt
skriver enkla texter begripligt	kan tillgodogöra sig helheten i en text och göra sammanfattning	kan tillgodogöra sig helhet och detaljer i en text och sammanfatta och analysera texten
gör sig förstådd i samtal som rör bransch och yrke	gör sig förstådd i olika situationer som rör yrkesmässig kommunikation	kommunicerar i olika yrkessammanhang och kan utveckla en diskussion
skriver enkla yrkesinriktade texter på ett begripligt sätt	skriver yrkesanknutna texter på ett korrekt sätt	Skriver även mer avancerade yrkesanknutna texter på ett korrekt sätt
kan tillgodogöra sig helheten i en enkel text med branschanknytning	kan tillgodogöra sig helheten i en text och göra en sammanfattning	kan tillgodogöra sig helhet och detaljer i en text och sammanfatta och analysera texten
utnyttjar hjälpmedel för att förstå och uttrycka sig	skriver tydligt och begripligt	skriver tydligt och med sammanhang på olika sätt
	utnyttjar olika hjälpmedel för att förstå och uttrycka sig	utnyttjar mångsidigt olika hjälpmedel för att förstå och uttrycka sig

Främmande språk som B-språk, 2-4 kp

Studera ska lära känna språket och de kulturer där språket talas. Undervisningens utgår från vardagliga situationer och studerande ska få ett grundordförråd för vardagliga situationer. Studerande som avlägger flera eller alla kompetenspoäng ska tillägna sig ett mer utökat ordförråd för muntlig kommunikation och produktion av enklare texter.

Målet är att studerande ska utveckla sin språkförståelse och sina kommunikationsfärdigheter i olika yrkesmässiga servicesituationer och i det vardagliga livet. Undervisningen ska också förmedla kunskap om traditioner och kultur. En mer detaljerad beskrivning av undervisningen utformas för varje avsnitt.

Studerande kan välja att avlägga en eller flera kompetenspoäng i ämnet. Studerande som önskar avlägga fler än en kompetenspoäng bör ha uppnått nöjaktiga kunskaper för att kunna gå vidare i studierna.

Målet för 1 – 2 kp är A.1.1 för tal, hörförståelse och textförståelse

Målet för 2 - 3 kp är A1.2-3 för tal och hörförståelse och A1.2 för textförståelse

Nedanstående bedömningsgrunder utgår från det ordförråd och det språkliga kunnande som utgör grund för den nivå som borde uppnås genom studierna. Bedömningen grundar sig på studerandes muntliga och skriftliga prestationer och aktiva deltagande.

BEDÖMNING		
Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
Studerande		
uppfattar huvuddragen i tydligt tal om situationen är bekant	uppfattar huvuddragen och detaljer i enkelt talat språk	uppfattar såväl huvuddrag som detaljer i tydligt talat språk och kan använda informationen
gör sig förstådd i vardagliga samtal	gör sig förstådd i flera vardagliga sammanhang	kommunicerar i vardagliga sammanhang och kan utveckla en diskussion
talar enkelt och begripligt	talar tydligt och med gott uttal	uttrycker sig muntligt med sammanhang och flyt
skriver enkla texter begripligt	kan tillgodogöra sig helheten i en text och göra sammanfattning	Kan tillgodogöra sig helhet och detaljer i en text och sammanfatta och analysera texten
utnyttjar hjälpmedel för att förstå och uttrycka sig	skriver tydligt och begripligt	skriver tydligt och med sammanhang på olika sätt
	utnyttjar olika hjälpmedel för att förstå och uttrycka sig	utnyttjar mångsidigt olika hjälpmedel för att förstå och uttrycka sig

2.4.3 Företagsamhet och entreprenörskap, 3-6 kp

Undervisningen ska ge studerande praktiska redskap för företagsamhet och entreprenörskap. Utgångspunkt är att på olika sätt främja studerandes kreativitet och förmåga att omvandla innovativa idéer till handling och därmed lägga grunden för ett framtida företagande.

Studerande ska

- utöka sin kunskap om företagarverksamhet
- lära sig göra upp affärsplan, budget och kostnadskalkyl
- lära sig grunderna för att driva företag
- lära sig förstå företagandets ekonomiska villkor och lära sig ta kontroll över sin egen och ett företags ekonomi
- lära sig förstå att samhällets välstånd och utveckling i mycket är ett resultat av människor som vågat tro och satsa på sina idéer

Studierna kan bedrivas i samarbete med arbetslivet och som en del av Ung företagsamhet.

Bedömningen grundar sig på studerandes aktiva deltagande och genomförande av uppgiften. Vid bedömningen beaktas också nyckelkompetenser för livslångt lärande.

BEDÖMNING			
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
Företagande och entreprenörskap	har en viss insikt om betydelsen av företagsamhet och entreprenörskap	har insikt om betydelsen av företagsamhet och entreprenörskap och har vissa idéer	är drivande och företagsam och drivs av att förverkliga idéer
	har en viss insikt om företagandets villkor i samhället	har grundläggande kunskap om företagandets villkor i samhället	har grundläggande kunskap om företagandets villkor i samhället
	har en viss kunskap vilken betydelse företagande har för samhällsbygget	har kunskap vilken betydelse företagande har för samhällsbygget	har ingående kunskap vilken betydelse företagande har för samhällsbygget
	har viss kunskap om vad entreprenörskap betyder och resulterar i	har kunskap om vad entreprenörskap betyder och resulterar i	har god kunskap om vad entreprenörskap betyder och resulterar i
Företags- verksamhetens villkor	känner till grundläggande faktorer för företagsverksamhet	känner till de viktigaste faktorerna som utgör grund för företagsverksamhet	känner till och kan analysera faktorer som främjar företagsamhet
	känner schematiskt till olika former att driva företag	har kunskap om olika former att driva företag	kan på basis av självständig analys avgöra vilka former av företag som lämpar för olika situationer
Affärsplan, budget och kostnadskalkyl	kan göra upp en enkel affärsplan,	kan göra upp en affärsplan, budget	kan göra upp en affärsplan, budget

	budget och kostnadskalkyl, men behöver tidvis handledning	och kostnadskalkyl för sitt företag	och kostnadskalkyl för sitt företag och göra en realistisk analys
	har en viss insikt om lönsamhet och hur lönsamhet kan ökas	har insikt om lönsamhet och hur lönsamhet kan ökas	kan analysera lönsamhet och självständigt hitta lösningar för att öka lönsamheten
	kan med handledning göra en enkel marknadsanalys	kan göra en enkel marknadsanalys	kan självständigt göra en enkel marknadsanalys
Att lära sig grunderna för att driva företag	kan grunderna för att driva företag, men behöver tidvis stöttning	kan grunderna för att driva ett företag	har en bredare kunskap om förutsättningarna för att driva företag
Lärande och problemlösning	kan lösa problem, men behöver tidvis handledning	kan lösa de flesta problem som uppstår	löser på ett självständigt sätt de problem som uppstår
Interaktion och samarbete	kommunicerar och samarbetar på ett fungerande sätt	kommunicerar och samarbetar på ett funktionellt sätt	kommunicerar och samarbetar på ett initiativrikt och självständigt sätt
Yrkesetik	följer givna regler och tidsramar, agerar etiskt	följer givna regler och tidsramar, agerar etiskt och ekonomiskt	följer givna regler och tidsramar, agerar smidigt, tolerant och ekonomiskt
Hälsa, säkerhet och funktionsförmåga	följer arbetarskyddsbestämmelserna och är mån om sin hälsa	följer arbetarskyddsbestämmelserna och utvecklar sin hälsa och arbetsförmåga	följer arbetarskyddsbestämmelserna, ser vad som behöver utvecklas, ser till sin och andras hälsa och arbetsförmåga

2.4.4 Fritt skapande/produktutveckling, 2 – 8 kp

Undervisningen ska ge studerande möjlighet till fritt skapande och till att utveckla sin egen förmåga på olika områden. Detta kan ske genom undervisning, men också genom att studerande verkar i projekt, mässor och arrangemang eller deltar i yrkesinriktade tävlingar. Studerande ska få möjlighet att självständigt utforska olika möjligheter och omsätta idéer till praktisk verksamhet. Undervisningen inriktas på experimentellt arbete och formgivning.

Inom ramen för fritt skapande/produktutveckling erbjuder skolan undervisning i

- träbearbetning, att skapa föremål i trä
- metallbearbetning, att bearbeta och skapa i metall
- stil och design inom frisyrier och mode
- matlagning
- bakning
- design och komposition i digitala miljöer
- bildkonst
- teater och drama

- bild- och fotomontage
- ljud- och bildframställning

Studera ska

- bredda och utveckla sitt yrkeskunnande
- få möjlighet till innovativt tänkande
- lära sig omsätta idéer i praktisk verksamhet
- lära sig se nya möjligheter
- få utlopp för sin kreativitet

En mer detaljerad beskrivning av undervisningen utformas för varje delområde som ingår i Fritt skapande/produktutveckling.

Bedömningen grundar sig på studerandes aktiva deltagande och genomförande av uppgiften. Vid bedömningen beaktas också nyckelkompetenser för livslångt lärande. Studerande måste fullfölja undervisningen med bedömningen godkänd för att få räkna sig kompetenspoängen tillgodo.

BEDÖMNING
Godkänd
Studerande
<ul style="list-style-type: none"> • deltar aktivt i undervisningen • utför de anvisade uppgifterna inom fastställd tid • söker lösa problem på ett positivt sätt • har ett positivt förhållningssätt till sig själv och samarbetar med sina medstudera och sin lärare • visar ett kundorienterat sätt • håller ordning • följer regler och tider • uppför sig väl • förhåller sig positivt till arbetarskyddsbestämmelser och följer säkerhetsanvisningar

2.4.5 Förberedelse för arbetsplatshandledaruppgifter, 2 – 5 kp

Studerande får genom undervisningen beredskap för att i sin framtida yrkesroll fungera som handledare på en arbetsplats för studerande inom den grundläggande yrkesutbildningen.

Studerande ska

- lära sig hur utbildningen är uppbyggd
- komma till insikt om kraven för yrkeskunnande inom branschen
- lära sig planera LIA och introducera en studerande i LIA
- lära sig grundläggande kunskap om hur handledning ska utformas
- kunna presentera gällande arbetarskyddsbestämmelser- och föreskrifter på ett konkret och informativt sätt
- lära sig grunderna för hur en studerandes kunnande bedöms

Bedömningen grundar sig på studerandes aktiva deltagande och genomförande av uppgiften. Vid bedömningen beaktas också nyckelkompetenser för livslångt lärande.

BEDÖMNING			
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
Utbildningens struktur	har en viss insikt om hur utbildningen är uppbyggd	känner till utbildningens struktur	har en djupgående insikt i hur examen är uppbyggd
Krav för yrkeskunnande	känner till de mest grundläggande kraven för yrkeskunnande	känner till grundläggande krav för yrkeskunnande	har en bred och insiktsfull kunskap om krav för yrkeskunnande
Planering och introduktion av LIA	kan planera LIA och introducera en studerande i LIA, men behöver tidvis handledning	kan planera LIA och introducera en studerande i LIA	kan självständigt planera LIA och på ett funktionellt introducera studerande i LIA
Bedömning av kunnande	kan med handledning bedöma en studerandes kunnande	kan med viss handledning bedöma en studerandes kunnande	kan självständigt bedöma en studerandes kunnande
Lärande och problemlösning	kan lösa problem, men behöver tidvis handledning	kan lösa de flesta problem som uppstår	löser på ett självständigt sätt de problem som uppstår
Interaktion och samarbete	kommunicerar och samarbetar på ett fungerande sätt	kommunicerar och samarbetar på ett funktionellt sätt	kommunicerar och samarbetar på ett initiativrikt och självständigt sätt
Yrkesetik	följer givna regler och tidsramar, agerar etiskt	följer givna regler och tidsramar, agerar etiskt och ekonomiskt	följer givna regler och tidsramar, agerar smidigt, tolerant och ekonomiskt
Hälsa, säkerhet och funktionsförmåga	följer arbetarskyddsbestämmelserna och är mån om sin hälsa	följer arbetarskyddsbestämmelserna och utvecklar sin hälsa och arbetsförmåga	följer arbetarskyddsbestämmelserna, ser vad som behöver utvecklas, ser till sin och andras hälsa och arbetsförmåga

2.4.6 Högskoleförberedande utbildningshelhet, 10 kp

Ålands yrkesgymnasium erbjuder i enlighet med landskapsregeringens beslut (ÅLR beslut 16U2/28.10.2015) studerande möjlighet att avlägga den högskoleförberedande utbildningshelheten, HUTH. Studierna ordnas av Ålands lyceum och genomförs i enlighet med grunderna för läroplanen inom den allmänbildande gymnasieutbildningen.

Den högskoleförberedande utbildningshelheten består av

- sju kurser svenska och litteratur (SV 1-6, SV8)
- sju kurser engelska (ENG 1-6, ENG10)
- sju kurser matematik (MK0-5, MK9)
- fem kurser i samhällskunskap (SK1-5)
- två kurser fysik, kort kurs (FYK1-2)
- en kurs kemi, kort kurs (KEL1)
- en kurs geografi (GEO1)

Studierande erhåller vitsord över avlagda kurser från Ålands lyceum enligt lyceets vitsordsskala 4 – 10. Studierande som avlagt alla kurser inom den högskoleförberedande utbildningsenheten erhåller ett betyg över avlagda studierna utfärdat av Ålands lyceum.

Förutom de fritt valbara examensdelarna på 10 kp, ersätter HUTH-paketet också valbara yrkesinriktade examensdelar omfattande 15 kp och gemensamma examensdelar omfattande 27 kp.

2.4.7 Yrkesfördjupande samhällsvetenskapligt paket, 2 – 6 kp

Ålands yrkesgymnasium erbjuder studierande att fördjupa sitt yrkeskunnande och bredda sin kompetens som aktiv samhällsmedlem genom studier i

- nutidsorientering
- konflikters och skeendens historiska bakgrund
- demokrati-, jämlikhets- och jämställdhetsfostran

Studierande ska genom undervisningen få en bakgrundsbild till dessa samhällsfenomen och

- känna till aktuella samhällsfrågor, deras bakgrund och konsekvenser
- känna till den historiska bakgrunden till olika skeenden och konflikter som präglar dagens samhälle
- kunna konstruktivt reflektera över vad som kännetecknar demokrati/bristen på demokrati, jämlikhet/brist på jämlikhet och jämställdhet/brist på jämställdhet
- på ett faktaunderbyggt sätt kunna ta ställning i olika samhällsfrågor
- känna till orsaker och konsekvenser av historiska skeenden

En mer detaljerad beskrivning av undervisningen utformas för varje delområde som ingår i det yrkesfördjupande samhällsvetenskapliga paketet.

Bedömningen grundar sig på studerandes aktiva deltagande och på olika redovisade prestationer. Studierande måste avlägga studierna med godkänt vitsord för att få tillgodoräkna sig kompetenspoängen.

BEDÖMNING			
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
<i>Nutidsorientering</i>	är på ett grundläggande sätt orienterad om nutidskunskap	är orienterad om nutidskunskap	har en bred och ingående insikt om nutidskunskap
	har en viss insikt om viktiga dagsaktuella sociala, ekonomiska och politiska frågor	har kunskap om viktiga dagsaktuella sociala, ekonomiska och politiska frågor	har god kunskap om viktiga sociala, ekonomiska och politiska frågor
	kan nöjaktigt	kan på ett bra sätt	kan på ett

	redogöra för viktiga händelser och ge några relevanta bakgrundsfakta	redogöra för viktiga händelser och ge relevanta bakgrundsfakta	systematiskt och ingående sätt redogöra för viktiga händelser och analysera bakgrundsfakta
	kan med handledning analysera bakgrund till och konsekvenser av aktuella händelser	kan analysera bakgrund till och konsekvenser av aktuella händelser	kan på ett självständigt sätt analysera bakgrund till och konsekvenser av aktuella händelser
Konflikters och skeendens historiska bakgrund	känner till viktiga bakgrundsfaktorer som är relevanta för konflikter och skeenden	känner till olika bakgrundsfaktorer som är relevanta för konflikter och skeenden	känner till och kan analysera olika bakgrundsfaktorer som är relevanta för konflikter och skeenden
	känner till några viktiga händelser i historien som satt djupa spår	har kunskap om viktiga händelser i historien som satt djupa spår	har ingående kunskap om viktiga händelser i historien som satt djupa spår
	kan med handledning förstå varför konflikter uppstår och varför de är svåra att lösa	kan förstå och analysera varför konflikter uppstår och inser svårigheten med att lösa konflikter	har förmåga att på ett nyanserat och brett sätt analysera konflikters bakgrund och varför konflikter är svåra att lösa
	kan schematiskt redogöra för viktiga händelser såsom krig, flykt, hungerkatastrofer m.m. och kan med viss handledning beskriva dess konsekvenser	kan redogöra för viktiga händelser såsom krig, flykt, hungerkatastrofer m.m. och kan beskriva dess konsekvenser	kan på ett ingående och analyserande sätt redogöra för viktiga händelser såsom krig, flykt, hungerkatastrofer m.m. och kan analysera dess konsekvenser
Demokrati-, jämlikhets- och jämställdhetsfostran	har en viss insikt om demokrati-, jämlikhets- och jämställdhetsfrågor	har insikter om grundläggande demokrati-, jämlikhets- och jämställdhetsfrågor	kan beskriva och analysera demokrati-, jämlikhets- och jämställdhetsfrågor
	kan schematiskt beskriva begreppen demokrati, jämlikhet och jämställdhet	kan beskriva begreppen demokrati, jämlikhet och jämställdhet och kan också ge en bild av hur begreppen ändrats över tid	kan på ett analyserande och ingående sätt redogöra för begreppen demokrati, jämlikhet och jämställdhet och hur betydelsen ändrats över tid
	kan schematiskt beskriva hur jämlikhetstanken	kan beskriva hur jämlikhetstanken successivt fått ökad	kan ingående och analyserande beskriva hur

	successivt fått ökad betydelse och var/hur det fortfarande brister	betydelse och var/hur det fortfarande brister	jämlikhetstanken successivt fått ökad betydelse och var/hur det fortfarande brister
	kan på ett schematiskt sätt beskriva hur jämställdheten utvecklats i våra nordiska länder och göra globala jämförelser	kan beskriva hur jämställdheten utvecklats i våra nordiska länder och göra globala jämförelser	kan på ett ingående och analyserande sätt beskriva hur jämställdheten utvecklats i våra nordiska länder och göra globala jämförelser
	har en viss förståelse för och begrepp om hur demokratifostran kan utformas och stödjas	kan schematiskt redogöra för hur ett arbete för demokratifostran kan utformas	kan redogöra för hur ett arbete för demokratifostran kan utformas

2.4.9 Tecken som stöd, 2 kp

I sin framtida yrkeskarriär kommer studerande sannolikt att möta hörselskadade, språkstörda, utvecklingsstörda och talskadade barn och ungdomar. Att använda tecken som stöd gör det möjligt att kommunicera på alternativt sätt. Också i mångkulturella miljöer kan teckenkommunikation vara en möjlighet att skapa dialog och förståelse. Tecken som stöd ger studerande en viktig kompetens för sin yrkeskarriär i humanistiska och pedagogiska verksamheter för barn och unga.

I studierna lär sig studerande att teckna och använda tecken som stöd och teckenkommunikation och lär sig också hur tecken kan användas på i olika sammanhang och på ett pedagogiskt sätt.

Mål för yrkesskickligheten

Studerande

- kan handalfabetet
- kan vardagliga användbara tecken såsom färger, pronomen, frågeord, kläder, verb m.m.
- kan kommunicera i vardagliga situationer med hjälp av tecken som stöd och teckenkommunikation
- kan avläsa tecken som stöd i vardagliga situationer och i långsamt tempo

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 3	Berömliga B 3
	Den studerande		
Behärskande av arbetsprocessen			
Tecken som stöd	kan i vissa vardagliga situationer använda sig av de mest	kan i vardagliga situationer använda sig av tecken och	kan i många vardagliga situationer använda sig av tecken

	förekommande tecknen	tecken-kommunikation på ett tydligt sätt och med någorlunda flyt och tempo	och tecken-kommunikation på ett tydligt och strukturerat sätt med flyt och tempo
	kan i vardagliga situationer läsa av mest förekommande tecken som framförs i mycket långsamt tempo och ge kort feedback	kan i vardagliga situationer läsa av tecken som framförs i långsamt tempo och ge feedback	kan i många vardagliga situationer läsa av tecken som framförs i normalt tempo och ge feedback

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 3	Berömliga B 3
	Den studerande		
Behärskande av arbetsmetoder, redskap och -material			
Tecken som stöd	kan med handledning söka kunskap om tecken som stöd	kan söka kunskap om tecken som stöd för att uppnå större individuell kompetens	kan självständigt söka kunskap om tecken som stöd för att uppnå större individuell kompetens

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 3	Berömliga B 3
	Den studerande		
Behärskande av den kunskap som ligger till grund för arbetet			
Tecken som stöd	har ett elementärt ordförråd	har ett bra och fungerande ordförråd	har ett brett och fungerande ordförråd
	kan i inövade situationer föra en kortare kommunikation och kan teckna ord	kan föra en fungerande kommunikation och kan teckna ord och kortare meningar	kan föra en väl flytande kommunikation och kan flytande teckna ord och meningar
	har viss förståelse	har god förståelse	har berömvärd förståelse
	har en viss kunskap om i vilka sammanhang tecken som stöd kan användas och	har kunskap om i vilka sammanhang tecken som stöd kan användas och använder tecken som stöd på ett pedagogiskt sätt	har en ingående kunskap om i vilka sammanhang tecken som stöd kan användas och använder tecken som stöd på ett mycket

			pedagogiskt sätt
--	--	--	------------------

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
Nyckelkompetenser för livslångt lärande			
Hälsa, säkerhet och funktionsförmåga	har en positiv attityd till säkra arbetsätt och undviker risker	tar ansvar för säkerheten	utvecklar sitt arbetsätt så att det blir säkrare
	följer regler, etik och anvisningar, kan med handledning verka för att förebygga säkerheten för barn och unga	följer regler, etik och anvisningar, beaktar övriga medlemmars roll, arbetar för att förebygga säkerheten för barn och unga	följer aktivt regler, etik och anvisningar, observerar och identifierar risker och rapporterar risker, arbetar aktivt för att förebygga säkerheten för barn och unga
	kan med handledning arbeta för att stödja jämställdhet, jämlikhet och inkludering	arbetar för att stödja jämställdhet, jämlikhet och inkludering	arbetar aktivt för att stödja jämställdhet, jämlikhet och inkludering

2.5 Gemensamma examensdelar

I examen ingår gemensamma examensdelar som omfattar 35 kp. De gemensamma examensdelarna ska komplettera och fördjupa studerandes yrkeskunnande. Uppgifterna i de olika ämnen som ingår i gemensamma examensdelar är branschriktade och hämtade ur autentiska miljöer. Detta förutsätter ett kontinuerligt samarbete mellan olika lärare och utbyte av pedagogiska erfarenheter mellan såväl lärare i gemensamma examensdelar som lärare i yrkesriktade examensdelar och handledare i lärande i arbete.

En vägledande princip för utformningen av den yrkesriktade undervisningen är att arbetslivet kräver teamwork, samarbete och arbete i nätverk. Studerande ska under studietiden träna sina färdigheter på dessa områden. De olika uppgifter som behandlas i de olika examensdelarna ska utformas på ett sådant sätt att studerande tränar sina sociala och kommunikativa färdigheter i grupp.

Arbetslivet kommer att kräva informations- och kommunikationstekniska färdigheter. Studerande ska i de gemensamma examensdelarna träna sitt digitala kunnande på ett praktiskt sätt så att de har sådana kunskaper på området att de kan fungera väl i samhälle och arbetsliv.

De fyra gemensamma examensdelarna är:

- Kunnande i kommunikation och interaktion, 11 kp
- Kunnande i matematik och naturvetenskaper, 9 kp
- Kunnande som behövs i samhället och arbetslivet, 8 kp
- Socialt och kulturellt kunnande, 7 kp

Varje examensdel omfattar allmänna ämnen vars omfattning anges i kp. Undervisningen i examensdelen "Socialt och kulturellt kunnande" fullgörs delvis som delområden i svenska, engelska och samhällsfärdighet. Denna läroplan fastställer att 4 kp av de 7 kp som ingår i examensdelen "Socialt och kulturellt kunnande" ska ske som undervisning i

- svenska, 1 kp som inriktas på socialt och kulturellt kunnande
- engelska, 2 kp som inriktas på socialt och kulturellt kunnande
- samhällsfärdighet, 1 kp som inriktas på undervisning om den åländska självstyrelsen och kulturen.

Läroplanen för dessa kompetenspoäng är utformad så att undervisningen till mål och centralt innehåll uppfyller kraven för examensdelen "Socialt och kulturellt kunnande". Då examensdelen "Socialt och kulturellt kunnande" bedöms ska de prestationer som studerande redovisat i dessa delområden i svenska, engelska och samhällsfärdighet utgöra grund för examensdelens bedömning.

Skolan har rätt att på studerandes ansökan av särskilda skäl bevilja alternativa sätt att fullgöra de kompetenspoäng som ingår i de gemensamma examensdelarnas ämnesområden. Om studerande slutfört hela eller delar av de gemensamma examensdelarna enligt en individuellt anpassad plan ska detta noteras på examensbetyget.

Studerandes prestationer i de allmänna ämnen som ingår i som delområden i de gemensamma examensdelarna ska dokumenteras i studerandes personliga studieplan och studiekort.

Skolan har rätt att arrangera undervisningen i delar av de gemensamma examensdelarna så att de genomförs i samband med undervisningen i yrkesinriktade examensdelar och i lärande i arbete.

Undervisningens omfattning och fördelning av allmänna ämnen i de gemensamma examensdelarna framgår av nedanstående tabell.

GEMENSAMMA EXAMENSDELAR, 35 kp	
Kunnande i kommunikation och interaktion	11 kompetenspoäng
Svenska	5 kp (1 kp från examensdelen "Socialt och kulturellt kunnande")
Engelska	4 kp (2 kp från examensdelen "Socialt och kulturellt kunnande")
Finska	2 kp
Kunnande i matematik och naturvetenskaper	9 kompetenspoäng
Matematik	6 kp
Fysik och kemi	2 kp
IKT	1 kp
Kunnande som behövs i samhället och arbetslivet	8 kompetenspoäng
Samhällsfärdighet	1 kp (1 kp från examensdelen "Socialt och kulturellt kunnande")
Arbetslivsfärdighet	1 kp
Företagsamhet och företagsverksamhet	1 kp
Upprätthållande av arbetsförmåga, gymnastik och hälsokunskap	5 kp
Socialt och kulturellt kunnande	7 kompetenspoäng
Kännedom om kulturer	2 kp
Miljö-kunnande	1 kp
Svenska, engelska och samhällsfärdighet,	4 kp

2.5.1 Kunnande i kommunikation och interaktion

Examensdelen innehåller tre ämnen: svenska, engelska som A1-språk och finska.

De olika delområdena i examensdelen, svenska, engelska och finska bedöms med vitsord och dokumenteras i studerandes personliga studieplan och studiekort. Lärare ger vitsord efter varje avslutad undervisningsdel och väger samman vitsorden till ett ämnesvitsord.

På examensbetyget vägs vitsorden i de olika ämnena samman till ett slutvitsord i examensdelen "Kunnande i kommunikation och interaktion". De lärare som gett vitsorden för de olika ämnena

bestämmer tillsammans vitsordet för examensdelen. Vitsordet för examensdelen ges utifrån det antal kompetenspoäng för varje ämne som ingår i examensdelen.

Lärarens bedömning av lärande och studerandes självvärdering noteras ämnesvis.

Det gemensamma temat för examensdelen ska vara riktgivande för alla delar. Undervisningen och studerandes lärande och kunnande ska inriktas på kommunikativa och interaktiva uppgifter och studerande ska träna sin förmåga att agera i olika situationer.

Studerandes förmåga till självvärdering utgör en väsentlig del av utbildningen. Studerande ska därför kontinuerligt ge respons på sitt lärande och utveckla strategier för att förbättra sitt kunnande.

Studerande behöver ett fungerande modersmål och kunskaper i främmande språk för att fungera väl i sitt yrkesliv. Undervisningen i kunnande i kommunikation och interaktion ska integreras i yrkesundervisningen och i lärande i arbete. Då undervisningen läggs upp är målet att olika uppgifter företrädesvis presenterar autentiska situationer i arbetslivet eller uppgifter som anknyter till branschen.

2.5.1.1 Svenska

(5 kp samt 1 kp kulturkännedom)

Mål för kunnande

Svenska 1, 2, 3, 4 och 5

(5 kp)

Den studerande

- kan kommunicera och agera i olika interaktionssituationer
- förstår praxisen, det väsentliga innehållet och syftet i fråga om de viktigaste texttyperna som förekommer inom den egna branschen
- kan söka information i olika informationskällor, använda informationen och följa principerna för hur källorna används
- kan i sina studier använda medier och kommunikations- och interaktionsverktyg som finns på webben samt presentera sin yrkeskompetens
- kan göra skriftliga arbeten som gäller den egna branschen
- kan använda sig av läs- och studiestrategier för inläring
- förstår svenska språkets och litteraturens och kulturens betydelse med tanke på branschen och yrket
- kan bedöma och utveckla sina kunskaper

Svenska 1 "Att söka och presentera information" (1 kp) omfattar

Grundläggande kunskap om olika informationskällor, -informationssökning och källkritik. Olika övningar i att söka information och presentera information som kan genomföras som par- eller grupparbete.

Muntlig presentation som beskriver studerandes person, intressen, motivering av yrkesval.

Grundläggande genomgång av elementära skrivregler, indelning i stycken, skiljetecken. Studerande får öva genom att göra en kortare beskrivning av sitt branschområde, möjliga arbetsplatser, lönenivåer m.m.

Presentationsteknik med instruktioner, filmsnuttar. Genomgång och övningar i t.ex. Power Point eller annan presentation..

Kroppsspråk, röst och tonfall.

Genomgång och övning i att sammanfatta innehåll i branschanknutna texter. Övningarna görs både skriftligt och muntligt.

Studerande skapar genom att använda filmer och annan information rollspel som visar studerandes färdighet att interagera och kommunicera i en autentisk situation i branschen.

Kontinuerlig självvärdering av lärande och kunnande.

Svenska 2 "Språkets varianter och debatteknik" (1 kp) omfattar

Fördjupad kunskap om olika informationskällor, informationssökning och källkritik. Grundläggande principer för källhänvisningar och hur man kan använda ordböcker.

Tal- och skriftspråk, dialekter och sociolekter, slang.

Grundläggande kunskap om de nordiska språken. Förståelseövningar. Övningar i att söka information om nordiska språk. Nordisk film (dansk/norsk/isländsk) visas och studerande följer upp med en skriftlig kort beskrivning av upplevda kulturskillnader. Övningen kan också göras i muntlig form.

Studerande utformar en kortfattad skriftlig instruktion om arbetarskydd och ergonomi i branschen.

Debateknik och debatt i grupp kring ett aktuellt tema där studerande får pröva argumentation och diskussion.

Kontinuerlig självvärdering av lärande och kunnande som påvisar strategier för att förbättra svaga sidor.

Svenska 3 "Att förstå och förmedla" (1 kp) omfattar

Textförståelse – olika texter som berör branschen. Studerande gör skriftliga och muntliga sammanfattningar. Studerande presenterar referat av branschinriktade texter och även längre texter som berör branschen sammanfattas och diskuteras.

Olika stilmedel, fackspråk, förkortningar och ordbildning – åskådliggörs med branschanknutna övningar.

T.ex. en Power Point- eller annan presentation som redogör för något inom branschen.

Vad är en recension? Filmrecension.

Debatt i grupp kring aktuellt tema. Studerande får uppgift att vara för/emot något aktuellt inom branschen. Studerande skriver en kort debattartikel.

Kontinuerlig självvärdering av lärande och kunnande som påvisar flera strategier för att förbättra svaga sidor.

Svenska 4 "Att möta och påverka" (1 kp) omfattar

Möteteknik. Möteteknikövningar som är branschanpassade (personalmöten, veckomöten, möten med arbetarskyddet etc.). Protokollskrivning efter dokumentmall.

Olika påverkningsmöjligheter. Massmedia, sociala mediernas och reklamvärldens påverkningar. Musikens och bildens påverkan. Klädkodens betydelse. Maktstrategier. Studerande övar i rollspel att tolka olika former av kroppsspråk och olika sätt att utöva makt. Studerande presenterar i ord och bild ett reklamavsnitt inom branschen.

Faktauppsats som beskriver arbetsförhållandena på en LIA-plats. Presentation och beskrivning av en LIA-period (ev. inklusive yrkesprov).

Intervjuuppgift som presenteras skriftligt och muntligt.

Kontinuerlig självvärdering av lärande och kunnande som påvisar flera strategier för att förbättra svaga sidor.

Svenska 5 "Ordens och bildens makt" (1 kp) omfattar

Språket som kulturellt uttrycksmedel. En grundläggande beskrivning av prosa, poesi, lyrik och drama som speglar nutiden. Film och bild som uttrycksmedel. Studerande gör en kort sammanfattning av en roman/film som behandlar ett aktuellt område (muntligt eller skriftligt).

Mer djupgående genomgång och övning av informationssökning och källkritisk hantering. Lagstiftning på området genomgås och diskuteras.

Ordens och bildens kraft på sociala medier. Granskning av hur ord används och hur de tas emot. Vad man bör tänka på när man skriver på sociala medier och publicerar bilder på sociala medier.

Jobbansökan och CV.

Genomgång av en jobbintervju. Vad bör man tänka på före en jobbintervju, vilka frågor som brukar ställas, vilket språk bör användas? Studerande övar jobbintervjuer i rollspelsform. Övningen kan introduceras genom att t.ex. se en filmsektion som presenterar fel/rätt agerande vid jobbintervjuer.

Kontinuerlig självvärdering av lärande och kunnande som påvisar strategier för att utveckla sitt språk och språket som uttrycksmedel.

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
<i>Agerande i kommunikations- och interaktions-situationer</i>	uttrycker sakligt sina åsikter i samarbets- och grupsituationer	motiverar mångsidigt sina åsikter och argument i samarbets- och grupsituationer	motiverar på ett mångsidigt sätt sina åsikter och argument och agerar kundorienterat,

			flexibelt och övertygande i olika interaktions-situationer
	deltar i diskussioner med egna inlägg	deltar i diskussioner, för diskussionen framåt	deltar aktivt och konstruktivt i diskussioner och tar för sin del ansvar för god atmosfär i gruppen
	håller ett kort anförande genom att använda det språk och den stil som situationen kräver	håller olika anföranden genom att använda den stil och de bransch-termer som situationen kräver	agerar flexibelt i kommunikations-situationer inom den egna branschen och håller olika anföranden på det sätt som krävs i situationen och inom branschen
Förståelse av texter och texttyper	känner till texttyper inom arbetslivet och jämför dem	förstår det huvudsakliga syftet med texter som är väsentliga med tanke på yrkes-skickligheten och tolkar texternas innebörd	förstår texters syfte och budskap samt detaljernas innebörd, drar slutsatser och bedömer texters innehåll och uttryckssätt
Informations-sökning	söker i tydliga texter information som är väsentlig med tanke på det egna yrkesområdet	skaffar information som gäller det egna yrkesområdet från olika källor och bedömer även om källorna är tillförlitliga	söker information i olika källor, även i svåra texter, och bedömer kritiskt om källorna är tillförlitliga
	beaktar upphovsrätten, men behöver emellanåt handledning	känner till upphovsrätten både som rättighet och skyldighet och beaktar den bl.a. genom att uppge sina källor	kan hänvisa till källor som använts och vid behov anhålla om rätt att få använda olika källor
Mediekompetens och användning av kommunikation på webben	använder den egna branschens fackpublikationer och medietexter	använder centrala kommunikationsverktyg och kan bedöma medietexter	använder kommunikations-verktyg på ett mångsidigt sätt och bedömer kritiskt medietexter
	använder med handledning olika typer av medier för presentation av sin yrkesskicklighet	presenterar sin yrkeskompetens med hjälp av olika medier	dokumenterar och beskriver sina studier och sitt kunnande med hjälp av olika medier
	kommunicerar i	kommunicerar med	kommunicerar på ett

	digitala miljöer enligt överenskomna principer	ett lämpligt språk i digitala miljöer	professionellt sätt i digitala miljöer
Användning av läs- och studiestrategier	gör anteckningar och sammanfattar kärnfrågor utifrån det hörda, lästa och sedda	gör anteckningar, sammanfattar den information som hen sökt fram och använder källor i sina egna texter	bedömer på ett realistiskt och konstruktivt sätt sin egen läs- och studiestrategi och förbättrar den utifrån respons
Förståelse av modersmålets och litteraturens och kulturens betydelse	är medveten om hur viktigt det är att inom den egna branschen kunna sitt modersmål	förstår modersmålets betydelse inom den egna branschen och i ett flerspråkigt arbetsliv	kan bedöma modersmålets betydelse inom den egna branschen och i ett flerspråkigt arbetsliv, både ur arbetslivets och individens synvinkel
	känner till exempel från litteraturen eller övrig kultur som gäller den egna branschen	vet hur man kan använda litteratur eller kultur i den egna branschen	förstår betydelsen av litteratur och kultur i arbetet inom branschen
Bedömning av de egna kunskaperna	bedömer sina kunskaper i svenska och sin läskunnighet utifrån respons och anger vad som skulle kunna förbättras	bedömer realistiskt sin språkanvändning och läskunnighet och identifierar sina styrkor och utvecklingsbehov	bedömer realistiskt sin språkanvändning och läskunnighet, identifierar sina styrkor och utvecklingsbehov, söker ständigt utveckla sitt kunnande och söker respons för att utvecklas vidare

Svenska 6 "Kulturkännedom" (1 kp)

ingår i examensdelen "Socialt och kulturellt kunnande" men inkluderas i undervisningen i svenska. Lärare i svenska ska i samarbete med lärare i engelska, i samhällsfärdighet och lärare i kännedom om olika kulturer samordna uppgifter och innehåll så att undervisningen i de olika ämnena kompletterar varandra och bildar en helhet i examensdelen "Socialt och kulturellt kunnande".

Mål för kunnande

Kännedom om olika kulturer (1 kp)

Den studerande

- kan följa principerna och jämlikhet och likabehandling och främjar för sin del jämlikhet och likabehandling av alla
- kan agera, uppföra sig och klä sig enligt situationens och arbetskulturens krav
- kan identifiera de grundläggande särdragen hos olika kulturer och den kulturella mångfalden inom sin bransch

- kan ta hänsyn till de olika kulturella gruppernas viktigaste traditioner och deras inverkan på verksamheten inom sin bransch
- kan förmedla den egna branschens historia, traditioner och förändrade tillvägagångssätt och jämföra med särdragen i andra kulturer.

”Kulturkännedom” (1 kp) omfattar

Kulturföreteelser i det åländska samhället. Presentation och diskussion kring olika kulturföreteelser och deras framtida utveckling/avveckling. Undervisningen kompletteras med studiebesök.

Presentation av olika kulturföreteelser i olika länder. Att möta en annan kultur – förståelse och kulturkrock. Föreläsning med efterföljande diskussion. Intervju med inflyttare som beskriver deras bakgrund och upplevelse av det åländska samhället. Intervjuerna presenteras muntligt och studerande använder digitala presentationsmetoder.

Klädernas sociala betydelse. Klädkod i branschen. Vilka signaler ger kläder/det yttre utseendet? Det hela kan åskådliggöras genom filmsekvenser. Studerande förstärker sin insikt och förståelse genom rollspel.

Tradition och matkultur – presentation av speciella maträtter och traditioner. Studerande kan i grupp studera olika traditioner och matkulturer och göra en bild- och ord presentation (PP) i klassen med en efterföljande diskussion.

Jämlikhet och likaberättigande – främlingsfientlighet. Studerande får en presentation av grundläggande värden för jämlikhet och likaberättigande samt en inblick i flykting- och invandringsproblematiken.. Studerande studerar bakgrundsorsaker till främlingsfientlighet. Studerande tar del av aktuella inlagor (i massmedia och sociala medier) som grund för diskussioner.

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
<i>Iakttagande av principerna om jämlikhet och likaberättigande</i>	respekterar kulturell mångfald och mänskliga rättigheter samt agerar rättvist	främjar genom sitt agerande interaktionen och förståelsen när det gäller individers och grupper kulturella värderingar, föreställningar och åsikter	agerar på ett etiskt hållbart sätt i interkulturella konfliktsituationer genom att dra nytta av sina kunskaper om grupperns olika levnadssätt

<i>Iakttagande av den arbetskultur som uppgiften kräver</i>	vet vilka krav arbetsuppgiften och verksamheten	beaktar i klädsel, uppförande och agerande på egen hand kraven i arbetsplatsens klädsel	utvecklar i sina dagliga arbetsuppgifter de krav på arbetssätt och rutiner som arbetsplatsens kultur ställer
<i>Identifiering av kulturers grundläggande drag och mångfald</i>	observerar kulturella bruk i det vardagliga livet och lägger märke till hur de inverkar på verksamheten	identifierar kulturell mångfald och dess inverkan på handlingssätten	identifierar på egen hand kulturell mångfald och agerar naturligt och initiativrikt i interkulturella situationer
<i>Beaktande av kulturers särdrag</i>	beaktar med handledning bruket inom olika kulturer	beaktar i sina arbetsuppgifter de handlingssätt som den kulturella mångfalden kräver	beaktar i sitt arbete den kulturella mångfalden och utvecklar arbetet utifrån den
<i>Utveckling av traditioner och praxis</i>	observerar förändringar i praxis inom den egna branschen och identifierar olika kulturella sätt att lösa problem	identifierar den egna branschens historia, tillvägagångssätt och praxis och jämför olika kulturer i fråga om dessa	utvecklar den egna branschens praxis och tillvägagångssätt utifrån traditioner och kulturella inflenser

2.5.1.1 Svenska som andraspråk

(5 kp samt 1 kp kulturkännedom)

Studering med annan språkbakgrund än svenska kan studera svenska som andraspråk. Studieupplägget är detsamma, men mål och kravnivå är anpassade.

Mål för kunnande

Den studerande

- kan kommunicera i olika interaktionssituationer
- förstår och tolkar olika texttyper som anknyter till den egna branschen och utvidgar sitt förråd av ord och uttryck
- kan använda medier och de kommunikations- och interaktionsverktyg som finns på webben
- kan göra skriftliga arbeten som gäller branschen
- kan agera i en mångkulturell kultur
- kan bedöma och utveckla sina kunskaper i svenska

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
<i>Agerande i kommunikations- och interaktions- situationer</i>	förstår kommunikation som används i talsituationer inom branschen	förstår olika slag av kommunikation som används i talsituationer inom branschen	har fördjupad förståelse för kommunikation som används i talsituationer inom branschen
	deltar i diskussioner med egna inlägg	deltar i diskussioner, kommer med inlägg och motiverar sina åsikter	deltar aktivt i diskussioner och motiverar på ett mångsidigt sätt sina åsikter
	följer överenskomna rutiner i grupp- och mötessituationer men behöver emellanåt handledning	följer mötes- och förhandlings- rutinerna	behärskar de mötes- och förhandlings- rutiner som är viktiga med tanke på yrket
<i>Förståelse av texter och texttyper</i>	förstår det huvudsakliga innehållet i texter som är väsentliga med tanke på yrkesskickligheten och känner till olika texttyper	förstår det huvudsakliga innehållet i och syftet med texter som är väsentliga med tanke på yrkesskickligheten och tolkar texternas innebörd	förstår innehållet och detaljerna i texter som är väsentliga med tanke på yrke, drar slutsatser och bedömer innehållet och uttryckssättet i texter
<i>Informations- sökning</i>	söker underhandledning i tydliga texter information som är väsentlig med tanke på det egna yrkesområdet	skaffar information som gäller det egna yrkesområdet från olika källor och bedömer även om källorna är tillförlitliga	skaffar på egen hand information från olika källor och bedömer om källorna är tillförlitliga
	beaktar upphovsrätten, men behöver ibland handledning	känner till upphovsrätten både som rättighet och skyldighet och beaktar den bl.a. genom att uppge sina källor	kan hänvisa till källor som använts och vid behov anhålla om rätt att använda dem
<i>Mediekompetsens och användning av kommunikation på webben</i>	använder med handledning den egna branschens fackpublikationer och medietexter	använder centrala kommunikationsverk tyg och bedömer medietexter	använder kommunikationsverk tyg mångsidigt och bedömer medietexter kritiskt
<i>Skriftliga arbeten som gäller branschen</i>	skriver med handledning texter som är väsentliga med tanke på	skriver texter som är väsentliga med tanke på yrkesskickligheten	skriver målinriktat och bearbetar sina texter utifrån respons

	yrkesskickligheten		
Agerande i en språkligt och kulturellt mångfaldig miljö	är förtrogen med sin egen språkliga och kulturella bakgrund och känner till mångfalden i det åländska samhället	är förtrogen med sin egen språkliga och kulturella bakgrund och med mångfalden i det åländska samhället	har mångsidiga kunskaper om sin egen språkliga och kulturella bakgrund och om mångfalden i det åländska samhället
	utnyttjar sitt språkliga och kulturella kunnande i olika situationer inom yrkesområdet	beaktar den interkulturella kommunikationen i sina uppgifter inom yrkesområdet	utnyttjar aktivt sitt språkliga och kulturella kunnande inom yrkesområdet
Bedömning av sina färdigheter och kunskaper i svenska som andra språk	bedömer sina kunskaper och sin läskunnighet i svenska utifrån respons och anger vad som skulle kunna förbättras	bedömer realistiskt sin språkanvändning och läskunnighet samt identifierar sina styrkor och utvecklingsbehov	bedömer realistiskt sin språkanvändning och läskunnighet, identifierar sina styrkor och utvecklingsbehov, söker ständigt utveckla sitt kunnande och söker respons för att utvecklas vidare

2.5.1.3. Engelska

(4 kp samt 2 kp kulturkännedom)

Studierande som avlägger en grundexamen läser engelska som A-språk, dvs. ett språk i vilket studierna inletts i grundskolans 1-3 årskurs. Kravnivån för undervisningen i engelska är indelad i två grupper: en bedömningsgrund för 1-2 kp och en bedömningsgrund för 3-4 kp.

Undervisningen i engelska omfattar också 2 kp från examensdelen "Socialt och kulturellt kunnande" som bedöms enligt kriterierna i denna examensdel.

Mål för kunnande

Engelska 1 och 2 (2 kp)

Den studerande

- kan kommunicera och agera i olika interaktionssituationer så väl att hen kan utöva sitt yrke
- kan använda engelska som behövs i arbetsuppgifterna inom den egna branschen
- kan söka information i olika källor på engelska
- kan agera på engelska i en flerspråkig miljö

På nivåskalan för den allmänneuropeiska referensramen för undervisning, inläring och bedömning av språk motsvarar vitsordet goda G 2 färdighetsnivån B.1.1 i hör- och läsförståelse och färdighetsnivån B.1.1 för tal- och skrivförmåga.

Engelska 1 "Communication tools" (1 kp) omfattar

Grundläggande kunskap om olika informationskällor, -informationssökning och källkritik. Olika övningar i att söka information med engelskspråkiga sökord och i att presentera information. Presentationen görs dels som individuella uppgifter och dels som par- eller grupparbete.

Studera framför en kort muntlig presentation på engelska som beskriver studerandes person, intressen och motivering av yrkesval.

Genomgång och övning i att sammanfatta innehåll i branschanknutna texter på engelska. Övningarna görs både skriftligt och muntligt

Studera får genom olika skriftliga och muntliga övningar utveckla sin förmåga att tala, förstå och skriva på engelska. Övningarna syftar också till att befästa och utveckla studerandes kunskaper i grammatik och engelska språkregler. Övningarna ska hämtas från branschområdet och ha som mål att utveckla studerandes yrkesskicklighet och befästa och fördjupa den studerandes ordförråd.

Kontinuerlig självvärdering av lärande och kunnande.

Engelska 2 "Varying local and international environments" (1 kp) omfattar

Övningar i att söka information som anknyter till branschen och presentera informationen genom att använda digitala hjälpmedel.

Diskussions- och interaktionsövningar som belyser kulturella skillnader mellan Åland och en engelskspråkig miljö. Studera ska som grund läsa enkla engelska texter som beskriver åländsk kultur och traditioner och kultur i engelskspråkiga länder.

Skriftliga och muntliga övningar i att sammanfatta enklare branschanknutna texter på engelska. Sammanfattningen presenteras både på svenska och på engelska. Presentationen kan ske både enskilt och som pararbete, men alla deltagare ska aktivt delta i redovisningen.

Studera får genom olika skriftliga och muntliga övningar utveckla sin förmåga att tala engelska och förstå engelska. Övningarna ska genomföras så att studera utvecklar sitt ordförråd och befäster och utvecklar sina kunskaper i grammatik och språkregler. Övningarna ska hämtas från branschen.

Kontinuerlig självvärdering av lärande och kunnande.

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
<i>Agerande i kommunikations- och interaktions-situationer</i>	förstår korta och enkla muntliga instruktioner som gäller arbete inom den egna branschen och kan följa dem	förstår de vanligaste muntliga meddelandena om produkter och processer i det egna arbetet och den egna branschen och kan följa dem	förstår de centrala tankegångarna i vanligt tal i normalt tempo och följer dem

Förståelse och produktion av texter	förstår korta och enkla skriftliga meddelanden som gäller den egna branschen	förstår skriftliga instruktioner om produkter och processer som anknyter till det egna arbetet och den egna branschen, ställer preciserande frågor och kan följa instruktionerna	förstår skriftliga instruktioner om produkter och processer som anknyter till det egna arbetet och den egna branschen samt respons som getts på arbetet
	skriver med handledning och med hjälp av en mall korta texter som gäller det egna arbetet	skriver med hjälp av mall korta texter som gäller det egna arbetet	skriver på ett korrekt sätt vanliga meddelanden och korta texter samt fyller i dokument som gäller det egna arbetet
Informations- sökning	söker med handledning information i material och instruktioner som gäller det egna arbetet såväl i handböcker som i elektroniska informationskällor	söker på ett mångsidigt sätt information som gäller den egna branschen, både i handböcker och i elektroniska informationskällor	söker på egen hand information om den egna branschen (både i handböcker och i elektroniska informationskällor), tillämpar sina kunskaper och färdigheter och kan med informationen som grund motivera sina lösningar och slutsatser
Agerande i en flerspråkig och mångkulturell miljö	är medveten om betydelsen av det språk som hen studerar och av den kultur som språket representerar	använder språket i en flerspråkig och/eller mångkulturell miljö	tillämpar i sitt arbete sina kunskaper och färdigheter i det främmande språket och kulturen

Mål för kunnande

Engelska 3 och 4 (2 kp)

Den studerande

- kan kommunicera på ett främmande språk i situationer i arbetslivet
- kan agera i olika interaktionssituationer på ett främmande språk
- kan vara aktiv som medborgare i sammanhang där ett främmande språk används
- förstår språkets och kulturens betydelse
- kan utveckla sina strategier för att lära sig språket

På nivåskalan för den allmänneuropeiska referensramen för undervisning, inläring och bedömning av språk motsvarar vitsordet G 2 färdighetsnivån B.1.1 i hör- och läsförståelse och färdighetsnivån B.1.1 för tal- och skrivförmåga.

Engelska 3 "I, my profession and my living-space" (1 kp) omfattar

Kortare muntlig presentation av område i branschen, t.ex. en praktikplats. Studerande ska använda digitala presentationsmetoder. Presentationen ska vara interaktiv så att medstuderande ställer följdfrågor och deltar aktivt.

Diskussionsövningar kring aktuella ämnen inom branschen eller aktuellt som behandlas i yrkesämnena m.m.

Studerande läser engelskspråkiga texter som beskriver branschen och aktuella företeelser, lokalt och globalt. Övningarna syftar till att befästa korrekt språkbruk och utveckla förståelsen av engelskspråkig litteratur på området.

Etiska regler vid användning av sociala medier. Diskussion på engelska i sociala medier.

Skriftliga och muntliga övningar inom områden som anknyter till branschen och som utvecklar studerandes ordförråd och språkliga kompetens.

Recension och diskussion kring en kortfilm på engelska som anknyter till branschen.

Kontinuerlig självvärdering av lärande och kunnande.

Engelska 4 "To apply for a job" (1 kp) omfattar

Studerande framför en muntlig presentation av sig själv i en anställningsintervju.

Studerande skriver ett CV på engelska med fokus på relevanta engelskspråkiga ord, begrepp och formuleringar.

Studerande genomför ett rollspel som speglar en jobbintervju. En studerande agerar arbetsgivare – en annan studerande agerar arbetssökande. Rollspelet förbereds grundligt genom att söka information på området.

En person från ett engelskspråkigt land besöker lektionen och berättar om sitt hemlands historia, seder och bruk. Informationen kompletteras med att den studerande söker och kritiskt granskar information på nätet om samma engelskspråkiga land/region. Studerande gör parvis en sammanfattning av lektionen (muntligt eller skriftligt).

Muntliga och skriftliga textförståelseövningar med texter som berör branschen. Övningarna ska befästa och utveckla studerandes språkkunskaper.

Kontinuerlig självvärdering av lärande och kunnande.

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
<i>Agerande i kommunikations- och interaktions-situationer</i>	berättar om sig själv och sina arbetsuppgifter och svarar på frågor	berättar på ett begripligt sätt om sig själv och arbetsuppgifterna inom branschen och deltar i diskussionen	berättar utförligt om sin arbetsplats och sitt arbete och om de normer och sätt som hör ihop med arbetet, relaterar till

			förhållandena i andra länder och tar självständigt reda på fakta
	klarar av allmän-språkliga interaktions-situationer där man även behandlar ämnen relaterade till de vanligaste arbetsuppgifterna	klarar av olika arbetsrelaterade interaktions-situationer	uppträder naturligt i arbetsrelaterade interaktions-situationer där man även behandlar svårare ämnen
<i>Agerande som aktiv medborgare i sammanhang där ett främmande språk används</i>	förstår hur man kan påverka och dra nytta av sociala medier på det främmande språket	använder det främmande språket för att påverka och dra nytta av sociala medier	följer aktuella diskussioner på det främmande språket och tar ställning i diskussionerna
<i>Förståelse av språkets och kulturens betydelse</i>	skaffar information om levnadssätt i de länder där det främmande språket talas	visar i sitt arbete att hen förstår språklig och kulturell mångfald	drar i sitt arbete mångsidig nytta av de möjligheter som olika språk och kulturer erbjuder
<i>Utveckling av språkinlärning</i>	identifierar sina egna strategier för inlärning av språket	bedömer styrkorna och svagheter i sitt sätt att lära språket	stärker sin inlärning genom att pröva nya inlärningssätt, skaffar grundläggande information om möjligheterna att studera i en miljö där det främmande språket används

Kännedom om olika kulturer (2 kp)

ingår i examensdelen "Socialt och kulturellt kunnande" men inkluderas i undervisningen i engelska. Lärare i engelska ska i samarbete med lärare i svenska, lärare i samhällsfärdigheter och lärare i kännedom om olika kulturer samordna uppgifter och innehåll så att undervisningen i de olika ämnena kompletterar varandra och bildar en helhet i examensdelen "Socialt och kulturellt kunnande".

Mål för kunnande

Den studerande

- kan följa principerna och jämlikhet och likabehandling och främjar för sin del jämlikhet och likabehandling av alla
- kan agera, uppföra sig och klä sig enligt situationens och arbetskulturens krav
- kan identifiera de grundläggande särdragen hos olika kulturer och den kulturella mångfalden inom sin bransch

- kan ta hänsyn till de olika kulturella gruppernas viktigaste traditioner och deras inverkan på verksamheten inom sin bransch
- kan förmedla den egna branschens historia, traditioner och förändrade tillvägagångssätt och jämföra med särdragen i andra kulturer

Engelska 5 "Interacting workplaces and cultures" (1 kp) omfattar

Muntlig och skriftlig presentation av ett sommarjobb som beskriver kulturen på en arbetsplats, besvärliga och trevliga situationer och upplevelser. Vid presentationen ska studerande använda sig av digitala presentationsmetoder. Studerande med liknande arbetserfarenheter kan göra par- eller grupppresentationer.

Muntliga och skriftliga textförståelseövningar med aktuella texter från yrkesämnesområdet som berör kultur och kulturella företeelser. Lärare i gemensamma ämnen och yrkesämnen samordnar text- och ämnesområdet.

Muntlig presentation av kultur och levnadssätt i en annan kultur. Presentationen kompletteras med en kort skriftlig sammanfattning.

Studerande genomför en kommunikations- och interaktionssituation inom ämnesområdet. Studerande kan agera patient/klient och närvårdare i olika situationer. Studerande ska enskilt/par- eller gruppvisa påvisa sina kommunikations- och interaktionsfärdigheter om skillnader inom olika kulturer

Skriftliga meddelanden som informerar patient/klient t.ex. om måltider, medicinintag, vård av sår eller meddelanden som informerar kolleger t.ex. om patientens/klientens tillstånd, hur man agerar i svåra situationer, patienter/klienter som är våldsbenägna m.m.

Olika övningar för att utveckla sin egen strategi för att förkovra och utveckla sitt kunnande i engelska.

Engelska 6 "Society and its members" (1 kp) omfattar

Kulturföreteelser sedda ur olika perspektiv. Studerande får genom en föreläsning inblick i olika kulturella företeelser och hur de uppfattas av utomstående. Föreläsningen bör också belysa hur kulturkrockar kan undvikas. Föreläsningen sker på engelska men om språket är svårt att tillägna sig gör lärare en sammanfattning som underlag för en gruppdiskussion i ämnet.

Studerande intervjuar inflyttade om deras bakgrund och hur de uppfattar/uppfattat det åländska samhället och olika kulturföreteelser. De inflyttade intervjuas också om sitt land/sin kulturella bakgrund och orsaken till migrationen. Studerande presenterar sina intervjuer med efterföljande aktiv diskussion kring olika kulturföreteelser på Åland och i de inflyttades hemland. Intervjuerna kan göras på svenska eller engelska, men presentationen ska göras på engelska och den efterföljande diskussionen bör i stort ha engelska som kommunikationsspråk.

Jämställdhet och likaberättigande – främlingsfientlighet. Föreläsning och diskussion i ämnet. Föreläsningen kan ske på engelska/svenska för att uppnå största möjliga förståelse. Studerande söker engelska texter som belyser ämnet och presenterar korta muntliga sammanfattningar som efterföljs av diskussion i större eller mindre grupper.

Kvinnans ställning i branschen/på arbetsmarknaden i olika länder sedd ur ett historiskt/kulturellt perspektiv. Studerande får inblick genom föreläsning/ar som efterföljs av en aktiv diskussion.

Klädedräkter i olika länder. Klädernas sociala betydelse. Vad signalerar kläder? Som underlag kan gästföreläsare och kortare filmklipp användas. Studerande analyserar och diskuterar ämnet/ämnena och presenterar en muntlig och skriftlig sammanfattning.

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
<i>Iakttagande av principerna om jämlikhet och likaberättigande</i>	respekterar kulturell mångfald och mänskliga rättigheter samt agerar rättvist	främjar genom sitt agerande interaktionen och förståelsen när det gäller individers och gruppers kulturella värderingar, föreställningar och åsikter	agerar på ett etiskt hållbart sätt i interkulturella konfliktsituationer genom att dra nytta av sina kunskaper om gruppers olika levnadssätt
<i>Iakttagande av den arbetskultur som uppgiften kräver</i>	vet vilka krav arbetsuppgiften och verksamheten	beaktar i klädsel, uppförande och agerande på egen hand kraven i arbetsplatsens klädsel	utvecklar i sina dagliga arbetsuppgifter de krav på arbetsätt och rutiner som arbetsplatsens kultur ställer
<i>Identifiering av kulturers grundläggande drag och mångfald</i>	observerar kulturella bruk i det vardagliga livet och lägger märke till hur de inverkar på verksamheten	identifierar kulturell mångfald och dess inverkan på handlingssätten	identifierar på egen hand kulturell mångfald och agerar naturligt och initiativrikt i interkulturella situationer
<i>Beaktande av kulturers särdrag</i>	beaktar med handledning bruket inom olika kulturer	beaktar i sina arbetsuppgifter de handlingssätt som den kulturella mångfalden kräver	beaktar i sitt arbete den kulturella mångfalden och utvecklar arbetet utifrån den
<i>Utveckling av traditioner och praxis</i>	observerar förändringar i praxis inom den egna branschen och identifierar olika kulturella sätt att lösa problem	identifierar den egna branschens historia, tillvägagångssätt och praxis och jämför olika kulturer i fråga om dessa	utvecklar den egna branschens praxis och tillvägagångssätt utifrån traditioner och kulturella influenser

2.5.1.4 Finska

(2 kp)

På nivåskalan för den allmänneuropeiska referensramen för undervisning, inläring och bedömning av språk motsvarar vitsordet goda G 2 färdighetsnivån A.1.1 i hör- och läsförståelse och färdighetsnivån A.1.1 för tal- och skrivförmåga.

Mål för kunnandet

Den studerande

- kan kommunicera och agera i olika interaktionssituationer så att hen kan utöva sitt yrke
- kan använda det främmande språk som behövs i arbetsuppgifterna inom den egna branschen
- kan söka information i olika källor på det främmande språket

Främmande språk 1 och 2 "Branschterminologi" (1 kp) omfattar

Muntliga övningar kring vardagliga situationer i branschen

- räkneord, vanliga vardagliga ord och uttryck som används i branschen
- presentation av sig själv
- vanliga frågor och fraser riktade till kund
- vardagliga fraser
- tid och plats
- ord- och uttryckssökning med hjälp av ordbok och digitala hjälpmedel

Textförståelse

- övningar i förståelse av enkla och korta meddelanden såsom instruktioner, arbetsbeskrivningar, arbetsprocesser och kortare meddelanden som förekommer inom branschen

Skriftliga övningar att skriva ett kort och enkelt meddelande på det främmande språket t.ex.

- arbetstider
- frånvaroorsak
- och andra vardagliga fraser

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda N 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
<i>Agerande i kommunikations- och interaktions- situationer</i>	förstår korta och enkla muntliga meddelanden som gäller den egna branschens arbete och kan följa dem	förstår de vanligaste muntliga instruktionerna om produkter och processer i den egna branschen och kan följa dem	förstår de centrala tankegångarna i ett vanligt tal i normalt tempo och följer dem
	berättar kort om sig själv och sina arbetsuppgifter i	berättar om sig själv och arbetsuppgifterna	Berättar i bekanta situationer om sin arbetsplats och sitt

	förutsägbara och bekanta situationer	inom branschen på ett förståeligt sätt och deltar i diskussionen genom att använda enkla språkkonstruktioner	arbete och begär fler instruktioner om sitt arbete
Textförståelse	förstår korta och enkla skriftliga meddelanden som gäller arbete inom den egna branschen	förstår skriftliga instruktioner om produkter och processer i den egna branschen genom att använda hjälpmedel samt ställer preciserande frågor och kan agera enligt dem	förstår skriftliga instruktioner om produkter och processer som anknyter till det egna arbetet och den egna branschen samt respons som getts på arbetet
	skriver enkla och korta texter som gäller det egna arbetet under handledning och efter en mall	skriver efter en mall enkla och korta texter som gäller det egna arbetet	skriver vanliga meddelanden och korta texter samt fyller i enkla dokument som gäller det egna arbetet
Informations-sökning	söker med handledning information i material och instruktioner som gäller det egna arbetet, även genom att använda elektroniska informationskällor	söker information som gäller den egna branschen, även i elektroniska informationskällor	söker på olika sätt information om den egna branschen, tillämpar sina kunskaper och färdigheter samt kan presentera och motivera sina lösningar

2.5.2 Kunnande i matematik och naturvetenskaper

Examensdelen "Kunnande i matematik och naturvetenskaper" innehåller fyra ämnen: matematik, fysik och kemi och informations- och kommunikationsteknologi.

Lärare ger vitsord efter varje avslutad undervisningsdel och väger samman vitsorden till ett ämnesvitsord. De olika ämnena bedöms var för sig utgående från fastställda bedömningskriterier och dokumenteras i studerandes personliga studieplan och studiekort.

I studiernas slutskede vägs vitsorden i de olika ämnena samman till ett slutvitsord i examensdelen "Kunnande i matematik och naturvetenskaper". De lärare som gett vitsorden för de olika ämnena bestämmer tillsammans vitsordet för examensdelen. Vitsordet för examensdelen ges utifrån det antal kompetenspoäng för varje ämne som ingår i examensdelen.

Studerande behöver kunskaper i matematik och naturvetenskaper för att fungera väl i sitt yrkesliv. Undervisningen ska där det är möjligt anknyta till den egna branschen. Ett fungerande pedagogiskt samarbete mellan lärare i matematik och naturvetenskaper och lärare i yrkesinriktade examensdelar är nödvändigt för att studerande ska känna att de gemensamma ämnena är ett stöd för kunskapsutvecklingen och en del av studerandes yrkesmässiga

utveckling. Då undervisningen läggs upp är målet att arbeta med uppgifter som anknyter till branschen.

Lärarens bedömning av lärande och studerandes självvärdering noteras ämnesvis.

Studerandes förmåga till självvärdering utgör en väsentlig del av utbildningen. Studerande ska därför kontinuerligt ge respons på sitt lärande och utveckla strategier för att förbättra sitt kunnande.

2.5.2.1 Matematik

(6 kp)

Mål för kunnande

Matematik 1, 2 och 3

(3 kp)

Den studerande

- behärskar de elementära räkneoperationerna, procenträkning och omvandling av måttenheter i den omfattning som krävs inom den egna branschen och vardagslivet
- kan tillämpa geometri i den omfattning som uppgifterna inom den egna branschen och vardagslivet kräver
- kan använda lämpliga metoder för att lösa problem inom den egna branschen och vardagslivet
- kan bedöma om erhållna resultat är riktiga och av rätt storleksordning
- kan använda räknare och övriga matematiska hjälpmedel som används i branschen och vardagslivet

Matematik 1 "Matematikens grunder" (1 kp) omfattar

Repetition av matematikens grunder: de fyra räknesätten, negativa tal, bråkräkning, decimalform, avrundning samt potensräkning med övningar som anknyter till branschen och vardagslivet.

Olika måttenheter och omvandling av måttenheter inom den egna branschen och vardagslivet. Valutaomvandling.

Matematik 2 "Procenträkning" (1 kp) omfattar

Procenträkning: basproblem, förändringsfaktor, promille, ppm.

Övningar som anknyter till branschen och vardagslivet.

Räntor, amorteringar och moms.

Exponentiell förändring.

Matematik 3 "Geometri" (1 kp) omfattar

Trianglar och vinklar.

Area-, omkrets- och volymberäkningar för den egna branschen och vardagslivet.

Area- och volymhetsyomvandling.

Kvadrat- och kubikrötter beroende av bransch.

Skala: förstoring och förminskning.

Figurers likformighet, Pythagoras sats samt trigonometri om det behövs i den egna branschen.

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
<i>Utförande av elementära räkneoperationer och procenträkning samt omvandling av måttenheter</i>	utför de vanligaste räkneoperationerna som anknyter till arbetsuppgifterna och vardagslivet	utför utan problem räkneoperationer som anknyter till branschen och vardagslivet	tillämpar de räkneoperationer som behövs inom branschen och vardagslivet och bedömer nivån på resultatens noggrannhet
<i>Beräkning av area och volym, tillämpning av geometri</i>	utför de vanligaste area- och volymläsningsberäkningarna	utför utan problem de vanligaste area- och volymläsningsberäkningarna	tillämpar area- och volymläsningsberäkningar i arbetsuppgifter och bedömer resultaten
<i>Lösning av matematiska problem</i>	löser de viktigaste matematiska problemen som anknyter till arbetsuppgifterna	löser branschrelaterade problem med matematiska metoder	tillämpar matematiska metoder vid problemlösning och uppställning av matematiska problem som anknyter till branschen samt bedömer metodernas tillförlitlighet och noggrannhet
<i>Kontroll av riktighet i matematiska resultat</i>	kontrollerar att enkla beräkningar är riktiga	kontrollerar att beräkningar är riktiga	kontrollerar att olika typer av beräkningar är riktiga och av rätt storleksordning
<i>Användning av räknare och andra hjälpmedel</i>	använder räknare och andra hjälpmedel för att lösa elementära matematiska uppgifter som anknyter till arbetsuppgifterna	använder utan problem räknare och andra hjälpmedel för att lösa matematiska problem som anknyter till branschen	använder på ett mångsidigt och effektivt sätt räknarens funktioner och andra hjälpmedel för att lösa problem som anknyter till branschen

Mål för kunnande

Matematik 4, 5 och 6 (3 kp)

Den studerande

- kan uttrycka relationer mellan variabler med hjälp av matematiska uttryck
- kan använda ekvationer, uttryck och tabeller
- kan lösa matematiska uppgifter som behövs i branschen och vardagslivet med hjälp av ekvationer, formler, tabeller eller diagram
- kan bedöma om resultaten är riktiga och av rätt storleksordning
- kan sammanställa och tolka information som anknyter till den egna branschen

Matematik 4 "Ekvationer" (1 kp) omfattar

Uttrycka relationer mellan variabler med matematiska uttryck.

Användning och omskrivning av formler.

Förstgradsekvationer samt enkla andragsradsekvationer.

Problemlösning med ekvationer.

Ekvationssystem om de bedöms nödvändiga för branschen.

Matematik 5 "Statistik" (1 kp) omfattar

Grundläggande sannolikhetslära: enkla slumpförsök och relativ frekvens.

Statistiska begrepp: läges- och spridningsmått.

Olika diagramtyper: stapel-, stolp-, linje-, cirkeldiagram och histogram.

Alternativa diagramtyper såsom lådagran och stam-bladdiagram om de bedöms nödvändiga för branschen.

Sammanställa och redovisa data med hjälp av datorprogram.

Tolka och dra slutsatser av statistiskt material som anknyter till branschen och vardagslivet.

Matematik 6 "Funktioner" (1 kp) omfattar

Koordinatsystem, grafer och värdetabeller.

Linjära samband och proportionalitet med fokus på den egna branschen och vardagsekonomi.

Exponentialfunktioner.

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
<i>Användning av matematiska uttryck</i>	använder enkla matematiska uttryck	bildar och använder enkla matematiska uttryck	bildar och använder matematiska uttryck

Användning av ekvationer, uttryck, tabeller och ritningar i branschspecifika uppgifter	använder enligt instruktioner ekvationer, uttryck och tabeller i branschspecifika uppgifter	använder ekvationer, uttryck och tabeller i branschspecifika uppgifter	tillämpar ekvationer, uttryck och tabeller i branschspecifika uppgifter
Tillämpning av ekonomisk matematik	gör enkla kostnads- och lönsamhetsjämförelser med hjälp av matematik	gör kostnads- och lönsamhetsjämförelser med hjälp av matematik	gör kostnads- och lönsamhetsjämförelser med hjälp av matematik och drar utifrån jämförelserna välgrundade slutsatser
Kontroll av riktigheten i matematiska resultat	kontrollerar att enkla beräkningar är riktiga	kontrollerar att beräkningar är riktiga	kontrollerar att olika typer av beräkningar är riktiga och av rätt storleksordning
Insamling och gruppering av information	sammanställer given data i tabellform och presenterar grafiskt	samlar och behandlar statistisk data från lämpliga källor, sammanställer i tabell samt presenterar grafiskt	samlar och behandlar statistisk data från olika källor, sammanställer i tabell och presenterar grafiskt samt tillämpar och använder statistik på ett mångsidigt sätt

2.5.2.2 Fysik och kemi

(2 kp)

Mål för kunnandet

Fysik 1 och kemi 1 (2 kp)

Den studerande

- kan tillämpa de begrepp, fenomen och lagbundenheter inom fysiken som är centrala med tanke på den egna branschen
- kan i sitt arbete beakta de kemiska fenomen som är centrala med tanke på den egna branschen samt kemiska ämnens särskilda egenskaper
- kan förvara, använda och bortskaffa ämnen som behövs inom den egna branschen

Fysik 1 (1 kp) omfattar

Grundläggande fysikaliska begrepp: SI-systemet, prefix, fysikaliska förändringar, smält- och kokpunkt

Ett eller flera av följande områden som är till nytta för den egna branschen och vardagslivet: materia, volym och densitet, rörelse-, kraft- och tryckfenomen, arbete och energi

Kemi 1 (1 kp) omfattar

Grundläggande kemiska begrepp; grundämne, kemisk förening, atom, jon, isotop, kemiska reaktioner, kemisk bindning

Ett eller flera av följande områden som är till nytta för den egna branschen och vardagslivet: syror och baser, olja och bensin, plaster, metaller, näringsämnen (kolhydrater, fetter, proteiner samt spårämnen), läkemedelskemi, enzymer och DNA.

Förvaring och säker behandling av kemiska ämnen

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
<i>Tillämpning av fysikens begrepp, fenomen och lagbundenheter</i>	behärskar fysikens begrepp och lagbundenheter så väl att hen i sina arbetsuppgifter kan beakta de fenomen som anknyter till dem, men behöver handledning på vissa punkter	behärskar fysikens begrepp och lagbundenheter så väl att hen i sina arbetsuppgifter kan beakta de fenomen som anknyter till dem	behärskar fysikens begrepp och lagbundenheter så väl att hen i sina arbetsuppgifter på egen hand kan beakta de fenomen som anknyter till dem
<i>Beaktande av kemiska ämnen och deras egenskaper i arbetet</i>	beaktar i sitt arbete egenskaperna hos de kemiska ämnen som används mest i det egna arbetet samt reaktionerna och miljöriskerna i anknytning till dessa så väl att hen inte äventyrar sin egen eller andras säkerhet eller miljön, men behöver en aning handledning	beaktar i sitt arbete egenskaperna hos de kemiska ämnen som används mest i det egna arbetet samt reaktionerna och miljöriskerna i anknytning till dessa så väl att hen inte äventyrar sin egen eller andras säkerhet eller miljön	beaktar på egen hand i sitt arbete egenskaperna hos de kemiska ämnen som används mest i det egna arbetet samt reaktionerna och miljöriskerna i anknytning till dessa så väl att hen inte äventyrar sin egen eller andras säkerhet eller miljön och ger även andra instruktioner om säkert arbete

Förvaring, hantering och bortskaffande av kemikalier	hanterar, förvarar och bortskaffar på rätt sätt kemikalier som behövs i de egna arbetsuppgifterna, men behöver delvis handledning.	hanterar, förvarar och bortskaffar på rätt sätt kemikalier som behövs i de egna arbetsuppgifterna.	hanterar, förvarar och bortskaffar på rätt sätt kemikalier som behövs i de egna arbetsuppgifterna, och gör detta smidigt på egen hand och på egen hand
---	--	--	--

2.5.2.3 Informations- och kommunikationsteknologi

(1 kp)

Mål för kunnande

Informations- och kommunikationsteknologi (1 kp)

Den studerande

- kan använda de vanligaste informations- och kommunikationstekniska tillämpningarna och utnyttja de anvisningar och handböcker som är avsedda för ordbehandling och kalkylering
- kan skydda sin nätidentitet och integritet på sociala medier
- kan följa anvisningar och bestämmelser om upphovsrätt och etik, informationssäkerhet och -skydd samt dataskydd (virus)
- behärskar de olika sätten att lagra och skicka filer (filhantering och e-posthantering)

Informations- och kommunikationsteknologi 1 "IKT" omfattar

Ordbehandling, Word

Introduktion i Excel

Filhantering

Sociala medier

E-posthantering

Internet och sökning av information på internet

Informationsskydd

Upphovsrätt och etik

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
Användning av informations- och kommunikationstekniska tillämpningar	använder de tillämpningar som han/hon behöver men behöver emellanåt handledning	använder smidigt tillämpningar som han/hon behöver	använder tillämpningar mångsidigt enligt situation och behov

Användning av anvisningar och handböcker	använder anvisningar och handböcker, men behöver emellanåt handledning	använder smidigt anvisningar och handböcker	använder smidigt anvisningar och handböcker och löser olika problem med hjälp av dem
Skydd av sin nätidentitet och integritet	skapar med handledning en nätidentitet och bedömer riskerna förknippade med användningen av den samt skyddsmetoderna	skapar en nätidentitet och bedömer riskerna förknippade med användningen av den samt skyddsmetoderna	skapar en nätidentitet, bedömer riskerna förknippade med användningen av den och väljer skyddsmetoder som är lämpliga för utrustningen och användningssätten
Iakttagande av anvisningar och bestämmelser	följer i sitt arbete anvisningar och bestämmelser om upphovsrätt, informations-säkerhet, men behöver emellanåt handledning	följer på egen hand anvisningar och bestämmelser om upphovsrätt, informationssäkerhet	följer på egen hand anvisningar och bestämmelser om upphovsrätt, informationssäkerhet , håller sina kunskaper uppdaterade och ger vid behov andra handledning
	följer etiketten för nätanvändningen	följer etiketten för nätanvändningen	följer etiketten för nätanvändningen
Förvaring och sändning av filer	kan använda de vanligaste sätten att förvara och sända filer	väljer ändamålsenliga sätt att förvara och sända filer	väljer ändamålsenliga sätt att förvara och sända filer och beaktar då informations-säkerheten

2.5.3 Kunnsande som behövs i samhället och arbetslivet

I examensdelen ingår samhällsfärdigheter, arbetslivsfärdighet, företagsamhet och företagande samt upprätthållande av arbetsförmåga, idrott och hälsokunskap.

I delområdet samhällsfärdigheter ingår också 1 kp från examensdelen "Socialt och kulturellt kunnande".

De olika ämnena i examensdelen: samhällsfärdigheter, arbetslivsfärdighet, företagsamhet och företagande samt upprätthållande av arbetsförmåga, idrott och hälsokunskap, bedöms med

vitsord. Lärare ger vitsord efter varje avslutad undervisningsdel och väger samman vitsorden till ett ämnesvitsord. Vitsorden dokumenteras i studerandes personliga studieplan och studiekort.

På examensbetyget vägs vitsorden i de olika ämnena samman till ett slutvitsord i examensdelen "Kunnande som behövs i arbetslivet". De lärare som gett vitsorden för de olika ämnena bestämmer tillsammans vitsordet för examensdelen. Vitsordet för examensdelen ges utifrån det antal kompetenspoäng för varje ämne som ingår i examensdelen.

Lärarens bedömning av lärande och studerandes självvärdering noteras ämnesvis.

Studerandes ska också i de yrkesinriktade examensdelarna och lärande i arbete tillämpa de kunskaper och färdigheter som uppnås inom denna examensdel. Lärare ska därför vid bedömningen beakta inte bara studerandes insatser inom examensdelen utan också studerandes insatser i utbildningen i sin helhet.

Lärare ska samarbeta med lärare i yrkesämnen för att lägga upp undervisningen så att den kompletterar och fördjupar kunnandet och beaktar det branschspecifika. Studerande kan också fullgöra en del av uppgifterna inom examensdelen som en del av lärande i arbete.

2.5.3.1 Samhällsfärdigheter

(1 kp samt 1 kp från examensdelen socialt och kulturellt kunnande)

Mål för kunnandet

Samhällsfärdigheter 1 (1 kp)

Den studerande

- kan agera som medborgare och delta i samhälleligt beslutsfattande
- kan följa principerna om jämlikhet och likabehandling
- kan planera och sköta sin egen ekonomi och bedöma riskerna i fråga om den
- använder sociala medier som ett medel för aktivt deltagande
- kan använda tjänster som samhället tillhandahåller och vara konsument

Samhällsfärdigheter 1 "Samhället och jag" omfattar

Hur styrs ett land med representativ demokrati (riksdag, regering och president)?

Politiska ideologier och valsystem.

EU, uppkomst och integration.

Mänskliga rättigheter och skyldigheter – likaberättigande, jämlikhet och jämställdhet, antirasism.

Sociala förmåner, studerandeförmåner.

Löneläge, förskottsinnehållning och levnadskostnader. Introduktion i regelverk för lån (amortering, ränta, borgen m.m.). Studerande gör en personlig budget för att lära sig att balansera sin egen ekonomi.

Konsumentens rättigheter och skyldigheter.

Lag och rätt.

Mediers påverkningsmöjligheter – vilka regler gäller? Genomslagskraft?

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N1	Goda G2	Berömliga B3
	Den studerande		
<i>Agerande som medborgare och deltagande i samhälleligt beslutsfattande</i>	känner till medborgarnas grundrättigheter och skyldigheter och kan berätta om dem	känner till och har god insikt i medborgarnas grundrättigheter och skyldigheter och kan berätta om dem	känner till och har berömliga insikter i medborgarnas grundrättigheter och skyldigheter och bedömer dem i förhållande till rättigheterna och skyldigheterna i andra länder
	följer det samhälleliga beslutsfattandet	följer det samhälleliga beslutsfattandet och uttrycker sina egna åsikter om frågor som han/hon anser viktiga	följer aktivt det samhälleliga beslutsfattandet och deltar i det på olika sätt
	deltar i verksamhet som ordnas av studerande eller andra och påverkar för sin del den gemensamma verksamheten	deltar i verksamhet som ordnas av studerandekåren eller andra organisationer och påverkar för sin del beslutsfattandet	deltar i verksamhet som ordnas av studerandekåren eller andra organisationer och påverkar aktivt beslutsfattandet i olika frågor
<i>Iakttagande av principerna om jämlikhet och likabehandling</i>	samarbetar smidigt med olika människor, även i mångkulturella arbetsenheter	behandlar människor respektfullt, bemöter sina arbetskamrater och kunder jämlikt oberoende av eventuell olikhet	bidrar till en tolerant atmosfär på arbetsplatsen och ingriper på lämpligt sätt om det förekommer mobbning eller trakasserier
<i>Planering och skötsel av sin egen ekonomi</i>	utarbetar med handledning en plan över sina utgifter och inkomster och beaktar då villkoren, följderna och riskerna förknippade med lån	utarbetar en plan över sina utgifter och inkomster och förutser då kommande händelser samt beaktar villkoren, följderna och riskerna förknippade med lån	utarbetar på egen hand och ansvarsfullt en plan över sina utgifter och inkomster och förutser då kommande händelser samt beaktar villkoren, följderna och riskerna

			förknippade med lån
Utnyttjande av medier	använder med handledning sociala medier för att främja sina egna intressen och/eller intressen som en sammanslutning eller ett företag som hen representerar har	använder sociala medier för att främja sina egna intressen och/eller intressen som en sammanslutning eller ett företag som hen representerar har	använder sociala medier mångsidigt för att främja sina egna intressen och/eller intressen som en sammanslutning eller ett företag som hen representerar har
Lag och rätt	känner till grunderna för ett rättssamhälle	har kunskap om grunderna för ett rättssamhälle	har ingående kunskap om grunderna för ett rättssamhälle
Användning av tjänster som tillhandahålls i samhället och agerande som konsument	använder de tjänster som studerande behöver och förstår hur tjänsterna i samhället finansieras	använder med urskillning de tjänster som studerande behöver och förstår hur tjänsterna i samhället finansieras	använder och väljer på egen hand de tjänster som studerande behöver och förstår hur tjänsterna i samhället finansieras
	känner till konsumentens rättigheter och skyldigheter och vet var man kan få hjälp i konsumentfrågor	söker forskningsbaserad information om produkter och tjänster i olika källor och vet var man kan få information och hjälp i konsumentfrågor	söker forskningsbaserad information om produkter och tjänster i olika källor och kan bedöma informationskällornas tillförlitlighet

Mål för kunnandet

Samhällsfärdigheter 2 (1 kp)

ingår i examensdelen "Socialt och kulturellt kunnande" men inkluderas i undervisningen i samhällsfärdigheter. Lärare i samhällsfärdigheter samarbetar med övriga lärare för att sammanjämka studerandes kunnande till ett enda vitsord för examensdelen "Socialt och kulturellt kunnande".

Den studerande

- känner till självstyrelsens uppkomst, hur självstyrelsen är utformad, hur landskapsregering och olika självstyrelseorgan fungerar och hur det ekonomiska systemet är uppbyggt, hembygdsrätt och demilitarisering
- det politiska systemet på Åland

- känner till den kommunala självstyrelsens villkor inklusive ekonomi och budgetering, särskilt med inriktning på den sociala sektorn (barndagvård, sjukvård och äldreomsorg)
- sociala förmåner, uppgifter och ekonomi
- Åland och EU
- Den åländska befolkningen
- Det åländska näringslivet

Samhällsfärdigheter 2, "Det åländska samhället" omfattar

Den åländska självstyrelsen, bakgrund och styrelseskick samt bakgrunden till demilitarisering och neutralisering. Sjukvården som del av självstyrelsen.

Det politiska systemet på Åland.

Den kommunala självstyrelsen på Åland, ekonomi och styrning.

Åland och EU i jämförelse med Finland.

Befolkning och näringsliv på Åland i jämförelse med Finland.

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
<i>Agerande som medborgare och deltagande i samhälleligt beslutsfattande</i>	känner till huvuddragen för självstyrelsen kan berätta om dem	har god kännedom om självstyrelsen och de skyldigheter och rättigheter som de åländska medborgarna har	känner till och har berömliga insikter i självstyrelsen och kan bedöma de rättigheter och skyldigheter de åländska medborgarna har
	kan följa det samhälleliga beslutsfattandet	följer det samhälleliga beslutsfattandet och uttrycker sina egna åsikter om frågor som hen anser viktiga	följer aktivt det samhälleliga beslutsfattandet och deltar i det på olika sätt
	har en viss kunskap om vilka samhällssektorer som kommunerna har hand om och hur ekonomin fungerar i en kommun	har god kunskap om vilka samhällssektorer som kommunerna har hand om och hur ekonomin fungerar i en kommun	har djupgående kunskap om vilka samhällssektorer som kommunerna har hand om och hur ekonomin fungerar i en kommun

<i>Sociala skyddsnät</i>	har nöjaktig kunskap om de sociala skyddsnät som finns i samhället	har god kunskap om de sociala skyddsnät som finns i samhället	har djupgående kunskap om de sociala skyddsnät som finns i samhället och kan bedöma deras ekonomiska betydelse
<i>Agerande som medborgare i EU</i>	känner till varför EU grundats, dess viktigaste organ och inverkan på enskilda medborgare	har kunskap om varför EU grundats, dess viktigaste organ och inverkan på enskilda medborgare	har djupgående kunskap om varför EU grundats, dess viktigaste organ och inverkan på enskilda medborgare och kan bedöma betydelsen och konsekvensen av EU för Åland och Finland
<i>Att redogöra för det åländska samhället, befolkning och näringsliv</i>	känner till grundläggande fakta om det åländska näringslivet och den åländska befolkningsstrukturen	har kunskap om grundläggande fakta om i det åländska näringslivet och den åländska befolkningsstrukturen	har ingående kunskap om grundläggande fakta om det åländska näringslivet och den åländska befolkningsstrukturen och kan analysera konsekvenserna av näringsliv och befolkning

2.5.3.2 Arbetslivsfärdighet

(1 kp)

Studera ska i undervisningen få en grundläggande kunskap om villkoren i arbetslivet. Undervisningen ska också ge studera grund för att agera och verka under lärande i arbete och senare i arbetslivet. En del av undervisningen eller praktiska övningar kan ske och genomföras i samband med lärande i arbete. Lärare samarbetar med lärare i svenska och engelska för att gemensamt ge studera en kunskap om hur arbetsansökan och CV utformas och hur rekrytering sker.

Mål för kunnande

Arbetslivsfärdighet 1 (1 kp)

Den studera

- kan söka en arbetsplats åt sig själv
- kan redogöra för de viktigaste frågorna i arbetsavtalssystemet och i arbetsavtal
- känner till fackföreningars verksamhet

- kan sätta sig in i arbetsplatsens verksamhet och arbetsuppgifterna på arbetsplatsen samt se till att säkerhetssystem följs
- kan arbeta på en arbetsplats och utveckla sitt kunnande

Arbetslivsfärdighet 1 "Jag och arbetslivet" omfattar

Arbetarskyddslagstiftning, arbetslagstiftningen
 Var hittar vi lagstiftning och regelverk för branschen?
 Arbetsmarknadsorganisationer och praxis för avtal
 Kollektivavtal för branschen
 Arbetsansökan, CV och rekryteringsprocess
 EURES och Nordjobb

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
<i>Arbetsökning</i>	söker arbete och skriver en arbetsansökan och ett CV, men behöver en aning handledning	söker arbete på egen hand och skriver en tydlig arbetsansökan och ett tydligt CV	söker arbeten aktivt och initiativrikt och identifierar sina styrkor, skriver en tydlig arbetsansökan och ett tydligt CV som ger en bra bild av det egna kunnandet
	uppträder korrekt vid en anställningsintervju	uppträder artigt och korrekt vid en anställningsintervju och visar intresse för den lediga platsen	uppträder artigt och korrekt vid en anställningsintervju och visar på ett mångsidigt sätt intresse för den lediga platsen
	klär sig korrekt med tanke på branschen och arbetsplatsen	tar i sin klädsel hänsyn till arbetsplatsens och branschens karaktär	tar i sin klädsel hänsyn till arbetsplatsens och branschens särdrag
	redogör för sitt kunnande	redogör tydligt för sina styrkor vid presentation av sitt kunnande	ger en väl underbyggd och omfattande redogörelse för sitt kunnande och sina styrkor

Användning av medier vid arbetsökning	söker uppgifter om arbetsplatser i medier	bekantar sig med arbetsplatser med hjälp av uppgifter i medier	använder mångsidigt medier vid arbetsökning och drar nytta av möjligheterna i de sociala medierna
Kännedom om arbetsmarknads-systemet, arbetsavtal och innehållet i arbetslagstiftningen	har kunskap om de viktigaste frågorna i branschens arbetsvillkor och i den arbetslagstiftning som gäller den egna branschen	har kunskap om branschens arbetsvillkor och den centrala arbetslagstiftning som gäller den egna branschen	har goda kunskaper om den egna branschens arbetsvillkor och om möjligheterna i den centrala arbetslagstiftningen när det gäller att utveckla arbetet
	känner till innehållet i det egna arbetsavtalet	ser till att innehållet i det egna arbetsavtalet överensstämmer med det man kommit överens om	ser till att innehållet i det egna arbetsavtalet överensstämmer med det man kommit överens om
	beaktar i sitt arbete sina rättigheter och skyldigheter, men behöver emellanåt handledning	beaktar i sitt arbete sina rättigheter och skyldigheter	beaktar i sitt arbete sina rättigheter och skyldigheter samt motiverar ansvarsfullt sitt agerande
	kan med viss handledning skaffa information om branschens lagstiftning och regelverk	har kunskap om källor som ger information om lagstiftning och andra branschspecifika regelverk	har ingående kunskap om källor som ger information om lagstiftning och andra branschspecifika regelverk och kan tillämpa reglerna
Att sätta sig in i arbetsplatsens verksamhet och i arbetet	söker information om arbetsplatsens verksamhet och om sina arbetsuppgifter	söker mångsidigt information om arbetsplatsens verksamhet och om sina arbetsuppgifter	söker på egen hand och mångsidigt information om arbetsplatsens verksamhet och om sina arbetsuppgifter

	följer de säkerhetsanvisningar som getts om arbetet	följer de säkerhetsanvisningar som getts om arbetet i olika situationer	tillämpar och utvecklar de säkerhetsanvisningar som getts om arbetet
Arbete på en arbetsplats	följer arbetstiderna och de överenskomna rutinerna	följer arbetstiderna och de överenskomna rutinerna samt agerar flexibelt i olika arbetssituationer	följer arbetstiderna och de överenskomna rutinerna samt agerar flexibelt i olika föränderliga situationer på arbetsplatsen
	sköter om de skyddskläder och andra kläder som krävs i arbetet	sköter om de skyddskläder och andra kläder som krävs i arbetet	sköter om de skyddskläder och andra kläder som krävs i arbetet
	arbetar i ett arbetslag och tillsammans med olika människor, men behöver emellanåt handledning	arbetar naturligt på arbetsplatsen tillsammans med olika människor och grupper	arbetar naturligt på sin arbetsplats tillsammans med olika människor och grupper samt kommer med utvecklingsidéer som kan användas på arbetsplatsen och i arbetslaget

2.5.3.3 Företagsamhet och företagsverksamhet

(1 kp)

Mål för kunnandet

Företagsamhet och företagsverksamhet 1 (1 kp)

Den studerande

- kan bedöma och identifiera sitt kunnande och sina styrkor
- kan ta fram en egen affärsidé och undersöka möjligheterna att utveckla den
- kan bedöma sina möjligheter att bli företagare
- kan undersöka sina egna professionella nätverk
- kan identifiera lönsamma principer för affärsverksamhet
- kan bedöma betydelsen av sin egen företagsamhet och företagsverksamhet för den egna välfärden och för landets och Ålands ekonomi

Företagsamhet och företagsverksamhet 1, "Entreprenörskap" omfattar

Det ekonomiska kretsloppet.

Företagare och entreprenörer.

Affärsidé.
 Företagsformer och intressenter.
 Ekonomiska grundbegrepp och ekonomisk planering.
 Inköp och ekonomiska grundbegrepp.
 Pris och moms.

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
Bedömning och identifiering av det egna kunnandet	bedömer sitt kunnande och tar reda på sina styrkor med tanke på verksamhet inom den egna branschen, men behöver emellanåt handledning	bedömer på flera olika sätt sitt kunnande och sina styrkor med tanke på verksamhet inom den egna branschen	bedömer på många olika sätt och välgrundat sitt kunnande och sina styrkor med tanke på verksamhet inom den egna branschen
Framtagning av en egen affärsidé och undersökning av möjligheterna att utveckla den	undersöker och kommer med idéer när det gäller möjligheter i fråga om verksamhet, företagsformer, viktiga tjänster eller produkter, men behöver emellanåt handledning	undersöker och kommer med idéer när det gäller möjligheter i fråga om företagsverksamhet, företagsformer, viktiga tjänster eller produkter, utvecklar affärsidén	undersöker på många olika sätt och på egen hand möjligheter i fråga om företagsverksamhet, företagsformer, viktiga tjänster eller produkter, utvecklar och kan realistiskt beskriva framtiden för affärsidén
Bedömning av möjligheterna att bli företagare	skaffar information om åtgärder och stödtjänster för grundande av eget företag, men behöver emellanåt handledning	tar på olika sätt reda på vilka olika åtgärder som behövs vid grundande av ett eget företag och vilka stödtjänster som finns tillgängliga	tar på många olika sätt reda på och motiverar vilka åtgärder som behövs vid grundande av ett eget företag och vilka stödtjänster som finns tillgängliga
Undersökning av egna professionella nätverk	tar reda på vilka företag som finns inom den egna branschen	tar grundligt reda på vilka företag som finns inom den egna branschen	tar grundligt och realistiskt och på egen hand reda på vilka företag som finns inom den egna branschen

Utredning av principerna för affärsverksamhet	tar reda på finansieringskällor, intäkter och kostnader, men behöver emellanåt handledning	tar reda på finansieringskällor, intäkter och kostnader	tar grundligt och välgrundat reda på finansieringskällor, intäkter och kostnader
Utredning av betydelsen av företagsverksamhet inom den egna branschen	tar reda på risker och ansvar som är förknippade med företagsverksamhet, men behöver emellanåt handledning	tar mångsidigt reda på risker och ansvar som är förknippade med företagsverksamhet	tar reda på riskerna förknippade med företagsverksamhet och kan bedöma var och om det finns möjlighet för nyetablering i branschen

2.5.3.4 Upprätthållande av arbetsförmåga, gymnastik och hälsokunskap (5 kp)

Mål för kunnandet

Upprätthållande av arbetsförmåga, gymnastik och hälsokunskap 1 och 2 (2 kp)

Den studerande

- kan åt sig själv utarbeta en plan som främjar ett sunt levnadssätt, arbetsförmågan och sitt motionsutövande och kan följa planen
- kan främja och upprätthålla sin studie-, funktions- och arbetsförmåga
- kan ta hänsyn till kostens betydelse för hälsan samt den negativa effekten av rökning och berusningsmedel
- kan beskriva den betydelse som den mentala hälsan, den sexuella hälsan och människorelationerna har för människans välbefinnande
- kan främja välbefinnandet i gruppen och skolan
- kan utveckla sina arbetssätt samt säkerheten och hälsan i sin arbetsmiljö
- kan arbeta på ett säkert och ergonomiskt sätt, förebygga olyckor, agera i nödsituationer samt kalla på hjälp.

Idrott 1 "Idrott, motion och hälsokunskap 1" omfattar

Olika former av konditionsidrott.

Gymnastik och dans.

Vinteridrotter.

Simning och livräddning.

Styrketräning.

Skadeförebyggande arbete och ergonomi.

Hälsorisker och hälsoförebyggande åtgärder (kostens betydelse, negativa effekter av rökning och berusningsmedel).

Idrott och hälsa 2 "Idrott, motion och hälsokunskap 2" omfattar

Olika former av konditionsidrott.

Gymnastik och dans.

Vinteridrotter.

Simning och livräddning.

Styrketräning.

Skadeförebyggande arbete och ergonomi.

Hälsorisker och hälsoförebyggande åtgärder (den mentala hälsan, den sexuella hälsan och människorelationer).

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
<i>Utarbetande av en plan som främjar ett sunt levnadssätt, arbetsförmågan och sitt motionsutövande samt genomförande av planen</i>	beaktar i sin plan kopplingen mellan motionsutövande, hälsosam mat, vila, sömn, rekreation, människorelationer och hälsa när det gäller att upprätthålla sina motionsvanor samt sin studie- och arbetsförmåga, men behöver emellanåt handledning	beaktar i sin plan på flera olika sätt kopplingen mellan motionsutövande, hälsosam mat, vila, sömn, rekreation, människorelationer och hälsa när det gäller att upprätthålla sina motionsvanor samt sin studie- och arbetsförmåga	beaktar i sin plan på ett helhetsmässigt sätt kopplingen mellan motionsutövande, hälsosam mat, vila, sömn, rekreation, människorelationer och hälsa när det gäller att upprätthålla sina motionsvanor samt sin studie- och arbetsförmåga
<i>Beaktande av kostens betydelse och den negativa effekten av rökning och berusningsmedel</i>	känner till de vanligaste hälsoproblemen och de vanligaste faktorer och folksjukdomar som har negativ inverkan på hälsan, studie- och arbetsförmågan	känner till olika hälsoproblem och de faktorer och folksjukdomar som har negativ inverkan på hälsan, studie- och arbetsförmågan samt strävar till att leva sunt för att undvika negativa effekter	har ingående kunskap om olika hälsoproblem och faktorer och folksjukdomar som har negativ inverkan på hälsan och studie- och arbetsförmågan, lever sunt för att undvika negativa effekter och påverkar andra i samma riktning på ett positivt sätt

	känner till kostens betydelse för människans hälsa	har kunskap om vilken betydelse en hälsosam kost har för människans hälsa	har ingående kunskap om vilken betydelse en hälsosam kost har för människans hälsa, kan självständigt välja en näringsriktig och välanpassad kost t kost
	beaktar informationen i sin plan, men behöver emellanåt handledning vid sökning av information som främjar hälsan	beaktar informationen i sin plan	beaktar och utvecklar sin plan och analyserar den på ett kritiskt sätt
Genomförande av planen	genomför planen och utvärderar den samt uppdaterar den, men behöver emellanåt handledning	genomför och utvärderar den regelbundet, utnyttjar respons från andra vid utvärderingen, uppdaterar planen och bedömer sin utveckling	genomför och utvärderar regelbundet och kritiskt planen, utnyttjar respons från andra vid utvärderingen, justerar planen vid behov på basis av hur studerande bedömt sin utveckling
Främjande och upprätthållande av studie-, funktions- och arbetsförmåga med hjälp av motion	deltar i motionsaktiviteter, men behöver emellanåt uppbackning	deltar i olika motionsaktiviteter och ser nyttan av motion	deltar i flera olika motionsaktiviteter för att hålla sig i trim och vet vilka motionsformer som passar och kan ge andra råd och instruktioner
	deltar i motionsaktiviteter enligt givna anvisningar samt följer principerna för rent spel	deltar aktivt i motionsaktiviteter enligt givna anvisningar samt följer principerna för rent spel	deltar aktivt i motionsaktiviteter, är en aktiv del av gruppen och främjar principerna för rent spel
	följer säkerhetsföreskrifter	beaktar säkerhetsföreskrifter både för sig själv och för	främjar säkerheten i gruppen

		gruppen som helhet	
Beskrivning av vilken betydelse den mentala hälsan, den sexuella hälsan och människorelationerna har	har en viss kunskap om den betydelse som den mentala hälsan, den sexuella hälsan och människorelationerna har för människans välbefinnande	har kunskap om den betydelse som den mentala hälsan, den sexuella hälsan och människorelationerna har för människans välbefinnande	har ingående kunskap om den betydelse som den mentala hälsan, den sexuella hälsan och människorelationerna har för människans välbefinnande
	kan ge några exempel på några åtgärder som kan främja människans mentala och sexuella hälsa och bättre relationer	kan beskriva och genomföra några åtgärder som kan främja människans mentala och sexuella hälsa och bättre relationer	kan klart och realistiskt beskriva och genomföra några åtgärder som kan främja människans mentala och sexuella hälsa och bättre relationer
Främjande av välbefinnande och delaktighet i gruppen och skolan	agerar i en studerandegrupp så att det främjar välbefinnandet och deltar i motionsaktiviteter och andra aktiviteter och evenemang som är riktade till de studerande	agerar aktivt i en studerandegrupp så att det främjar välbefinnandet och planerar och deltar i motionsaktiviteter och andra aktiviteter och evenemang som de studerande ordnar	agerar aktivt i en studerandegrupp samt planerar och deltar i motionsaktiviteter och andra aktiviteter och evenemang som de studerande ordnar så att det främjar välbefinnandet
Beaktande av hälsa, säkerhet och arbetsförmåga	följer de överenskomna hälso- och säkerhetsfrämjande instruktionerna, men behöver emellanåt handledning	följer de överenskomna hälso- och säkerhetsfrämjande instruktionerna i samverkan med andra	följer de överenskomna hälso- och säkerhetsfrämjande instruktionerna i samverkan med andra och bedömer om det finns behov av att förbättra instruktionerna
Förebyggande av olyckor, första hjälpen och ergonomiskt arbete	förutser olycksrisker i motionsaktiviteter	förebygger uppkomsten av idrottsolyckor	är omsorgsfull och förebygger idrottsolyckor

	kan kalla på hjälp och ge första hjälpen i vanliga situationer som kräver första hjälpen	kan kalla på hjälp och ge första hjälpen	kan kalla på hjälp och ge första hjälpen
	kan arbeta ergonomiskt	arbetar ergonomiskt	arbetar ergonomiskt i olika miljöer

Mål för kunnandet

Upprätthållande av arbetsförmåga, idrott och hälsokunskap 3, 4 och 5 (3 kp)

Den studerande

- kan beskriva hälsoskillnaderna hos befolkningen och riskfaktorerna för de vanligaste folksjukdomarna och hur dessa kan förebyggas
- kan bedöma de faktorer som påverkar den fysiska, sociala och psykiska funktionsförmågan i det egna levnadssättet och i den egna verksamhetsmiljön
- kan vid behov använda social- och hälsovårdstjänster
- kan utnyttja hälsofrämjande motion
- kan som gruppmedlem främja gruppens arbete och fungera som handledare för en studerandegrupp när det gäller att främja arbets- och studieförmåga samt välbefinnande.

Idrott och hälsa 3 "Idrott, motion och hälsokunskap 3" omfattar

Olika former av konditionsidrott.

Gymnastik och dans.

Vinteridrotter.

Simning och livräddning.

Styrketräning.

Riskfaktorer för folksjukdomar ur ett idrotts- och motionsperspektiv.

Skador som kräver social- och hälsovårdstjänster.

Skadeförebyggande arbete och ergonomi.

Hälsorisker och hälsoförebyggande åtgärder.

Idrottsledarskap (planera, leda och utvärdera uppvärmning och lektion).

Idrott och hälsa 4 "Idrott, motion och hälsokunskap 4" omfattar

Olika former av konditionsidrott.

Gymnastik och dans.

Vinteridrotter.

Simning och livräddning.

Styrketräning.

Riskfaktorer för folksjukdomar ur ett idrotts- och motionsperspektiv.

Skador som kräver social- och hälsovårdstjänster.
 Skadeförebyggande arbete och ergonomi.
 Hälsorisker och hälsoförebyggande åtgärder.
 Praktiskt ledarskap (planera, leda och utvärdera uppvärmning och lektion).

Idrott och hälsa 5 "Idrott, motion och hälsokunskap 5" omfattar

Olika former av konditionsidrott.
 Gymnastik och dans.
 Vinteridrotter.
 Simning och livräddning.
 Styrketräning.
 Riskfaktorer för folksjukdomar ur ett idrotts- och motionsperspektiv.
 Skador som kräver social- och hälsovårdstjänster.
 Skadeförebyggande arbete och ergonomi.
 Hälsorisker och hälsoförebyggande åtgärder.
 Planering av egen motion och förbättrande av konditionen.
 Praktiskt ledarskap (planera, leda och utvärdera uppvärmning och lektion).

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
Beaktande av hälsoskillnaderna hos befolkningen och riskfaktorerna för de vanligaste folksjukdomarna	har en viss kunskap om de vanligaste folksjukdomarna och hälsoproblem som påverkar funktionsförmågan negativt	har god kunskap om de vanligaste folksjukdomarna och hälsoproblem som påverkar funktionsförmågan negativt	har en ingående kunskap om de vanligaste folksjukdomarna och hälsoproblem som påverkar funktionsförmågan negativt och kan tillämpa sin kunskap
Beaktande av faktorer som påverkar den fysiska, sociala och psykiska funktionsförmågan	söker ibland information för att identifiera faktorer som påverkar den fysiska, sociala och psykiska funktionsförmågan	söker information för att identifiera faktorer som påverkar den fysiska, sociala och psykiska funktionsförmågan	söker på eget initiativ information om faktorer som påverkar den fysiska, sociala och psykiska funktionsförmågan och förhåller sig kritiskt och realistiskt till informationen

	justerar på basis av information sin plan för motion och välbefinnande	bedömer informationens betydelse och justerar sin plan för motion och välbefinnande	bedömer kritiskt och realistiskt informationens betydelse och gör justeringar i sin plan för motion och välbefinnande
	behöver emellanåt handledning vid genomförande av planen	följer sin plan	genomför sin plan systematiskt
Användning av social- och hälsovårdstjänster	söker vid behov hjälp hos social- och hälsovården, men behöver emellanåt handledning för att hitta lämplig tjänst	använder vid behov social- och hälsovårdstjänster och söker på egen hand information om tillgängliga tjänster i tillförlitliga informationskällor	använder vid behov social- och hälsovårdstjänster och söker på egen hand information om tillgängliga tjänster i tillförlitliga informationskällor
			ger andra studerande råd om att använda tjänsterna
Utnyttjande av hälsofrämjande motion	utövar de vanligaste formerna av konditions- och hälsofrämjande motion, men behöver emellanåt individuell handledning	utövar olika former av konditions- och hälsofrämjande motion och följer sina egna framsteg	utövar planmässigt olika former av konditions- och hälsofrämjande motion och följer kritiskt sina egna framsteg och ändrar vid behov sin plan
Främjande av gruppens verksamhet och välbefinnande	deltar aktivt som gruppmedlem i ett motionsevenemang eller något annat evenemang	deltar aktivt som gruppmedlem i ett motionsevenemang eller något annat evenemang och uppmuntrar även andra att delta	deltar aktivt i motionsevenemang eller andra evenemang och tar initiativ till evenemang och ställer spontant upp som ledare

2.5.4 Socialt och kulturellt kunnande

I examensdelen ingår kännedom om kulturer (2 kp) och miljö-kunnande (1 kp) samt kulturkännedom ur ett modersmålsperspektiv (1 kp) och främmandespråksperspektiv (2 kp) samt kännedom om Ålands självstyrelse och kultur (1 kp).

De olika ämnena i examensdelen bedöms med vitsord. Lärare ger vitsord efter varje avslutad undervisningsdel och väger samman vitsorden till ett ämnesvitsord. Vitsorden dokumenteras i studerandes personliga studieplan och studiekort.

På examensbetyget vägs vitsorden i de olika ämnesområdenas samman till ett slutvitsord i examensdelen "Socialt och kulturellt kunnande". De lärare som gett vitsorden för de olika ämnena bestämmer tillsammans vitsordet för examensdelen. Vitsordet för examensdelen ges utifrån det antal kompetenspoäng för varje ämne som ingår i examensdelen.

Lärarens bedömning av lärande och studerandes självvärdering noteras ämnesvis.

Studerandes ska också i de yrkesinriktade examensdelarna och lärande i arbete tillämpa de kunskaper och färdigheter som uppnås inom denna examensdel. Lärare ska därför vid bedömningen beakta inte bara studerandes insatser inom examensdelen utan också studerandes insatser i utbildningen i sin helhet.

Lärare som undervisar i de olika ämnesområdena inom examensdelen ska samarbeta vid uppläggnings av undervisningen så att de olika ämnesområdena kompletterar varandra och fördjupar studerandes kunnande.

2.5.4.1 Kännedom om kulturer

(2 kp)

Mål för kunnandet

Kännedom om kulturer 1 och 2 (2 kp)

Den studerande

- kan följa principerna om jämlikhet och likabehandling och främjar för sin del jämlikhet och likabehandling av alla
- kan agera, uppföra sig och klä sig enligt situationens och arbetskulturens krav
- kan identifiera de grundläggande särdragen hos olika kulturer och den kulturella mångfalden inom sin bransch
- kan ta hänsyn till de olika kulturella gruppernas viktigaste traditioner och deras inverkan på verksamheten inom sin bransch
- kan förmedla den egna branschens historia, traditioner och förändrade tillvägagångssätt och jämföra dem med särdragen i andra kulturer

"Kännedom om kulturer 1" omfattar

Den västerländska kulturen, religion, seder och bruk.

Skillnader och likheter inom olika religioner.

Grunddrag för den österländska kulturen.

Klädedräkt och klädedräktens betydelse.

”Kännedom om kulturer 2” omfattar

Flyttningsrörelser och orsaker till emigration och flykt.

Ålänningarnas emigration och flykt.

Kulturkännedom och kulturkrockar.

Traditioner och traditionsförändringar.

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
<i>Iakttagande av principerna om jämlikhet och likabehandling</i>	respekterar kulturell mångfald och mänskliga rättigheter samt agerar rättvist	främjar genom sitt agerande interaktionen och förståelsen när det gäller individers och gruppers kulturella värderingar, föreställningar och åsikter	agerar på ett etiskt hållbart sätt i interkulturella konfliktsituationer genom att dra nytta av sina kunskaper om gruppers olika levnadssätt
<i>Iakttagande av den arbetskultur som uppgiften kräver</i>	vet vilka krav arbetsuppgiften och verksamheten ställer på klädsel och uppförande	beaktar i klädsel, uppförande och agerande på egen hand kraven i arbetsplatsens kultur	utvecklar i sina dagliga arbetsuppgifter de krav på arbetsätt och rutiner som arbetsplatsens kultur ställer
<i>Identifiering av kulturers grundläggande drag och mångfald</i>	observerar kulturella bruk i det vardagliga livet och lägger märke till hur de inverkar i verksamheten	identifierar kulturell mångfald och dess inverkan på handlingssätten	identifierar på egen hand kulturell mångfald och agerar naturligt och initiativrikt i interkulturella situationer
<i>Beaktande av kulturers särdrag</i>	beaktar med handledning bruket inom olika kulturer	beaktar i sina arbetsuppgifter de handlingssätt som den kulturella mångfalden kräver	beaktar i sitt arbete den kulturella mångfalden och utvecklar arbetet utifrån den
<i>Utveckling av traditioner och praxis</i>	observerar förändringar i praxis inom den egna branschen och identifierar olika	identifierar den egna branschens historia, tillvägagångssätt och praxis och jämför olika kulturer i fråga	utvecklar den egna branschens praxis och tillvägagångssätt utifrån traditioner och kulturella

	kulturella sätt att lösa problem	om dessa	influenser
--	----------------------------------	----------	------------

2.5.4.2 Miljö-kunnande

(1 kp)

Studering ska i undervisningen få ett praktiskt kunnande och utveckla sin förmåga att i sitt yrke och privata liv främja hållbarhet och miljö-etiskt handlande. Undervisningen ska integreras med yrkesundervisningen och lärande i arbete med mål att studerande kommer till insikt om betydelsen av sitt eget agerande och engagemang.

Mål för kunnandet

Miljö-kunnande 1

(1 kp)

Den studerande

- kan följa miljölagstiftningen och principerna i kvalitets-, miljö- och säkerhetssystemen inom den egna branschen samt principerna för hållbar utveckling
- kan i sitt arbete sörja för den biologiska mångfalden
- kan se sambandet mellan eget handlande och påverkan på lokal, regional och global miljö
- kan genom sitt arbets- och handlingsätt motverka ytterligare klimatförändring handlingsätt
- kan i sitt arbete beakta de potentiella miljökonsekvenserna, såsom utsläpp i luften, vatten eller marken
- kan sortera avfall och utnyttja möjligheterna till återvinning på ett riktigt sätt samt har kännedom om livscykeln för i branschen förekommande produkter
- kan genom aktiva val minimera uppkomsten av avfall

”Miljö- och hållbarhetskunnande 1” omfattar

Principer för kvalitets-, miljö- och säkerhetssystem.

Principerna för ett hållbart samhälle, kretsloppstänkande.

Sopberget som miljöproblem (återvinning och sortering av sopor).

Klimatförändringen (orsaker till, konsekvenser och åtgärder).

samt ett eller flera av nedanstående områden, beroende på utbildning:

Försurning (orsaker till, konsekvenser och åtgärder).

Vattenvård (orsaker till, konsekvenser och åtgärder), dricksvattensituationen i världen

Hållbart tänkande gällande livsmedelsproduktion.

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING	BEDÖMNINGSKRITERIER		
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
	Den studerande		
<i>Iakttagande av miljölagstiftningen, principerna i säkerhetssystem och principerna för hållbar utveckling</i>	följer med handledning de centrala författningarna, föreskrifterna och instruktionerna om miljön	följer de centrala författningarna, föreskrifterna och instruktionerna om miljön	följer de centrala författningarna, föreskrifterna och instruktionerna om miljön och förutser kommande ändringar
	följer handledning miljö-, kvalitets- och säkerhetssystemen, men behöver emellanåt handledning	följer miljö-, kvalitets- och säkerhetssystemen	deltar aktivt i att bygga upp och/eller utveckla miljö-, kvalitets- och säkerhetssystemen på sin arbetsplats
	skadar inte miljön genom sina åtgärder	bygger sitt agerande på respekt för miljön	bygger sitt agerande på en exemplarisk respekt för miljön
	agerar med handledning miljöeffektivt	agerar miljöeffektivt	främjar miljöeffektivitet genom sitt agerande
	värnar med handledning om kulturarvet i sitt yrke	värnar om kulturarvet i sitt yrke	deltar aktivt i att värna om kulturarvet i sin närmiljö och främjar det i sitt yrke
	agerar tolerant i sitt arbete	respekterar medmänniskornas värderingar och rättigheter	respekterar medmänniskornas värderingar och rättigheter och strävar efter att följa principerna om jämlikhet och likabehandling
	<i>Genomförande av livscykel tänkande</i>	väljer med handledning produkter och tjänster med små livscykeffekter på naturen	väljer produkter och tjänster med små livscykeffekter på naturen

Bevarande av naturens mångfald	strävar genom sitt handlingsätt efter att bevara naturens mångfald	strävar aktivt efter att bevara naturens mångfald genom sitt handlingsätt	främjar genom sitt handlingsätt bevarandet av naturens mångfald
Anpassning till klimatförändringen	väljer arbets- och handlingsätt som möjliggör anpassning till klimatförändringen men behöver emellanåt handledning	väljer arbets- och handlingsätt som möjliggör anpassning till klimatförändringen	främjar användningen av arbets- och handlingsätt som möjliggör anpassning till klimatförändringen
Främjande av energi- och materialeffektivitet samt förhindrande av att avfall uppkommer	väljer med handledning redskap och material som främjar energieffektiviteten	väljer redskap och material som främjar energieffektiviteten	främjar en energieffektiv användning av redskap och material
	beaktar med handledning materialeffektiviteten i valsituationer	beaktar materialeffektiviteten i valsituationer	främjar en effektiv användning av material
	förhindrar med handledning uppkomsten av avfall i vanliga arbetsuppgifter	förhindrar uppkomsten av avfall	arbetar aktivt för att avfall inte ska uppkomma
Beaktande av verksamhetens miljökonsekvenser	identifierar aktiviteter som kan orsaka utsläpp i luften, vatten eller marken, men behöver tidvis handledning	identifierar aktiviteter som kan orsaka utsläpp i luften, vatten eller marken	förutser de aktiviteter som kan orsaka utsläpp i luften, vatten eller marken
	observerar i sitt arbete de vanligaste miljöriskerna och kan med handledning ge förslag på hur de ska hanteras	observerar i sitt arbete de vanligaste miljöriskerna och kan ge förslag på hur de ska hanteras	observerar i sitt arbete de vanligaste miljöriskerna och vet hur de ska hanteras
	strävar genom sitt handlingsätt efter att förhindra utsläpp	föregår med gott exempel när det gäller att förhindra utsläpp	föregår aktivt med gott exempel när det gäller att förhindra utsläpp

Sortering av avfall och återvinning	identifierar enligt instruktioner bekanta avfallsfraktioner	identifierar avfallsfraktioner	identifierar på egen hand avfallsfraktioner
	sorterar avfall med handledning i normala arbetsuppgifter och strävar efter att utnyttja möjligheterna till återvinning	sorterar avfall enligt instruktionerna och utnyttjar möjligheterna till återvinning	sorterar avfall och söker nya möjligheter till återvinning
	uppskattar med handledning kostnadsbesparingar	uppskattar kostnadsbesparingar	ger råd om kostnadsbesparingar

3. LÄRMILJÖ

Studiemiljön vid utbildningen för grundexamen inom social- och hälsovårdsbranschen i Ålands yrkesgymnasium är utformad i enlighet med synen på lärande och målen för yrkesmässigt kunnande. Den kompetenbaserade yrkesutbildningen ska baseras på verksamheten i arbetslivet. Skolans undervisning, metoder och studiemiljöer präglas av detta mål.

Skolan strävar efter att tillhandahålla lokaler, utrustning och material som ger studerande en aktuell, meningsfull och utvecklande lärmiljö. Skolans ledning arbetar medvetet och i dialog med studerande, lärare och övrig personal till att erbjuda en trygg och trivsamt studiemiljö som ger studerande möjlighet att koncentrera sig på lärande och kompetensutveckling. Målet är att varje studerande upplever sig sedd och värdefull och att var och en har möjlighet att utvecklas utifrån egna förutsättningar.

Studerande får i undervisningen möjlighet att utveckla sitt kunnande också i digitala miljöer och får stifta bekantskap med de digitala redskap som är allmänt förekommande i arbetslivet.

En viktig del av utbildningen utgörs av lärande i arbete (LIA) ute på arbetsplatser. Skolans uppgift är att skapa fungerande nätverk och kontinuerlig kontakt med arbetslivet så att studerande kan tillförsäkras en kvalitativ och fungerande utbildning och en god studiemiljö under lärande i arbete.

Skolans verksamhet, såväl den som är förlagd till skollokalerna och den som är förlagd till arbetslivet, präglas av vedertaget goda seder och ömsesidig respekt. Skolan lägger stort fokus på inskräpa vikten av gott uppförande och ansvarstagande.

Skolans trivseregler revideras kontinuerligt och utformas i dialog med studerande, lärare och övrig personal.

Ålands yrkesgymnasium är en rökfri arbetsplats.

3.1 Trygghet och säkerhet

Ålands yrkesgymnasium följer utarbetade handlingsplaner som ger anvisningar om hur alla bör handla i situationer som hotar trygghet och säkerhet.

Alla studerande och nyanställda ska årligen ta del av de handlingsplaner som beskriver hur skolhusen utryms och vilka regler som gäller vid brandalarm. Skolan arrangerar årligen övningar i utrymning och biträdande rektor har ansvar för att övningarna anordnas regelbundet.

Lärare har ansvar för att studerande blir introducerade i säkerhetsplanerna. Biträdande rektor har ansvar för att nyanställda introduceras i säkerhetsplanerna. Myndigheten Ålands gymnasiums arbetarskyddsfullmäktige och arbetarskyddschefen arbetar kontinuerligt för ökad trygghet och säkerhet. Skolan har och kommer kontinuerligt att genomföra riskbedömningar för att göra alla uppmärksamma på regler och förebyggande åtgärder för arbets säkerhet och arbetarskydd.

Studeranderådet, studerandevårdsgrupperna och studerandehälsan är viktiga aktörer som kontinuerligt verkar för att öka trivseln i skolan och som arbetar för trygghet och säkerhet i skolmiljön.

Vid Ålands gymnasium finns en krisgrupp, som är gemensam för myndigheten Ålands gymnasium och skolorna Ålands lyceum och Ålands yrkesgymnasium. I gruppen ingår företrädare för "Skolhälsan" och skolorna. Krisgruppen sammanträder regelbundet och omedelbart i det fall att en kris, olycka eller svår händelse som berör skolan inträffar. Arbetet följer det regelverk som är utarbetat i Ålands gymnasiums krisplan.

3.2 Närstudier

Skolans studerande har närvaroplikt och är skyldiga att delta i lektioner, lärande i arbete och andra till skolan hörande aktiviteter. Rektor kan i enlighet med landskapslagen om gymnasieutbildning (2011:13) på ansökan av den studerande eller omyndig studerandes vårdnadshavare av särskilda skäl bevilja befrielse från att delta i viss undervisning.

3.2.1 Ledighet

Rektor kan på ansökan av studerande eller omyndig studerandes vårdnadshavare av särskild orsak bevilja en studerande begränsad ledighet från skolarbetet (2011:13, 39 §).

I regel beviljas inte ledigheter som sträcker sig utöver loven.

Av särskilda skäl kan ledighet dock beviljas. Anhållan om ledigt från studierna måste göras i god tid före planerad ledighet. Den studerande ska lämna in en anhållan minst två veckor i förväg.

Skolans studieguide ger information om regelverk. Ansökan görs på särskild blankett som finns i digital form på skolans hemsida.

3.2.2 Studieuppehåll

Studerande har rätt att anhålla om studieuppehåll för maximalt ett (1) år utan att förlora sin studieplats. Ansökan om studieuppehåll riktas till biträdande rektor som fattar beslut i ärendet. Om studerande är omyndig ska också vårdnadshavare underteckna ansökan.

Ansökan om studieuppehåll görs på särskild blankett. Studerande bör innan ansökan inlämnas med studiehandledare diskutera sina planer och de orsaker som ligger till grund för ansökan med studiehandledare.

Studerande som beviljats studieuppehåll måste inom angiven tid meddela skolan om hen avser att återuppta studierna. Studerande som inte meddelar skolan inom angiven tid anses ha avslutat sina studier. Skolan utfärdar då ett skiljebetyg.

3.2.3 Frånvaro på grund av sjukdom

Studerande som drabbas av sjukdom ska anmäla detta till skolkansliet. Studerande som drabbas av sjukdom under lärande i arbete ska anmäla detta både till skolkansliet och till arbetsplatsen. Vårdnadshavare anmäler sjukfrånvaro för omyndig studerande. Studerande måste uppvisa sjukintyg över sjukdom som varar längre än tre dagar och vid återkommande kortare sjukdomsfall.

Studerande som är frånvarande vid ett bedömningstillfälle ska uppvisa verifierande intyg.

Skolans trivselregler ger mer detaljerade bestämmelser.

Skolan hjälper och stöder studerande som drabbas av sjukdom som föranleder längre tids frånvaro. Skolan vägleder och utarbetar i dialog med studerande och vårdnadshavare en strategi för hur studierna på bästa sätt kan genomföras.

4. HANDLEDNING

Studerande får under studietiden information och handledning som ger dem möjlighet att genomföra studierna och som ger dem en realistisk bild av de krav som yrkeslivet ställer. Biträdande rektor, studiehandledare, lärarkår och övrig personal samt studerandevårdspersonalen verkar gemensamt för att befrämja studerandes yrkesmässiga och personliga utveckling.

Lärare har ansvar för att handleda studerande och ge dem respons och bedömning av deras lärande. Responsen är utformad så att den ska sporra studerandes lärande, men den bör vara så konkret att studerande vet vad som behöver förbättras.

Ansvarig lärare har ett handledande och informerande ansvar och fungerar som kontaktperson för studerande och vårdnadshavare. Ansvarig lärare har tillsammans med studiehandledaren ansvar för att den personliga studieplanen är uppdaterad.

Studerande ska under studietiden handledas till kontinuerlig självvärdering. Detta för att få redskap för ett livslångt lärande och livslång kompetensutveckling. I studiernas inledande skede får studerande undervisning i studieteknik och får möjlighet att hitta den mest ändamålsenliga vägen för egen utveckling och eget lärande.

Studerande får inför perioderna lärande i arbete en introduktion om vilka regler och bestämmelser som gäller i arbetslivet så att studerande vet vilka yrkes- och sociala färdigheter som krävs.

4.1 Studiehandledning

Ålands yrkesgymnasiums studiehandledare ger studerande kontinuerlig handledning i studierna, men ger också information om arbetsliv, karriärvägar och om möjlighet till vidare studier.

Informationen ges i grupp, men studerande har också möjlighet till enskilda samtal. Studiehandledaren håller samtal med studerande för att diskutera studieframgång och framtidsutsikter.

Studiehandledaren har tillsammans med grupphandledaren ansvar för att den personliga studieplanen är uppdaterad. Studerande som väljer att justera sitt studieupplägg konsulterar studiehandledaren som ser till att den personliga studieplanen uppdateras.

Studiehandledare ansvarar för att ge information till vårdnadshavare. Informationen ger insyn i skolans arbete och verksamhet. Till studiehandledarens uppgifter hör också att ge högstadiernas elever, vårdnadshavare och elevhandledare möjlighet att bekanta sig med yrkesgymnasiets utbildningar inför elevernas framtida val av gymnasieutbildning.

4.2 Samarbete med vårdnadshavare

Ålands yrkesgymnasium strävar till ett gott samarbete med vårdnadshavare för att på bästa sätt stödja studerande. Skolan beaktar myndiga studerandes integritet och ber om myndiga studerandes tillstånd inför kontakt med vårdnadshavare.

Skolan ordnar årligen informationstillfälle för högstadielevernas vårdnadshavare och informerar om studieupplägg.

Vid skolstarten får vårdnadshavare information om skolan och undervisningen. Vårdnadshavare inbjuds också till möten då biträdande rektor och studiehandledare ger information om utbildningen.

På skolans hemsida finns studieguide och annan information som rör skolans verksamhet, kontaktuppgifter till rektor, biträdande rektor, studiehandledare, lärare och kanslipersonal. Vårdnadshavare har också tillgång till studieprestationer och statistik över frånvaro. Skolan ger vårdnadshavare det lösenord som krävs för att få tillgång till uppgifterna. Då studerande uppnår myndighetsålder har vårdnadshavare inte längre rätt till uppgifterna, men kan med studerandes medgivande beviljas lösenord till registeruppgifterna.

5. STÖD FÖR LÄRANDE OCH STUDIER

Skolans mål är att genom en aktiv handledning och studiehandledning i ett så tidigt skede som möjligt upptäcka att studerande har svårigheter och ge redskap för att klara studierna med godkända resultat. I detta arbete deltar lärare, speciallärare och studiehandledare.

Vid studiestarten testas studerandes läs- och skrivförmåga vilket ger underlag för individuella diskussioner angående studieteknik och stödinsatser.

5.1 Stödundervisning

Studerande som på grund av sjukdom eller av andra orsaker har tillfälliga och avgränsade svårigheter att klara studierna erbjuds stödundervisning. Initiativ till stödundervisning kan tas av studerande själv, studerandes vårdnadshavare eller lärare.

Stödundervisning ges inom ramar som fastställs av biträdande rektor.

5.2 Specialundervisning

Studerande kan under begränsad tid få tillgång till specialundervisning i stället för stödundervisning, om detta kan anses vara befogat för att uppnå godkänt resultat. En sådan specialundervisning kan ges inom begränsade och av biträdande rektor fastställda ramar.

Bedömningen av specialstuderande följer samma principer som bedömningen av andra studerande. Ifall kraven på yrkesskicklighet eller bedömning av kunnandet i yrkesinriktade examensdelar i hög grad individuellt har anpassats i grundexamen inom social- och hälsovårdsbranschen kan den studerande inte få ett sådant examensbetyg som ger rätt att utöva yrket som yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården. I fråga om läkemedelsbehandling kan anpassning inte göras.

6. STUDERANDEVÅRD

Skolans undervisning och verksamhet sporrar studerande att ta ansvar för sitt eget välbefinnande och sin hälsa. Studerande har rätt till kontinuerlig studerandevård.

Ålands hälso- och sjukvård har ansvar för studerandehälsovården och har en gemensam mottagning för studerande, Studerandehälsan. Skolan samarbetar med Studerandehälsan för att förebygga otrygghet och främja trivsel och hälsa. Skolhälsovårdare, skolläkare, skolpsykolog och skolkurator har mottagningstider och även jourmottagning. Personalen remitterar vid behov till läkar- eller barn- och ungdomspsykiatrisk mottagning. Studerandehälsan ordnar regelbundna hälsogranskningar och vaccinationer. Studerande har också tillgång till kontinuerlig tandvård.

I skolan finns en studerandevårdsgrupp som har till uppgift att handlägga studerandevårdsfrågor. Vid behov kallas förutom de som av biträdande rektor utsett som medlemmar kan också utomstående sakkunniga till möten. Gruppen kallar också vid behov vårdnadshavare. Vid de regelbundna mötena behandlas frågor som rör studerandes skolgång, sociala situation och hälsa. Gruppen tar beslut om vidare åtgärder för att stödja den studerande och följer upp utvecklingen. Studerandevårdsgruppen dokumenterar sina beslut och åtgärder i protokoll som är konfidentiella.

För att främja studerandes bästa strävar skolan till en ömsesidig och respektfull samverkan med vårdnadshavare, men vårdnadshavaren har det yttersta ansvaret för sitt barns välbefinnande. Vårdnadshavaren inkluderas i ett så tidigt skede som möjligt och skolan ser det som vårdnadshavarens skyldighet att informera skolan om omständigheter som påverkar studerandes skolgång.

7. IDENTIFIERING OCH ERKÄNNANDE AV KUNNANDE

Kunnande kan förvärfvas på många olika sätt och vid olika tillfällen både i formell utbildning men även i arbetslivet. Det europeiska meritöverföringssystemet ECVET (European Credit Transfer System för Vocational Education and Training) ska främja erkännande och tillgodoräkna studier som avlagts eller kunnande som inhämtats på annat sätt än i en skola.

Studierande får information om möjligheten att ansöka om erkännande av kunnande. Erkännande av kunnande kan ske om de tidigare kunnande motsvarar innehållet i examensdelen. Studierande ska innan undervisningen i examensdelen inleds ansöka om erkännande av kunnande och de måste presentera tillräckliga bevis (betyg, intyg över studier, arbetsintyg eller liknande) som kan dokumentera kunnandet.

Om en studierande ansöker om erkännande av kunnande på basis av en examen som avlagts långt tidigare och det finns skäl att anta att kunnandet är föråldrat ska Ålands yrkesgymnasium kontrollera kunnandet. Ålands yrkesgymnasium har rätt att genom intervjuer eller andra bedömningar säkerställa att kunnandet motsvarar examensdelens mål och krav på yrkesskicklighet.

Yrkesinriktade examensdelar som till väsentliga delar motsvarar mål och innehåll för examensdelen godkänns. Andra valbara examensdelar som hör till de yrkesinriktade examensdelarna kan godkännas. Gemensamma examensdelar kan också godkännas.

Om studierande kan visa upp arbetsintyg över relevanta arbetsuppgifter som motsvarar kraven i examen kan dessa tillgodoräknas. Anställningstid som inte kan relateras till de krav på yrkesskicklighet som examensgrunden förutsätter kan som sådan inte godkännas. Om kunnandet täcker en hel examensdel måste studierande visa sitt kunnande genom yrkesprov. Om kunnandet täcker endast en del måste studierande delta i studierna för att komplettera sin kompetens och därefter delta i yrkesprov och annan bedömning i enlighet med läroplanens bestämmelser.

Utlandsstudier och kunnande som förvärvats utomlands kan erkännas om utbildningen eller kunnandet motsvarar mål och krav på yrkesskicklighet i examensgrunderna. Studierande måste vid behov visa sitt kunnande. Kunnande som inte har sin motsvarighet i mål och krav på yrkesskicklighet i examensgrunderna kan erkännas som fritt valda examensdelar.

8. BEDÖMNING

Bedömningen har till uppgift att leda och stimulera studierande i deras studier. Genom bedömningen handleder, motiverar och uppmuntrar lärare och arbetsplatshandledare studierande att nå sina mål. Genom en konstruktiv och stödjande bedömning utvecklar studierande en positiv jaguppfattning och kan växa som yrkesmänniskor.

Bedömningen ger information om studierandes kunnande till studierande, vårdnadshavare, arbetsgivare och andra utbildningsanordnare.

Den studierande får kontinuerligt under studiernas gång muntlig och skriftlig information om mål och kravnivå samt fastställda principer för hur studieprestationerna bedöms. Informationen ges alltid i förväg innan studierna i respektive examensdel eller avsnitt av examensdel inleds. Detta för att säkra såväl studierandes som lärares rättsskydd. Skolan eller berörd lärare kan även i efterhand, på studierandes eller vårdnadshavares begäran, ge en skriftlig och muntlig presentation som beskriver hur bedömningsprinciperna har tillämpats.

8.1 Bedömning av lärande

Lärare och handledare ger kontinuerligt under studietiden studierande respons med bedömning av lärande så att studierande kan utveckla sin yrkesidentitet och kan komplettera och vid behov förändra sina tidigare kunskaps- och handlingsmodeller. Genom denna respons stöds studierandes yrkesmässiga utveckling i önskad riktning och studierande kan bearbeta sina inläringserfarenheter med lärare och erfarna yrkesutövare.

Lärare och handledare ger kontinuerligt, med fastställda intervaller studerande en konkret beskrivning av vad studerande kan och vad som behöver utvecklas. Responsen ska vara uppmuntrande, motiverande och handledande.

Lärares och handledares respons är ett verbalt eller skriftligt utlåtande, men kan också precisera den nivå i lärandeprocessen som studerande för tillfället befinner sig på och vilka insatser som behövs för förbättra färdigheterna. Lärare dokumenterar sin bedömning av lärande i studerandes personliga studieplan efter att varje delmål i examensdelen slutförts och/eller i slutet av perioden.

Studerande får information om att bedömningen av lärande inte inverkar på bedömningen av examensdelen utan att den har som mål att ge studerande konkret information om hur hans kunskaper och färdigheter utvecklas.

Bedömning av lärande utgör grund för studerandes rätt att delta i yrkesprov. Studerande som inte genomfört alla delmål inom examensdelen på ett nöjaktigt sätt har inte rätt att gå upp i yrkesprov. Ansvarig lärare är skyldig att kontrollera att studerande i sin läroprocess visat att hen har förutsättningar att klara yrkesprovet på nöjaktig nivå innan provet genomförs.

Skolan erbjuder och ger stöd för lärande om studerande har svårigheter att inhämta kunskaper och brister i sin inlärningsprocess.

Vid bedömningen av de delmål som utgör en förutsättning för att studerande ska beviljas rätt att delta i yrkesprov används följande skala:

OK	Studerande visar i sin lärandeprocess sådana färdigheter att hen ges rätt att avlägga yrkesprov.
EJ	Studerande behöver förbättra sina färdigheter på anvisade områden innan hen ges rätt att avlägga yrkesprov.
AE	Studerande har försummat undervisning och lärande i arbete och visar i sin lärandeprocess otillräckliga färdigheter. Studerande har inte förutsättningar för klara yrkesprov på ett nöjaktigt sätt och hen beviljas inte rätt att delta i yrkesprov. Först efter att studerande på nytt tagit del av examensdelens undervisning och LIA och förbättrat sitt lärande och sina färdigheter kan studerande ges rätt att avlägga yrkesprov.

Lärare i gemensamma examensdelar bedömer studerandes lärande under undervisningens gång genom att ge studerande respons med en muntlig beskrivning av vad som behöver utvecklas och vilka insatser som behövs för att förbättra färdigheterna.

Bedömningen av lärande i de gemensamma examensdelarna noteras med en kort kommentar i studerandes PSP i regel en gång per kp.

8.2 Studerandes självbedömning

En effektiv lärandeprocess förutsätter att studerande är en aktiv part och tar ansvar för sitt eget lärande och därmed utvecklar sin förmåga att självständigt lära och förbättra sin yrkeskompetens.

Studerande redovisar därför, i regel samtidigt som lärare och handledare ger respons och bedömer lärande, sin egen uppfattning av lärande i förhållande till läroplanens uppställda mål

för kunnande. Detta ger studerande möjlighet att jämför sin egen uppskattning av lärandeprocessen med lärarens/handledarens. Studerande redovisar sin självbedömning i den personliga studieplanen (PSP).

Självbedömningen är skriftlig eller verbal, men kan också under studiernas senare del kompletteras med en uppskattad bedömningsnivå. Studerande får på detta sätt träna sig i att utvärdera sin egen lärandeprocess och sitt eget kunnande inför yrkesprov. Självbedömningen ger också redskap för ett kontinuerligt utvecklande av yrkeskunnande och för livslångt lärande.

8.3 Bedömning av studerande med annan språkbakgrund än svenska

Vid bedömningen av studerande med annan språkbakgrund än svenska ligger fokus på att uppmuntra och sporra studerande så att de utvecklar en god självkänsla och ett gott självförtroende. Bedömningen av lärande och bedömning av kunnande utformas så att studerande trots bristande språkkunskaper får möjlighet att visa sitt kunnande. Studerande från andra kulturområden behöver få en mer ingående information om bedömningskultur och -bedömningsprocedur så att de utvecklar djupförståelse. De behöver också få en grundläggande instruktion i självvärdering. Detta för att få mod och insikt om hur de kan bedöma den egna prestationen på ett konstruktivt sätt. Målet är att studerande uppnår sådana kunskaper i svenska att de kan klara sin utbildning och ge möjlighet för framtida yrkeskarriär.

Studerande med annan språkbakgrund än svenska deltar i undervisningen i svenska såvida det inte finns resurser eller tillräckligt stora grupper att ordna undervisning i svenska som andraspråk. Bedömningen ska dock göras utifrån uppställd kravnivå för svenska som andraspråk, såvida inte studerande själv önskar bedömning enligt målen för svenska. Om det inte erbjuds undervisning i svenska som andra språk ska studerande med annan språkbakgrund än svenska erbjudas olika former av stöd för att kunna förbättra sina språkkunskaper.

Studerande med annan språkbakgrund än svenska kan använda de två kompetenspoäng som är hänvisade för undervisning i finska inom examensdelen "Kommunikation och interaktion" till undervisning i svenska.

8.4 Bedömning av kunnande

Bedömningen av kunnande dokumenterar den färdighetsnivå som studerande uppnått i enlighet med de krav som yrket som närvårdare förutsätter.

Bedömningen av kunnande ges med vitsord enligt följande skala:

Nöjaktiga	1
Goda	2
Berömliga	3

Alla yrkesinriktade examensdelar och gemensamma examensdelar bedöms med vitsord i skala 1 - 3. De fritt valbara examensdelarna bedöms också med vitsord i skala 1 - 3, såvida de inte enligt läroplanens bestämmelser ska bedömas som godkända. Detta framgår av läroplanens beskrivning av fritt valbara examensdelar (se avsnitt 2.4).

Studerande erhåller bedömning på **nöjaktig nivå** om hen fungerar i bekanta arbetsuppgifter och arbetar så att slutresultatet är acceptabelt i enlighet med fastställda kvalitetsmål även om studerande tidvis behöver handledning. För nöjaktig bedömning ska studerande kunna använda centrala arbetsmetoder, -redskap och -material som hör till det egna arbetsområdet, även om studerande behöver handledning för att skaffa och tillämpa kunskap. Vid bedömning ska beaktas att handledningen på nöjaktig nivå inte är fortlöpande utan att studerande i de olika

arbetsmomenten kan ha svårt med något som de behöver handledning i för att komma vidare. Studerande som visar kunnande på nöjaktig nivå ska kunna arbeta med grundläggande uppgifter inom branschen och med uppgifter inom sitt specialområde.

Studerande erhåller bedömning på **god nivå** om hen ser sitt arbete som en helhet och arbetar så att slutresultatet motsvarar arbetsuppgiftens krav och som på ett smidigt sätt avancerar från ett moment till ett annat. Studerande ska utföra anvisade uppgifter på egen hand och sköta sina arbetsuppgifter från början till slut och ansvara för sin egen del för arbetet. De ska självständigt kunna använda arbetsmetoder, -redskap och -material som hör ihop med det egna arbetet. De ska skaffa och på eget initiativ använda den kunskap som behövs i arbetet.

Studerande erhåller bedömning på **berömlig nivå** om hen utvärderar och utvecklar sitt arbetssätt och sin arbetsmiljö och ser sitt arbete som en del av verksamheten som helhet. De ska kunna arbeta i enlighet med verksamhetsrådets specialkrav och så att slutresultatet motsvarar förväntningarna. De ska arbeta systematiskt och skickligt och på ett ändamålsenligt sätt kunna anpassa sitt arbete till den övriga verksamheten. De utför inom sitt ansvarsområde självmant även andra arbetsuppgifter än de som anvisats. De väljer de arbetsmetoder, -redskap och -material som bäst passar för det egna arbetet och kan anpassa metoderna till föränderliga situationer. De grundar sitt arbete och sina ställningstaganden på adekvat kunskap och de inhämtar självständigt och självmant ny kunskap.

Vitsorden ges utgående från fastställda kriterier för examen. Det som bedöms är

1. **Behärskande av arbetsprocessen**, dvs. kunnande i praktiska uppgifter.
Bedömningen ska visa hur väl studerande genomför de olika arbetsmomenten, om de genomför momenten i rätt ordning, hur självständigt och ansvarsfullt arbetet utförs samt studerandes förmåga att planera sitt arbete, utvärdera sin insats och utveckla sitt arbetssätt.
2. **Behärskande av arbetsmetoder, - redskap och -material**
Bedömningen ska visa hur väl studerande behärskar olika arbetsmetoder och kan använda de arbetsredskap, -maskiner och material som behövs i arbetet.
3. **Behärskande av den kunskap som ligger till grund för arbetet**
Bedömningen ska visa studerandes förmåga att tillämpa kunskap och teori i praktiskt utförande och dra konsekventa slutsatser.
4. **Nyckelkompetenser för livslångt lärande**
Bedömningen ska visa hur väl studerande behärskar lärande och problemlösning, interaktion och samarbete, yrkesetik samt hälsa, säkerhet och funktionsförmåga.

8.4.1 Bedömning av yrkesinriktad examensdel

Varje yrkesinriktad examensdel ska bedömas i enlighet med fastställda bedömningskriterier och krav för yrkeskunnande som beskrivs i avsnitt 2.1 – 2.3.

Yrkesprovet utgör grund för bedömning av examensdelen. I avsnitt 2.1 – 2.3 finns beskrivningar gällande yrkesprov och bedömning.

8.4.1.1 Bedömning av yrkesprov

Studerandes kunnande bedöms i åtminstone ett yrkesprov i varje yrkesinriktad examensdel. Det är ansvarig lärares ansvar att bedömning görs utifrån de krav på yrkeskunnande och de kriterier som är fastställda för examensdelen i läroplanen för de yrkesinriktade examensdelarna. Vid yrkesprovet är handledare närvarande och noterar bedömningen på en särskild bedömningsblankett.

Efter yrkesprovet samlas studerande som utfört sitt yrkesprov, lärare och handledare till ett utvärderingssamtal där samtliga parter presenterar sina erfarenheter och utvärderar studerandes prestation. Vid samtalet presenterar studerande en egen utvärdering av provet och ges möjlighet att ge en kompletterande bild av sin insats.

Efter utvärderingssamtalet bedömer lärare och handledare gemensamt studerandes prestationer i yrkesprovet i enlighet med fastställda krav och kriterier. Lärare och handledare ska motivera och dokumentera sin bedömning i ett skriftligt protokoll.

Lärare meddelar studerande yrkesprovets vitsord inom den tid som finns angiven i bedömningsprotokollet och ger studerande information om möjligheten att ansöka om rättelse.

Studerande får också besked om möjligheten att på nytt delta i yrkesprov för att om möjligt uppnå en högre bedömningsnivå.

8.4.2 Bedömning av gemensamma examensdelar

Lärare ska bedöma studerandes prestationer i de olika ämnen som ingår i de gemensamma examensdelarna. Bedömningen dokumenteras i studerandes personliga studieplan (PSP) och studieregister.

De allmänna ämnen som ingår i gemensamma examensdelar bedöms enligt de kriterier som finns beskrivna i avsnitt 2.5. Vid bedömningen av de gemensamma examensdelarna ska särskilt följande nyckelkompetenser beaktas:

Initiativförmåga och företagande

Studerande bidrar till att målen uppnås. Hen är initiativrik och klient-/patientorienterad. Hen planerar sitt arbete och arbetar för att uppnå målen. Hen arbetar på ett ekonomiskt sätt samt är resultatnriktad och självstyrd.

Estetik

Studerande beaktar de estetiska faktorerna. Hen främjar eller upprätthåller trivseln och andra estetiska aspekter i sin arbetsmiljö.

Kommunikation och mediekompetens

Studerande kommunicerar mångsidigt och interaktivt på ett sätt som är lämpligt i situationen och använder sig av sina språkkunskaper. Hen observerar, tolkar och bedömer kritiskt olika medieprodukter, använder medier och kommunikationsteknik samt producerar mediematerial.

Matematik och naturvetenskaper

Studerande använder elementära räkneoperationer vid lösning av räkneuppgifter som behövs i arbetet och i vardagen. Hen använder t.ex. formler, grafer, figurer och statistik vid lösning av uppgifter och problem i yrket och i sitt arbete. Hen använder de metoder och tillvägagångssätt som baserar sig på fysikens och kemins lagar.

Teknologi och informationsteknik

Studerande drar mångsidigt nytta av de teknologier som används i yrket. Hen beaktar teknikens fördelar, begränsningar och risker i sitt arbete. Hen använder informationsteknik mångsidigt i sitt yrke och som medborgare.

Aktivt medborgarskap och andra kulturer

Studerande drar nytta av information om samhällets grundläggande strukturer och tillvägagångssätten i samhället och deltar på ett konstruktivt sätt i organisationens verksamhet och beslutsfattande. Hen deltar i enlighet med sina rättigheter och skyldigheter både i arbetet

och i vardagslivet. Hen arbetar aktivt för att eliminera missförhållanden. Hen iakttar lagarna om jämställdhet och likabehandling. Hen agerar sakligt och enligt arbetslivets krav när de möter människor med annan kulturbakgrund och i internationella aktiviteter.

Bedömningen av gemensamma examensdelar görs enligt följande:

Bedömning av ämne

Då undervisningen i ett ämne eller ämnesavsnitt (delområde) slutförts bedömer läraren studerandes kunskande och dokumenterar bedömningen i studerandes PSP och studieregister. Varje ämnesavsnitt/ämne måste slutföras med godkänd bedömning. Om studerande inte uppnått godkänt vitsord noterar läraren detta med bokstaven "U" (underkänd) i studerandes PSP och studieregister. Studerande måste då delta i omtagning för att höja sitt vitsord till godkänt nivå. Studerande erbjuds två möjligheter till omtagning. Om studerande inte lyckas prestera godkänt i omtagning ska studerande på nytt delta i undervisningen och redovisa sådant kunskande som förutsätts för godkänt vitsord. Om studerande försummat undervisningen i så hög grad att läraren inte kan göra en bedömning dokumenteras detta med bokstaven "A". Studerande ska då på nytt delta i undervisningen för att förkovra sitt kunskande.

I de ämnen som omfattar flera än två kp och där undervisningen är fördelad i flera ämnesavsnitt ger läraren bedömningen av kunskande efter varje slutfört avsnitt. Efter att samtliga kp avlagts med godkänt vitsord ger läraren en slutlig bedömning av ämnet. Ämnesbedömningen ska spegla den studerandes kunskande i ämnet som helhet.

Ämnesbedömningen noteras i studieregistret och ska bifogas examensbetyget.

Bedömning av de gemensamma examensdelarna

Efter det att studerande slutfört alla de ämnen som ingår i de gemensamma examensdelarna fastställs ett vitsord för varje examensdel som noteras på examensbetyget. Studerande får ett vitsord i examensdelen "Kunskande i kommunikation och interaktion", ett i "Kunskande i matematik och naturvetenskaper", ett i "Kunskande som behövs i samhället och arbetslivet" och ett i "Socialt och kulturellt kunskande". Vitsorden i de olika ämnena vägs samman till examensdelens vitsord i förhållande till antalet kompetenspoäng i ämnet. De lärare som har haft hand om undervisningen beslutar tillsammans om examensdelens vitsord.

Delar av examensdelen "Socialt och kulturellt kunskande" genomförs som undervisning inom ramen för "Kunskande i kommunikation och interaktion" och "Kunskande som behövs i samhället och arbetslivet", men bedömningen registreras inom examensdelen "Socialt och kulturellt kunskande". Då examensdelens vitsord fastställs beaktas antalet kompetenspoäng i de olika ämnen som ingår i examensdelen.

8.4.3 Bedömning av fritt valbara examensdelar

De fritt valbara examensdelarna bedöms med vitsord i skala 1 – 3 eller med noteringen Godkänd (se avsnitt 2.4).

8.4.4 Bedömning av erkänt kunskande

Studerande har rätt att på ansökan tillgodoräkna sig studier som genomförts i andra skolor eller få erkänt kunskande för prestationer som förvärvats på annat sätt (se avsnitt 7). Om studierna

eller kunnandet som förvärvats på annat sätt räknas till godo i de examensdelar som enligt läroplanen ska bedömas med siffervitsord, ges bedömning i siffror. Studerande måste, om skolan så anser, påvisa sitt kunnande genom tilläggsprestationer. Studerande som beviljats erkänt kunnande för andra prestationer som förvärvats genom informellt lärande bedöms med noteringen godkänd. På examensbetyget antecknas i fotnot var eller på vilka grunder studierna har avlagts.

De kurser eller motsvarande prestationer som genomförts vid andra skolor omvandlas till den grundläggande yrkesutbildningens vitsordsskala enligt följande tabell:

Skala 1 - 3	Skala 1 - 5	Den allmänbildande gymnasieutbildningens skala
1	1	5
1	2	6
2	3	7
2	4	8
3	5	9 och 10

Studier i utlandet tillgodoräknas på samma sätt och omvandlas till den grundläggande utbildningens vitsordsskala.

Om man inte kan avgöra om ett vitsord som avlagts vid en annan utbildning/skola motsvarar ett högre eller lägre vitsord används det högre vitsordet.

Studerande som avlagt enskilda kurser i olika läroämnen enligt den allmänbildande utbildningens läroplan kan få erkänt kunnande studierna motsvarar läroplanens mål och innehåll i någon examensdel. I bilaga preciseras hur kurser genomförda enligt den allmänbildande utbildningens läroplan tillgodoräknas i Ålands yrkesgymnasium. Kurser som inte har någon motsvarighet i Ålands yrkesgymnasiums läroplan kan tillgodoräknas som fritt valbara examensdelar.

8.4.5 Bedömning av högskoleförberedande utbildningshelhet (HUTH)

Studerande som avlägger HUTH har enligt landskapsregeringens beslut rätt att få

- 27 kp godkända inom ramen för gemensamma examensdelar
- 15 kp godkända inom ramen för valbara yrkesinriktade examensdelar
- 10 kp godkända inom ramen för fritt valbara examensdelar

Tillgodoräknande och bedömningen sker i enlighet med de regler gällande HUTH-studier som är fastställda i Ålands landskapsregerings läroplansgrunder för gymnasieutbildning

Den bedömning som studerande erhållit i sina HUTH-studier i den allmänbildande gymnasieutbildningen (Ålands lyceum) omräknas enligt fastställd tabell till vitsord i skala 1 – 3 enligt den grundläggande yrkesutbildningens skala och utgör grund för bedömning av respektive examensdel.

8.5 Förnyad bedömning

Studerande kan genom att delta i undervisning och lärande i arbete förbättra sina färdigheter och träna sitt kunnande för att därmed utveckla sina förutsättningar att beviljas rätt att avlägga yrkesprov. Studerande ska dock slutföra sina studier inom fyra år.

Studerande som inte uppnått godkänt vitsord i de allmänna ämnen som ingår i gemensamma examensdelar och språk som ingår i fritt valbara examensdelar har möjlighet att visa sitt kunnande vid två omtagningar. Skolan erbjuder omtagningstillfällen under läsåret. Skolans studieguide innehåller information om när dessa tillfällen arrangeras.

Studerande har rätt att höja sitt vitsord även om bedömningen varit godkänd. Studerande som önskar höja sitt vitsord i gemensamma examensdelar kan göra detta vid något av de kontinuerliga omtagningstillfällen som skolan erbjuder under läsåret. Vid en sådan omtagning ska studerande redovisa sina kunskaper och färdigheter i examensdelen som helhet. Studerande ska i förväg konsultera studiehandledare och lärare och komma överens om detaljerna.

Studerande har också rätt att på nytt avlägga yrkesprov. Studerande ska vid det förnyade yrkesprovet visa sitt kunnande inom hela examensdelen. Studerande ska i förväg kontakta studiehandledare, lärare och handledare och måste avvakta en för skolan och handledaren lämplig tidpunkt.

Ifall studerande vid höjningstillfället tilldelas ett lägre vitsord ska det högre vitsordet beaktas vid bedömning av examensdel. Studerande som tilldelats gymnasieexamensbetyg kan inte få ett nytt betyg med höjda vitsord. Skolan utfärdar i så fall ett betyg över avlagda prestationer i gemensamma examensdelar eller yrkesprov.

Studerande ska alltid bedömas enligt de bedömningsgrunder som är fastställda i gällande läroplan och examensgrunder.

8.6 Rättelse av bedömning

Studerande som är missnöjd med bedömningen av sin prestation i gemensamma examensdelar, yrkesprov, sin bedömning av examensdel eller med tillgodoräknande av studier som fullgjorts i annan utbildning eller på annat sätt visat kunnande har rätt att begära rättelse (FFS 1998:630 ä. 2014:787, 25c §).

Studerande som är missnöjd med bedömningen av sin prestation i gemensamma examensdelar, fritt valbara examensdelar eller med beslut om tillgodoräknande av studier kan muntligen eller skriftligen ansöka om rättelse inom 14 dagar efter hen fått besked om bedömning eller beslut. Rättelseyrkandet riktas till bedömaren/beslutsfattaren, som ska lämna ett skriftligt svar. Om studerande är missnöjd med svaret kan studerande skriftligen inom 14 dagar begära om rättelse hos rektor. Rektor ska lämna ett skriftligt svar med motivering.

Studerande som är missnöjd med bedömning av yrkesprov kan inom 14 dagar efter det hen fått besked om yrkesprovets bedömning ansöka om rättelse hos bedömarna. Bedömarna ska lämna ett skriftligt svar. Studerande som inte är nöjd med bedömarnas utlåtande kan inom 14 dagar från det att studerande fått ta del av bedömarnas svar skriftligen rikta ett rättelseyrkande till yrkesrådet för social- och hälsovårdsbranschen. Yrkesrådet har, om de finner att bedömningen är oriktig, rätt att besluta om ny bedömning.

Yrkesrådet ska ge studerande ett skriftligt besked gällande yrkandet.

8.7 Information om bedömningen

De studerande får då studierna inleds information om bedömning och bedömningsprinciperna. Studerande får också en skriftlig beskrivning av rätten att begära rättelse över bedömning.

Lärare som har ansvar för hela eller delar av examensdelen ska då undervisningen inleds ge studerande såväl muntlig som skriftlig information om olika former av bedömning och vad som krävs för att uppnå de kriterier som formuleras för olika vitsordsnivåer.

Studiehandledare ska vid behov komplettera informationen.

Ålands yrkesgymnasium ger studerandes vårdnadshavare information om bedömning via skolans kontaktregistersystem. Vårdnadshavare får också ingående beskrivning vid informationsmöte.

8.7.2 Bedömningsmaterialens offentlighet och förvaring

Bedömningsunderlagen ska vara så noggrant dokumenterade att det vid behov går att göra en ny bedömning. Dokumenten ska sparas minst sex månader efter det att vitsord har fastställts.

Om en studerande genomfört endast en del av ett yrkesprov för examensdelen ska bedömningsunderlaget sparas för längre tid i det fall att studerande i ett senare skede slutför sitt yrkesprov för examensdelen.

Studerande som avbryter sina studier ska som bilaga till skiljebetyget få bedömningsblanketterna för utförda yrkesprov.

Följande dokument ska arkiveras:

- a) Avtalsdokument, avtal om lärande i arbete och yrkesprov mellan Ålands yrkesgymnasium och vederbörande arbetsgivare.
- b) Identifiering och erkänt kunnande ska finnas dokumenterat i studerandes personliga studieplan (PSP). I den personliga studieplanen ska också dokumenteras individuella stödåtgärder. I den personliga studieplanen antecknas också erkänt kunnande för examensdelar eller delar av examen samt erkänt kunnande för prestationer som utförts utomland.
- c) Anteckning om bedömning av lärande i den personliga studieplanen
- d) Bedömning av kunnande och beslut om vitsord
För yrkesprovet ska bedömningsblanketten dokumenteras samt motiveringar till på yrkesprovets vitsord.
- e) Examensbetyg, betyg över avlagda studier, examensdelar och yrkesprov

Ovanstående dokument förvaras i digital form i skolans studeranderegister och i skriftlig form i skolans arkiv. Biträdande rektor har ansvar för att dokumenten är skyddade för intrång och för att ovanstående dokument förvaras och vid behov kan presenteras för de personer som har rätt att ta del av dokumenten.

Examensbetyg är offentlig handling. Siffer- och verbal bedömning som inte beskriver personliga egenskaper är offentlig handling.

Den personliga studieplanen (PSP) och den individuella planen (IP) är inte offentlig handling.

9. BETYG OCH INTYG

9.1 Betyg över avlagd grundexamen

Ålands yrkesgymnasium utfärdar ett examensbetyg över avlagd grundexamen då den studerande fullföljt studierna i yrkesinriktade, gemensamma och fritt valbara examensdelar som ingår i kompetensområdet och avlagt de yrkesprov som ingår i de yrkesinriktade examensdelarna med godkända vitsord.

Examensbetyget består av ett examensbetyg som redovisar vitsord för de olika examensdelar som ingår i examen och ett yrkesprovsbetyg som redovisar de olika yrkesproven med vitsord.

Examensbetyget undertecknas av rektor och biträdande rektor. Yrkesprovsbetyget undertecknas av yrkesrådets ordförande. Av betyget framgår vilka studier som tillgodoräknats och eventuella studier som avlagts enligt en individuell plan.

Skolan kan utfärda ett nytt examensbetyg endast om det finns ett uppenbart fel i betyget. Det felaktiga betyget måste inlämnas till skolan som ser till att betyget makuleras och förstörs.

Ålands yrkesgymnasium utfärdar betyg och intyg i enlighet med utbildningsstyrelsens anvisningar.

Ålands yrkesgymnasium arkiverar gymnasieexamensbetyg och de dokument som ligger till grund för examensbetyget i enlighet med Ålands gymnasiums arkivplan.

9.2 Övriga betyg

Skolan utfärdar betyg över avlagda examensdelar och yrkesprov till studerande som inte avlagt grundexamen. Om studerande begär det ska ett sådant betyg ges även under studiernas gång.

BILAGOR

Bilaga 1 Nyckelkompetenser för livslångt lärande

Lärande och problemlösning

De studerande planerar sitt arbete och utvecklar sig själva och sitt arbete. De bedömer sitt eget kunnande. De löser problem i sitt arbete samt gör val och fattar beslut. De handlar smidigt, innovativt och på ett nyskapande sätt i sitt arbete. De skaffar information samt strukturerar, bedömer och tillämpar den.

Interaktion och samarbete

De studerande handlar ändamålsenligt i olika interaktionssituationer och framför olika synpunkter på ett tydligt, konstruktivt och förtroendeingivande sätt. De kan samarbeta med olika slags människor och med medlemmar i ett arbetslag och bemöter människor jämlikt. De följer allmänt omfattade regler för uppförande och tillvägagångssätt. De drar nytta av erhållen respons i sitt arbete.

Yrkesetik

De studerande följer yrkets värdegrund i sitt arbete. De är engagerade i sitt arbete och handlar ansvarsfullt genom att iaktta ingångna avtal och etiken inom det egna yrket.

Hälsa, säkerhet och funktionsförmåga

De studerande beaktar säkerheten och handlar ansvarsfullt under arbetstiden och fritiden samt i trafiken. De har sunda levnadsvanor och sörjer för sin funktions- och arbetsförmåga. De arbetar ergonomiskt riktigt och drar nytta av den hälsofrämjande motion som behövs inom den egna branschen samt förebygger faror och hälsoproblem förknippade med arbetet och arbetsmiljön.

Initiativförmåga och företagande

De studerande bidrar till att målen uppnås. De är initiativrika och kundorienterade som arbetstagare och/eller företagare. De planerar sitt arbete och arbetar för att uppnå målen. De arbetar på ett ekonomiskt sätt samt är resultatutvärderande och självstyrda. De dimensionerar sitt eget arbete utifrån målen.

Hållbar utveckling

De studerande följer i det egna yrket de ekologiska, ekonomiska, sociala och kulturella principerna för hållbar utveckling. De iakttar de centrala författningarna, bestämmelserna och avtalen som gäller hållbar utveckling i arbetsuppgifterna inom branschen.

Estetik

De studerande beaktar de estetiska faktorerna inom sin bransch. De främjar eller upprätthåller trivseln och andra estetiska aspekter i sin arbetsmiljö.

Kommunikation och mediekompetens

De studerande kommunicerar mångsidigt och interaktivt på ett sätt som är lämpligt i situationen och använder sig av sina språkkunskaper. De observerar, tolkar och bedömer kritiskt olika medieprodukter, använder medier och kommunikationsteknik samt producerar mediematerial.

Matematik och naturvetenskaperna

De studerande använder elementära räkneoperationer vid lösning av räkneuppgifter som behövs i arbetet och i vardagen. De använder t.ex. formler, grafer, figurer och statistik vid lösning av uppgifter och problem i yrket, och i sitt arbete använder de metoder och tillvägagångssätt som baserar sig på fysikens och kemins lagar.

Teknologi och informationsteknik

De studerande drar mångsidigt nytta av teknologier som används i yrket. De beaktar teknikens fördelar, begränsningar och risker i sitt arbete. De använder informationsteknik mångsidigt i sitt yrke och som medborgare.

Aktivt medborgarskap och andra kulturer

De studerande drar nytta av information om samhällets grundläggande strukturer och om tillvägagångssätten i samhället och deltar på ett konstruktivt sätt i organisationens verksamhet och beslutsfattande. De handlar i enlighet med sina rättigheter och skyldigheter både i arbetet och i vardagslivet. De arbetar aktivt för att eliminera missförhållanden. De iakttar lagarna om jämställdhet och likabehandling. De agerar sakligt och enligt arbetslivets krav när de möter människor med en annan kulturbakgrund i Finland och i internationella aktiviteter.

Bilaga 2 Ålands landskapsregerings utbildningspolitiska mål

Ålands landskapsregering och Ålands lagting har 26.6.2015 på förslag en parlamentariskt tillsatt utbildningsdelegation antagit ett utbildningspolitiskt program "Kompetens 2025" som ska präglade utvecklingen inom den åländska utbildningen fram till 2025.

Det utbildningspolitiska programmet har fem ledord: hållbarhet, entreprenörskap, digitalisering, flexibilitet, jämlikhet och integration.

1. Hållbarhet

Den åländska utbildningen ska stå för en hållbar ekonomisk, ekologisk, kulturell, social och kompetensmässig utveckling. Kunskap och innovation är en förutsättning för att garantera lokal framgång i en internationaliserad värld och för att skapa ett livskraftigt och utvecklingsbenäget samhälle. Hållbarhet är vår tids största utmaning och ansvar. Människan måste hitta vägar till tillväxt och framsteg utan att tära på jordens resurser eller på människorna. Skola och utbildning har en nyckelställning för att främja den utveckling.

2. Entreprenörskap

Den åländska skolan ska väva samman företagsamhet, intraprenörskap och entreprenörskap och utveckla studerandes kreativa och kommunikativa färdigheter. Entreprenörskap handlar om allt från ren kunskap om att starta och driva företag till främjande av kreativitet, nyfikenhet, fantasi, självkänsla och självständigt tänkande. Skola och utbildning ska stimulera entreprenörsmässiga förhållningssätt.

3. Digitalisering

Digitaliseringen innebär omvälvande framsteg med oanade möjligheter. Den samhälleliga digitaliseringen har gjort, gör och kommer att fortsätta göra det möjligt för människor och organisationer att kommunicera och utbyta information på helt nya sätt. Skola och utbildning ska ge studerande digital kompetens så att de kritiskt kan ta del av och använda

informationssamhällets teknik i studier, arbetsliv och på fritiden. Studerande behöver även utveckla förståelse för mediernas roll och funktion i samhället.

4. Flexibilitet

Den flexibla skolan tar hänsyn till den enskilda individens behov och förutsättningar. Flexibla utbildningsvägar och examina minskar överlappade utbildningar och effektiviserar användningen av utbildningens resurser. Skola och utbildning ska sträva till att skapa individuella studievägar, men även olika undervisningsmetoder och -former.

5. Jämlikhet och jämställdhet

Utbildningen ska ge studerande möjlighet att utveckla sina färdigheter utifrån de egna resurserna som ska förbereda för ett yrkesliv där de individuella lösningarna är färre eller saknas helt. Skolan ska ha resurser och beredskap att möta studerande som behöver särskilt stöd. Jämlikhet och jämställdhet handlar om en socialt hållbar skola där alla får de kunskaper och färdigheter för ett självständigt liv och för att fungera som aktiva medborgare i ett demokratiskt samhälle. Skola och utbildning ska främja jämlikhet och jämställdhet.

6. Integration

En integrerad skola ska beakta även studerande som på grund av bristande språkkunskaper har svårt att tillgodogöra sig undervisningen. Skola och utbildning har till uppgift att främja språkkunskaper och ge studerande med annan språkbakgrund kunskap om arbetslivets och samhällets spelregler.

Bilaga 3: Beskrivning av procedur för rättelse av bedömning

Rättelseanvisning för ansökan om rättelse av bedömning av gemensamma examensdelar, fritt valbara examensdelar eller beslut om erkänt kunnande

Studerande har laglig rätt att ansöka om rättelse av bedömning eller beslut om erkänt kunnande (FFS 1998:630 ä. 2014:787, 25c §).

När Du fått bedömning av gemensamma examensdelar, fritt valbara examensdelar eller beslut om erkänt kunnande har Du möjlighet att ansöka om rättelse. Du kan inom 14 dagar från det Du fått bedömningen/beslutet muntligen eller skriftligen vända dig till bedömarna/den som fattat beslutet och be om rättelse.

Du ska få ett skriftligt besked med motivering från bedömarna/den som fattat beslutet gällande din ansökan om rättelse.

Om Du är missnöjd med detta besked kan du inom 14 dagar från det Du fått bedömarnas/beslutsfattarnas besked skriftligen vända dig till **rektor** för att begära om rättelse. Du beskriver varför Du önskar att rektor ska ompröva bedömningen/beslutet.

Du ska få ett skriftligt besked med motivering av rektor

Rättelseanvisning för ansökan om rättelse av bedömning av yrkesprov

Studerande har laglig rätt att ansöka om rättelse av bedömning av yrkesprov (FFS 1998:630 ä. 2014:787, 25c §).

När Du fått bedömningen av yrkesprovet kan du inom 14 dagar, räknat från den dag Du fick besked om bedömningen, muntligen eller skriftligen vända dig till bedömarna och be om rättelse av bedömning

Du ska få ett skriftligt besked med motivering från bedömarna gällande Din ansökan om rättelse av bedömning.

Om Du är missnöjd med bedömarnas besked kan Du inom 14 dagar, räknat från den dag du fick bedömarnas besked, skriftligen vända Dig till **yrkesrådet** för att begära om rättelse. Du beskriver varför Du önskar att yrkesrådet ska ompröva bedömningen.

Du ska få ett skriftligt besked med motivering av yrkesrådet.

Övriga bilagor

Ålands gymnasiums krisplan

Ålands yrkesgymnasiums jämställdhetsplan

Ålands yrkesgymnasiums trivselregler

Policy för alkohol- och droger

Handlingsplan för frånvaro